

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Projekt planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000

Ostoja Jaślicka PLH180014

w województwie podkarpackim

plany zadań ochronnych
Natura 2000

Wykonawca:

Instytut Ochrony Przyrody PAN
Al. Mickiewicza 33
31-120 Kraków

Koordynator planu:
dr Wojciech Mróz

Asystent koordynatora:
mgr. inż. Agata Ułiszak

Mapy:
mgr inż. Mateusz Kukawski

Eksperti:

- dr hab., prof. Uniw. Rzesz., Krzysztof Kukula (ryby)
- dr Aneta Bylak (ryby)
- dr Małgorzata Makomaska – Juchiewicz (zwierzęta)
- dr Wojciech Mróz (siedliska przyrodnicze)
- dr Tomasz Olbrycht (bezkręgowce - chrząszcze)
- dr Agnieszka Olszańska (ssaki)
- mgr Joanna Perzanowska (rośliny, siedliska przyrodnicze)
- dr Krzysztof Piksa (nietoperze)
- mgr Grażyna Polczyńska-Konior (płazy)
- dr Łukasz Przybyłowicz (bezkręgowce - motyle)

Opracowano na zlecenie Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Rzeszowie

Dokumentacja Planu Zadań Ochronnych obszaru Natura 2000 PLH180014 Ostoja Jaślicka obszaru w województwie podkarpackim

1. Etap wstępny pracy nad Planem

1.1. Informacje ogólne

Nazwa obszaru	Ostoja Jaślicka
Kod obszaru	PLH180014
Opis granic obszaru	Numeryczny wektor granic GIS; zestawienie współrzędnych załamania granic obszaru przedstawiono w załączonym projekcie zarządzenia (Załącznik 1)
SDF	w załączeniu (Załącznik 2)
Położenie	województwo podkarpackie, powiat jasielski, gmina Krempna (m. Polany); powiat krośnieński, gmina Dukla (m.: Barwinek, Cergowa, Jasionka, Kamionka, Lipowica, Mszana, Nowa Wieś, Olchowiec, Ropianka, Smereczne, Tylawa, Wilsznia, Zawadka Rymanowska, Zyndranowa), gmina Jaślicka (m.: Daliowa, Czeremcha, Jaślicka, Szklary, Lipowiec, Posada Jaślicka, Wola Niżna, Wola Wyżna), gmina Iwonicz-Zdrój (m. Lubatowa), gmina Rymanów (m.: Królik Polski, Królik Wołoski, Puławy, Rudawka Rymanowska, Tarnawka, Wisłoczek, Zawoje); powiat sanocki, gmina Bukowsko (m. Wola Sękowa), gmina Komańcza (m.: Czystogarb, Darów, Dolżyca, Jasiel, Moszczaniec, Oslawica, Polany Surowicze, Radoszyce, Rudawka Jaślicka, Surowica, Wisłok Wielki), gmina Zarszyn (m. Odrzechowa)
Powierzchnia obszaru (w ha)	29 259
Status prawny	obszar zatwierdzony decyzją Komisji Europejskiej 2009/91/WE jako obszar mający znaczenie dla Wspólnoty (decyzja Komisji z dnia 12 grudnia 2008 r. przyjmująca na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG drugi zaktualizowany wykaz terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na alpejski region biogeograficzny – <i>Dz.U. L 43 z 13/02/2009, str. 21–58</i>).
Termin przystąpienia do sporządzenia Planu	Data ogłoszenia o przystąpieniu do sporządzenia Planu. 28-03-2012
Termin zatwierdzenia Planu	Projekt planu w trakcie opracowania
Koordynator Planu	Wojciech Mróz, mroz@iop.krakow.pl, +48123703540
Planista Regionalny	Maciej Ciuła, tel. (17) 7850044, e-mail: maciej.ciuła.rzeszow@rdoś.gov.pl; Dorota Rogala, tel. 783921780, e-mail: dorota.rogala@yahoo.pl.
Sprawujący nadzór	RDOŚ w Rzeszowie, ul. Marszałka Piłsudskiego 38, 35-001 Rzeszów

1.2. Ustalenie terenu objętego Planem

L.p.	Nazwa krajowej formy ochrony przyrody pokrywającej się z obszarem	Dokument planistyczny	Uzasadnienie wyłączenia części terenu ze sporządzania PZO	Procent powierzchni obszaru pokryty istniejącym dokumentem planistycznym
1.	rezerwat przyrody Bukowica		Brak przesłanek	
2.	rezerwat przyrody Cisy w Nowej Wsi		Brak przesłanek	
3.	rezerwat przyrody Kamień nad Jaśliskami		Brak przesłanek	
4.	rezerwat przyrody Modrzyna	Projekt planu ochrony rezerwatu „Modrzyna” na okres 1999-01-01–2018-12-31	Brak przesłanek	0,06 %
5.	rezerwat przyrody Przełom Jasiołki	Projekt planu ochrony rezerwatu „Przełom Jasiołki” na okres 1999-01-01–2018-12-31	Brak przesłanek	0,4 %
6.	rezerwat przyrody Rezerwat Tysiąclecia na Cergowej Górze	Projekt planu ochrony rezerwatu „Rezerwat Tysiąclecia na Cergowej Górze” na okres 1994-01-01–2013-12-31	Brak przesłanek	0,2 %
7.	rezerwat przyrody Wadernik	Projekt planu ochrony rezerwatu „Wadernik” na okres 1999-01-01–2018-12-31	Brak przesłanek	0,04 %
8.	rezerwat przyrody Źródlika Jasiołki	Projekt planu ochrony rezerwatu „Źródlika Jasiołki” na okres 2002-01-01–2021-12-31	Brak przesłanek	5,37 %
9.	Jaśliski Park Krajobrazowy	Aktualny plan ochrony, ustanowiony Rozporządzeniem Wojewody Podkarpackiego z dnia 30 września	Brak przesłanek	75,9 %

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

GENERAŁNA
DYREKCJA
OCHRONY
ŚRODOWISKA

REGIONALNA
DYREKCJA
OCHRONY
ŚRODOWISKA
W RZESZOWIE

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

		2003 roku		
10.	Obszar Chronionego Krajobrazu Beskidu Niskiego		Brak przesłanek	23,9%
11.	obszar Natura 2000 PLB180002 Beskid Niski	brak – w trakcie sporządzania	Brak przesłanek	99 %

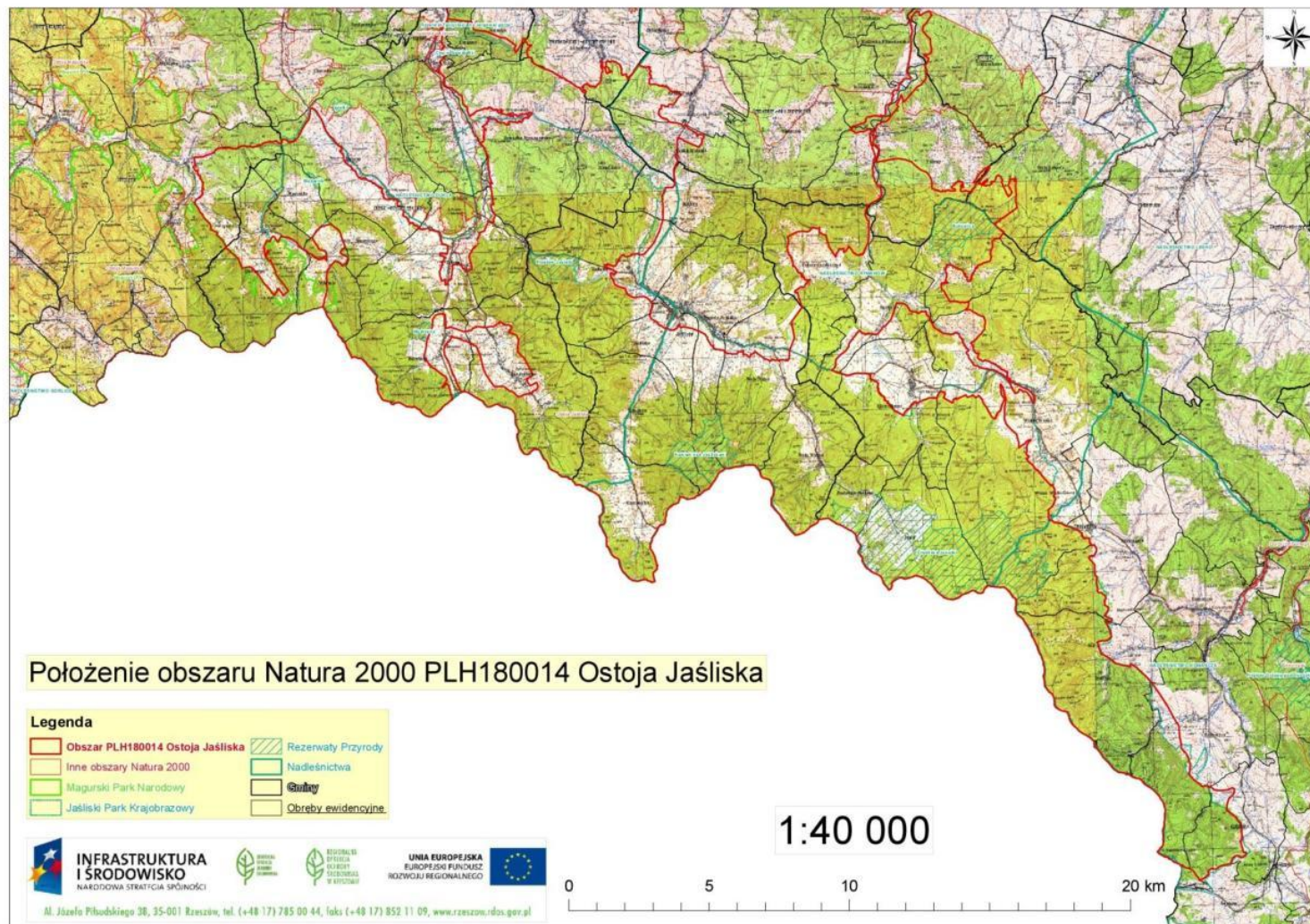
**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

1.3. Mapa obszaru Natura 2000

1.4. Opis założeń do sporządzenia Planu

Opis obszaru:

Obszar położony jest w Beskidzie Niskim, między Przełęczą Sarbowską na zachodzie i Łupkowską na wschodzie, a Mszaną, Duklą i Królikim Polskim na północy. Jego południowa granica pokrywa się z granicą państwa. Obejmuje Pasma Graniczne i Beskid Dukielski wraz z górną częścią dorzecza Jasiołki, źródłiskami Wisłoka i Oslawicy oraz doliną Wisłoka na odcinku od miejscowości Wisłok Wielki do zbiornika zaporowego w Sieniawie. Rzeźba terenu ma łagodny charakter, wzniesienia nie przekraczają 1000 m n.p.m., a deniwelacje wynoszą ok. 450-550 m. Najwyższe szczyty tego obszaru to Kamień (863 m), Danawa (841 m) i Kanasiówka (823 m). W dolinach i na zboczach występują tarasy i spłaszczenia erozyjne. Interesującą budowę geologiczną wykazują okolice wzgórza Piotruś (727 m) i Ostrej (687 m), gdzie Jasiołka tworzy malowniczy przełom. W strefie szczytowej Piotrusia oraz w masywie Kamienia nad Jaśliskami znajduje się ciąg skałek zbudowanych z piaskowca oraz rumowiska skalne. Na Górze Cergowej występują liczne jaskinie. Największą wartością obszaru są biocenozy leśne o naturalnym składzie gatunkowym (przede wszystkim buczyny, a także dobrze zachowane jaworzyny), rozległe obszary źródłiskowe i naturalne doliny rzeczne. Jest to ważna ostoja fauny puszczańskiej z dużymi drapieżnikami. Tereny otwarte to głównie dawne pastwiska i łąki, obecnie tylko częściowo użytkowane. W południowej części obszaru, w rezerwacie „Źródłiska Jasiołki” znajduje się również kompleks terenów podmokłych (młaki, torfowiska przejściowe). Obszar charakteryzuje się też bogatą fauną ptaków, zwłaszcza drapieżnych, a przez Przełęcz Dukielską prowadzi ważny ptasi szlak migracyjny.

Przedmioty ochrony obszaru:

Przedmiotami ochrony w Ostoi Jaśliskiej jest kompleks siedlisk przyrodniczych oraz związane z nimi gatunki roślin i zwierząt, a dokładniej:

- 10 typów siedlisk przyrodniczych z załącznika I Dyrektywy siedliskowej
- 20 gatunków zwierząt z załącznika II Dyrektywy siedliskowej, w tym: 9 gatunków ssaków, 3 gatunki płazów, 2 gatunki ryb i 6 gatunków bezkręgowców.
- 2 gatunki roślin z załącznika II Dyrektywy siedliskowej

W obrębie siedlisk przyrodniczych największą powierzchnię zajmuje żyzna buczyna karpacka (kod 9130), na uboższych glebach zastępowana przez kwaśną buczynę górską lub żyzne jedliny (kod 9110). Obok nich, na stromych wilgotnych zboczach, występują dobrze zachowane jaworzyny (kod 9180), a w dolinach rzek i potoków – lasy i zarośla łęgowe (kod 91E0), którym na nielicznych kamieńcach towarzyszy roślinność pionierska (kod 3220). Siedliska łąk górskich (kod 6510) zachowane są w dolinach oraz na zboczach wzniesień, na żyznych, niezbyt wilgotnych glebach nie wykazujących zabagnienia (obszar na południe od Jaślik i Lipowca, między Mszaną a Tylawą, w Zyndranowej oraz w okolicach Woli Wyżnej). Z innych siedlisk nieleśnych będącymi przedmiotami ochrony należy wymienić górskie murawy bliźniczkowe (kod 6230). Występują one w rozproszeniu na szczytach wzniesień, na polanach i obrzeżach lasu (w rezerwacie „Źródłiska Jasiołki”). Niezwykle cenne są występujące w obszarze torfowiska – do przedmiotów ochrony należą torfowiska przejściowe (kod 7140) oraz górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk (7230), które spotkać można na wysiękach w obszarach źródłiskowych lub na terasach rzecznych. Ostatnim siedliskiem podlegającym ochronie są jaskinie nieudostępnione do zwiedzania (kod 8310) – ogółem na terenie Ostoi Jaśliskiej znajduje się 29 o łącznej długości 371 m. Są to formy pseudokrasowe o genezie osuwiskowej i rozłamowej, występują w piaskowcach cergowskich i przybyszowskich. Jaskinie na Górze Cergowej to ważne zimowiska nocka Bechsteina *Myotis Bechsteini*, nocka orzęsionego *Myotis emarginatus*, nocka dużego *Myotis myotis* i podkowca małego *Rhinolophus hipposideros*. Obok nietoperzy w obszarze bytuje 15 gatunków z załącznika II Dyrektywy siedliskowej uznanych za przedmioty ochrony. Rzeki są siedliskiem brzanki

Barbus peloponnesius i głowacza białopłetwego *Cottus gobio*. Na większości cieków spotkać można ślady żerowania bobra *Castor fiber* i wydry *Lutra lutra*. Obszar jest istotny dla ochrony dużych drapieżników: niedźwiedzia *Ursus arctos*, wilka *Canis lupus* i rysia *Lynx lynx*. Znajdują się tu silne populacje nadobnicy alpejskiej *Rosalia alpina* oraz biegacza urozmaiconego *Carabus variolosus*. Unikatowe jest występowanie cennych gatunków ksylobiontycznych bezkręgowców (zgniotek cynobrowy *Cucujus cymaberinus*, zagłębek bruzdkowany *Rhysodes sulcatus*). Jedynie na dwóch stanowiskach zlokalizowano kilkumilimetrowego, zagrożonego wyginięciem ślimaka – poczwarówkę zwężoną *Vertigo angustior*. W przydrożnych rowach i niewielkich zbiornikach wodnych spotkać można kumaka górskiego *Bombina variegata* oraz dwa gatunki traszek – karpaczkę *Triturus montandoni* i grzebieniastą *Triturus cristatus*.

Gatunki roślin ujęte w Dyrektywie siedliskowej reprezentuje jeden takson – w 1997 roku u źródeł Jasiołki znaleziono, po raz pierwszy w Polsce, stanowisko ponikła krańskiego *Eleocharis carniolica*.

Plan zadań ochronnych (w skrócie PZO) dla obszaru Natura 2000 jest to dokument planistyczny określający podstawowe zasady jego ochrony. Standardowo ochrona obszarowa polega przede wszystkim na określeniu listy zakazów i nakazów odnoszących się np. do całej powierzchni rezerwatu przyrody, czy też parku narodowego. Natomiast w obszarach Natura 2000 przedmiotami ochrony są przede wszystkim wybrane siedliska przyrodnicze oraz gatunki roślin i zwierząt (i ich siedliska). Plan zadań ochronnych to narzędzie umożliwiające jak najszybsze rozpoczęcie działań niezbędnych dla skutecznej ochrony obszaru Natura 2000. Celem planu jest bowiem zachowanie lub przywrócenie właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk gatunków i zwierząt dla których obszar został wyznaczony.

Obowiązek sporządzenia PZO dla obszaru Natura 2000 wynika z art. 28 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004r. o ochronie przyrody (DzU 2004 Nr 92 poz. 880). Szczegółowy zakres dokumentu określa rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 17 lutego 2010 r. w sprawie sporządzania projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 (DzU z 2010 r.; Nr 34; poz.186). Plan ustanawia zarządzający obszarem na okres 10 lat, w drodze aktu prawa miejscowego w formie zarządzenia. Dla opisywanego obszaru jest to Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Rzeszowie.

Zakres prac koniecznych dla sporządzania projektu planu zadań ochronnych dla obszaru obejmuje:

- opisanie granic obszaru w formie wektorowej warstwy informacyjnej;
- zgromadzenie, zweryfikowanie i uzupełnienie informacji o obszarze i przedmiotach ochrony, istotnych dla ich ochrony;
- ocenę stanu ochrony przedmiotów ochrony;
- identyfikację i analizę istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony przedmiotów ochrony;
- ustalenie celów działań ochronnych;
- ustalenie działań ochronnych ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie i obszarów ich wdrażania;
- ustalenie koniecznych zmian obowiązujących studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin i miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;
- ocenę potrzeby sporządzenia planu ochrony dla części lub całości obszaru oraz terminu jego sporządzenia;
- sporządzenie dokumentacji projektu planu zadań ochronnych w formie elektronicznej, opracowanej w formie opisu tekstowego, zestawień tabelarycznych, przedstawień graficznych, map, baz danych, w tym cyfrowych warstw informacyjnych.

Skutki planu zadań ochronnych:

- określenie zakresu rzeczowego, kosztów, harmonogramu oraz formalnych podstaw do występowania o środki na niezbędne działania dla ochrony obszaru,
- podsumowanie wiedzy o obszarze i jego przedmiotach ochrony,
- ustalenie systemu monitoringu umożliwiającego ocenę skuteczności podejmowanych działań i szybkie reagowanie na pogorszenie stanu przedmiotów ochrony,
- ułatwienie kwalifikowania przedsięwzięć/działań pod kątem możliwości wywierania negatywnego wpływu na obszar,
- cele planu zadań ochronnych mogą być punktem odniesienia dla ocen oddziaływania przedsięwzięć na obszar Natura 2000 oraz dla strategicznych ocen oddziaływania innych planów,
- zidentyfikowane i wskazane „ryzykownych” lub złych zapisów istniejących studiów oraz planów z punktu widzenia ochrony obszaru; nie pociąga to za sobą obowiązku zmiany planu przez gminę, ale jest informacją, że realizacja takich zapisów studiów lub planów może napotkać na problemy w procedurze ocenowej,
- ułatwienie wdrażania programu rolno-środowiskowego, który musi być zgodny z PZO,
- opisanie nowo znalezionych gatunków lub siedlisk, które powinny być przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000,
- aktualizacja SDF, korekta granic obszaru.

PZO sporządza się w oparciu o istniejącą i możliwą do szybkiego zebrania wiedzę na temat obszaru Natura 2000. W ramach procesu planistycznego należy przeprowadzić niezbędne badania terenowe i ustalić czy szczegółowe inwentaryzacje są potrzebne do właściwego określenia działań ochronnych.

PZO nie jest sposobem na zwolnienie jakichkolwiek działań z obowiązujących procedur, np. PZO nie zastąpi, w stosunku do żadnych planów ani przedsięwzięć, procedury oceny oddziaływania na obszar Natura 2000.

W celu **zapewnienia udziału społeczeństwa** oraz wszystkich zainteresowanych podmiotów prowadzących działalność w obszarze Natura 2000 lub w inny sposób z nim związanych, przygotowanie projektu PZO będzie jawne na wszystkich etapach prac. Zainteresowane osoby i instytucje będą mogły aktywnie uczestniczyć w procesie planowania jako członkowie Zespołu Lokalnej Współpracy (ZLW). Udział przedstawicieli różnych instytucji, grup społecznych i profesji pozwoli zoptymalizować proces planowania PZO. W pracach nad projektem PZO przewidziano 3 spotkania Zespołu Lokalnej Współpracy, których celem będzie przedstawienie oraz przedyskutowanie zagadnień dotyczących projektu PZO.

Informacja o postępie prac, prowadzonych spotkaniach i dokonywanych uzgodnieniach będzie zamieszczana na Platformie Komunikacyjno-Informacyjnej oraz na stronie internetowej RDOŚ w Rzeszowie. Kontakt z członkami ZLW będzie utrzymywany także przez pocztę elektroniczną oraz telefonicznie. Dzięki tym kanałom dostępu będzie można zapoznawać się z bieżącym stanem prac nad projektem Planu i zgłaszać uwagi i wnioski

podczas procesu planistycznego.

1.5. Ustalenie przedmiotów ochrony objętych Planem

Siedliska przyrodnicze z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej

Lp.	Kod	Nazwa polska	Nazwa łacińska	% pokrycia	Populacja osiadła	Populacja lęgowa	Populacja migrująca	Reprezentatywność	Względna powierzchnia	Stan zachowania	Ocena ogólna	Opinia dotycząca wpisu
S1	3220	Pionierska roślinność na kamieńcach górskich potoków	-	0,01				B	C	B	C	Ocena i powierzchnia do poprawy
S2	6230	Górskie i niżowe murawy bliźniczkowe (<i>Nardion</i> - płaty bogate florystycznie)	-	0,50				C	C	C	C	Ocena bez zmian. Powierzchnia do poprawy
S3	6430	Ziołorośla górskie (<i>Adenostylion alliariae</i>) i ziołorośla nadrzeczne (<i>Convolvuletalia sepium</i>)	-	0,01				D				Bez zmian
S4	6510	Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (<i>Arrhenatherion elatioris</i>)	-	4,60				C	C	C	C	Ocena do poprawy, powierzchnia do poprawy (brak wystarczających danych)
S5	6520	Górskie łąki kośne	-	0,00				D				Bez zmian
S6	7140	Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z <i>Scheuchzerio-Caricetea</i>)	-	0,05				C	C	B	C	Ocena bez zmian, powierzchnia do poprawy

S7	7230	Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk	-	0,03				C	C	C	C	Ocena i powierzchnia do poprawy
S8	8310	Jaskinie nieudostępnione do zwiedzania	-	0,01				B	C	A	B	Bez zmian
S9	9110	Kwaśne buczyny (<i>Luzulo-Fagenion</i>)	-	7,10				B	C	B	C	Ocena i powierzchnia do poprawy
S10	9130	Żyzne buczyny (<i>Dentario glandulosae-Fagenion</i> , <i>Galio odorati-Fagenion</i>)	-	39,50				A	B	B	B	Ocena i powierzchnia do poprawy
S11	9170	Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum</i> , <i>Tilio-Carpinetum</i>)	-	0,01				D				Bez zmian
S12	9180	Jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stokach i zboczach (<i>Tilio plathyphyllis-Acerion pseudoplatani</i>)	-	0,13				A	C	B	B	Powierzchnia do poprawy
S13	91E0	Lęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albo-fragilis</i> , <i>Populetum albae</i> , <i>Alnenion</i>)	-	1,10				A	C	B	B	Powierzchnia do poprawy

Gatunki roślin z załącznika II Dyrektywy Siedliskowej

Lp.	Kod	Nazwa polska	Nazwa łacińska	% pokrycia	Populacja osiadła	Populacja lęgowa	Populacja migrująca	Ocena populacji	Ocena stanu zachowania	Ocena izolacji	Ocena ogólna	Opinia dotycząca wpisu
R1	1898	Ponikło kraińskie	<i>Eleocharis carniolica</i>		550			B	B	B	A	Dane zawarte w SDF wymagają weryfikacji stanu zachowania
pR2	1939	Rzepik szczeciniasty	<i>Agrimonia pilosa</i>		-			C	B	A	B	Nowy gatunek

Gatunki zwierząt z załącznika II Dyrektywy Siedliskowej

Lp.	Kod	Nazwa polska	Nazwa łacińska	% pokrycia	Populacja osiadła	Populacja rozrodcza	Populacja przemieszczająca się	Populacja zimująca	Ocena populacji	Ocena stanu zachowania	Ocena izolacji	Ocena ogólna	Opinia dotycząca wpisu
Z1	1303	Podkowiec mały	<i>Rhinolophus hipposideros</i>			50i		100i	C	B	C	B	Dane zawarte w SDF wymagają weryfikacji stanu zachowania
Z2	1321	Nocek orzęsiony	<i>Myotis emarginatus</i>					max 64i	C	C	C	A	Dane zawarte w SDF wymagają weryfikacji stanu zachowania
Z3	1323	Nocek Bechsteina	<i>Myotis Bechsteini</i>					max 31	C	B	B	A	Dane zawarte w SDF wymagają weryfikacji stanu zachowania
Z4	1324	Nocek duży	<i>Myotis myotis</i>					max 170	C	B	C	B	Dane zawarte w SDF wymagają weryfikacji stanu zachowania
Z5	1337	Bóbr europejski	<i>Castor fiber</i>		P				C	A	C	C	Dane zawarte w SDF wymagają weryfikacji stanu

													zachowania
Z6	1352	Wilk	<i>Canis lupus</i>		P				B	B	C	B	Dane zawarte w SDF wymagają weryfikacji stanu zachowania
Z7	1354	Niedźwiedź brunatny	<i>Ursus arctos</i>		P				C	B	C	C	Dane zawarte w SDF wymagają weryfikacji stanu zachowania
Z8	1355	Wydra	<i>Lutra lutra</i>		P				C	B	C	C	Dane zawarte w SDF wymagają weryfikacji stanu zachowania
Z9	1361	Ryś	<i>Lynx lynx</i>		P				B	B	C	B	Dane zawarte w SDF wymagają weryfikacji stanu zachowania
Z10	1166	Traszka grzebieniasta	<i>Triturus cristatus</i>		C				C	B	C	C	Dane zawarte w SDF wymagają weryfikacji stanu zachowania
Z11	1193	Kumak górski	<i>Bombina variegata</i>		C				C	A	B	B	Dane zawarte w SDF wymagają weryfikacji stanu

													zachowania
Z12	2001	Traszka górska	<i>Triturus montandonii</i>		P				B	B	C	B	Dane zawarte w SDF wymagają weryfikacji stanu zachowania
Z13	5094	Brzanka	<i>Barbus peloponnesius</i>		R				C	A	B	B	Dane zawarte w SDF wymagają weryfikacji stanu zachowania
Z14	1163	Głowacz białopłetwy	<i>Cottus gobio</i>		P				C	B	C	C	Dane zawarte w SDF wymagają weryfikacji obecności gatunku
Z15	1014	Poczwarówka zwężona	<i>Vertigo angustior</i>		P				B	B	A	B	Dane zawarte w SDF wymagają weryfikacji stanu zachowania
Z16	1086	Zgniotek cynobrowy	<i>Cucujus cymaberinus</i>		P				B	A	A	A	Dane zawarte w SDF wymagają weryfikacji stanu zachowania
Z17	1087	Nadobnica alpejska	<i>Rosalina alpina</i>		P				B	C	B	B	Dane zawarte w SDF wymagają weryfikacji stanu

													zachowania
Z18	4014	Biegacz urozmaïcony	<i>Carabus variolosus</i>		P				B	A	C	A	Dane zawarte w SDF wymagają weryfikacji stanu zachowania
Z19	4026	Zagłębek bruzdkowany	<i>Rhysodes sulcatus</i>		P				B	A	A	A	Dane zawarte w SDF wymagają weryfikacji stanu zachowania
pZ1	1065	Przeplatka aurinia	<i>Euphydryas aurinia</i>		P				B	A	A	A	Dane zawarte w SDF wymagają weryfikacji stanu zachowania

Gdzie symbol: S oznacza siedliska, R – rośliny, Z – zwierzęta (w tym ptaki). Uwaga: Siedliska i/lub gatunki nie wykazane jako przedmioty ochrony w SDF w momencie przystąpienia do sporządzenia PZO, a kwalifikujące się do tego o czym świadczy dostępna wiedza oznaczamy indeksem „p” w kolumnie Lp. i wpisujemy kursywą.

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

1.6. Opis procesu komunikacji z różnymi grupami interesu.

Komunikacja z zainteresowanymi stronami w procesie przygotowania projektu PZO dla obszaru opiera się na stronie internetowej RDOŚ w Rzeszowie <http://rzeszow.rdos.gov.pl/>.

W prasie lokalnej (Super Nowości z dnia 09-08-2012) ukazało się obwieszczenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie z dn. 02.08.2012 r. o rozpoczęciu opracowywania projektów planów zadań ochronnych obszarów Natura 2000 Bednarka PLH120033, Fort Salis Soglio PLH180008, Rzeki San PLH180007, Jasiołka PLH180011, Ostoja Jaslińska PLH180014. Zostało ono także wywieszone na tablicy Ogłoszeń w Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Rzeszowie oraz w gminach na terenie których znajduje się obszar Ostoja Jaslińska na okres 21 dni.

W trakcie całego przebiegu prac z interesariuszami kontaktowano się drogą telefoniczną i przez pocztę elektroniczną.

1.7. Kluczowe instytucje/osoby dla obszaru i zakres ich odpowiedzialności

Instytucja/osoby	Zakres odpowiedzialności	Adres siedziby instytucji/osoby	Kontakt
Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Rzeszowie	Sprawujący nadzór nad obszarem Natura 2000, prowadzenie działań w zakresie ochrony przyrody na terenie województwa.	Al. Józefa Piłsudskiego 38, 35-001 Rzeszów	Tel: (17) 785 00 44 Fax: (17) 852 11 09; sekretariat.rzeszow@rdos.gov.pl
Podkarpacki Urząd Wojewódzki w Rzeszowie	Planowanie przestrzenne	ul. Grunwaldzka 15; 35-959 Rzeszów	tel. (17) 867-19-01 sekrwoj@rzeszow.uw.gov.pl
Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego	Planowanie przestrzenne	ul. Grunwaldzka 15; 35-959 Rzeszów	tel. (17) 867-19-01
Zespół Karpackich Parków Krajobrazowych w Krośnie	Zarządzanie Jańskim Parkiem Krajobrazowym	ul. Trakt Węgierski 8a 38-450 Dukla	tel. 509 868 704 poczta@parkikrosno.pl
Starostwo Powiatowe w Krośnie	Regionalne zadania planistyczne i zagadnienia inwestycyjne	ul. Bieszczadzka 1 38-400 Krosno	tel. 43-75-713
Starostwo Powiatowe w Sanoku	jw.	ul. Rynek 1, 38-500 Sanok	0 13 46 52 900
Starostwo Powiatowe w Jasle	jw.	ul. Rynek 18, 38-200 Jasło	013 446 31 89
Urząd Gminy Dukla	Lokalne zadania planistyczne i zagadnienia inwestycyjne	ul. Trakt Węgierski 11, 38-450 Dukla	tel.: (13) 432-91-00
Urząd Gminy Rymanów	jw.	ul. Miłkowskiego 14a, 38-480 Rymanów	tel.: 0 134355006
Urząd Gminy Iwonicz-Zdrój	jw.	Al. Słoneczna 28 38-440 Iwonicz-Zdrój	Tel. / fax: 0134350212, 0134350301
Urząd Gminy Bukowsko	jw.	38-505 Bukowsko 290	013 4674015
Urząd Gminy Zarszyn	jw.	Zarszyn 53, 38-530 Zarszyn	0 13 467 10 01
Urząd Gminy Krempna	jw.	Krempna 85, 38-232 Krempna	0 13 441-40-45
Urząd Gminy Komańcza	jw.	Komańcza 166, 38-543 Komańcza	0 134677035
Sołectwo Nowa Wieś	Działania informacyjno – promocyjne	38-450 Nowa Wieś 10	134 335 510
Sołectwo Zawadka Rymanowska	Działania informacyjno – promocyjne	38-450 Zawadka Rym. 40 D	13 4330183; 502562623
Sołectwo Tylawa	Działania informacyjno – promocyjne	38-454 Tylawa 106	13 4331125; 512123975
Sołectwo Cergowa	Działania informacyjno – promocyjne	38-450 Cergowa 113	692119620
Sołectwo Barwinek	Działania informacyjno – promocyjne	38-454 Barwinek 38 A	661132460
Sołectwo Jasionka	Działania informacyjno – promocyjne	38-450 Jasionka 209	13 4331005; 693849480
Sołectwo Mszana	Działania informacyjno – promocyjne	38-454 Mszana 22	601737347
Sołectwo Olchowiec	Działania informacyjno – promocyjne	38-454 Olchowiec 10	887922882
Sołectwo Zyndranowa	Działania informacyjno – promocyjne	38-454 Zyndranowa 16	13 4331158; 660303563

Instytucja/osoby	Zakres odpowiedzialności	Adres siedziby instytucji/osoby	Kontakt
Sołectwo Daliowa	Działania informacyjno – promocyjne	Daliowa 60, 38-485 Jaśliska	13 43 10 026
Sołectwo Jaśliska	Działania informacyjno – promocyjne	Jaśliska 95, 38-485 Jaśliska	13 43 10 285
Sołectwo Posada Jaśliska	Działania informacyjno – promocyjne	Posada Jaśliska 88, 38-485 Jaśliska	13 43 10 227
Sołectwo Szklary	Działania informacyjno – promocyjne	Szklary 10/6, 38-485 Jaśliska	13 43 10 375
Sołectwo Wola Nizna	Działania informacyjno – promocyjne	Wola Nizna 27, 38-485 Jaśliska	13 43 10 414
Sołectwo Lubatowa	Działania informacyjno – promocyjne	Lubatowa 315, 38-441 Iwonicz Zdrój	tel. 13 4350289 tel. 721682887, 785 026 104
Sołectwo Królik Polski	Działania informacyjno – promocyjne	ul. Bieszczadzka 21, Królik Polski, 38-481 Rymanów-Zdrój	692-008-634; 697-505-569
Sołectwo Puławy	Działania informacyjno – promocyjne	Puławy 20, 38-480 Rymanów	13 49-34-860; 668-373-304
Sołectwo Wisłoczek	Działania informacyjno – promocyjne	Wisłoczek 17, 38-480 Rymanów	504-087-812, 134359119, domowy 134359125
Sołectwo Polany	Działania informacyjno – promocyjne	Polany 83, 38-232 Krempna	134 414 233
Sołectwo Wola Sękowa	Działania informacyjno – promocyjne	Wola Sękowa 21 38-505 Bukowsko	
Sołectwo Czystogarb	Działania informacyjno – promocyjne	Komańcza, 38-543 Komańcza	
Sołectwo Dołżyca	Działania informacyjno – promocyjne	Dołżyca, 38-543 Komańcza	
Sołectwo Moszczaniec	Działania informacyjno – promocyjne	Moszczaniec 7/5, 38-543 Komańcza	607-249-423
Sołectwo Radoszyce	Działania informacyjno – promocyjne	Radoszyce, Komańcza 38-543	
Sołectwo Wisłok Wielki	Działania informacyjno – promocyjne	Wisłok Wielki 31, 38-543 Komańcza	13-466-30-70; 695-631-121
Sołectwo Odrzechowa	Działania informacyjno – promocyjne	Odrzechowa 138; 38-530 Zarszyn	tel. 013 4671507
Podkarpacki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Rzeszowie	realizacja programu inwestycji melioracyjnych, obiektów gospodarki wodnej dla potrzeb rolnictwa i ochrony przed powodzią, program małej retencji wodnej, utrzymanie i eksploatacja urządzeń melioracji podstawowych	ul. Hetmańska 9; 35-959 Rzeszów	tel. 017 853 74 00
Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w Rzeszowie	administracja sieci dróg krajowych na terenie województwa podkarpackiego (budowa, modernizacja, utrzymanie i ochrona dróg krajowych oraz mostów)	ul. Legionów 20, 35-959 Rzeszów	tel. (0-17) 853-40-71...74
Podkarpackie Biuro Planowania Przestrzennego w Rzeszowie	opracowanie pod względem merytorycznym, technicznym i formalno-prawnym projektu planu zagospodarowania przestrzennego województwa	ul. Targowa 1; 35-064 Rzeszów	tel./fax 017 852-86-51

Instytucja/osoby	Zakres odpowiedzialności	Adres siedziby instytucji/osoby	Kontakt
Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Krośnie	jednostka organizacyjna lasów państwowych	ul. Bieszczadzka 2, 38-400 Krosno	tel: (013) 43 644 51
Nadleśnictwo Dukla	jednostka organizacyjna lasów państwowych	ul. Bieszczadzka 2; 38-400 Krosno	tel. (013) 4330006
Nadleśnictwo Komańcza	jednostka organizacyjna lasów państwowych	38-543 Komańcza 125	(013) 4677014
Nadleśnictwo Rymanów	jednostka organizacyjna lasów państwowych	ul. Dworska 38, 38-480 Rymanów	tel./fax +48 (013) 43 55 026, 43 55 015, 43 55 082
Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Krakowie	Polityka hydrologiczna	ul. Marszałka Józefa Piłsudskiego 22 31-109 Kraków	tel.: (12) 628-41-30, 628-41-06, 628-41-08 fax: (12) 430-10-35 423-21-53, 62-84-158 poczta@krakow.rzgw.gov.pl
Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Leśnictwa i Drzewnictwa, oddział w Krośnie	Kształcenie kadry leśnej, wdrażanie nowych technologii w gospodarce leśnej,	ul. Bieszczadzka 2, 38-400 Krosno	(013) 43 644 51
Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Rzeszowie, Podkarpacki Oddział Regionalny	wdrażanie instrumentów współfinansowanych z budżetu Unii Europejskiej oraz udzielanie pomocy ze środków krajowych rolnikom	al. Tadeusza Rejtana 36, 35-310 Rzeszów	tel. 17 875 60 00
Okręg PZW w Krośnie	Ochrona wód (Społeczna Straż Rybacka), sprzedaż licencji, zarybienia	ul. Jasna 26a, 38-404 Krosno	+48 13 436 55 68
Liga Ochrony Przyrody Zarząd Okręgu Podkarpackiego w Rzeszowie	Ochrona przyrody	Szkoła Podstawowa nr 2 Rzeszów ul. Kamińskiego 12	tel. 787 709 149 loprze@poczta.fm
Pracownia na rzecz Wszystkich Istot	Ochrona przyrody	ul. Jasna 17, 43-360 Bystra	tel./fax: 33 817 14 68, tel. 33 818 31 53; biuro@pracownia.org.pl
Podkarpacka Regionalna Organizacja Turystyczna	Turystyka	ul. Szopena 51/30 235-959 Rzeszów	tel. +48 17 852 00 09 tel. +48 17 867 62 30
Lokalna Organizacja Turystyczna „Beskid Niski”	Turystyka	Rynek 5, 38-400 Krosno	13 4327707
"Beskid Zielony" Lokalna Organizacja Turystyczna	Turystyka	ul. Legionów 3, 38-300 Gorlice; z siedzibą: ul. Kościuszki 34, 38-300 Gorlice	0-18 354 64 11
Polskie Towarzystwo Turystyczno Krajoznawcze w Krośnie	Turystyka	ul. Krakowska 9, 38-400 Krosno	Tel. /fax (0-13) 43 -212-58

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Instytucja/osoby	Zakres odpowiedzialności	Adres siedziby instytucji/osoby	Kontakt
Stowarzyszenie Speleoklub Beskidzki w Dębicy	organizacja zajmująca się eksploracją, inwentaryzacją oraz ochroną jaskiń Karpat fliszowych, Pienin i Rostocza	ul. Szkotnia 5/25, 39-200 Dębica	500734688
Stowarzyszenie "Magurycz"	zachowanie dziedzictwa kulturowego	Nowica 13, 38-315 Ujście Gorlickie	
Stowarzyszenie Inicjatyw Społecznych i Twórczego Kształtowania Przyszłości „Wspólna inicjatywa” w Dukli	rozwój lokalny	ul. Mickiewicza 1, 38-450 Dukla	13 433 00 26
Włociańskie Stowarzyszenie Lasów Prywatnych w Bukowsku	gospodarka i ochrona lasów prywatnych	Bukowsko 290, 38-505 Bukowsko	013 46 74 074
Polski Związek Łowiecki, okręg Krosno	gospodarka łowiecka	ul. Ordynacka 4, 38-400 Krosno	13 43 204 45

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

GENERAŁNA
DYREKCJA
OCHRONY
ŚRODOWISKA

REGIONALNA
DYREKCJA
OCHRONY
ŚRODOWISKA
W RZESZOWIE

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

1.8. Zespół Lokalnej Współpracy

Imię i nazwisko	Funkcja	Nazwa instytucji /grupy interesu, którą reprezentuje	Kontakt

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

GENERALNA
DYREKCJA
OCHRONY
ŚRODOWISKA

REGIONALNA
DYREKCJA
OCHRONY
ŚRODOWISKA
W RZESZOWIE

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

2. Etap II Opracowanie projektu Planu

Moduł A

2.1. Informacja o obszarze i przedmiotach ochrony

Typ informacji	Dane referencyjne	Zakres informacji	Wartość informacji	Źródło dostępu do danych
Ekspertyza	Kukuła K., Bylak A. 2011. Odłowy ryb w w Wisłoku w Rudawce Rymanowskiej i m. Wisłok Wielki. Katedra Biologii Środowiska, Uniwersytet Rzeszowski.	aktualny stan ichtiofauny w górnym Wisłoku	podstawowe dane do opracowania planu	pliki Excel i Word
Ekspertyza	Szczerbik P. 2010. Strategia ochrony gatunku w obszarze PLH180014 Ostoja Jaśliska. Msc. IOP Kraków	informacje o rozmieszczeniu brzanki w ostoi	Materiał uzupełniający (brzanka)	<i>plik Word</i>
Materiały niepublikowane	Baza danych PTPP „pro Natura”	Informacja o zimowaniu nietoperzy (lata 2010-2012)	Informacja istotna z punktu widzenia planowania ochrony nietoperzy	„pro Natura”
Materiały niepublikowane	Wojciech J. Gubała (materiały niepublikowane) Piksa K. (materiały niepublikowane) Młeczek T. (materiały niepublikowane)	Informacja o zimowaniu i rojeniu nietoperzy (lata 2003-2012)	Informacja kluczowa z punktu widzenia planowania ochrony nietoperzy	U autorów
Materiały publikowane	Amirowicz A. 2001. Zagrożone gatunki ryb i minogów w ichtiofaunie województw małopolskiego i śląskiego. Rocz. Nauk. PZW 14 (suppl.): 249-295.	<i>informacje o zagrożonych gatunkach ryb z zachodniej części dorzecza górnej Wisły</i>	Materiał porównawczy (brzanka, głowacz białopłetwy)	Roczniki Naukowe PZW
Materiały publikowane	Amirowicz A. Kukuła K. 2005. Stream habitat conditions and fish fauna with the occurrence range of Walecki barbel, <i>Barbus cyclolepis Waleckii</i> Rolik, 1970 (Teleostei: Cyprinidae) in Polish part of the Carpathian Mts. Pol. J. Ecol. 53: 503-522.	<i>informacje o ichtiofaunie z dolnej części Jasiołki, Wisłoka</i>	Materiał porównawczy (brzanka)	<i>Pol. J. Ecol.</i>

Materiały publikowane	Konwerski 1997: Studia nad Fauną i Florą, Bogucki wyd. nauk., 81-84;			Publikacja
Materiały publikowane	Konwerski, Sienkiewicz 2002: Nowy Pam. Fizjogr. 1(1): 85-88			Publikacja
Materiały publikowane	Krzanowski A. 1951: Nowe jaskinie na terenie Polski", Chrońmy Przyrodę Ojczystą, 3-4: 54.	Pierwsza informacja o obecności nietoperzy w Ostoi	Informacja istotna z punktu widzenia planowania ochrony nietoperzy	Publikacja
Materiały publikowane	Kukuła K. 2001. Zagrożone gatunki ryb i minogów w południowo - wschodniej Polsce. Roczn. Nauk. PZW 14 (supl.): 235-248.	<i>informacje o zagrożonych gatunkach ryb ze dorzecza Wisłoki i Sanu</i>	Materiał uzupełniający (brzanka, głowacz białopłetwy)	Roczniki Naukowe PZW
Materiały publikowane	Kukuła K. 2002. Threats to the ichthyofauna of the Magurski National Park and its surroundings. Arch. Pol. Fish. 10: 97-108.	<i>informacje o ichtiofaunie dorzecza górnej Wisłoki</i>	Materiał porównawczy (brzanka, głowacz białopłetwy)	Arch. Pol. Fish.
Materiały publikowane	Kukuła K. 2003. Structural changes in the ichthyofauna of the Carpathian tributaries of the River Vistula caused by anthropogenic factors. <i>Suppl. ad Acta Hydrobiol.</i> 4: 1-63.	<i>informacje o ichtiofaunie dorzecza górnej Wisły</i>	Materiał porównawczy (brzanka, głowacz białopłetwy)	monografia
Materiały publikowane	Kukuła K., Bylak A., Amirowicz A. 2009. Ryby. W: Górecki A. Krzemień K. Skiba S. Zemanek B. (red.). Przyroda Magurskiego Parku Narodowego. Uniwersytet Jagielloński, Krempna-Kraków: 183-187.	<i>informacje o ichtiofaunie dorzecza górnej Wisłoki</i>	Materiał porównawczy (brzanka, głowacz białopłetwy)	monografia
Materiały publikowane	Kukuła K., Sandor J. 2003. Fishes and lampreys. W: Witkowski Z. Król W. Solarz W. (red) <i>Carpathian List of Endangered Species</i> . WWF and Institute of Nature Conservation (Poland) Vienna- Krakow: 35-38.	<i>informacje o ichtiofaunie dorzecza górnej Wisły</i>	Materiał porównawczy (brzanka, głowacz białopłetwy)	monografia
Materiały publikowane	Młeczek T. 1999: Dekada spisu nietoperzy w Beskidzie Niskim i na Pogórzu Karpackim w 1999r. Jaskinie Beskidzkie 2	Informacja o faunie nietoperzy z okresu hibernacji	Informacja istotna z punktu widzenia planowania ochrony nietoperzy	Publikacja

Materiały publikowane	Pałka K. Przeplatka aurinia (<i>Euphydryas aurinia</i>). W: Makomaska-Juchiewicz M. (red.) Monitoring gatunków zwierząt. Przewodnik metodyczny. Część I, s. 32-58. 2010, GIOŚ, Warszawa. Buszko J., Masłowski J. 2008 Motyle dzienne Polski, 274 ss., Koliber. Warecki A. 2010 Motyle dzienne Polski. Atlas bionomii, 320 ss, Koliber.	Informacja kluczowa przy prowadzeniu prac terenowych. Ważne informacje o biologii, występowaniu i zagrożeniach gatunku w skali kraju. Cenne ilustracje ułatwiające rozpoznanie motyla i jego stadiów rozwojowych w terenie.		http://www.gios.gov.pl/siedliska/pdf/przewodnik_metodyczny_euphydryas_aurinia.pdf (dostęp 2012.09.01) Publikacja książkowa. Publikacja książkowa.
Materiały publikowane	Przybylski M., Marszał L., Zięba G. 2002. Monitoring ichtiofauny systemu rzeki Czarnej Orawy. Roczn. Nauk. PZW. 15: 15-39.	informacje o stanie ichtiofauny Czarnej Orawy	Materiał porównawczy (brzanka, głowacz białopłetwy)	Roczniki Naukowe PZW
Materiały publikowane	Radtko G., Grochowski A., Woźniewski M. 2003. Ichtyofauna dorzecza Wdy. Roczn. Nauk. PZW, 16: 32-64.	informacje o stanie ichtiofauny Czarnej Orawy	Materiał porównawczy (głowacz białopłetwy)	Roczniki Naukowe PZW

Materiały publikowane	Rafiński J., Babik W. 2003. Płazy i gady. W: A. Górecki i in. (red.). Przyroda Magurskiego Parku Narodowego Wyd. Magurskiego PN, Krempna-Kraków, s. 19-123.	Informacje o płazach w Magurskim PN i na terenie Beskidu Niskiego	Materiał porównawczy	Wyd. Magurskiego PN, Krempna-Kraków,
Materiały publikowane	Rafiński J., Babik W. 2003. Traszka grzebieniasta. Atlas płazów i gadów Polski (Głowaciński Z., Rafiński J. – red.). Inspekcja Ochrony środowiska i Instytut Ochrony Przyrody PAN. Kraków, 30-32.	informacje o rozmieszczeniu gatunku w Polsce	Materiał uzupełniający (traszka grzebieniasta)	Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków
Materiały publikowane	Rafiński J., Babik W. 2003. Traszka karpacka. Atlas płazów i gadów Polski (Głowaciński Z., Rafiński J. – red.). Inspekcja Ochrony środowiska i Instytut Ochrony Przyrody PAN. Kraków, 37-39.	informacje o rozmieszczeniu gatunku w Polsce	Materiał uzupełniający (traszka karpacka)	Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków
Materiały publikowane	Rolik H. 1971. Ichtyofauna dorzecza górnego i środkowego Sanu. Fragm. faun. 21 559- 584.	informacje o ichtyofaunie dorzecza Sanu	Materiał porównawczy (brzanka, głowacz białopłetwy)	Fragmenta faunistica
Materiały publikowane	Rolik H. 1971. Studium nad gatunkami rodzaju <i>Barbus</i> Cuvier, 1817, z dorzecza Sanu i Wisłoki (<i>Pisces</i> , <i>Cyprinidae</i>). <i>Ann. zool.</i> 28: 257- 330.	informacje o ichtyofaunie dorzecza górnej Sanu i Wisłoki	Materiał porównawczy (brzanka, głowacz białopłetwy)	Ann. zool.
Materiały publikowane	Skóra S., Włodek J.M. 1989. Ichtyofauna dorzecza górnego Wisłoka. Studia Ośr. Dokument. Fizjograf. 17: 321-344.	informacje o stanie ichtyofauny Wisłoka przed budową zapory w Besku	Materiał porównawczy (brzanka, głowacz białopłetwy)	Studia Ośr. Dokument. Fizjograf.
Materiały publikowane	Szkodlarek R., Węgiel A., Węgiel J., Paszkiewicz R., Mleczek T., Szatkowski B. 2008: Nietoperze Beskidu Sądeckiego i Niskiego. Nietoperze 9: 19–58.	Informacja o faunie nietoperzy z okresu letniego i zimowego	Informacja istotna z punktu widzenia planowania ochrony nietoperzy	Publikacja

Materiały publikowane	Szymura J.M. 2003. Kumak górski. Atlas płazów i gadów Polski (Głowaciński Z., Rafiński J. – red.). Inspekcja Ochrony środowiska i Instytut Ochrony Przyrody PAN. Kraków, 42-44.	informacje o rozmieszczeniu gatunku w Polsce	Materiał uzupełniający (kumak górski)	Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków
Materiały publikowane	Szyndlar Z. 1980. Herpetofauna Bieszczadów Zachodnich. Acta Zool. Cracov. 24, 6: 299-336.	informacje o rozmieszczeniu gatunku w Bieszczadach	Materiał porównawczy	Acta Zool. Cracov. 24, 6: 299-336
Materiały publikowane	Świerad J. 1988. Płazy Karpat Polskich w ujęciu wertykalnym. Instytut Kształcenia Nauczycieli im. W. Spasowskiego w Warszawie.	Informacja o płazach na terenie Karpat	Materiał porównawczy	
Materiały publikowane	Węgiel A., Paszkiewicz R., Szkudlarek R. 2001: Nietoperze Beskidu Wyspowego, Beskidu Sądeckiego, Beskidu Niskiego i Pogórza Karpackiego - letnie schronienia nietoperzy w budynkach. Nietoperze 2: 75-84.	Informacja o faunie nietoperzy z okresu letniego	Informacja istotna z punktu widzenia planowania ochrony nietoperzy	Publikacja
Materiały publikowane	Węgiel A., Szkudlarek R., Gottfried T. 2004: Skład gatunkowy, aktywność i struktura populacji nietoperzy odławianych latem przy otworach jaskiń w Beskidach. Nietoperze 5: 95-105.	Informacja o faunie nietoperzy z okresu rojenia	Informacja istotna z punktu widzenia planowania ochrony nietoperzy	Publikacja
Materiały publikowane	Witkowski A. 1979. A taxonomic study on fresh-water Sculpins of genus <i>Cottus</i> Linnaeus, 1758 (<i>Cottus gobio</i> L. and <i>Cottus poecilopus</i> Heck.) in Poland. Acta Universitatis Wratislaviensis 458: 1-94.	informacje o ekologii głowaczy	Materiał uzupełniający (głowacz białopłetwy)	Acta Universitatis Wratislaviensis
Materiały publikowane	Witkowski A. 1984 Morphological variability in lake and river populations of <i>Cottus poecilopus</i> Heckel, 1836 (Pisces: <i>Cottidae</i>). Acta Ichthyol. Piscat., 14: 43-57.	informacje o ekologii głowaczy	Materiał uzupełniający (głowacz białopłetwy)	Acta Ichthyol. Piscat.,
Materiały publikowane	Witkowski A. 2000. Głowacz białopłetwy <i>Cottus gobio</i> Linnaeus, 1758. W: M. Brylińska (red.) Ryby słodkowodne Polski. PWN, Warszawa: 444-447.	informacje o ekologii głowacza białopłetwego	Materiał uzupełniający (głowacz białopłetwy)	książka PWN

Materiały publikowane	Witkowski A., Błachuta J., Kotusz J., Heese T. 1999. Czerwona lista słodkowodnej ichtiofauny Polski. Chrońmy Przyrodę Ojczystą 4: 5-19.	informacje o zagrożonych gatunkach ryb	Materiał uzupełniający (brzanka, głowacz białopłetwy)	Chrońmy Przyrodę Ojczystą
Plany/programy/strategie/projekty	Gubała J.W. 2009: Strategie ochrony gatunków w obszarze. Podkowiec mały, nocek duży, nocek Bechsteina, nocek orzęsiony – Ostoja Jaślicka. Maszynopis, Optymalizacja sieci Natura 2000 w Karpatach. IOP	Informacja o zimowaniu i rojeniu podkowca małego w jaskiniach	Informacja istotna z punktu widzenia planowania ochrony nietoperzy	
Plany/programy/strategie/projekty	Jelonek M., Sobieszczyk P., Makles M., Engel J. 2005. Weryfikacja istniejących ostoi Natura 2000 oraz propozycja specjalnych obszarów ochrony regionu alpejskiego dla ochrony gatunków ryb wymienionych w załączniku II Dyrektywy 92/43/EWG. Warszawa. Ministerstwo Środowiska, WWF Polska.	informacje o ichtiofaunie dorzecza górnej Wisły, część alpejska	Materiał uzupełniający (brzanka, głowacz białopłetwy)	plik PDF
Plany/programy/strategie/projekty	Jelonek M., Sobieszczyk P. 2006. Wojewódzki Program Ochrony i Rozwoju Zasobów Wodnych Województwa Podkarpackiego w Zakresie Przywrócenia Możliwości Migracji oraz Restytucji Ryb Dwuśrodowiskowych. Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego. Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Krakowie.	ogólne informacje o ichtiofaunie dorzecza Sanu i Wisłoki	Materiał porównawczy (brzanka, głowacz białopłetwy)	plik PDF
Plany/programy/strategie/projekty	Strategie ochrony dla poszczególnych siedlisk przyrodniczych oraz gatunków powstałe w ramach projektu PL0108 „Optymalizacja wykorzystania zasobów sieci Natura 2000 dla zrównoważonego rozwoju w Karpatach”			pliki pdf
Plany/programy/strategie/projekty	Szkudlarek R. 2004: Krajowy Plan Zarządzania Gatunkiem. Podkowiec mały. Ministerstwo Środowiska, Warszawa.	Sposób ochrony podkowca małego w Karpatach	Informacja istotna z punktu widzenia planowania ochrony nietoperzy	http://www.oton.sylaba.pl/ochrona_podkowiec.pdf

Plany/programy/strategie/projekty	W tekście korzystano z dokumentu Strategii zarządzania dla obszaru Natura 2000 „Ostoja Jaśliska” opracowanej w ramach projektu PL0108 „Optymalizacja wykorzystania zasobów sieci Natura 2000 dla zrównoważonego rozwoju w Karpatach” realizowanego w latach 2007-2011 przez Instytut Ochrony Przyrody PAN w Krakowie (autor Wojciech Mróz) oraz z publikacji „Opracowanie planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000”, GDOŚ, 2010.			
Plany/programy/strategie/projekty	Witkowski A. 2004. <i>Cottus gobio</i> (L., 1758). W: Adamski P., Bartel L., Bereszyński A., Kepel A., Witkowski Z. (red.) Gatunki zwierząt (z wyjątkiem ptaków). Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 – podręcznik metodyczny. Ministerstwo Środowiska, Warszawa, 6: 258-260.	informacje o ekologii głowacza białopłetwego	Materiał uzupełniający (głowacz białopłetwy)	plik PDF
Plany/programy/strategie/projekty	Selva N., Zwijacz-Kozica T., Sergiel A., Olszańska A., Zięba F. 2011. Program ochrony niedźwiedzia brunatnego <i>Ursus arctos</i> w Polsce – projekt. SGGW w Warszawie, 1-80 + załączniki.	Informacje o ekologii i statusie gatunku oraz propozycje zasad zarządzania gatunkiem.	Informacje kluczowe, kompletne i najbardziej aktualne opracowanie dotyczące gatunku.	http://gatunki.sggw.pl/?q=node/124
Plany/programy/strategie/projekty	Okarma H., Gula R., Brewczyński P. 2011. Program ochrony wilka <i>Canis lupus</i> w Polsce – projekt. SGGW w Warszawie, 1-84.	Informacje o ekologii i statusie gatunku oraz propozycje zasad zarządzania gatunkiem.	Istotne.	http://smz.waw.pl/files-gatunki/program_ochrony_wilka_PROJEKT_28_11_2011.pdf
Plany/programy/strategie/projekty	Schmidt K. 2011. Program ochrony rysia <i>Lynx lynx</i> w Polsce – projekt. SGGW w Warszawie, 1-56.	Informacje o ekologii i statusie gatunku oraz propozycje zasad zarządzania gatunkiem.	Istotne.	http://smz.waw.pl/files-gatunki/program_ochrony_rysia_PROJEKT_28_11_2011.pdf

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Raporty	Kukuła K., Bylak A. 2012. Odłowy ryb w Jasiołce (Wola Niżna, Posada Jaśliska, Stasianie), Wisłoku (Puławy), potok Bielcza (Lipowiec). Katedra Biologii Środowiska, Uniwersytet Rzeszowski.	aktualny stan ichtiofauny w dolnym biegu pot. Bielcza, górnej Jasiołce i Wisłoku	podstawowe dane do opracowania planu	pliki Excel i Word
Raporty	Raport dotyczący stanu populacji i zagrożeń dla zgniotka cynobrowego <i>Cucujus cinnaberinus</i> przygotowany przez Fundację Dziedzictwo Przyrodnicze w ramach prac ZLW nad przygotowaniem projektu PZO dla obszaru Natura 2000 PLH180014 Ostoja Jaśliska	Aktualne informacje o rozmieszczeniu gatunku w obszarze oraz propozycje zadań ochronnych	Istotne	plik PDF

2.2. Ogólna charakterystyka obszaru

Położenie obszaru:

Zgodnie z podziałem fizjograficznym wg Kondrackiego (1994) obszar Ostoja Jaśliska znajduje się w prowincji Karpaty Zachodnie z Podkarpaciem, podprowincji Zewnętrzne Karpaty Zachodnie, makroregionie Pogórze Środkowobeskidzkie, mezoregionie Beskid Niski. Wg regionalizacji geobotanicznej wg J. M. Matuszkiewicza (1993) obszar usytuowany jest w prowincji Karpackiej, dziale Wschodniokarpackim, krainie Karpaty Wschodnie, okręgu Beskid Niski, podokręgu Beskid Niski Środkowy "Przełęcz Dukielska - Dolina Ropy" oraz Beskid Niski Wschodni "Przełęcz Łupkowska - Przełęcz Dukielska".

Geologia i gleby

Podłoże geologiczne zbudowane jest z trzeciorzędowych utworów fliszowych płaszczowiny śląskiej, magurskiej i dukielskiej. W wyniku procesów górotwórczych płaszczowiny te nasunięte są na siebie od południowego wschodu na północny wschód. Flisz zbudowany jest z naprzemiennych warstw zlepieńców, piaskowców i łupków, które w wyniku zróżnicowanych właściwości fizycznych wykazują odmienną odporność na wietrzenie. Sprzyja to powstawaniu rozległych osuwisk, a także licznych w Ostoi Jaśliskiej jaskiń szczelinowych.

Hydrologia

Obszar Ostoi Jaśliskiej zlokalizowany jest w dorzeczu Wisłoki, Wisłoka i Osławy. Źródłiska tych rzek położone są na stokach wododziału karpackiego. Rzeki te cechują się wyrównanym spadkiem. Kulminacja przepływu ma miejsce w okresie wiosennym. W wyniku zróżnicowanej budowy geologicznej rzeki tworzą malownicze przełomy (np. przełom Jasiołki między Ostrą a Piotrusiem, przełom Wisłoka). Na Wisłoku w Sieniawie oraz znajduje się sztuczny zbiornik wodny. Naturalne zbiorniki wodne powstają w wyniku procesów osuwiskowych tworząc stawki osuwiskowe.

Struktura krajobrazu

Przeważają szerokie, kopulaste pasma o przebiegu z północnego zachodu na południowy wschód. Pomiędzy pasmami ukształtowały się kotliny i obniżenia. Rzeźba terenu ma łagodny charakter, wzniesienia nie przekraczają 1000 m n.p.m., a deniwelacje wynoszą ok. 450-550 m. Najwyższe szczyty tego obszaru to Kamień (863 m), Danawa (841 m) i Kanasiówka (823 m). W dolinach i na zboczach występują terasy i spłaszczenia erozyjne.

Korytarze ekologiczne

Przez Obszar przebiega projektowany korytarz GKK-2 Beskid Niski oraz GKK-1 Bieszczady będące fragmentami głównego Korytarza Karpackiego łączącego Bieszczady, Beskid Niski, Beskid Sądecki, Pieniny i Tatry. Obejmują one swoim zasięgiem praktycznie cały Obszar. Korytarze wyznaczone zostały w ramach opracowania „Projekt korytarzy ekologicznych łączących Europejską Sieć Natura 2000 w Polsce” (Jędrzejewski 2005). W ramach tego projektu zdiagnozowano na terenie Obszaru dwa odcinki konfliktowe na drodze S19: Równe – Boiska oraz Cergowa – granica polsko-słowacka. Te odcinki drogi są zagrożeniem dla utrzymania drożności tego korytarza.

Istniejące formy ochrony przyrody

Ostoją Jaśliska w całości znajduje się w granicach innego obszaru Natura 2000 – obszaru specjalnej ochrony ptaków „Beskid Niski”.

Ponadto przeważająca część obszaru jest chroniona w ramach Jaśliskiego Parku Krajobrazowego, utworzonego w 1992 r. na powierzchni 20911 ha.

Na terenie „Ostoi Jaśliskiej” znajduje się także 8 rezerwatów przyrody:

Kamień nad Jaśliskami (303,32 ha; 1976), Modrzyna (17,69 ha; 1953), Przełom Jasiołki (123,41 ha; 1976), Wadernik (10,72 ha; 1989), Źródłiska Jasiołki (1585,01 ha; 1994), Rezerwat tysiąclecia na Cergowej Górze (61 ha; 1963), Cisy w Nowej Wsi (2,18 ha; 1957), Bukowica (292,92 ha; 1996).

Ponadto niewielki fragment obszaru znajduje się w granicach Magurskiego Parku Narodowego (ok. 25 ha).

Użytkowanie terenu

Obszar znajduje się pod stosunkowo niewielką presją człowieka. Nawet najczęściej uczęszczane drogi (np. droga z Dukli do Komańczy) wpływają na środowisko przyrodnicze jedynie w wąskim pasie przydrożnym (hałas, zanieczyszczenie) i ze względu na niewielką częstotliwość ruchu kołowego nie stanowią obecnie istotnej bariery dla migracji. Główne wpływy i zagrożenia to: zarzucenie gospodarowania na terenach otwartych i uruchomienie procesu sukcesji, penetracja jaskiń w okresie hibernacji nietoperzy. Potencjalnym zagrożeniem może być intensyfikacja gospodarki leśnej. Obserwuje się też nasilanie się ruchu turystycznego i rekreacyjnego, który powinien być odpowiednio przygotowany i skanalizowany, aby nie powodował szkód.

Właściciele, zarządzający i użytkownicy terenu

Lasy „Ostoi Jaśliskiej” są przede wszystkim zarządzane przez 3 nadleśnictwa położone na terenie RDLP Krosno:

- Nadleśnictwo Rymanów, które zajmuje teren ok. 44 % obszaru,
- Nadleśnictwo Dukla (43 % obszaru),
- Nadleśnictwo Komańcza (12 % obszaru).

Tereny zarządzane przez Lasy Państwowe stanowią ok. 77 % całego obszaru Natura 2000.

Występują tu również inne lasy (głównie prywatne), które pokrywają ok. 2100 ha, czyli około 12 % obszaru. Warto podkreślić, że na tym terenie aktywnie działa Włociańskie Stowarzyszenie Lasów Prywatnych w Bukowsku.

2.3. Struktura własności i użytkowania gruntów

Typy użytków gruntowych	Typ własności	Powierzchnia użytków w ha	% udział powierzchni w obszarze
Lasy	Skarb Państwa	22601	77
	Własność komunalna	XX	XX
	Własność prywatna	2225	8
Ląki i pastwiska		2746,5	9
Wody płynące		78	0
Grunty zabudowane		585	2

Grunty orne, nieużytki, obszary upraw mieszanych i inne		1024	3,5
---	--	------	-----

2.4. Zagospodarowanie terenu i działalność człowieka

Tabela wymaga uszczegółowienia w odniesieniu do przedmiotów ochrony, np. kiedy ochroną objęte są siedliska nieleśne – łąki i murawy - należy doprecyzować informację biorąc pod uwagę strukturę pakietów programu rolnośrodowiskowego.

Typy użytków	Typ własności	Powierzchnia objęta dopłatami UE w ha	Rodzaj dopłaty, działania/priorytetu/programu,
<i>Lasy</i>	<i>Lasy Państwowe</i>	XX	
	<i>Lasy komunalne</i>	XX	
	<i>Lasy prywatne</i>	XX	
<i>Sady</i>			
<i>Trwałe użytki zielone</i>	<i>prywatne</i>	Brak aktualnych danych	
<i>Wody</i>			
<i>Tereny zadrzewione lub zakrzewione</i>			
<i>Inne</i>			

2.5. Istniejące i projektowane plany/programy/projekty dotyczące zagospodarowania przestrzennego

Tytuł opracowania	Instytucja odpowiedzialna za przygotowanie planu/programu/wdrażanie projektu	Ustalenia planu/programu/projektu mogące mieć wpływ na przedmioty ochrony	Przedmioty ochrony objęte wpływem opracowania	Ustalenia dot. działań minimalizujących lub kompensujących
Budowa drogi ekspresowej S-19 Kuźnica Białostocka – Barwinek , odc. Lutoryż – Barwinek (granica państwa) STEŚ Etap I. ARCADIS Profil Sp. z o. o. 2008.	GDDKiA	Budowa drogi ekspresowej S19 w jednym z konsultowanych wariantów - przecięcie szlaków migracyjnych dużych drapieżników i pogłębienie efektu fragmentacji siedlisk – zależnie od przyjętego ostatecznego wariantu - ingerencja w żerowiska i potencjalna możliwość naruszenia zimowisk nietoperzy znajdujących się na górze Cergowa.	6510, 91E0, wilk, ryś, niedźwiedź, mopek, nocek Bechsteina, nocek duży, nocek orzęsiony, podkowiec mały	Optymalnym rozwiązaniem ze względu na ochronę obszaru Natura 2000 byłoby przyjęcie rozwiązania zakładającego przebieg nowej drogi w pobliżu starej drogi, a także zapewnienie możliwości migracji zwierząt poprzez budowę estakady w okolicach Tylawy
Program ochrony przed powodzią w dorzeczu Górnej Wisły; Uchwała Nr 151/2011 Rady Ministrów z dnia 9 sierpnia 2011 r.	Rada Ministrów/Wojewoda Podkarpacki/RZGW w Krakowie/Podkarpacki ZMiUW	Budowa zbiorników zaporowych: - Dukla na Jasiołce, - Rudawka Rymanowska na Wisłoku - Kąty-Myscowa na Wisłóce wraz z infrastrukturą techniczną i zmianami w zabudowie (przesiedlenia i infrastruktura turystyczno-usługowa)	3220, 6510, 9170, 9180, 91E0, poczwarówka zwężona, głowacz białopłetwy, brzanka, ryś, wilk, niedźwiedź W wypadku realizacji wpływałyby bezpośrednio na przedmioty ochrony obszaru, ryby: siedliska związane z wodami oraz sąsiadujące – poprzez likwidację lub zmianę warunków siedlisk gatunków i fizyczną likwidację siedlisk przyrodniczych; także wpływ na duże drapieżniki przez fragmentację siedlisk,	Ze względu na znaczne przekształcenia i bezpośrednie zniszczenie przedmiotów ochrony – nie ma możliwości wdrożenia działań kompensujących.

			zwiększoną penetrację terenu. Niewykluczony wpływ na inne przedmioty ochrony, co powinno stać się przedmiotem OOS przedmiotowych inwestycji. Budowa zbiornika Kąty-Myscowa na Wisłocy choć planowana poza granicami Ostoi Jaślickiej, może mieć wpływ na migrację dużych drapieżników wzdłuż łuku Karpat W-E (przełom Wisłoki -pasmo Kamienia i Suchanii, budowa osiedla m. Polanami, a Myscową)	
Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego; Uchwałą Sejmiku Województwa Podkarpackiego nr XLVIII / 552 / 2002 z dnia 30 sierpnia 2002	Wojewoda Podkarpacki	jw.	jw.	jw.
Program Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego na lata 2008-2011, z uwzględnieniem lat 2012-2015; (Uchwała nr XXII/379/08 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 26 maja 2008 r. w sprawie przyjęcia projektu aktualizacji dokumentu i uchwalenia: Programu ochrony środowiska wraz z Planem Gospodarki odpadami dla Województwa Podkarpackiego	Wojewoda Podkarpacki	jw.	jw.	jw.

Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego gminy Dukla, Uchwała Nr XXX/195/05 Rady Miejskiej w Dukli z dnia 11 marca 2005r.; Uchwała nr III/13/10 Rady Gminy Jaślicka z dn. 15 grudnia 2010 r. w sprawie przyjęcia MPZP Gminy Dukla jako własnych	Urząd Miasta i Gminy Dukla/ Urząd Gminy Jaślicka (gmina powstała z oddzielenia od gm. Dukla w 2010r.)	W MPZP uwzględniono rezerwy terenu pod zbiornik wodny Dukla na rzece Jasiołce wraz z przeznaczeniem terenu (lub dopuszczeniem) eksploatacji złóż [PG(W) i ZN6(W)]	9170, 91E0, brzanka, głowacz białopłetwy, ryś, wilk, niedźwiedź fizyczna likwidacja siedlisk przyrodniczych, zakłócenie funkcjonowania korytarza ekologicznego m. Trzcianą a Tylawą – oddziaływanie skumulowane wraz z budową trasy S-19 i przeznaczeniem terenów korytarza ekol. pod eksploatację złóż żwiru	Plan nie przewiduje działań kompensacyjnych lub minimalizujących negatywne oddziaływanie na środowisko, są jedynie ogólne zapisy dot. zasad w zakresie „ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego” (§25): • ochrona istniejącego drzewostanu w terenach przeznaczonych pod zabudowę, • zachowanie powierzchni niezabudowanej zgodnie z ustaleniami dla wydzielonych kategorii terenów jako powierzchni biologicznie czynnej w rozumieniu przepisów szczególnych, • ochrona zespołów roślinności stanowiących elementy zabudowy biologicznej dolin cieków wodnych (w szczególności rzeki Jasiołki wraz z dopływami); • ochrona przed osuszeniem małych i okresowych zbiorników wodnych, • lokalizowanie obiektów z zakresu przeznaczenia dopuszczalnego w obrębie terenów leśnych w sposób nie kolidujący z planami urządzania lasów,
		Ustalenie terenów rolnych, gdzie „dopuszcza się lokalizację obiektów i urządzeń wyciągów narciarskich” (R4) (i związane z tym ustalenie możliwości usług US3) na północnych stokach góry Cergowa.	podkowiec mały W przypadku likwidacji linearnych ciągów zadrzewień rosnących między zwartym lasem na górze Cergowa, a wsią Jasionka ryś, wilk, niedźwiedź W przypadku lokalizacji dodatkowych obiektów usługowych i obsługowych przy granicy lasu oraz np. nagłośnienia czy oświetlenia tego fragmentu. Oddziaływanie może wynikać z dodatkowych atrakcji jak wypożyczalnia motocross, quadów czy skuterów śnieżnych, lub uruchomienia wyciągów całorocznych.	

R/ZL-1, R/ZL-2 – tereny rolne z możliwością zalesienia Lokalizowane również na terenach w granicach SOOS Ostoja Jaśliska, np.: wieś Czeremcha k. Jaślisk, (ob. gm. Jaśliska,	6230, 6510, 6520, 7230?	• prowadzenie regulacji cieków z ograniczeniem prostowania i skracania ich biegów przy zapewnieniu utrzymania w razie potrzeby odtwarzania roślinności nadbrzeżnej w tym zadrzewień stanowiących elementy zabudowy biologicznej dolin rzecznych a także przy zapewnieniu dostępu do wody dla zwierząt dziko żyjących.
U5 - tereny usług turystyki w granicach Magurskiego Parku Narodowego i jego otuliny – położone w Olchowcu	6230, 6510, 6520, 7230, 9170, 91E0, kumak górski, ryś, wilk, niedźwiedź Przeznaczenie tak dużego terenu pod funkcję usług turystycznych przy istniejącej już zabudowie w terenach MN i R znacząco wpłynie na uszczuplenie powierzchni występujących tam siedlisk przyrodniczych oraz, poprzez wprowadzenie nowej zabudowy i usług turystycznych klinem w bezpośredniej bliskości zwanego kompleksu leśnego znajdującego się w granicach MPN wpłynie na zmniejszenie arealów bytowania dużych drapieżników i spowoduje większą izolację ich siedlisk (również przez zwiększoną antroporesję – penetrację terenu przez turystów).	Odnosnie R/ZL-1, R/ZL-2: zapisy MPZP z dopuszczeniem zalesień na terenach N2000 niezgodny z zapisami zmienionego w 2012 Studium gm. Dukła (dotyczy tylko terenów gm. Dukła, bez wyodrębnionej w 2010 r. gm. Jaśliska!)

Ustalenie „terenu usług komercyjnych” U2 (częściowo też MN/U-2) na całym odcinku wzdłuż DK9 od granicy do zabudowań wsi Barwinek	ryś, wilk, niedźwiedź ograniczenie drożności korytarza ekologicznego wzdłuż głównego wododziału – po zabudowie działek 282/1, 317/3, 317/5, 317/6, 317/8, 317/7, 343/21 do wąskiego odcinka po stronie słowackiej	
Przeznaczenie pod zabudowę mieszkaniową i usługową (turystyka) niezagospodarowanych terenów miejscowości Czeremcha (U4 i RM2) (gm. Jaśliska)	6510/6520, 7150, 91E0, ryś, wilk, niedźwiedź zajęcie terenu, przekształcenie bądź likwidacja siedlisk, ograniczenie funkcjonalności korytarza ekologicznego wzdłuż wododziału Karpat, fragmentacja siedlisk, penetracja terenu, stworzenie sytuacji konfliktowych	
Tereny zabudowy zagrodowej, z dopuszczeniem zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i usługowej (RM1) – w Zyndranowej – (zwłaszcza działka nr 301, ale również 300 i 302) wraz z zapisem „Obszar rozwoju agroturystyki i turystyki pobytowej”	poczwarówka zwężona Jedno z kilku stanowisk w Ostoi Jaśliskiej (obecnie, po zmianie granic już w granicach ostoi) możliwość fizycznego zniszczenia, lub pogorszenia warunków siedliskowych (np. poprzez osuszenie terenu)	brak

Przeznaczenie pod zabudowę mieszkaniową (MN) i siedliskową (RM1) terenów w dawnej wsi Smereczne – wraz z rozwojem infrastruktury, w tym dróg.	6510/6520, 91E0, ryś wilk, niedźwiedź Jest to ostatnia całkowicie pozbawiona zabudowy dolina o charakterze terenów otwartych w Ostoi Jasłiskiej, z wyjątkiem górnego fragmentu doliny Jasiołki (rezerwat Źródlika Jasiołki). Ograniczona ze wszystkich stron zwartym lasem, graniczy z MPN (Ostoja Magurska). Smereczne jest istotnym miejscem bytowania wszystkich trzech gatunków dużych ssaków drapieżnych, przedmiotów ochrony Ostoi. Potencjalna zabudowa w stosunku do najbliższej istniejącej znajdowałaby się w odległości ok. 2,5 km - stanowiłaby poważną ingerencję w siedliska tych zwierząt, powodując ich fragmentację. Istotna jest również lokalizacja względem przejścia dla zwierząt pomiędzy Tylawą, a Barwinkiem - miejsce to znajduje się m.w. na jego wysokości i ma z nim bezpośrednie połączenie zwartym lasem. Łąki wsi Smereczne, na których planowana jest zabudowa, to cenne siedliska przyrodnicze 6510, dla łęgów 91E0 – zabudowa i towarzysząca infrastruktura spowodowałaby fizyczne zniszczenie części
--	---

			płatów i pogorszenie stanu zachowania.	
		Ustalenie terenów rolnych, gdzie „dopuszcza się lokalizację obiektów i urządzeń wyciągów narciarskich” (R4) w miejscowości Jaśliska (gm. Jaśliska)	6510 – duże płaty siedliska potencjalnie możliwość fizycznego zniszczenia, bądź degradacji siedliska przyrodniczego	
Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Dukla. Uchwała Rady Miejskiej z dn. 29 października 2012. Uchwała Rady Miejskiej nr XXV/152/12 <i>Zmiana dotyczy całego terenu MiG Dukla</i>	Urząd Miasta i Gminy Dukla	Zmienione Studium aprobuje i wymienia jako inwestycję celu publicznego budowę zbiornika wodnego „Dukla” na rzece Jasiołce – zostaje rezerwa terenu i w stosunku do MPZP - część z terenu przeznaczonego pod eksploatację żwiru rzeczno, zwanego w dokumencie kruszywem naturalnym (PG2).	9170, 91E0, brzanka, głowacz białopłetwy, ryś, wilk, niedźwiedź fizyczna likwidacja siedlisk przyrodniczych, zakłócenie funkcjonowania korytarza ekologicznego m. Trzcianą a Tylawą – oddziaływanie skumulowane wraz z budową trasy S-19 i przeznaczeniem południowej i północnej terenów korytarza ekol. pod eksploatację złóż żwiru	Z prognozy oddz.: „Korytarz ekologiczny pomiędzy miejscowościami Trzcianą i Tylawą[...]. Ponadto, eksploatacja złóż kruszywa naturalnego nie wyklucza możliwości migracji zwierzęcy także poprzez tereny eksploatacji, w szczególności w okresie nocnym oraz w dni wolne od pracy kiedy aktywność człowieka w obrębie żwirowisk będzie minimalna. Ze względu na płytkie występowanie wód gruntowych, wyrobiska żwirowni będą wypełniać się wodą, tworząc płytkie zbiorniki wód stojących. Nie będzie to stanowić znaczącej przeszkody dla przemieszczania się dużych

				ssaków umiejących pływać (niedźwiedź brunatny, wilk). Zwierzęta unikające kontaktu z wodą (ryś) mogą przekraczać zbiorniki wodne w okresie zimowym po lodzie. Z tych samych powodów ewentualna budowa zbiornika wodnego „Trzciana” na Jasiołce nie wyklucza funkcjonowania omawianego korytarza ekologicznego.
		Nie do końca jasne ustalenia ogólne dot. terenów rolnych R – <i>Umożliwienie realizacji sieci i urządzeń infrastruktury technicznej oraz urządzeń wodnych; [...] dopuszcza się lokalizację niekubaturowych urządzeń sportu i rekreacji w odległości nie mniejszej niż 200 m od granic Magurskiego Parku Narodowego i nie większej niż 200 m od terenów przeznaczonych do zabudowy; wraz z zapisem o Obszarze "Rozwoju turystyki narciarskiej z obiektami towarzyszącymi" także na północnych stokach góry Cergowa: Przekształcenia zagospodarowania przestrzennego tego obszaru będą zmierzać do umożliwienia budowy stacji narciarskich wraz z infrastrukturą towarzyszącą. Działania na tym obszarze polegać będą na:</i> • umożliwieniu poprzez	podkowiec mały Negatywne oddziaływanie w przypadku likwidacji linearnych ciągów zadrzewień rosnących między zwartym lasem na górze Cergowa, a wsią Jasionka ryś, wilk, niedźwiedź W przypadku lokalizacji dodatkowych obiektów usługowych i usługowych przy granicy lasu oraz np. nagłośnienia czy oświetlenia tego fragmentu. Oddziaływanie może wynikać z dodatkowych atrakcji jak wypożyczalnia pojazdów motorowych: motocross, quadów czy skuterów śnieżnych; lub uruchomienia wyciągów całorocznych.	

ustalenia zmiany planu miejscowego lokalizacji wyciągów narciarskich i narciarskich tras zjazdowych o zróżnicowanym stopniu trudności, • umożliwieniu poprzez ustalenia zmiany planu miejscowego lokalizacji zróżnicowanej bazy noclegowej i gastronomicznej, • realizacji sieci tras narciarskich biegowych i tras turystyki narciarskiej o zróżnicowanym zasięgu i stopniu trudności.		
Na terenach rolnych (R): dopuszcza się wyodrębnienie w ramach ustaleń planów miejscowych terenów dopuszczalnej lokalizacji nowej zabudowy gospodarstw rolnych w odległości nie mniejszej niż 200 m od granic Magurskiego Parku Narodowego.	siedliska terenów otwartych, duże drapieżniki zapis zezwala na niemal całkowitą dowolność w lokowaniu nowej zabudowy na znacznej pow. gm. Dukla, w tym na obszarze Ostoja Jaślicka	Zapis o lokalizacji nowej zabudowy gospodarstw rolnych w odległości nie mniejszej niż 200 m od granic Magurskiego Parku Narodowego – zapis nie uwzględniający obszaru JPK i N2000 Ostoja Jaślicka (niewystarczający)
13.1.U3, 13.3.U3, 13.4.U3 - Tereny usług turystyki i rekreacji – w miejscowości Olchowiec - wraz zapisem „Obszar „Rozwoju bazy turystyki kwalifikowanej” – obejmujący tereny przeznaczone pod zainwestowanie, położone w otulinie Magurskiego Parku Narodowego w miejscowości Olchowiec. Przekształcenia zagospodarowania przestrzennego tego obszaru	6230, 6510, 6520, 7230, 9170, 91E0, kumak górski, ryś, wilk, niedźwiedź Przeznaczenie tak dużego terenu pod funkcję usług turystycznych przy istniejącej już zabudowie w terenach MN i R znacząco wpłynie na uszczuplenie powierzchni występujących tam siedlisk przyrodniczych oraz, poprzez wprowadzenie nowej zabudowy i usług turystycznych	

		będą zmierzać w kierunku umożliwienia lokalizacji bazy turystycznej umożliwiającej poznanie i wykorzystanie walorów Magurskiego Parku Narodowego, ze szczególnym zwróceniem uwagi na uniknięcie lub zminimalizowanie niekorzystnego oddziaływania na przedmiot ochrony. Działania na tym obszarze polegać będą na: • umożliwieniu poprzez ustalenia zmiany planu miejscowego lokalizacji obiektów hotelarskich o standardzie schronisk, schronisk młodzieżowych, kempingów i pól biwakowych, • utrzymaniu i uzupełnianiu sieci szlaków turystycznych o zróżnicowanym zasięgu i stopniu trudności, • zachowaniu wymogów ochrony Magurskiego Parku Narodowego określonych w przepisach odrębnych.”	klinem w bezpośredniej bliskości zwartego kompleksu leśnego znajdującego się w granicach MPN wpłynie na zmniejszenie areałów bytowania dużych drapieżników i spowoduje większą izolację ich siedlisk (również przez zwiększoną antropopresję – penetrację terenu przez turystów).	
		Ustalenie terenu „obsługi tranzytowego ruchu turystycznego i towarowego (w tym drogowe przejście graniczne w Barwinku)” na całym odcinku wzdłuż DK9 od granicy do zabudowań wsi Barwinek (U2, U3, MN/U) – zwłaszcza tereny oznaczone 1.1.U2, 1.6.U2	ryś, wilk, niedźwiedź ograniczenie drożności korytarza ekologicznego wzdłuż głównego wododziału – po zabudowie działek 282/1, 317/3, 317/5, 317/6, 317/8, 317/7, 343/21 do wąskiego odcinka po stronie słowackiej	
		Przeznaczenie pod zabudowę	6510/6520, 91E0, ryś wilk,	

		mieszkaniową (MN) i siedliskową (RM1) terenów w dawnej wsi Smereczne – wraz z rozwojem infrastruktury, w tym dróg.	niedźwiedź Jest to ostatnia całkowicie pozbawiona zabudowy dolina o charakterze terenów otwartych w Ostoi Jaśliskiej, z wyjątkiem górnego fragmentu doliny Jasiołki (rezerwat Źródlika Jasiołki). Ograniczona ze wszystkich stron zwartym lasem, graniczy z MPN (Ostoja Magurska). Smereczne jest istotnym miejscem bytowania wszystkich trzech gatunków dużych ssaków drapieżnych, przedmiotów ochrony Ostoi. Potencjalna zabudowa w stosunku do najbliższej istniejącej znajdowałaby się w odległości ok. 2,5 km - stanowiłaby poważną ingerencję w siedliska tych zwierząt, powodując ich fragmentację. Istotna jest również lokalizacja względem przejścia dla zwierząt pomiędzy Tylawą a Barwinkiem - miejsce to znajduje się mniej więcej na jego wysokości i ma z nim bezpośrednie połączenie zwartym lasem. Łąki wsi Smereczne, na których planowana jest zabudowa, to cenne siedliska przyrodnicze 6510/6520, 91E0 – zabudowa i towarzysząca infrastruktura spowodowałaby fizyczne zniszczenie części płatów i pogorszenie stanu zachowania.	
--	--	---	---	--

		Tereny zabudowy zagrodowej, z dopuszczeniem zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i usługowej (RM1) – w Zydranowej – 22.11.RM1 (zwłaszcza działka nr 301, ale również 300 i 302) wraz z zapisem „Obszar rozwoju agroturystyki i turystyki pobytovej”	poczwarówka zwężona Jedno z kilku stanowisk w Ostoi Jaśliskiej (obecnie, po zmianie granic już w granicach ostoi) możliwość fizycznego zniszczenia, lub pogorszenia warunków siedliskowych (np. poprzez osuszenie terenu)	brak
Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Komańcza. Uchwała nr XVIII/126/2000 rady Gminy Komańcza z dnia 24 października 2000 r. w sprawie uchwalenia studium...	UG/Rada Gminy/wyk. Wójt Gminy Komańcza	Rezerwa terenu pod zbiornik wodny Rudawka Rymanowska	3220, 6510, 9130, 9170, 91E0, poczwarówka zwężona, głowacz białopłetwy, brzanka, ryś, wilk, niedźwiedź fizyczna likwidacja siedlisk przyrodniczych, zakłócenie funkcjonowania korytarza ekologicznego w kierunkach E-W w przełomie Wisłoka	brak
		Dopuszczenie zalesień na terenach otwartych w granicach Ostoi (strefa IV)	6510, 6520, 6230	brak
		Uruchomienie eksploatacji złoża „Moszczaniec” Z1 i/lub Z9 wraz z przełożeniem koryta potoku Kiczarka	3220, 6510 (potencjalne), 91E0 (potencjalnie), głowacz białopłetwy, brzanka w wypadku eksploatacji złoża Z9 – bezpośredni wpływ na koryto Wisłoka w granicach OJ, oraz uniemożliwienie swobodnej migracji koryta rzeki (mobilność) potencjalna możliwość zanieczyszczenia rzeki Wisłok wodami poeksploatacyjnymi i	

	popłuczka (Z1, Z9)	
Wprowadzenie możliwości nowej zabudowy (strefa VII) w bezpośredniej bliskości koryta rzeki Wisłok, poniżej msc. Wisłok Wielki, dz. 60, 8/6, 8/5, 8/4, 8/3, 8/2, 7, 8/1, 6/6, 9	3220, 6510, 91E0, brzanka, głowacz białopłetwy fizyczne zniszczenie siedlisk nadrzecznych, uniemożliwienie swobodnej migracji koryta rzeki (mobilność) poprzez zabudowę, w przyszłości „wymuszenie” stabilizacji brzegów – wpływ na siedlisko kamieńców 3220 (jedno z ważniejszych miejsc w ostoji, gdzie zachowały się naturalne procesy erozji bocznej), oraz na gatunki ryb – przedmiotów ochrony SOOS Ostoja Jaślicka	brak
Zabudowa, zagrodzenie, oświetlenie, inne <i>wzmoczone użytkowanie usługowe</i> terenów oznaczonych w Studium jako VIII (rejon koncentracji usług) wzdłuż drogi Radoszyce – gr. państwa, powyżej granicy lasu	9130-3, ryś, wilk, niedźwiedź Ograniczenie funkcjonalności korytarza migracyjnego wzdłuż łuku Karpat – zwiększenie efektu bariery wraz z istniejącą drogą. Jest to jedyny zwarty kompleks leśny wzdłuż „granicznego” łuku Karpat (wododział) aż do Łupkowa i dalej poza gr. Ostoji w stronę SOOS „Bieszczady”, zawężony w tym miejscu do ok 1,5 km (po stronie słowackiej otwarte tereny sięgają aż po granicę). <i>Oddziaływania może skumulować ewentualna eksploatacja „potencjalnego” złoża piaskowców „Radoszyce - Z10”</i>	brak

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

GENERALNA
DYREKCJA
OCHRONY
ŚRODOWISKA

REGIONALNA
DYREKCJA
OCHRONY
ŚRODOWISKA
W RZESZOWIE

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

		Ewentualna eksploatacja „potencjalnego” [zapis ze Studium] złoża piaskowców „Radoszyce – Z10”	Podobnie jak rozwój usług wzdłuż drogi Radoszyce – gr. państwa – ograniczenie funkcjonalności korytarza ekol. wzdłuż wododziału. <i>Rozwój tychże usług skumuluje oddz. przy eksploatacji tego złoża.</i>	brak
Przystąpienie do sporządzenia zmiany nr 2 Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Komańcza. Uchwała Nr XXX/118/2012 Rady Gminy Komańcza z dnia 26 września 2012 r.	UG/Rada Gminy/wyk. Wójt Gminy Komańcza	Udokumentowane złożo „Moszczaniec” – zmiana granic, powiększenie.	3220, 91E0, głowacz białopłetwy, brzanka w wypadku eksploatacji: zmiana stosunków wodnych (w tym przełożenie koryta Kiczeki); potencjalna możliwość zanieczyszczenia rzeki Wisłok wodami poeksploatacyjnymi i popłuczka; rozwój niezbędnej infrastruktury i transport	

2.6. Informacja o przedmiotach ochrony objętych Planem wraz z zakresem prac terenowych – dane zweryfikowane

Przedmiot ochrony	Ocena ogólna	Powierzchnia	Liczba stanowisk	Rozmieszczenie w obszarze	Stopień rozpoznania	Zakres prac terenowych uzupełniających/ Uzasadnienie do wyłączenia z prac terenowych
Siedliska przyrodnicze						
3220 Pionierska roślinność na kamienicach górskich potoków	C	63,6	4 (każde ze stanowisk obejmuje jedną dolinę rzeczny)	Jasiołka, Wisłok, Bielcza, Mszanka	dobry	Nie prowadzono badań terenowych, dotychczasowe informacje były wystarczające, granice siedliska można wyznaczyć na podstawie aktualnej ortofotomapy
6230 Górskie i niżowe murawy bliźniczkowe (<i>Nardion</i> - płaty bogate florystycznie)	C	22,3 ha	1	Rezerwat „Źródłiska Jasiołki”	dobry	Nie prowadzono badań terenowych – dostępne dane z wystarczające
6430 Ziołorośla górskie (<i>Adenostylion alliariae</i>) i ziołorośla nadrzeczne (<i>Convolvuletalia sepium</i>)	D	2,7 ha	8	Stanowiska: 1.Mszanka 2.Ostra Góra 3.Lipowiec 4.Las Szachty 5.Surowica 6.Bukowica 7.Wisłok 8.Jasiołka-Wola Wyżna	średni	Dwa stanowiska opisano w ramach badań terenowych, pozostałe – na podstawie danych z projektu PL0108, danych BULiGL oraz z inwentaryzacji w LP
6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (<i>Arrhenatherion elatioris</i>)	C	2584,6 ha (całkowita powierzchnia kompleksów łąkowych, rzeczywista powierzchnia łąk)	21	Na terenach nieleśnych w całym obszarze	słaby	Zweryfikowano stan i rozmieszczenie siedlisk łąkowych na powierzchni 600 ha. Całkowita inwentaryzacja łąk w obszarze wykraczałaby poza zakres opracowania PZO. Na potrzeby PZO zestawiono

		świeżych jest mniejsza, jednak brak kompletnej inwentaryzacji)				dana zgromadzone w ramach inwentaryzacji BUL, bazy Invent i badań terenowych prowadzonych w ramach projektu PL0108. Dane te dobrze obrazują zasięg siedliska, ale ze względu na dużą skalę kartowania obejmują całe kompleksy łąkowe, w których na ogół nieco mniejsza część można zakwalifikować jako siedlisko 6510. W miarę możliwości należałoby przeprowadzić kompletną inwentaryzację łąkową, ale na potrzeby zaplanowania zadań ochronnych dane te można uznać za wystarczające – przez podjęciem działań ochronnych na wstępnie wyznaczonych płatach, należy szczegółowy zakres prac poprzedzić wizja terenową. W związku z tym, że przedstawiona powierzchnia jest zawyżona proponuje się pozostawić obecny zapis w SFD.
6520 Górskie łąki kośne	D				słaby	Brak informacji o występowaniu siedliska. Jednak brak kompletnej inwentaryzacji łąk nie uprawnia do usunięcia zapisu z SFD
7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z <i>Scheuchzeria- Caricetea</i>)	B	6,6 ha	3	Obręb ewidencyjny: Wola Wyżna oraz rezerwat: Kamień nad Jaśliskami oraz Źródłiska Jasiołki,	dobry	Dane z bazy Invent oraz projektu PL0108, nie prowadzono nowych badań

7230 Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk	B	ok. 15 ha	14	Obręby ewidencyjne: Czeremcha, Daliowa, Jasiel (rez. Źródłiska Jasiolki), Mszana, Oslawica, Ropianka, Rudawka Jaśliska, Tylawa, Wola Wyżna, Zyndranowa	dobry	Dane z bazy Invent oraz projektu PL0108, nie prowadzono nowych badań
8310 Jaskinie nieudostępnione do zwiedzania	B	Łączna długość 371 m	29	Największe skupisko jaskiń w obszarze znajduje się w osuwiskach na wschodnim i zachodnim ramieniu Cergowej (716 m), jaskinie ponadto występują w Piotrusiu (728 m) oraz rezerwacie przyrody „Kamień nad Jaśliskami” (857 m).	dobry	Nie prowadzono badań, oparto się na danych z projektu PL0108
9110 Kwaśne buczyny (<i>Luzulo-Fagenion</i>)	C	50	4 stanowiska	Prawdopodobnie w całym obszarze	słaby	Łączna analiza danych z bazy Invent i BUL wykazała tylko 7 płatów kwaśnych buczyn o powierzchni ok. 50 ha. W bieżącym roku w ramach sporządzania PZO przeprowadzono badania monitoringowe na 155 powierzchniach kołowych w lasach, dodatkowo identyfikowano siedlisko przyrodnicze na badanych

						powierzchniach. Spośród tych powierzchni aż 24 % zakwalifikowanych zostało jako kwaśne buczyny. Podobnie w badaniach terenowych prowadzonych w ramach projektu PL0108 wykazano 24 płaty buczyn. Wynika z tego, że kryteria klasyfikacji kwaśnych buczyn są niejasne i prawdopodobnie ich powierzchnia w bazie Invent jest zaniżona. W związku z tym jako zadanie ochronne wskazano konieczność weryfikacji terenowej tych rozbieżności.
9130 Żyzne buczyny (<i>Dentario glandulosae-Fagenion</i> , <i>Galio odorati-Fagenion</i>)	B	15235	Wyznaczono 11 stanowisk	W całym obszarze	Średni	Podane liczby zarówno co do liczby płatów, jak i łącznej ich powierzchni zawierają prawdopodobnie również liczne stanowiska kwaśnych buczyn.
9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum</i> , <i>Tilio-Carpinetum</i>)	D	30	63 ha	W północnej części obszaru	Średni	Dane na podstawie bazy Invent i inwentaryzacji BUL
9180 Jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stokach i zboczach (<i>Tilio plathyphyllis-Acerion pseudoplatani</i>)	B	5	6 ha	Największe płaty zachowały się na Ostrej – około 3-4 ha., na Górze Piotruś około 0,5 – 1 ha i na Cergowej Górze około 1 ha.	Dobry	Dane na podstawie bazy Invent, monitoring przyrodniczego GIOŚ i projektu PL0108
91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albo-fragilis</i> , <i>Populetum albae</i> , <i>Alnenion</i>)	B	93	413 ha	Najlepiej rozwinięte łęgi występują w dolinie Jasiołki oraz na odcinku Wisłoka	Średni	Dane na podstawie bazy Invent i inwentaryzacji BUL

				znajdującym się w granicach ostoi. Są one jednak szeroko rozpowszechnione nad wszystkimi mniejszymi potokami.		
--	--	--	--	---	--	--

Gatunki roślin	Ocena ogólna	Powierzchnia	Liczba stanowisk	Rozmieszczenie w obszarze	Stopień rozpoznania	Zakres prac terenowych uzupełniających/ Uzasadnienie do wyłączenia z prac terenowych
1898 Ponikło krańskie	B	150 kęp	1	Okolice Moszczańca	dobry	Brak przesłanek o istnieniu kolejnych stanowisk, choć nie jest to niemożliwe – gatunek jest w fazie rozprzestrzeniania się
1939 Rzepik szczeciński	A	100-150 os.	Ok. 15	Rozproszone stanowiska – głównie w okolicach Wisłoka, Moszczańca, Surowicy	słaby	Ze względu na charakter rozmieszczenia gatunku – w rozproszeniu, często na poboczach dróg, należy odnotowywać nowo stwierdzone miejsca występowania. Inwentaryzacja całości terenu pod kątem występowania gatunku nie jest konieczna. Jego utrzymaniu służyć będą działania podejmowane dla ochrony zbiorowisk łąkowych.

Gatunki zwierząt	Ocena ogólna	Powierzchnia	Liczba stanowisk	Rozmieszczenie w obszarze	Stopień rozpoznania	Zakres prac terenowych uzupełniających/ Uzasadnienie do wyłączenia z prac terenowych
1303 Podkowiec mały	A	W obrębie znajduje się kilka zimowisk: Jaskinia Gdzie Wpadł Grotołaz, Jaskinia Przy Szkółce, Jaskinia Pod Bukiem, Jaskinia Wodna (w Piotrusiu), Jaskinia na Wierchowinie I, Jaskinia na Wierchowinie II. Stwierdzono obecność niewielkiej kolonii letniej w kapliczce na Górze Cergowej	6 jaskiń Jedna niewielka kolonia letnia (7 osobników)	W okresie zimowym hibernuje w jaskiniach, w okresie rojenia jesienno i wiosennego liczny przy otworach wymienionych jaskiń.	dobry	Zgromadzone dane dostarczają wiedzy o zimowiskach gatunku i zmianach liczebności na przestrzeni ostatnich lat. Skąpa wiedza na temat obecności kolonii rozrodczych. Aktualne dane z monitoringu zimowego dostępne są u Wojciecha J. Gubały, Tomasza Mlecza i Krzysztofa Piksy. W ramach prac określono stan siedlisk zimowych gatunku. Oceniono go na FV. Prace prowadzono między 26.07. a 07.08.2012.
1324 Nocek duży	C	W obrębie znajduje się kilka zimowisk: Jaskinia Gdzie Wpadł Grotołaz, Jaskinia Przy Szkółce, Jaskinia Pod Bukiem, Jaskinia na Wierchowinie I, Jaskinia na Wierchowinie II.	5 jaskiń	W okresie zimowym hibernuje w jaskiniach, w okresie rojenia jesienno obecny przy otworach jaskiń.	dobry	Zgromadzone dane dostarczają wiedzy o zimowiskach gatunku i zmianach liczebności na przestrzeni ostatnich lat. Brak danych na temat obecności kolonii rozrodczych. Aktualne dane z monitoringu zimowego dostępne są u Wojciecha J. Gubały, Tomasza Mlecza i Krzysztofa Piksy. W ramach prac oceniono stan siedlisk zimowisk gatunku. Ich stan oceniono na FV. Prace prowadzono między 26.07. a 07.08.2012.
1321 Nocek orzęsiony	B	W obrębie ostoi znajduje się tylko	1 zimowisko 4 miejsca rojenia	W okresie zimowym hibernuje	dobry	Zgromadzone dane dostarczają wiedzy o zimowiskach i

		jedno zimowisko tego gatunku Jaskinia Gdzie Wpadł Grotołaz, w okresie rojenia obecny licznie przy otworach jaskiń: Jaskinia na Wierzchowinie I, Jaskinia gdzie wpadł Grotołaz, jaskinia Pod Bukiem, Jaskinia Przy Szkółce.		w jaskiniach, w okresie rojenia jesiennego licznie obecny przy otworach jaskiń.		miejscach rojenia gatunku. Brak danych na temat obecności kolonii rozrodczych. Aktualne dane z monitoringu zimowego dostępne są u Wojciecha J. Gubały, Tomasza Mlecza i Krzysztofa Piksy. W ramach prac oceniono stan siedlisk zimowisk gatunku. Ich stan oceniono na FV. Prace prowadzono między 26.07. a 07.08.2012.
1323 Nocek Bechsteina	B	W obrębie ostoi zlokalizowano liczne miejsca rojenia tego gatunku: Jaskinia na Wierzchowinie I, Jaskinia gdzie Grotołaz Wpadł, jaskinia Pod Bukiem, Przy Szkółce, Gdzie Samolot Wpadł, Jaskinia Wodna. W okresie zimowym spotykany bardzo rzadko i nielicznie (maksymalnie 1 osobnik).	1 zimowisko, 6 miejsc rojenia	Licznie obecny w okresie rojenia, nie stwierdzono jego obecności w okresie aktywności letniej poza sąsiedztwem jaskiń.	dobry	Zgromadzone dane dostarczają wiedzy o zimowiskach i miejscach rojenia gatunku. W ramach prac weryfikacyjnych przeprowadzono monitoring letni populacji. W obrębie 3 stanowisk prowadzono odłowy nietoperzy. Stan populacji oceniono na FV. Prace inwentaryzacyjne prowadzono między 26.07. a 07.08.2012
1308 Mopek	D	W obrębie ostoi stwierdzono tylko jedno stanowisko tego gatunku z okresu rojenia - Jaskinię Gdzie	1 stanowisko, sąsiedztwo Jaskini Gdzie Wpadł Grotołaz	Stwierdzono obecność tylko kilku samców w okresie rojenia w sąsiedztwie Jaskini Gdzie Grotołaz	słaby	Zgromadzone dane dostarczają tylko wiedzy o zimowiskach i miejscach rojenia gatunku. W ramach prac weryfikacyjnych przeprowadzono monitoring letni populacji i ocenę stanu

		Grotołaz Wpadł		Wpadł		siedlisk (zimowisk). W obrębie 3 stanowisk prowadzono odłowy nietoperzy. Stan populacji w okresie zimowym i letnim oceniono na U2, stan zimowisk jako U2 (warunki panujące w jaskiniach nie odpowiadają termopreferendum gatunku).
1337 Bóbr europejski	C	Trudna do oszacowania	Brak aktualnych danych	Dorzecze Jasiołki i Wisłoka	niewystarczający	W 2012 r. nie prowadzono prac terenowych. Wśród danych z inwentaryzacji prowadzonej przez LP w 2007 r. brak informacji o bobrze w Ostoi Jaslickiej. Podawane w niepubl. opracowaniu A. Czecha z 2 009 r. (strategia ochrony gatunku w obszarze Ostoja Jaśliska, opracowana w ramach projektu PL0108) dane o liczbie stanowisk (ok. 30) wydają się zawyżone.
1352 Wilk	B	Obecność możliwa na terenie całej ostoi. E 21 49 27 N 49 24 33	Obszar zamieszkuje 5 watah wilków, arealy większości z nich obejmują obszary położone poza Ostoją Jaśliską. Średnia liczebność populacji wilka w obszarze w latach 2000-2009: 25-30 dorosłych osobników. Średnie zagęszczenie: 2,8-3,3 osobników na 100 km ²	Brak dokładnych informacji o rozmieszczeniu populacji w obszarze.	dobry	Nie prowadzono prac terenowych
1354 Niedźwiedź brunatny	C	Obecność osobników	Nie ma informacji o stałym bytowaniu i o	Brak dokładnych informacji o	słaby	Nie prowadzono prac terenowych

		przechodnich czy osiadłych możliwa na terenie całej ostoi. E 21 49 27 N 49 24 33	rozrodzie niedźwiedzi w Ostoi. Według Jakubca (2008) na terenie Beskidu Sądeckiego obserwuje się 6 osobników, na terenie Beskidu Niskiego 4 osobniki (stałe bytujące i 2 przechodnie).	rozmieszczeniu populacji w obszarze.		
1355 Wydra	C	Trudna do oszacowania.	Wg danych z inwentaryzacji leśnej gatunek występuje na Wiśloku, Jasiołce, Pannie, Moszczance, potoku Hlubokim i na potoku w Ropiance.	Wiśłok, Jasiołka, Panna, Moszczanka, Hluboki. Prawdopodobne jest występowanie na większości cieków w obszarze.	słaby	W 2012 r. nie prowadzono prac terenowych. Dane o rozmieszczeniu wydry zbierane były w ramach inwentaryzacji prowadzonej przez LP w 2007 r.
1361 Ryś	B	Obecność możliwa na terenie całej ostoi. E 21 49 27 N 49 24 33	Średnia liczebność populacji rysia w obszarze w latach 2000-2009 wynosiła 10-13 osobników. Arealy zarówno pojedynczych osobników, jak i samic prowadzących młode obejmowały również obszary położone po za obszarem Ostoi Jaśliskiej. Średnie zagęszczenie populacji: 1,9-2,5 osobników na 100 km ² . Średnia liczba samic prowadzących młode: 0,4-0,6 samicy	Brak dokładnych informacji o rozmieszczeniu populacji w obszarze.	dobry	Nie prowadzono prac terenowych

			na 100 km ² .			
1166 Traszka grzebieniasta	D	XX	2		niewystarczający	Gatunek nizinny, preferuje głębsze zbiorniki wodne, których na terenie Ostoi Jaśliskiej jest mało, a te które są, są zarybione i pojedyncze. Takie stanowiska nie zapewniają traszkom grzebieniastym odpowiednich warunków do rozwoju.
1193 Kumak górski	B, zweryfikowane	B	12	Najlepiej załączony druk mapy z poligonami i ewidencją gruntów. Poligony siedlisk, gatunków lub siedlisk gatunków potwierdzone lub potencjalne	dobry	Nie są konieczne Gatunek pospolity na terenie Ostoi Jaśliskiej
2001 Traszka górską	C	XX	10		niewystarczający	Ponieważ gatunek preferuje siedliska wodne na terenie lasu dlatego przy współpracy leśników należy sprawdzić potencjalne stanowiska występowania traszki karpackiej w lasach (gatunek nie był inwentaryzowany przez Regionalną Dyрекcję Lasów Państwowych w Krośnie w czasie ogólnopolskiego monitoringu płazów w lasach państwowych 2007 roku)
2503 Brzanka	B	ok. 20 km długości Wisłoka powyżej zbiornika w Besku ok. 12 km w górę	dolna część pot. Bielcza i Jasiołka w granicach ostoi od m. Wola Niżna Wisłok od zbiornika	plik mapy	dobry	nie są konieczne

		Jasiołki od granic z Ostoją Jasiołka oraz dolna Bielcza	Besko do m. Wisłok Wielki			
1163 Głowacz białopletwy	D	XX	XX	brak potwierdzonych stanowisk	dobry	dodatkowe odłowy przy dolnej granicy ostoi (1 stanowisko)
1014 Poczwarówka zwężona	B		Min . 4		Niedostatecznie rozpoznane rozmieszczenie w obszarze	
1086 Zgniotek cynobrowy	A	ok. 45 % obszaru	10 stanowisk stanowiących jednorodne płyty (łącznie 68 obserwacji gatunku)		zadowalający	Ocena stanu siedliska gatunku na wybranych stanowiskach na terenie nadleśnictw Komańcza, Dukla, Rymańów oraz na terenie rezerwatów przyrody. Dodatkowe kilkadziesiąt lokalizacji zostało stwierdzone w ramach prac ZLW-Fundacji Dziedzictwo Przyrodnicze. Gatunek stwierdzony w 11 kompleksach leśnych – obszarowych stanowiskach monitoringowych o powierzchni od 329ha do 2432,5ha (łącznie powierzchnia 11 obszarowych stanowisk monitoringowych: 13.084,27 ha). Przeprowadzono badania siedliska gatunku – pomiar ilości martwego drewna.
1087 Nadobnica alpejska	B				Niewystarczający zarówno w zakresie rozpoznania rozmieszczenia, jak i określenia stu siedlisk	
4014 Biegacz urozmaicony	A	Powierzchnia aktualnie zajmowanego siedliska przy braku badań	Trudna do oceny	Dotychczas stwierdzony w środowiska wzdłuż potoku Panna w okolicy wsi	Niewystarczający zarówno w zakresie rozpoznania rozmieszczenia, jak i określenia stu siedlisk	

		inwentaryzacyjnych tego gatunku nie jest możliwa do określenia. Potencjalnie nie więcej jak 500 ha środowisk nadających się do zasiedlenia przez <i>Carabus variolosus</i> .		Zydranowa (w kierunku na Kiczere). Należy się jednak spodziewać, że dogodne dla jego rozwoju siedliska występują również wzdłuż Jasiołki oraz innych strumieni i potoków.		
4026 Zagłębek bruzdkowany	A	Na obecnym etapie wiedzy nie można oszacować powierzchni siedliska. Zakładając, że zostanie on odnaleziony w przyszłości na tym terenie można przypuszczać, że będzie to powierzchnia kilkuset hektarów.	Jedno znane		Niewystarczający zarówno w zakresie rozpoznania rozmieszczenia, jak i określenia stu siedlisk	
1065 Przeplatka aurinia	A, zweryfikowane	Ogólna powierzchnia – około 1 km ²	1	Jedyna stanowisko na obszarze alpejskim.	dobry	Ekspertyza na potrzeby projektu planu zadań ochronnych dla obszaru PLH180014 Ostoja Jaśliska w zakresie następującego przedmiotu ochrony: przeplatka aurinia wraz z trzema kontrolami terenowymi na stanowisku gatunku

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

GENERALNA
DYREKCJA
OCHRONY
ŚRODOWISKA

REGIONALNA
DYREKCJA
OCHRONY
ŚRODOWISKA
W RZESZOWIE

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

						Kontrole terenowe: 2012-06-09; 2012-06-17; 2012-08-31
--	--	--	--	--	--	--

*Koordynaty geograficzne usytuowania otworów jaskiń wymienionych w tekście:

Jaskinia Gdzie Grotołaz Wpadł N 49° 31.537', E 21° 43.679'

Jaskinia Gdzie Samolot Spadł N 49°31'31".000, E 21°43'40".000

Jaskinia Przy Szkółce N 49° 31.923', E 21° 41.962'

Jaskinia Pod Bukiem N 49° 31.867', E 21° 42.076'

Jaskinia na Wierzchowinie I N 49°31'58".000, E 21°41'54".000

Jaskinia na Wierzchowinie II N 49° 31.966', E 21° 41.886'

Jaskinia Wodna N 49° 28.095', E 21° 44.359'

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

2.6.1. Typy siedlisk przyrodniczych

3220: Pionierska roślinność na kamieńcach górskich potoków

Charakterystyka siedliska: Doliny górskich potoków wraz z kamieńcami i zbiorowiskami pionierskich, zielnych gatunków roślin, ze znacznym udziałem gatunków górskich, kolonizujące żwirowiska nad potokami górkimi. Charakterystyczne dla siedliska jest występowanie wysokich, wiosennych letnich stanów wody. Za siedlisko przyjmuje się odcinek koryta wraz z kamieńcami odkładającymi się w postaci łach i wysp w nurcie. Siedlisko charakteryzuje się bardzo dużą dynamiką, musi być odnawiane przynajmniej co kilka lat, w przeciwnym razie zarasta krzewami i przekształca się w zarośla lęgowe.

Fot. 1 Kamieńce nad Wisłokiem. J. Perzanowska.

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Siedlisko w obszarze: Siedlisko występuje w dolinach większych rzek i potoków, to jest: Jasiołki, Wisłoka, Bielczy, i Mszanki.

Tworzą je żwirowiska i kamieńce, na odcinkach o nieuregulowanym korycie, podlegające okresowym zalewom i zmianom poziomu wody przy przemieszczającym się materiale skalnym. Podstawowe cechy warunków siedliskowych to: niestabilny materiał skalny o różnej średnicy ziarna, zmienne uwilgotnienie, duże nasłonecznienie. Tworząca się tu gleba charakteryzowana jest jako inicjalna mada górską. W miejscach tych rozwijają się pionierskie zbiorowiska, stanowiące wczesne stadia sukcesyjne prowadzące w kierunku zarośli wierzbowych. Skład gatunkowy jest silnie zróżnicowany, często przypadkowy; oprócz gatunków żwirowiskowych pojawiają się tu gatunki górskie: naskalne, łąkowe a nawet zaroślowe, często przynoszone wraz z falą powodziową z górnego biegu rzeki. Zwarcie roślinności jest niewielkie, zwykle 5%-30%, choć niekiedy może osiągać wyższe wartości, nawet do 70-80%. Nad Jasiołką i Wisłokiem siedlisko jest stosunkowo najlepiej wykształcone, co związane jest z wielkością tych cieków; nieco gorzej – mniejsze kamieńce - nad mniejszymi potokami. Tworzenie się kamieńców utrudniają miejscami warunki morfologiczne jak: głęboko wcięte doliny, skalne dno koryta oraz stosunkowo niska różnica poziomów i niewielka wysokość nad poziom morza. Ponadto, miejscami prace w korycie polegające na próbach stabilizacji brzegów. Należy podkreślić, że uznano, iż płaty tego siedliska są kartowane łącznie z samym korytem rzecznym, które jest integralną częścią tego ekosystemu.

Ocena siedliska w sieci Natura 2000 wg GIOŚ: Stan ochrony siedliska nie był oceniany w ramach monitoringu GIOŚ. Ocena siedliska dla całości obszaru została wyprowadzona w roku 2012.

Ranga w obszarze – reprezentatywność: B

Stan zachowania: U1

Zagrożenia: Zagrożeniem dla siedliska jest przede wszystkim działalność człowieka powodująca zanieczyszczenie wód, mająca na celu regulację rzeki, pobór kamienia, nadmierny pobór wody ograniczający możliwość transportu materiału skalnego, a w mniejszym stopniu czynniki naturalne, jak sukcesja (tylko okresowo) i ekspansja gatunków obcych, inwazyjnych.

Zalecane działania ochronne mają na celu zminimalizowanie ingerowania w naturalne procesy i dynamikę rzek, z wyjątkiem koniecznych działań w ramach ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia przeprawy przez rzekę (mosty). Z tego względu akceptuje się obniżoną ocenę stanu ochrony krótkich odcinków koryta, zmienionych w ramach umocnienia brzegu i przyczółków mostów, co jednak nie wpływa na stan zachowania tego siedliska w obrębie obszaru Natura 2000. Postuluje się w tym wypadku utrzymanie aktualnego stanu ochrony i w razie uzasadnionej potrzeby dopuszcza ponowną ingerencję w koryta, na dystansie uzależnionym od uwarunkowań lokalnych. Działania ochrony czynnej ograniczają się do usuwania gatunków obcych, inwazyjnych oraz śmieci gromadzących się na kamieńcach.

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

6230 Górskie i niżowe murawy bliźniczkowe (*Nardion* - płaty bogate florystycznie)

Charakterystyka siedliska: Siedlisko półnaturalne; występuje w rozproszaniu na szczytach wzniesień, garbach i innych miejscach narażonych na ługowanie gleby, na polanach i obrzeżach lasu; jest to siedlisko otwarte, kwaśne, suche, murawowe, o dużej insolacji. Powstało głównie w wyniku wycięcia lasu i wypasania obszaru po wycięciu. Występuje także na siedliskach bardziej mokrych. Niska, jednowarstwowa murawa. Często wypasane lub podpasane. Charakterystyczne jest występowanie niskich traw (*Danthonia decumbens*, *Nardus stricta*), turzyc (*Carex pilulifera*, *C. pallescens*, *C. ovalis*), *Hieracium pilosella*, *Luzula* sp. div. Oraz takich gatunków jak: *Potentilla erecta*, *Calluna vulgaris*, *Polygala* sp. div., *Carlina acaulis*, *Veronica officinalis*, storczyki. Brak wypasu powoduje wkraczanie jałowca, świerka, a przede wszystkim borówki, co zmniejsza bioróżnorodność.

Siedlisko w obszarze: Siedlisko występuje tylko na jednym stanowisku w Rezerwacie Źródlika Jasiołki, które obejmuje łącznie 14 płątów muraw. Obserwowane płaty przechodzą stopniowo w siedliska łąkowe z dominacją *Agrostis vulgaris*.

Ocena siedliska w sieci Natura 2000 wg GIOŚ: Siedlisko nie było monitorowane w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska w tym obszarze. Planuje się włączenie ich do monitoringu w roku 2013.

Ranga w obszarze – reprezentatywność: C

Stan zachowania w obszarze: U1

Zagrożenia: zagrożeniem dla siedliska jest przede wszystkim postępująca sukcesja wtórna związana z ekspansją krzewów –np. wierzb, jałowców, a także ekspansja gatunków łąkowych i traworoślowych – np. *Agrostis vulgaris*, *Deschampsia caespitosa*.

Zalecane działania ochronne to niezbyt częste wykaszanie płątów o najlepiej zachowanych cechach siedliska 6230. Na ogół dla ochrony psiar proponowane jest wprowadzenie wypasu, jednak w tym przypadku wystarczająca powinna być gospodarka kośna. Jeden pokos po 15 lipca, wraz ze zwożeniem siana. Usuwanie biomasy jest szczególnie w tym przypadku istotne gdyż siedlisko to najlepiej rozwija się w warunkach oligotroficznych.

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

6430 Ziolorośla górskie (*Adenostylin alliariae*) i ziolorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*)

Charakterystyka siedliska: Ziolorośla reglowe (6430-1) - siedlisko otwarte, eutroficzne, tworzone przez wysokie byliny; podłoże wilgotne, kamieniste, łatwo przepuszczalne, często na bardzo stromych stokach w piętrze regla dolnego. Siedlisko schodzące niżej wzdłuż potoków. Runo dwuwarstwowe; poniżej piętra dużych bylin rośliny cieniolubne: mszaki, paprocie, *Chrysosplenium alterifolium*, *Cardamine amara*, *Stellaria nemorum*, *Cicerbita alpina*, *Doronicum austriacum*, *Aconitum sp. div.*, *Petasites sp. div.*, *Aruncus dioicus*, *Carduus personata*, *Valeriana sambucifolia*, *Senecio nemorensis*, *Caltha laeta*. *Duże bogactwo florystyczne.* Ziolorośla lepiężnikowe – (6430-2) wzdłuż większych potoków, na terasach zalewowych (kamieńcach i żwirowiskach) w piętrze regla dolnego. Podłoże łatwo przepuszczalne. *Petasites sp. div.*, *Chaerophyllum hirsutum*, *Melandrium rubrum*, *Stellaria nemorum*, *Ranunculus lanuginosus*, *Orobanche flava*, *Pulmonaria obscura*, *Carduus personata*, *Crepis paludosa*.

Siedlisko w obszarze: na podstawie aktualnych danych, a także informacji z innych inwentaryzacji odnotowano występowanie siedliska na 8 stanowiskach rozrzuconych w całym obszarze, stanowiska te składają się na ogół z kilku niewielkich płatów ziolorośli

Ocena siedliska w sieci Natura 2000 wg GIOŚ. Siedlisko nie było monitorowane w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska w tym obszarze

Ranga w obszarze – reprezentatywność: D

Stan zachowania: FV

Zagrożenia: obecnie brak zagrożeń, istotne przekształcenia spowodowałaby realizacja planów budowy zbiorników retencyjnych

Zalecane działania ochronne: ochrona przed potencjalnym zniszczeniem mechanicznym związanym z gospdarką leśną, cz też innymi pracami prowadzonymi nad potokami, ewentualnie – modyfikacja szlaków zrywkowych, minimalizacja skutków remontów dróg leśnych

INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*)

Fot. 2 Wykoszone łąki na południe od Woli Wyżnej. J. Perzanowska.

Charakterystyka siedliska: Występują w dolinach oraz na zboczach dolin potoków, na słabo nachylonych stokach, w siedliskach żyznych, niezbyt wilgotnych bez zabagnienia. Zbiorowiska bogate florystycznie z dominacją traw miękkolistnych darniowych, zwłaszcza *Arrhenatherum elatius*, istotny udział motylkowych i innych bylin dwuliściennych. Gatunki: *Trisetum flavescens* ssp. *flavescens*, *Pimpinella major*, *Centaurea jacea*, *Crepis biennis*, *Knautia arvensis*, *Tragopogon pratensis*, *Daucus carota*, *Leucanthemum vulgare*, *Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*, *Campanula patula*, *Leontodon hispidus*. Na ogół występują do ok 600 m n.p.m.

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

W skład gatunkowy takich zbiorowisk wchodzi np.: *Geranium pratense*, *Plantago lanceolata*, *Trifolium pratense*, *Trifolium repens*, *Centaurea jacea*, *Carum carvi*, *Alchemilla crinita*, *Alchemilla monticola*, *Cynosurus cristatus*, *Achillea millefolium*, *Leontodon hispidus*, *Trisetum flavescens*, *Ranunculus acris*, *Rumex acetosa*, *Vicia cracca*, *Trifolium medium*, *Cerastium vulgatum*, *Phleum pratense*, *Taraxacum officinale*, *Symphytum officinale*, *Achillea millefolium*, *Pimpinella saxifraga*, *Hypericum maculatum*, *Stellaria graminea*, *Alopecurus pratensis*, *Crepis biennis*, *Dactylis glomerata*, *Agrimonia eupatoria*, *Linaria vulgaris*, *Arrhenatherum elatius*, *Veronica chamaedrys*, *Rumex acetosa*, *Potentilla anserina*, *Prunella vulgaris*, *Leucanthemum vulgare*.

Ponadto obserwuje się także łąki wilgotniejsze, nawiązujące do klasy *Molinietalia* (związki *Calthion* i *Filipendulion*), które nie mają swojego odpowiednika w systemie typologii siedlisk przyrodniczych sieci Natura 2000.

Siedlisko w obszarze: Siedlisko występuje praktycznie na całym obszarze ostoi, głównie w okolicach osad, ale także jako niewielkie płaty łąk śródleśnych. Łączna powierzchnia łąk w obszarze jest trudna do oszacowania, gdyż podstawowym materiałem inwentaryzacyjnym dla tego obszaru jest wielkoobszarowa inwentaryzacja obszarów Natura 2000 wykonana przez BULiGL w roku 2007. W jej ramach na ogół dobrze oznaczono całe kompleksy łąkowe, jednak do poznania dokładnego rozmieszczenia płatów 6510 w tych kompleksach potrzebne by były dalsze prace terenowe. Dodatkowo istnieją materiały z projektu PL0108 – w ramach którego oceniano stan łąk na 69 punktach w całym obszarze, jednak nie było wtedy prowadzone dokładne kartowanie. W ramach sporządzania PZO kartowano rozmieszczenie siedlisk nieleśnych na wybranych 600 ha – w większości były to łąki 6510. Należy podkreślić, że ochrona łąk nie jest głównym celem utworzenia tego obszaru. Z drugiej strony stanowią one cenne uzupełnienie bioróżnorodności obszaru, istotne m.in. dla wielu gatunków zwierząt. Pod względem florystycznym łąki w Ostoi Jaśliskiej nie wykazują bardzo dużego zróżnicowania – często powstały na gruntach popasterskich i ugorach.

Ocena siedliska w sieci Natura 2000 wg GIOŚ: Siedlisko nie było monitorowane w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska w tym obszarze

Ranga w obszarze – reprezentatywność: C

Stan zachowania: U1

Zagrożenia: zagrożeniem dla siedliska jest przede wszystkim postępująca sukcesja wtórna związana z ekspansją krzewów oraz innych gatunków charakterystycznych dla nieużytkowanych łąk. Istnieje również duże zagrożenie przekształcenia terenów łąkowych na tereny zabudowane (zabudowa stała i rekreacyjna, pensjonaty) lub inne terenu zurbanizowane. Zagrożenie to jest tym istotniejsze, że powoduje zmiany trwałe i praktycznie nieodwracalne. Największym zagrożeniem jest zmiana zagospodarowania dużych kompleksów łąkowych, położonych w pewnym oddaleniu od zabudowań – np. zabudowa opuszczonych dolin. Zagrożeniem może być również intensyfikacja gospodarki kośnej i pasterskiej, nawożenie, podsiewanie, zaorywanie.

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

GENERAŁNA
DYREKCJA
OCHRONY
ŚRODOWISKA

REGIONALNA
DYREKCJA
OCHRONY
ŚRODOWISKA
W RZESZOWIE

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Zalecane działania ochronne.

Priorytetem w ochronie łąk na tym terenie jest utrzymanie dotychczasowego arealu łąk użytkowanych kośnie lub kośnie-pastersko. Brak użytkowania powoduje szybkie zmiany w składzie florystycznym łąk, jednak przywrócenie użytkowania gwarantuje specyficzną strukturę i funkcję tego siedliska przyrodniczego. W związku z tym zaprzestanie użytkowania nie jest tak dużym problemem jak urbanizacja terenów łąkowych, czy też ich zaorywanie. Dlatego też podstawowym zaleceniem ochronnym jest utrzymanie powierzchni łąk i pastwisk (nawet bez użytkowania). Przywracając użytkowanie należy również pamiętać o innych funkcjach łąk (nie tylko ochronie wartości botanicznych) i o tym, że pozostawienie płatów w różnych stadiach sukcesji gwarantuje największą bioróżnorodność kompleksów siedlisk nieleśnych.

Kolejnym działaniem, umożliwiającym zachowanie lub odtworzenie wartości przyrodniczej terenów łąkowych jest utrzymanie lub też przywrócenie ekstensywnego użytkowania kośnego lub pastwiskowego, zgodnie z wymogami pakietu rolno-środowiskowego dla łąk świeżych. W przypadku zmian związanych z modyfikacją lub ograniczeniem funkcjonowania programów rolno-środowiskowych należy:

- kosić ręcznie lub mechanicznie, nie rzadziej niż raz na trzy lata i nie częściej niż raz w roku po 15 lipca, ewentualnie corocznie po 15 lipca, z pozostawieniem 25% powierzchni działki, w każdym roku innej, nie koszonej, z usunięciem biomasy poza powierzchnię łąki.

Dopuszczalne jest wypasanie wolne lub kwaterowe przy obsadzie zwierząt wynoszącej nie więcej niż 1 DJP/ha i obciążeniu pastwiska wynoszącym nie więcej niż 5t/ha (10 DJP/ha) od dnia 21 lipca do dnia 15 października, niedopuszczalne jest nawożenie azotem powyżej poziomu 60 kg/ha w trakcie roku, a także przeorywanie i podsiewanie.

Celem działania jest stopniowa poprawa stanu łąk, przy jednoczesnym zachowaniu właściwego stanu płatów obecnie koszonych.

Kwalifikując powierzchnie do wspierania użytkowania kośno-pasterskiego należy preferować miejsca najcenniejsze przyrodniczo, na których istnieje małe prawdopodobieństwo, że gospodarka zostanie wznowiona z przyczyn ekonomicznych.

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

6520 Górskie łąki kośne

Charakterystyka siedliska: Bogate gatunkowo mezofilne górskie łąki kośne (Polygono-Trisetion, Matuszkiewicz 2002), w/g innych ujęć: łąki reglowe z istotnym udziałem *Alchemilla*, *Trisetum* i *Agrostis* oraz gatunków górskich) łąki z dominacją *Trisetum flavescens* przy jednocześnie zmniejszonym w stosunku do siedliska 6510 udziale *Arrhenatherum elatior*. Gatunki: *Heracleum sphondylium*, *Campanula glomerata*, *Salvia pratensis*, *Anthoxanthum odoratum*, *Geranium phaeum*, *Chaerophyllum hirsutum*, *Alchemilla* spp., *Cirsium heterophyllum*. Występują powyżej 600m n.p.m.

Siedlisko w obszarze: Występowanie na obszarze Ostoi Jaśliskiej wątpliwe, jeśli – to w wyższych partiach, powyżej 600 m. n.p.m., jako obrazy na których możliwe jest wystąpienie siedliska należy zbadać okolice Mszany (49 30 26, 21 37 58), Radoszyc (49 18 26, 22 01 58), (49 24 45, 21 50 15), (49 13 56, 22 18 13) oraz inne położone na wysokości dającej szansę wystąpienia niewielkich płatów siedliska.

Ocena siedliska w sieci Natura 2000 wg GIOŚ: brak danych

Ranga w obszarze – reprezentatywność: D

Stan zachowania: brak danych

Zagrożenia: brak danych

Zalecane działania ochronne: brak danych

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

GENERAŁNA
DYREKCJA
OCHRONY
ŚRODOWISKA

REGIONALNA
DYREKCJA
OCHRONY
ŚRODOWISKA
W RZESZOWIE

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z *Scheuchzerio-Caricetea*)

Charakterystyka siedliska: Siedlisko o charakterze kwaśnych młak powstaje zwykle w miejscach silnie przepojonych stagnującą wodą, na lokalnych wypłaszczeniach lub w miejscach słabo nachylonych, w obrębie stoków lub u ich podnóży. Pojawia się zarówno w dolinach potoków, jak i w obrębie grzbietów górskich. Kwaśne młaki najczęściej porośnięte są przez zbiorowisko *Carici canescentis-Agrostietum caninae*, w którym dominują: *Carex echinata*, *C. nigra*, *Agrostis canina*, *Eriophorum angustifolium*, a warstwę mchów tworzą przede wszystkim torfowce z przewagą: *Sphagnum fallax* i *S. angustifolium* oraz płonniki, głównie *Polytrichum commune*. W nieco żyzniejszych płatach wzrasta udział gatunków łąkowych.

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Fot. 3 Torfowisko przejściowe w rezerwacie Kamień nad Jaśliskami. A. Koczur.

Siedlisko w obszarze: Siedlisko występuje na rozległych zabagnieniach w częściach grzbietowych gór, na wypłaszczeniach i w zakłębieniach terenu, na nieprzepuszczalnym podłożu. Rozwinęło się też w zatorfionych niszach osuwiskowych. Zasilane jest przede wszystkim przez spływy powierzchniowe z sąsiednich, wyżej położonych terenów oraz wody opadowe. W bezpośrednim otoczeniu często występują zarośla wierzbowe (zwykle zajmując peryferyjne części torfowisk). Torfowiska tworzą enklawy wśród buczyny karpackiej lub łąk. Niestety na prawie wszystkich płatach siedliska występuje trzęślica modra, stanowiąca tu gatunek inwazyjny, wypierający naturalną roślinność torfowiskową. Zdecydowana większość płatów siedliska w obszarze jest zagrożona, lub już całkowicie zanikła przekształcając się w jednogatunkowe łąny trzęślicy. Odnotowano tutaj następujące zbiorowiska roślinne: *Carici-Agrostietum caninae*, zb. *Eriophorum angustifolium-Sphagnum fallax*, zb. *Menyanthes trifoliata*, *Caricetum limosae*, *Epilobio-Juncetum effusi*, zarośla *Salix aurita*, zb. *Molinia caerulea*.

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Ocena siedliska w sieci Natura 2000 wg GIOŚ: Siedlisko było monitorowane w roku 2011 na dwóch stanowiskach: Kamień nad Jaśliskami i Źródłiska Jasiółki

Ranga w obszarze – reprezentatywność: C

Stan zachowania: U2

Zagrożenia: zagrożeniem dla siedliska jest przede wszystkim sukcesja trzęślicy modrej *Molinia coerulea*. Część stanowisk w przeszłości została wyeliminowana przez ten gatunek. Na części stanowisk bardzo licznie występuje *Juncus effusus*. Istnieją również tendencje części płatów do zarastania przez krzewy i drzewa (*Frangula alnus*, *Salix aurita*). Na innych drzewa i krzewy rosną tylko w częściach peryferyjnych, nie wkraczając na część centralną.

Zalecane działania ochronne.

Poprawa stanu ochrony tych torfowisk jest możliwa tylko w przypadku wprowadzenia koszenia trzęślicy i situ, które powinno być wykonywane corocznie, przez kilka lat, a także usuwania krzewów (wierzba uszata i kruszyna pospolita). Zalecane jest wprowadzenie odrębnego programu ochrony tych cennych siedlisk przyrodniczych, prowadzonego w ramach ochrony rezerwatów przyrody w których one występują. Nie jest wskazane wdrażanie na tym terenie programów rolnośrodowiskowych, gdyż poniesione nakłady będą prawdopodobnie wyższe od dopłat i wymagają dużej elastyczności co do sposobu i terminu przeprowadzenia działań, zależnego zarówno od aktualnego stanu torfowisk, jak i danego sezonu wegetacyjnego. Niezbędny jest również bardzo dokładny nadzór nad prowadzonymi działaniami, a także szczegółowy monitoring przyrodniczy eliminujący potencjalne negatywne skutki prowadzonych działań. Wszelkie prace powinny być wykonywane ręcznie, bez użycia ciężkiego sprzętu, a pozyskana biomasa powinna zostać od razu usunięta po przeprowadzeniu zabiegu.

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

7230 Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk

Dotychczas znane są tylko nieliczne stanowiska siedliska w obszarze: w rezerwacie Źródłiska Jasiołki i sąsiedztwie rezerwatu Przełom Jasiołki oraz w Wernejówce i Ropiance. Młaki są siedliskami drobnopowierzchniowymi z natury, do kilkudziesięciu m i na rozległych powierzchniach łąk i pastwisk są trudno zauważalne poza wiosennym okresem kwitnienia knieci, lub też owocowania welnianki. Najciekawsze młaki odnotowano w rezerwacie Źródłiska Jasiołki, w kompleksie z innymi podmokłymi siedliskami nawiązującymi do 7140 (torfowiska przejściowe). Zachowanie tych młak nie powinno być trudne ze względu na dotychczasową ochronę rezerwatową.

Fot. 4 Młaki w okolicach Wisłoka Dolnego. Fot. J. Perzanowska.

Charakterystyka siedliska: Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk występują w Ostoi Jaśliskiej

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

na wysiękach i wyciekach w obszarach źródliskowych lub na terasach rzecznych. Zaobserwowane płaty młak eutroficznych stwierdzono na wysokościach od 460 m n.p.m. do 680 m n.p.m. W warstwie roślinności zielonej występują nieliczne gatunki charakterystyczne dla zespołu *Valeriano-Caricetum flavae* (turzyce z grupy *Carex flava* s.l., kozłek całolistny *Valeriana simplicifolia*, limprichtia *Limprichtia* sp.). Niektóre płaty posiadają silnie wykształconą warstwę mszaków, w której dominują mokradłoszka zaostrożona *Calliergonella cuspidata* lub płaskomerzyk oskrzydłony *Plagiomnium elatum* lecz w części młak warstwa mszaków jest słabo reprezentowana pod względem jakościowym i ilościowym.

Siedlisko w obszarze Dotychczas znane są tylko nieliczne stanowiska siedliska w obszarze: w rezerwacie Źródlika Jasiołki i sąsiedztwie rezerwatu Przełom Jasiołki oraz w Wernejówce i Ropiance.

Młaki są siedliskami drobnopowierzchniowymi z natury, do kilkudziesięciu m i na rozległych powierzchniach łąk i pastwisk są trudno zauważalne poza wiosennym okresem kwitnienia knieci, lub też owocowania welnianki. Najciekawsze młaki odnotowano w rezerwacie Źródlika Jasiołki, w kompleksie z innymi podmokłymi siedliskami nawiązującymi do 7140 (torfowiska przejściowe). Zachowanie tych młak nie powinno być trudne ze względu na dotychczasową ochronę rezerwatową.

Ocena siedliska w sieci Natura 2000 wg GIOŚ: Siedlisko nie było monitorowane w ramach PMS

Ranga w obszarze – reprezentatywność: C

Stan zachowania: U1

Zagrożenia: zagrożeniem dla siedliska jest przede wszystkim sukcesja mięty długolistna *Mentha longifolia*, sitowia leśne *Scirpus sylvaticus*, skrzypu błotny *Equisetum palustre* i situ skupionego *Juncus effusus*. Część stanowisk podlega również zarastaniu przez wierzbę.

Zalecane działania ochronne.

Poprawa stanu jest możliwa poprzez sporadyczne (np. raz na 2 lata), ręczne koszenie wybranych fragmentów młak. Zalecane jest wprowadzenie odrębnego programu ochrony tych cennych siedlisk przyrodniczych, prowadzonego zarówno w ramach ochrony rezerwatów przyrody, w których one występują, jak i na gruntach prywatnych. Program taki można połączyć z ochroną poczwarówki zwężonej.

Na ogół nie jest wskazane wdrażanie na tym terenie programów rolnośrodowiskowych, gdyż poniesione nakłady będą prawdopodobnie wyższe od dopłat i wymagają dużej elastyczności co do sposobu i terminu przeprowadzenia działań, zależnego zarówno od aktualnego stanu torfowisk, jak i danego sezonu wegetacyjnego. Niezbędny jest również bardzo dokładny nadzór nad prowadzonymi działaniami, a także szczegółowy monitoring przyrodniczy eliminujący potencjalne negatywne skutki prowadzonych działań. Wszelkie prace powinny być wykonywane ręcznie, bez użycia ciężkiego sprzętu, a pozyskana biomasa powinna zostać od razu usunięta po przeprowadzeniu zabiegu. W niektórych przypadkach, w

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

przypadku braku innych środków można wdrożyć programy rolnośrodowiskowe.

8310 Jaskinie niedostępne do zwiedzania

Charakterystyka siedliska:

W regionie alpejskim jaskinie mogą mieć zróżnicowane pochodzenie. Powstają w wyniku procesów krasowych, czyli chemicznej korozji skał, głównie wapiennych (Tatry Zachodnie, Pieniny). Tworzą się także w trzeciorzędowych piaskowcach i łupkach fliszowych w wyniku procesów pseudo krasowych, przeważnie jako szczeliny skalne powiększone wskutek ruchów osuwiskowych, np. jaskinie tektoniczne znane z Beskidów i Tatr Wysokich, powstające wskutek ruchów tektonicznych działających na górotwór. Mogą być w części lub całkowicie wypełnione osadami, wodą, śniegiem lub lodem. Te naturalne próżnie skalne tworzą odrębne środowisko, charakteryzujące się właściwym mikroklimatem, swoistymi warunkami obiegu materii organicznej oraz specyficznym światem zwierzęcym.

Siedlisko w obszarze:

Na terenie Ostoi Jaśliskiej znajduje się 29 jaskiń niedostępnych do zwiedzania o łącznej długości 371 m. Są to formy pseudokrasowe o genezie osuwiskowej i rozłamowej, a występują w piaskowcach cergowskich i przybyszowskich. Największym obiektem jest Jaskinia gdzie Wpadł Grotołaz, która ma 75 m długości i 14 m głębokości. Liczne jaskinie posiadają strefę mikroklimatu jaskiniowego: Jaskinia gdzie Wpadł Grotołaz, Jaskinia pod Bukiem, Jaskinia przy Szkółce, Jaskinia na Wierzchowinie I, Jaskinia na Wierzchowinie II oraz Jaskinia Wodna w Piotrusiu. Jaskinie te są też zimowiskami nietoperzy, a Jaskinia gdzie Wpadł Grotołaz jest jednym z większych zimowisk podkowca małego w Polsce.

Największe skupisko jaskiń w obszarze znajduje się w osuwiskach na wschodnim i zachodnim ramieniu Cergowej (716 m), jaskinie ponadto występują w Piotrusiu (728 m) oraz rezerwacie przyrody „Kamień nad Jaśliskami”(857 m).

Ocena siedliska w sieci Natura 2000 wg GIOŚ: Siedlisko nie było monitorowane w ramach PMS – planowany monitoring rozpocznie w roku 2013. Docelowa metodyka nie została jeszcze ostatecznie uzgodniona.

Ranga w obszarze – reprezentatywność: B

Stan zachowania: FV

Zagrożenia: zagrożeniem jest nieograniczona penetracja jaskiń przez ludzi, a co się z tym wiąże – wydeptywanie, rozpalamie ognisk, niszczenie

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

krat zabezpieczających

Zalecane działania ochronne.

Bieżące działania ochronne realizowane są przy okazji ochrony nietoperzy, we względu na ocenę FV, na razie nie zaplanowano odrębnych działań ochronnych dla ochrony jaskiń.

9110 Kwaśne buczyny (*Luzulo-Fagenion*)

Charakterystyka siedliska:

Kwaśna buczyna górska zajmuje szczytowe partie grzbietów, wierzchołki wzniesień i bardziej strome stoki. Miejsca te cechują się wzmożonymi procesami przemywania gleby przez wody opadowe, wywiewaniem ścioly i okresowym przesuszeniem. Siedlisko odznacza się ubogim składem gatunkowym, zarówno warstwy drzewostanu, jak i runa. Drzewostan tworzy buk zwyczajny z nieznaczną domieszką jaworu, świerka, rzadziej jodły. W wyższych położeniach pojawia się wysokogórska odmiana jarzębiny. Warstwa podszytu jest bardzo skąpa, czasem nie wykształca się. Runo jest również mało obfite i florystycznie ubogie. Z reguły skupia się w miejscach o bardziej korzystnych warunkach wilgotnościowych bądź edaficznych. Tworzą je głównie rośliny acydofilne (trawy i krzewinki). Stałym elementem jest również warstwa mszysta. Siedlisko pełni ważną rolę ekologiczną. Porastając miejsca narażone na działanie czynników abiotycznych (wierzchołki wzniesień, wysokie i wąskie grzbiety) zabezpiecza stoki przed procesami erozji wodnej i wietrznej.

Siedlisko w obszarze:

Siedlisko buczyny kwaśnej obejmuje na terenie ostoi rozproszone, stosunkowo niewielkie partie najwyższych wzniesień, najczęściej na grzbietach górskich, lub przygrzbietowe części stoków o rozmaitej wystawie i nachyleniu stoku, rzadziej na wypłaszczeniach terenowych rozproszone pośród znacznie większych powierzchniowo siedlisk buczyny żyźnej. Występuje także na zboczach w sąsiedztwie wciósów i jarów na niewielkich powierzchniach pośród rozległych płatów *Dentario glandulosae-Fagetum*. Gleby na ogół płytkie, brunatne kwaśne (pH 4,0-5,0). Są to zazwyczaj wytworzone z piaskowców gliny piaszczyste. Różnowiekowy drzewostan bukowy lub bukowo-jodłowy stosunkowo dobrej bonitacji, zwarcie najczęściej luźne. Miejscami w domieszce *Betula pendula*, *Picea abies*. Sporadycznie występują też *Fraxinus excelsior* i *Pinus sylvestris*, *Acer pseudoplatanus*. Różnice w fizjonomii i składzie gatunkowym drzewostanu wynikają przede wszystkim z warunków edaficznych i stref wysokościowych. W drugim piętrze drzewostanu występują wymienione gatunki lasotwórcze, a sporadycznie pojawia się *Sorbus aucuparia* i *Salix caprea*. Podszyt to przede wszystkim *Corylus avellana*, a także *Frangula alnus* i *Lonicera nigra*. Runo ubogie pokrywa zaledwie kilkanaście, najwyżej do kilkudziesięciu % powierzchni dna lasu. Z gatunków typowych występują: *Luzula luzuloides* i *Vaccinium myrtillus*. Ponadto powszechnie *Rubus hirtus* oraz: *Prenanthes purpurea*, *Poa nemoralis*, *Galium odoratum*, *Lysimachia nemorum*, *Carex remota*, *C. brizoides*, *Luzula pilosa*, *Deschampsia flexuosa*, *Viola reichenbachiana*, *Senecio Fuchsii*, spośród paproci najczęściej: *Dryopteris carthusiana*

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

a także *Athyrium filix-femina*, *Dryopteris dilatata*, *D. filix-mas*. W warstwie D: *Polytrichum formosum*, *Polytrichum commune*, *Dicranum scoparium*. Z gatunków interesujących odnotowano m. in. *Monotropa hypopitys*, *Blechnum spicant*, *Lycopodium clavatum*, *Gentiana asclepiadea*. W miejscach prześwietlonych, w lukach, także na siedlisku żyźnej buczyny runo przygłuszone przez bardzo rozpowszechnioną w lasach ostoi jeżynę *Rubus hirtus*.

Ocena siedliska w sieci Natura 2000 wg GIOŚ: monitoring kwaśnych buczyn nie był dotychczas prowadzony w ramach PMS. Prace monitoringowe w Ostoi Jaśliskiej zaplanowano na rok 2013.

Ranga w obszarze – reprezentatywność: B

Stan zachowania: FV

Zagrożenia: zagrożeniem w skali lokalnej jest niszczenie runa i podszytu najcenniejszych fragmentów buczyn oraz siedlisk z nim związanych w czasie prowadzenia wycinki i użytkowania szlaków zrywkowych. Ponadto obserwuje się zbyt dużą ekspansję jeżyn, co powoduje zubożenie składu gatunkowej buczyny. Potencjalnym zagrożeniem jest również zmniejszenie się ilości martwego drewna (o ile nie będą pozostawiane do naturalnego rozkładu drzewa dziuplaste i martwe oraz wyrócone i złamane). Potencjalnym zagrożeniem może być również zmniejszenie powierzchni buczyny oraz pogorszenie ciągłości ekosystemów leśnych w wyniku inwestycji liniowych.

Zalecane działania ochronne.

W celu uniknięcia niszczenia zbiorowisk roślinnych wskazane jest optymalizowanie przebiegu szlaków zrywkowych, w taki sposób, aby przebiegały przez najmniej cenne fragmenty lasu i aby nie niszczyć związanych z nim innych ekosystemów leśnych i nieleśnych. Wskazane jest pozostawianie martwego drewna, szczególnie grubowymiarowego, aby nie pomniejszyć jego obecnej ilości. Wszelkie inwestycje liniowe mogące prowadzić do zniszczenia buczyny powinny być poddawane procedurom oceny oddziaływania na środowisko i być dopuszczone do realizacji tylko w wyjątkowych przypadkach.

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

9130 Żyzne buczyny (*Dentario glandulosae-Fagenion*, *Galio odorati-Fagenion*)

Charakterystyka siedliska:

Żyzna buczyna karpacka spotykana jest zarówno na siedliskach żyznych, średnio zasobnych, jak i uboższych. Porasta stoki i grzbiety górskie oraz zbocza dolin i wąwozów, nie wykazując przywiązania do określonej ekspozycji.

Drzewostan tworzy głównie buk. Towarzyszy mu jodła, czasem stanowiąc spory udział w składzie gatunkowym, jednostkowo świerk, a w miejscach zasobniejszych także jawor. Warstwa krzewów jest słabo rozwinięta, budują ją młode osobniki drzew i nieliczne krzewy. Charakterystyczną cechą runa jest obfite występowanie geofitów wczesnowiosennych, takich jak: żywiec gruczołowaty na wschodzie, a w zachodniej części Karpat – dziewięciolistny czy zawilec gajowy, zakwitające jeszcze przed rozwojem liści drzew. Poza tym obficie zaznacza się obecność innych gatunków żyznych lasów liściastych. Siedlisko wykazuje duże zróżnicowanie regionalne i mikrosiedliskowe.

Siedlisko w obszarze:

Żyzna buczyna karpacka występuje w danym obszarze na grzbietowych i zboczowych partiach wzniesień, w dolinach i wąwozach lokalnych cieków, na wysokości ok. 380-860 m n.p.m. Charakteryzuje się wysokim stopniem naturalności. Siedlisko to wykształca się głównie na glebach brunatnych kwaśnych oraz brunatnych wylugowanych, zasobnych w poziom akumulacyjno-próchniczy. Skład gatunkowy drzew, krzewów i runa stosunkowo ubogi. Drzewostan głównie bukowy oraz jodłowo-bukowy, różnowiekowy. W obszarze dominują drzewostany w wieku od 80-100 lat (ok. 28% powierzchni zajmowanej przez siedlisko). Z kolei drzewostany w przedziale wieku 60-120 lat stanowią aż 70% całej powierzchni zajmowanej przez siedlisko. Odnowienie pojawia się głównie w lukach tworząc zwarte kępy. Zwarcie drzewostanu kształtuje się w przedziale 50-100%. W warstwie drzew w domieszce występują *Acer pseudoplatanus*, *Acer platanoides*, *Picea bies*. Warstwę krzewów tworzą głównie: *Abies alba*, *Corylus avellana*, pokrycie waha się od 5 do 10%. W runie, w zależności od lokalnego zróżnicowania siedliska (wilgotność, stopień zaawansowania procesów glebotwórczych, odczyn) licznie występuje: *Dentaria glandulosa*, *D. bulbifera*, *Anemone nemorosa*, *Galeobdolon luteum*, *Athyrium filix-femina*, *Dryopteris dilatata*, *Oxalis acetosella* oraz *Rubus hirtus*. Ze względu na zróżnicowanie florystyczno-ekologiczne wyróżnić można cztery zespoły: *Dentario glandulosae-Fagetum allietosum*, *Dentario glandulosae-Fagetum lunarietosum* (zespoły eutroficzne), *Dentario glandulosae-Fagetum typicum* (zespół mezotroficzny, w jego obrębie możliwe do wyróżnienia dwa warianty: z *Dentaria glandulosa* i *Symphytum cordatum* oraz z *Rubus hirtus* i *Athyrium filix-femina*), *Dentario glandulosae-Fagetum festucetosum drymejae* (zespół o charakterze borowiejącego lub zdegradowanego lasu, wyróżnić można fację z *Carex pilosa* oraz z *Festuca drymeja*). Siedlisko to pod względem ogólnoflorystycznym wykazuje cechy wschodniokarpackie.

Najlepiej wykształcone platy buczyny czosnkowej występują w Nowej Wsi pod grzbietem Cergowej, w Rudawce Rymanowskiej. Pokrywa zbocza na wysokościach 340-700 m n.p.m. Podzespół z *Lunaria rediviva* występuje m.in. w Paśmie Bukowicy i północnym skłonie Cergowej. Pokrywa zbocza i grzbiety wzniesień na wys. 325-720 m n.p.m. Podzespół typowy buczyny górskiej, reprezentowany jest najliczniej na obszarze Ostoi Jaśliskiej. Z kolei podzespół buczyny kosmatkowo-turzycowej występuje licznie w Paśmie Bukowicy preferując wyższe partie wzniesień,

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

załamania linii zboczy, grzbiety nadpotokowe (wys. 410-800 m n.p.m.).

Ocena siedliska w sieci Natura 2000 wg GIOŚ: monitoring żywnych buczyn nie był dotychczas prowadzony w ramach PMS. Prace monitoringowe w Ostoi Jaśliskiej zaplanowano na rok 2013.

Ranga w obszarze – reprezentatywność: A

Stan zachowania: FV

Zagrożenia: zagrożeniem w skali lokalnej jest niszczenie runa i podszytu najcenniejszych fragmentów buczyn oraz siedlisk z nim związanych w czasie prowadzenia wycinki i użytkowania szlaków zrywkowych. Ponadto obserwuje się zbyt dużą ekspansję jeżyn, co powoduje zubożenie składu gatunkowej buczyn. Potencjalnym zagrożeniem jest również zmniejszenie się ilości martwego drewna (o ile nie będą pozostawiane do naturalnego rozkładu drzewa dziuplaste i martwe oraz wyrwione i złamane). Potencjalnym zagrożeniem może być również zmniejszenie powierzchni buczyn oraz pogorszenie ciągłości ekosystemów leśnych w wyniku inwestycji liniowych.

Zalecane działania ochronne.

W celu uniknięcia niszczenia zbiorowisk roślinnych wskazane jest optymalizowanie przebiegu szlaków zrywkowych, w taki sposób, aby przebiegały przez najmniej cenne fragmenty lasu i aby nie niszczyć związanych z nim innych ekosystemów leśnych i nieleśnych. Wskazane jest pozostawianie martwego drewna, szczególnie grubowymiarowego, aby nie pomniejszyć jego obecnej ilości. Wszelkie inwestycje liniowe mogące prowadzić do zniszczenia buczyn powinny być poddawane procedurom oceny oddziaływania na środowisko i być dopuszczone do realizacji tylko w wyjątkowych przypadkach.

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*)

Charakterystyka siedliska:

Grądy w Karpatach reprezentowane są przez zespół grądu subkontynentalnego *Tilio-Carpinetum*. Spotykane są głównie na umiarkowanie stromych stokach o wystawie południowej. Drzewostan tworzą grab lub lipa drobnolistna, w domieszcze występuje buk, jawor oraz trześnia. W warstwie krzewów, prócz podrostu drzew dominuje leszczyna *Corylus avellana*. Do charakterystycznych roślin zielnych siedlisk grądowych zalicza się gwiazdnicę wielkokwiatową *Stellaria holostea* oraz turzycę orzęsioną *Carex pilosa*. Warstwa mszysta jest słabo rozwinięta lub wcale się nie wykształca.

Siedlisko w obszarze:

Grąd subkontynentalny (*Tilio – Carpinetum*) w Ostoi Jaśliskiej występuje w postaci rozproszonych płatów związanych ze stromymi, silnie nasłonecznionymi zboczami Wisłoka i Jasiołki oraz ich większych dopływów. Rozwija się na obrzeżach tarasów nadzalewowych i przełomów rzecznych. Płaty tego siedliska zlokalizowane są w strefie Pogórza i w niższych położeniach regla dolnego (ok. 300 – 700 m n.p.m.), na glebach kamienistych, brunatnych kwaśnych i właściwych o sporym udziale części szkieletowych. Zbiorowiska te buduje przede wszystkim grab pospolity (*Carpinus betulus*) oraz buk zwyczajny (*Fagus sylvatica*) wraz lipą drobnolistną (*Tilia cordata*), jaworem (*Acer pseudoplatanus*), jesionem wyniosłym (*Fraxinus excelsior*) i sporadycznie dębem szypułkowym (*Quercus robur*).

W warstwie krzewów dominuje leszczyna (*Corylus avellana*), ponadto występują podrosty gatunków drzew (głównie buka). Runo budują gatunki charakterystyczne dla zespołu *Tilio – Carpinetum*, a dominacja gatunków takich jak *Festuca drymeja*, *Stachys sylvatica*, *Aruncus sylvestris*, *Symphytum cordatum*, *Phyteuma spicatum* czy *Carex pilosa* w poszczególnych płatach pozwala wyróżnić odpowiednie podzespoły.

Ocena siedliska w sieci Natura 2000 wg GIOŚ: monitoring grądów nie był dotychczas prowadzony w ramach PMŚ. Prace monitoringowe w Ostoi Jaśliskiej zaplanowano na rok 2013.

Ranga w obszarze – reprezentatywność: D

Stan zachowania: U1 (nie ma potrzeby poprawy stanu ochrony, ponieważ siedlisko występuje tu fragmentarycznie i jest przedmiotem ochrony w obszarze)

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

9180 Jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stokach i zboczach (*Tilio plathyphyllis*-*Acerion pseudoplatani*)

Charakterystyka siedliska:

Zajmuje stanowiska na zboczach o północnej ekspozycji, na glebach o różnej wilgotności i żyzności, przeważnie płytkich, rumoszowatych. Stosunkowo luźny drzewostan tworzą buk i jawor (w wyższych położeniach wykształcają one specyficzny, krzywulcowy pokrój). Czasem, domieszcze towarzyszy im jodła lub świerk. Warstwa krzewów wykształca się dość słabo, natomiast runo odznacza się wyjątkową bujnością i bogactwem gatunkowym. Dominują w nim gatunki ziółoroślowe, liczne są również gatunki typowe dla żyznych i kwaśnych buczyn oraz sąsiadujących z nimi zbiorowisk nieleśnych. Jaworzyny tworzą w Karpatach kilka odmian, uzależnionych od składników runa: jaworzyna z jęczynikiem zwyczajnym, miesiącznicowa oraz jaworzyna karpacka (typowa).

Siedlisko w obszarze:

W całym obszarze „Ostoja Jaślicka” wykazano podtyp 9180-2 (jaworzyna z jęczynikiem). W przełomie Jasiółki jaworzyna zajmuje największą powierzchnię, płaty jaworzyn rozciągają się na północnych zboczach Góry Ostrej, w zasadzie od jej podnóża czyli terasy zalewowej Jasiółki na wysokości 400 m n.p.m. aż po szczytowe partie (500 m n.p.m.). Warunki topograficzne są dość urozmaicone; fitocenozy zajmują strome urwiste skarpy nad rzeką Jasiółką o nachyleniu osiągającym 40°, jak i bardziej łagodne zbocza w środkowej części Ostrej, których średnia wartość wynosi 25°. Kilka płatów zajmuje urwiska lokalnych zapadlisk z wysiękami wód. Drzewostan dobrze zachowany, wielogatunkowy, wielopiętrowy buduje jawor, wiąz górski, buk pospolity, jesion wyniosły, lipa szerokolistna, jodła pospolita, grab pospolity; w niższych warstwach, w podroście i nalocie gatunki te również się pojawiają, lecz z różną obfitością w poszczególnych fragmentach siedliska. Runo bujne, lokalnie wielowarstwowe z licznymi gatunkami wskaźnikowymi. Spotykane liczne martwe kłody, często wykroty i stojące złomy. Z kolei w masywie Piotrusia, siedlisko zachowało się na południowych zboczach, w postaci kilku niewielkich i rozproszonych płatów ograniczonych do lokalnych osuwisk lub stromych skarp, pokrytych licznymi głazami piaszczowca i rumoszem skalnym. Mimo iż płaty rozwijają się w obszarze lasów gospodarczych i zajmują niewielką powierzchnię, wyróżniają się prawidłową strukturą zarówno warstwy drzew jak i roślinności zielnej, z licznymi gatunkami wskaźnikowymi.

W najbardziej dynamicznym układzie płaty siedliska rozwijają się na północnych stokach Cerowej Góry, gdzie wyróżniono kilka stanowiska w mozaice z buczyna karpacką. Bardzo strome stoki, osiągające miejscami nawet do 52° mają bezpośredni wpływ na dużą dynamikę i zachodzące procesy. Skład gatunkowy oraz struktura zarówno warstwy drzew jak i runa zróżnicowane na kilka warstw. Niestabilne podłoże, z licznym grechotem skalnym, który poddany jest ciągłemu przetaczaniu ma bezpośredni wpływ na pojawianie się licznych wykrotów oraz ograniczenie wieku drzew. Niektóre z płatów mają charakter inicjalnych, inne poddane są znacznym zaburzeniom, co w tych warunkach topograficznych jest zjawiskiem jak najbardziej normalnym.

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Siedlisko skupia się w dwóch rejonach: w Przełomie Jasiołki na Ostrej, gdzie najlepiej zachowane płaty są objęte ochroną rezerwatową oraz na Górze Piotruś – w lasach gospodarczych Nadleśnictwa Dukla, w postaci czterech niewielkich i rozproszonych płatów, oraz w na Górze Cergowej w rezerwacie przyrody „Tysiąclecia na Cerowej Górze”, kilka płatów.

Ocena siedliska w sieci Natura 2000 wg GIOŚ: monitoring jaworzyn był prowadzony w roku 2006 i 2008 na 7 stanowiskach: Cergowa, Góra Piotruś 1, Góra Piotruś 2, Ostra 1, Ostra 2, Ostra 3 i Roztoka Wielka 1

Ranga w obszarze – reprezentatywność: A

Stan zachowania: FV

Zagrożenia: Lokalizacja jaworzyn na stromych, pokrytym rumoszem skalnym stokach powoduje, iż często nadaje się im status lasów glebo- i wodochronnych. Z drugiej strony, jaworzyna z jęczmikiem oraz jaworzyna miesięcznicowa posiada wysoki potencjał produkcyjny, gdyż drzewostan tworzą cenne z gospodarczego punktu widzenia gatunki – jawor, jesion, buk. Natomiast niewielka powierzchnia oraz fragmentacja siedliska powoduje, iż nawet drobne zmiany antropogeniczne narażają stanowiska na zniszczenie (np. budowa zapór przeciwrumowiskowych czy dróg stokowych).

Zalecane działania ochronne. Właściwą ochroną jest ochrona bierna, polegająca na wyłączeniu wszystkich płatów z gospodarki leśnej.

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Fot. 5 Jaworzyna na Górze Piotruś. Fot. J. Bodziarczyk.

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnetum glutinoso-incanae*, olsy źródliskowe)

Charakterystyka siedliska:

Siedlisko związane z dolinami rzek i potoków, źródłiskami i miejscami o wysokim poziomie wód gruntowych oraz w miejscach, gdzie ukształtowanie terenu powoduje powstawanie zastoisk wód opadowych. Występuje w postaci wąskich pasów ciągnących się wzdłuż rzek, a także niewielkich płatów otoczonych innymi zbiorowiskami roślinnymi. Ten typ siedliska przyrodniczego obejmuje nadrzeczne zbiorowiska leśne, budowane przez takie gatunki, jak: olsze, jesiony, wierzby i topole. W regionie alpejskim zidentyfikowano 3 podtypy tego siedliska: podgórski lęg jesionowy, nadrzeczną olszynę górską (zwaną olszynką karpacką) i górską olszynę bagienną. W drzewostanie lęgu podgórskiego zwykle dominuje jesion wyniosły *Fraxinus excelsior*. W górskiej olszynie bagiennej oraz olszynie karpackiej zdecydowanie króluje olsza szara *Alnus incana*. Licznie reprezentowane są inne gatunki żyźnych lasów liściastych, takie jak: wiąz górski, klon jawor i klon pospolity, lipa, a w wyższych położeniach również jodła i świerk. Zwarcie koron jest słabe, co skutkuje bujnym rozwojem podszytu oraz runa z gatunkami higrofilnymi i ziołoroślowymi roślinami żyźnych lasów liściastych. Obficie wykształca się warstwa mszysta.

Siedlisko w obszarze:

Występują nad większością rzek, przede wszystkim w postaci olszynki karpackiej (*Alnetum incanae*). Nad większymi rzekami, zwłaszcza w niższych położeniach, występują fragmenty lęgów jesionowych (*Carici remotae-Fraxinetum*). Płaty *Caltho laetae-Alnetum* są stosunkowo nieliczne i zazwyczaj niewielkie. W drzewostanie dominuje *Alnus incana*, w różnych proporcjach z jesionem, częste są również jawory. Inne gatunki drzew występują stosunkowo rzadko. Drzewa są zazwyczaj dość młode. Dobrze rozwinięta jest warstwa krzewów (np. *Evonymus europaea*), a także wielogatunkowe runo. Dość częste są nasadzenia sosny w lęgach lub ich sąsiedztwie.

W dolinach występują terasy i spłaszczenia erozyjne. Głównie w takich miejscach powstały większe płaty lęgów, tworzonych głównie przez olchę szarą, jesion i zarośla wierzb (*S. fragilis*, *S. purpurea*, *S. viminalis*). Najlepsze warunki dla roślinności lęgowej obserwuje się w rezerwacie "Przełom Jasiołki", a także w niższych partiach Wisłoka. Niewielkie fragmenty olszynek górskich występują również nad mniejszymi dopływami tych rzek.

Ocena siedliska w sieci Natura 2000 wg GIOŚ: monitoring jaworzyn był prowadzony w roku 2006 i 2008 na 7 stanowiskach: Bielcza, Daliowa, Przełom Jasiołki 1, Przełom Jasiołki 2, Puławy, Rudawka, Zyndranowa. Ocena ogólna U1

Ranga w obszarze – reprezentatywność: A

Stan zachowania: U1

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Zagrożenia: Głównym potencjalnym zagrożeniem dla siedlisk łęgowych jest zabudowa przeciwpowodziowa ograniczająca swobodny bieg rzeki, a także związana z nią wycinka lasów i zarośli nadrzecznych. Innym, bardzo istotnym zagrożeniem jest synantropizacja roślinności siedlisk łęgowych. Coraz mocniej zaznacza się problem inwazji gatunków obcego pochodzenia w zbiorowiskach łęgowych. Zagrożeniem, które występuje powszechnie, choć z różnym nasileniem, jest zaśmiecanie łęgów - celowe wywożenie śmieci do lasu. Zagrożeniem może być również nielegalne wybieranie żwiru.

Zalecane działania ochronne. Należy przede wszystkim powstrzymywać sukcesję obcych gatunków inwazyjnych w runie i w miarę możliwości wyłączyć z użytkowania wszystkie płyty łęgów.

Fot. 6 Łęgi nad Wisłokiem w okolicach Darowa. Fot. J. Perzanowska

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

2.6.2. Gatunki roślin i ich siedliska występujące na terenie obszaru

1898 Ponikło kraińskie *Eleocharis carniolica*

Charakterystyka gatunku: Gatunek ciepłolubny i wilgociolubny, rośnie na siedliskach zaburzonych w wyniku działań człowieka, w zagłębieniach dróg leśnych, gdzie utrzymuje się woda, lub przynajmniej duża wilgotność podłoża, w towarzystwie przypadkowych gatunków, nie tworzących zespołu w sensie fitosocjologicznym.

Gatunek w obszarze: *Eleocharis carniolica* jest znane od 1997 roku z terenu Ostoi Jaśliskiej, z 1 stanowiska położonego w rejonie Moszczańca. Stanowisko to utrzymuje się od tego czasu. Zlokalizowane jest na dawnej, rzadko użytkowanej drodze leśnej, w okresowo wypełnionych wodą koleinach, na podłożu gliniastym. Miejsca te graniczą w terenie bezpośrednio z buczyną karpacką, nasadzeniami sosny i modrzewia oraz zaroślami. Liczebność populacji to ok. 150 kęp, dzielących się pomiędzy 4 podstanowiska, znajdujące się na drodze leśnej w odległości ponad 1 km. Najbliższe, znane stanowiska gatunku (4) leżą w Bieszczadach.

Ocena siedliska w sieci Natura 2000 wg GIOŚ: Dla rejonu alpejskiego ocena ogólna: U1 (rok 2009)

Ranga w obszarze – ocena populacji: B

Stan zachowania: U2

Zagrożenia: Do głównych zagrożeń należy możliwość mechanicznego zniszczenia stanowiska w wyniku działalności gospodarczej (np. zrywka drewna), oraz możliwość jego wyschnięcia (ponikło jest gatunkiem wodno-błotnym). Pogorszenie warunków siedliskowych może też nastąpić w wyniku ekspansji silniejszych konkurencyjnie gatunków lub nadmiernego ocienienia stanowiska.

Zalecane działania ochronne.

Należy zadbać o zebranie i zabezpieczenie diaspor tak, aby nie zagrażać naturalnym procesom odnawiania. Owocki powinny być przechowywane w banku genów. W przypadku zaobserwowania obniżenia poziomu wód gruntowych lub innych niekorzystnych zmian należy podjąć próbę ustalenia przyczyn i możliwości przeciwdziałania im. Jeśli jest to niemożliwe, zaleca się przeniesienie populacji potomnej na inne, pobliskie, niezagrożone siedlisko o parametrach podobnych, jak w miejscu obecnego występowania lub, w ostateczności, uprawę ex situ w warunkach ogrodowych. Pojawiające się ekspansywne gatunki, należy usuwać sukcesywnie, w miarę pojawiania się. Można też przerzedzać krzewy rosnące wokół stanowiska, niedopuszczając do ich zwarcia i ocienienia stanowiska.

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

1939 Rzepik szczeciniasty *Agrimonia pilosa*

Charakterystyka gatunku: Gatunek o szerokim spektrum ekologicznym - od siedlisk suchych i świeżych po wilgotne, od silnie nasłonecznionych po zacienione. Występuje na różnego typu łąkach z klasy *Arrhenatheretea*, okrajkach lasów, wzdłuż zarośli z klasy *Rhamno-Prunetea* oraz w olszynach *Alnetum incanae*. Jako gatunek rozsiewający się epizoochorycznie występuje często wzdłuż ścieżek i polnych dróg wykorzystywanych przez ludzi oraz hodowlane i dzikie zwierzęta.

Gatunek w obszarze: Ze względu na szerokie spektrum zajmowanych siedlisk (od naturalnych, poprzez półnaturalne po antropogeniczne) i sposób rozsiewania, można przyjąć, że stan zachowania siedlisk jest dobry, a gatunek nie jest zagrożony na tym obszarze. Pierwsze doniesienie na temat występowania gatunku pochodzi z 2004 r. z okolic Moszczańca (po stwierdzeniu stanowisk w Bieszczadach w latach 1994-1996 i w dolinie Wisłoki w Beskidzie Niskim w 1999 r. Stanowisko to, wraz z następnymi odnalezionymi w kolejnych latach (okolice Szklar, Surowicy, Moszczańca, Wisłoka Wielkiego i Lipowca), stanowi łącznik między wspomnianymi, karpackimi stanowiskami tego gatunku w Polsce.

Agrimonia pilosa występuje na przydrożach, poboczach dróg i wyjątkowo na łące. Zwykle w miejscach nieocienionych, lub tylko w niewielkim stopniu. Są to siedliska antropogeniczne, choć zwykle pozbawione regularnego, celowego oddziaływania człowieka. Gatunek ten występuje zwykle pojedynczo lub po kilka osobników, w towarzystwie rzepika zwyczajnego *Agrimonia eupatoria* oraz innych gatunków łąkowych, jak: *Hypericum perforatum*, *Verbascum nigrum*, *Knautia arvensis*, *Galium mollugo*, *Tragopogon orientalis*, *Dactylis glomerata*, *Deschampsia caespitosa*, *Medicago falcata*, *Mentha longifolia*. Nagromadzenie stanowisk znajduje się w centralnej części obszaru, w okolicy Wisłoka, Moszczańca, Woli Niżnej, Jaślisk. Wiele, teoretycznie odpowiadających mu siedlisk, nie zostało zasiedlonych przez ten gatunek, mimo, że znajdują się tam stanowiska pokrewnego rzepika zwyczajnego *Agrimonia eupatoria*.

W trakcie badań w 2010 i 2011 roku oraz inwentaryzacji siedlisk w 2012 roku w ostoi Jaśliskiej odnaleziono łącznie kilkanaście stanowisk *Agrimonia pilosa* liczących zwykle po kilka (od 1 do 20) osobników. Zarówno liczba stanowisk tego gatunku jak i liczebność predystynują go jako przedmiot ochrony w tym obszarze Natura 2000. Stwierdzony został w ostatnich latach także w sąsiednich obszarach Natura 2000: Bieszczady, Ostoja Magurska a nawet Jasiolka. Wszędzie w Karpatach, typ występowania tego gatunku jest taki, jak w Ostoi Jaśliskiej.

Ocena siedliska w sieci Natura 2000 wg GIOŚ: Dla rejonu alpejskiego ocena ogólna: U1

Ranga w obszarze – ocena populacji: C

Stan zachowania: U1

Zagrożenia: Trudne do określenia są zagrożenia tego gatunku. Na pewno należy do nich mechaniczne zniszczenie osobników tego gatunku. Nie stwierdzono w 2012 roku objawów zaatakowania go przez pasożyty – zwłaszcza choroby grzybowe, na który jak się wydaje jest szczególnie

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

narażony. Natomiast brak konkretnych wskazówek co do jego wymagań siedliskowych. Stanowiska lokalne mogą zanikać w wyniku nadmiernego zacienienia lub rozwoju ekspansywnych bylin, nie prowadzi to jednak do spadku liczebności ani kurczenia się arealu w skali regionalnej.

Zalecane działania ochronne.

Gatunek nie wymaga ochrony czynnej. Utrzymywaniu jego populacji sprzyja ekstensywne użytkowanie dróg leśnych i wykaszanie ich poboczy, prowadzone poza okresem kwitnienia i dojrzewania owoców.

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Fot. 7 Rzepik szczeciniasty *Agrimonia pilosa*. Fot. W. Mróz.

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

2.6.3. Gatunki zwierząt i ich siedliska występujące na terenie obszaru

2503 Brzanka *Barbus meridionalis*

Barbus carpathicus Kotlík, Tsigenopoulos, Ráb et Berrebi, 2002 (*Barbus meridionalis*)

Charakterystyka gatunku: Brzanka jest rybą średnich rozmiarów, a największe okazy rzadko osiągają 30 cm długości. Ciało brzanki jest wydłużone, wrzecionowate. Grzbiet jest brunatny a boki złotawe. Powyżej linii nabocznej, na głowie, płetwach grzbietowej i ogonowej występują brunatne plamki. Płetwy brzuszne, odbytowa i dolny płąt ogonowej są żółtopomarańczowe. Brzanka posiada dwie pary wąsików. Krótsze znajdują się na wardze górnej przy końcu pyska, druga para jest w kącikach ust. Najwyraźniejszą cechą umożliwiającą odróżnienie brzanki od bardzo podobnej brzany jest pierwszy twardy promień płetwy grzbietowej, który u brzanki jest pozbawiony ząbków. Tarło odbywa się od maja do czerwca w płytkiej wodzie na podłożu kamienisto zwirowym. Pokarm brzanki stanowi fauna denna, głównie larwy muchówek, chruścików i jętek.

Brzanka zasiedla górne biegi rzek o dużym spadku. Występuje głównie w podgórskich rzekach i potokach średniej wielkości, czasem dochodząc do górskiej strefy potoków. Jeszcze dość licznie występuje w karpackich dopływach górnej Wisły. Wybiera miejsca płytsze z kamienistym dnem i szybko płynącą wodą. W dorzeczach Sanu i Wisłoki brzanka zaliczona została do gatunków częstych. Gatunek ten można spotkać: w Sanie od Tamawy w górnym biegu po Przemyśl oraz większych dopływach Sanu (Wołosaty, Solinka, Wetlina, Hoczewka, Oślawa, Sanoczek, Olszanka, Stupnica, Wiar), w Wisłoku, w górnej i środkowej Wisłoce oraz w Jasiołce. Liczny jest także w Strwiążu. Sporadycznie brzanka występowała także w Sanie poniżej Przemyśla do ujścia Wisłoka i w dolnym Wisłoku. W niektórych odcinkach jest jeszcze dość liczna m.in. w górnej Wisłoce i dopływach górnego Sanu.

Ogólny stan zachowania gatunku w sieci Natura 2000: na połowie monitorowanych stanowisk stan zachowania określono jako zły (U2)

Stan zachowania w obszarze: W stosunku do populacji krajowej wielkość populacji brzanki w ostoi jest prawdopodobnie mniejsza niż 5%. Siedlisko przyrodnicze brzanki jest zachowane dobrym stanie, ale jego rangę obniża izolacja populacji z należącego do ostoi górnego biegu rzeki Wisłok. W Jasiołce występuje od Woli Niżej w górnym biegu do ujścia do Wisłoka. Najliczniej brzanka spotykana jest od części przełomowej Jasiołki w m. Stasianie. W dolnych odcinkach większych dopływów spotykana jest okresowo i nielicznie.

Zagrożenia: Konstrukcja zapory w Besku bezpowrotnie uniemożliwia migracje ryb z dolnej części rzeki. Mimo to brzanka jest nadal liczna w górnym Wisłoku.

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

1193 Kumak górski *Bombina variegata*

Charakterystyka gatunku: Jest przedstawicielem płazów bezogonowych o delikatnej budowie ciała, silnie grzetrzusznie spłaszczony. Głowa mała, szeroka, płaska, pysk zaokrąglony. Tułów rozszerzony, odnóża krótkie. Zamieszkuje drobne, zwykle okresowe zbiorniki wodne, stawki i glinianki oraz przydrożne rowy, pozbawione zazwyczaj roślinności, stawki osuwiskowe, młaki, nadrzeczne żwirowiska. Pospolicie zasiedla kałuże i koleiny utworzone na gliniastych drogach śródpolnych i leśnych. Zimuje na lądzie. Pojawia się w wodzie, w zależności od temperatury, końcem kwietnia lub w maju. Okres rozrodczy kumka górskiego jest wyjątkowo długi. Krótkie gody powtarzane są wielokrotnie, odbywają się każdorazowo po intensywnych opadach wiosennych, mogą trwać do sierpnia. Po złożeniu jaj, dorosłe osobniki opuszczają kałuże lub koleiny, przenoszą się do innych, lub ukrywają w pobliżu. Osłonki jaj, składanych w małych, luźnych pakietach i przytwierdzanych do roślin lub patyków, są zazwyczaj pokryte mułem. Wiele kałuż z jajami wysycha, a jaja lub kijanki giną. Rozwój kijanek w nagrzanej wodzie przebiega szybko, metamorfozę osiągają po 2-2,5 miesiącach. Młode przebywają w płytkiej wodzie, na brzegu zbiorników. Rosną szybko. Dojrzałość płciową osiągają po drugiej hibernacji. Pożywieniem są głównie owady lądowe (drobne chrząszcze, pluskiwaki, błonkówki), pająki, dżdżownice, które łowią zarówno na lądzie jak i w wodzie. Dzięki toksycznej wydzielinie skóry nie mają wielu wrogów, są długowieczne.

Ogólny stan zachowania gatunku w sieci Natura 2000: nieznany

Stan zachowania w obszarze: Na podstawie informacji pochodzących ze Strategii ochrony kumaka górskiego na terenie Ostoi Jaśliskiej wytypowano stanowiska, na których przeprowadzono prace terenowe. Zgromadzone informacje wskazują na szeroki zasięg występowania gatunku na obszarze Ostoi Jaśliskiej. Potencjalne siedliska gatunku są dostępne na całym obszarze, a stan siedlisk jest dobry. Warunkiem utrzymania gatunku na terenie Ostoi Jaśliskiej jest nieregulowanie brzegów potoków, a także zachowanie wodnych biotopów, w tym izolowanych, małych oczek wodnych, młak i niewielkich rozlewisk rzek.

Na terenie Ostoi Jaśliskiej gatunek związany jest głównie z lasami. Występuje w koleinach leśnych, w kałużach na drogach gruntowych i w rowach przy drogach leśnych.

Zagrożenia:

Głównym zagrożeniem dla gatunku jest utrata siedlisk wodnych – płytkich, szybko nagrzewających się zbiorników wodnych, w których gatunek może się rozmnażać. Takim odpowiednim miejscem są np. koleiny na drogach leśnych powstałe w czasie transportu drewna. Zaprzestanie prac leśnych i zaniechanie zwózki drewna przyczyni się do zmniejszenia liczby kolein, a tym samym do zmniejszenia liczby potencjalnych stanowisk odpowiednich dla rozwoju kumaków górskich.

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Fot. 9 Kałuże na drodze bitej miejscem gdzie obserwowano kumaki górskie; zarówno osobniki dorosłe, młodociane jak i kijanki (fot. G. Polczyńska – Konior)

Fot. 8 Kałuża na drodze bitej koło Wisłoka – miejsce gdzie obserwowano kumaki górskie; zarówno osobniki dorosłe, młodociane jak i kijanki (fot. G. Polczyńska – Konior)

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Fot. 11 Starorzecze Wisłoka miejscem rozmnażania zarówno kumaków jak i traszek karpackich (fot. G. Połczyńska – Konior)

Fot. 10 Osobniki dorosłe i kijanki kumaka górskiego w rowie przy drodze prowadzącej do rez. Kamień (fot. G. Połczyńska – Konior)

1352 Wilk *Canis lupus*

Charakterystyka gatunku

Biologia i ekologia gatunku

Wilk *Canis lupus* na pierwszy rzut oka przypomina owczarka niemieckiego i może być mylony z tego typu psami. Dymorfizm płciowy jest zaznaczony, samce są z reguły większe od samic o około 10–20%. Średnia długość ciała (bez ogona) dorosłych samców wynosi ok. 120 cm, samic ok. 110 cm. Masa ciała dorosłych samców waha się od 35 do 65 kg (najczęściej ok. 45 kg), dorosłych samic – 30–50 kg (najczęściej około 35 kg). Ubarwienie wilków jest zróżnicowane, przeważa kolor szary, szarobrazowy, szarobeżowy lub szaro rudy (Jędrzejewski i in. 2010).

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Wilki żyją w grupach rodzinnych (watahach), składających się z jednej pary rodzicielskiej oraz ich młodych bądź osobników spokrewnionych. Do rui wilki przystępują w lutym, a szczenięta rodzą się na początku maja. Samice zwykle szczenią się w norach (często są to stare nory borsucze lub lisie, poszerzone przez wilki), ale także w wykrotach drzew, a nawet w dobrze osłoniętych legowiskach na ziemi. W okresie wychowu szczeniąt wilki mogą wykorzystywać jedną do kilku nor, co jakiś czas przenosząc lub przeprowadzając szczenięta. Zwykle młode przestają korzystać z nor w lipcu, większość czasu przebywając w legowiskach w ich pobliżu. Samica rodzi zwykle 5–6 szczeniąt, ale do zimy średnio dożywiają 1–3. Młode opuszczają grupę rodzinną zwykle w drugim roku życia, ale niektóre mogą pozostawać w watasze macierzystej dłużej lub nawet na stałe (Jędrzejewski i in. 2010).

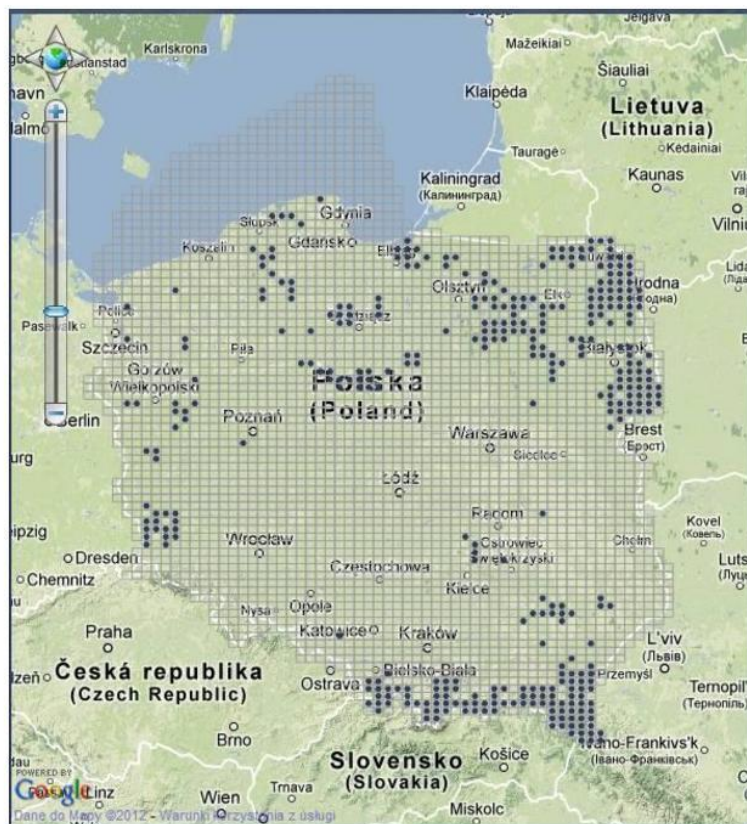
W warunkach polskich wielkość watahy wynosi od 2 do 10, najczęściej 4–5 osobników. Wielkość terytorium jednej watahy wilczej wynosi ok. 150–300 km² (najczęściej 250 km²) i zależy od zagęszczenia ofiar (Okarma i in. 1998, Śmietana 2000, Jędrzejewski i in. 2007). Terytoria sąsiadujących ze sobą watah zwykle w małym stopniu nakładają się na siebie. Zagęszczenie populacji wilka w Polsce waha się od 1,5 do 4 osobników/100 km² (Jędrzejewski i in. 2010).

Terytorium użytkowane jest przez wilki nierównomiernie: wataha spędza ok. 75% czasu na terenie pokrywającym zaledwie 20–30% terytorium (tzw. centrum arealu). Tam też zlokalizowane są nory (lub legowiska) rozrodcze. Najbardziej odległe części terytorium wataha odwiedza stosunkowo rzadko, ale regularnie, zwykle co 7–10 dni (w tych częściach swojego terytorium wilki są często mylnie traktowane jako „przechodnie”). W pierwszych 2 miesiącach po urodzeniu szczeniąt aktywność watahy jeszcze silniej koncentruje się поблизу nory rozrodczej. Wilki znakują terytorium moczem, odchodami oraz charakterystycznym drapaniem pazurami ziemi, zwykle na skrzyżowaniach dróg leśnych. Swoistym znakowaniem terytorium może też być wycie (Jędrzejewski i in. 2010).

Średnia długość dobowej wędrówki watahy wynosi ok. 23 km. Wilki mogą jednak przebiec ponad 60 km w ciągu doby. Nie zawsze cała wataha przebywa lub wędruje razem. Zasięg dyspersji (migracji) młodych wilków waha się od kilku do kilkudziesięciu kilometrów, może jednak dochodzić do kilkuset kilometrów (Jędrzejewski i in. 2010).

Podstawowy pokarm wilków stanowią dzikie ssaki kopytne, w Polsce najczęściej jelenie. Inne gatunki (dziki, samy, losie) są zabijane przez wilki zwykle rzadziej, niż to wynika z ich udziału w zespole ssaków kopytnych. Uzupełniającym pokarmem są zające, bobry oraz padlina. W warunkach mozaiki lasów i pastwisk wilki zabijają też zwierzęta hodowlane, szczególnie owce, krowy, i kozy (Jędrzejewski i in. 2010).

Wilki w Polsce występują przede wszystkim w lasach (lasy liściaste, mieszane i iglaste) oraz na terenach bagiennych. Analizy przeprowadzone na podstawie danych zebranych w ramach programu *Ogólnopolskiej inwentaryzacji wilka i rysia w nadleśnictwach i parkach narodowych* (program prowadzony przez Instytut Biologii Ssaków PAN, dawniej Zakład Badania Ssaków PAN) wykazały, iż wilki wybierają obszary charakteryzujące się wysoką lesistością (powyżej 40%) oraz niskim stopniem fragmentacji kompleksów leśnych. Preferują tereny o wysokiej dostępności bazy pokarmowej (przynajmniej 50 kg biomasy dzikich ssaków kopytnych na 1 km² powierzchni), natomiast unikają miejsc przeludnionych, o wysokim zagęszczeniu infrastruktury przemysłowej i drogowej (powyżej 0,2 km dróg krajowych i wojewódzkich na 1 km² powierzchni) (Jędrzejewski i in. 2008, 2012).

Liczebność i rozmieszczenie w Polsce

Obecnie wilki zasiedlają głównie północno-wschodnią, wschodnią i południową (Karpaty) część Polski. Ich liczebność szacowana jest na około 600–700 osobników (stan na 2007 r.). Największą, zwartą ostoją wilka w Polsce są Karpaty (od Bieszczadów po Beskid Śląski) oraz Pogórze Karpackie – występuje tam łącznie około 250 osobników. Także około 250 wilków zasiedla rozległe, choć mniej zwarte kompleksy leśne północno-wschodniej Polski, a szczególnie region Puszczy Białowieskiej i Knyszyńskiej (80 osobników), Puszcze Augustowską i Kotlinę Biebrzańską (70 osobników), Lasy Napiwodzko-Ramuckie i Puszcze Piską (70 osobników), rejon Puszczy Rominckiej i Boreckiej (20 osobników). Kolejną ostoją wilka jest Roztocze, wraz z Lasami Janowskimi i Puszcza Solską, które zasiedla około 130 wilków. Pomimo dobrych warunków siedliskowych, bardzo mała i niestabilna jest populacja wilków w lasach Polski Centralnej i Zachodniej. Stwierdzono tam zaledwie 20–30 osobników, a ich rozmieszczenie zmienia się z roku na rok. W ostatnim czasie stwierdzono obecność osiadłych watah wilków w Borach Tucholskich, Puszczy Bydgoskiej, Lasach Waleckich, Puszczy Rzepińskiej, Borach Dolnośląskich oraz Górach Świętokrzyskich (Jędrzejewski i in. 2010).

Ryc. 1. Występowanie wilka w Polsce w latach 2009-2011 na podstawie zebranych informacji, w siatce pól Atlasu Ssaków Polski.

Status prawny

Prawo międzynarodowe

Dyrektywa Siedliskowa – Załącznik II (gatunek wymagający wyznaczenia specjalnych obszarów ochrony) i Załącznik IV (gatunek wymagający ochrony ścisłej). Gatunek priorytetowy.

Konwencja Berneńska – Załącznik II (gatunki wymagające ochrony ścisłej), rekomendacja 17, 59, 74, 82, 100, 115, 137.

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Konwencja Waszyngtońska (CITES) – Wilk jest wymieniony w Załączniku II, jako potencjalnie zagrożony wyginięciem.

Rozporządzenie Rady (WE) nr 338/97 z dnia 9 grudnia 1996 w sprawie ochrony gatunków dzikiej fauny i flory w drodze regulacji handlu nimi.

Konwencja Karpacka o ochronie i zrównoważonym rozwoju Karpat (2003)

Dyrektywa 2004/35/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 kwietnia 2004 w sprawie odpowiedzialności za środowisko w odniesieniu do zapobiegania i zaradzania szkodom wyrządzonym środowisku naturalnemu.

Dyrektywa Rady 1999/22/EC z dnia 29 marca 1999 dotycząca trzymania dzikich zwierząt w ogrodach zoologicznych.

Prawo krajowe

Ochrona gatunkowa – ochrona ścisła (ustawa o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004, oraz rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 października 2011 w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt); gatunek wymagający ochrony czynnej.

Kategoria zagrożenia IUCN

Czerwona lista IUCN – LC

Czerwona lista zwierząt zagrożonych w Polsce (2002) – NT

Polska czerwona księga (2001) – NT

Czerwona lista dla Karpat (2003) – VU (w Polsce – VU)

Ogólny stan zachowania siedliska w sieci Natura 2000 na podstawie wyników raportowania i monitoringu (dane GIOŚ)

Od 2000 r., na mocy porozumienia z Dyrekcją Generalną Lasów Państwowych i Ministerstwem Środowiska, prowadzony jest program *Ogólnopolskiej inwentaryzacji wilka i rysia w nadleśnictwach i parkach narodowych* (<http://www.zbs.bialowieza.pl/arttykul/526.html>). Koordynatorami programu są: Instytut Biologii Ssaków PAN (dawniej Zakład Badania Ssaków PAN w Białowieży), Stowarzyszenie dla Natury „Wilk” oraz Instytut Ochrony Przyrody PAN w Krakowie. Inwentaryzacja prowadzona jest w oparciu o instrukcję przygotowaną przez koordynatorów (Jędrzejewski i in. 2010).

Obserwacje zbierane są przez służby terenowe nadleśnictw oraz parków narodowych, a także przez pracowników instytucji koordynujących oraz przeszkolonych wolontariuszy. Przesyłane na specjalnych formularzach i mapach dane wprowadzane są do bazy komputerowej, a następnie analizowane z wykorzystaniem technik GIS i interpretowane w oparciu o wyniki wieloletnich badań nad ekologią wilka w kraju i w Europie. Na koniec każdego roku przygotowywany jest raport z *Inwentaryzacji*, który przesyłany jest do Ministerstwa Środowiska, Administracji Lasów

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Państwowych oraz parków narodowych. Wyniki udostępniane są także wszystkim zainteresowanym na stronie internetowej <http://www.zbs.bialowieza.pl/artukul/526.html>.

W prowadzonym monitoringu stan siedliska oceniano na podstawie następujących wskaźników: wielkość powierzchni zasiedlonego obszaru, stopień zalesienia obszaru, stopień fragmentacji kompleksów leśnych, stopień izolacji siedlisk, stopień zagęszczenia dróg, dostępność bazy pokarmowej (tj. biomasa dzikich ssaków kopytnych w kg na 1 km² lasu; ten wskaźnik decyduje jedynie o wartościach zagęszczenia populacji wilka). O ocenie siedliska decyduje najniższa ocena któregośkolwiek ze wskaźników. Stan siedlisk w sieci Natura 2000 w regionie kontynentalnym oceniono jako niezadowalający (U1), a w alpejskim jako właściwy (FV) (http://cdr.eionet.europa.eu/Converters/convertDocument?file=/pl/eu/art17/envr1f_pg/species-canis-lupus.xml&conv=rem_24)

Stan zachowania stanowisk i siedlisk gatunku w Ostoi Jaśliskiej

Obszar zamieszkuje 5 watah wilków, arealy większości z nich obejmują obszary położone poza Ostoją Jaśliską. Średnia liczebność populacji wilka w obszarze w latach 2000-2009: 25-30 dorosłych osobników. Średnie zagęszczenie: 2,8-3,3 osobników na 100 km².

Według oceny przeprowadzonej na potrzeby opracowania dokumentu „Strategia zarządzania obszarem Natura 2000 "Ostoją Jaśliską" (http://www.iop.krakow.pl/karpaty/public/userfiles/Image/strategie%20pdfy%202/Strategia_zarzadzania_obszarem_Ostoja_Jasliska.pdf, przygotowanego w ramach projektu Projekt PL0108 „Optymalizacja wykorzystania zasobów sieci Natura 2000 dla zrównoważonego rozwoju w Karpatach”) ogólny stan zachowania populacji oceniono na właściwy (FV), stan siedliska oceniono na optymalny dla gatunku.

Zagrożenia

- Fragmentacja siedlisk poprzez zwiększający się wpływ działalności ludzkiej na siedliska wilków.

Patrz opis zagrożenia dla niedźwiedzia.

- Fragmentacja siedlisk poprzez rozwój infrastruktury transportowej

Patrz opis zagrożenia dla niedźwiedzia.

- Fragmentacja siedlisk poprzez rozwój infrastruktury turystycznej (zwłaszcza narciarskiej)

Patrz opis zagrożenia dla niedźwiedzia.

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

GENERALNA
DYREKCJA
OCHRONY
ŚRODOWISKA

REGIONALNA
DYREKCJA
OCHRONY
ŚRODOWISKA
W RZESZOWIE

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

- Zmiana nastawienia do gatunku na skutek szkód powodowanych przez wilki

Szkody powodowane przez wilki notowane są na całym obszarze zamieszkałym przez populację tego gatunku w Polsce. W Polsce północno-wschodniej zdecydowaną większość ofiar stanowią krowy, a owce zaledwie kilka procent. Jest to zgodne ze specyfiką tamtejszych gospodarstw, w których dominuje hodowla bydła. W Polsce południowej (Karpaty i Rostocze) najliczniejszą grupę zabitych zwierząt stanowiły owce (80–90%), a następnie kozy, krowy i konie (Nowak i in. 2005, Gula 2008).

Zgodnie z art. 126 ust. 1. pkt. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. z 2004 r. Nr 92, poz. 880) Skarb Państwa odpowiada za szkody wyrządzone przez wilki w pogłowie zwierząt gospodarskich. Regionalne dyrekcje ochrony środowiska w poszczególnych województwach mają obecnie wypracowane reguły szacowania i wyceny szkód. Zgodnie z artykułem 126 wspomnianej ustawy odszkodowanie nie przysługuje w przypadku, gdy właściciel nie wyraził zgody na budowę przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska lub dyrektora parku narodowego urządzeń lub wykonanie zabiegów zapobiegających szkodom. Od niedawna także niektóre parki narodowe (np. Tatrzański PN, Pieniński PN, Biebrzański PN) wypłacają odszkodowania za zwierzęta hodowlane zabite przez wilki (dane GDOŚ). Systemu odszkodowań za straty wyrządzone przez wilki nie wypracował jeszcze Bieszczadzki Park Narodowy.

W całej Polsce w 2000 roku wypłacono odszkodowania na kwotę 142 630 zł, 2001 – 147 461 zł, 2002 – 194 898 zł, a w 2003 – już 397 423 zł. Poziom odszkodowań był wyższy w ostatnich latach, w 2008 roku wypłacono odszkodowania na kwotę 524 933,44 zł, 2009 – 381 033,29 zł, a w 2010 – 510 236,14 zł (dane GDOŚ).

- Odstrzał, kłusownictwo lub przypadkowe zabicie wilków

Wilk jest gatunkiem ściśle chronionym w Polsce oraz krajach, gdzie jego liczebność jest bardzo mała (Niemcy, Republika Czeska i Węgry). Natomiast w krajach, gdzie populacje wilków są liczne (Słowacja, Litwa, Rosja, Łotwa, Estonia) drapieżniki te są zwierzętami łownymi, a pozyskanie dokonywane jest pod kontrolą odpowiednich instytucji państwowych. Na Ukrainie wilki mają status gatunku łownego (sezon łowiecki trwa od końca października do końca marca), ale nie obowiązują żadne ograniczenia w liczbie odstrzeliwanych osobników. Specyficzna sytuacja panuje na Białorusi, gdzie wilki są łapane i wypłaca się nagrody za zabite osobniki (nawet szczenięta). Niespójny system ochrony w sąsiadujących krajach może mieć znaczenie dla stanu zachowania populacji, zwłaszcza w Karpatach.

W Polsce notuje się przypadki kłusownictwa czy przypadki śmierci wilków wywołane działalnością ludzką.

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

4014 Biegacz urozmaicony *Carabus variolosus*

Charakterystyka gatunku: Duży chrząszcz (22-30 mm) z rodziny biegaczowatych, o czarnej barwie ciała i charakterystycznej rzeźbie pokryw. Gatunek ten żyje w biotopach podmokłych (wilgotne zarośla nadrzeczne, pobrzeża drobnych zbiorników w lasach, bagna i torfowiska) w sąsiedztwie wody, w której często poluje. Liczne stwierdzenia tego gatunku to obserwacje osobników znajdujących się pod kamieniami leżącymi przy, a niekiedy w potoku.

Fot. 12 Samica biegacza urozmaiconego na leśnej drodze, Leśnictwo Lipowiec (fot. T. Olbrycht)

Ogólny stan zachowania gatunku w sieci Natura 2000: niewłaściwy U1

Stan zachowania w obszarze

Gatunek ten nie był planowo badany ani monitorowany na terenie ostoi Jaśliska. Wiadomo, że w 1995 roku był on licznie obserwowany w okolicach wsi Zyndranowa w pobliżu kałuż i strumieni (np. potok Panna). W 1999 roku, we wrześniu odłowiono jeden egzemplarz *Carabus variolosus* pod korą przewieszoną nad potokiem Panna pnia (miejsce zimowania i schronienia). Mimo przeszukiwania wielu wówczas tam występujących leżących pni nie udało się zaobserwować większej liczby osobników. Stąd przypuszczenie, że gatunek ten nie jest już na terenie Ostoi tak liczny jak niegdyś.

Gatunek ten żyje w siedliskach podmokłych (wilgotne zarośla nadrzeczne, pobrzeża drobnych zbiorników w lasach, bagna i torfowiska) w sąsiedztwie wody, w której często poluje. Liczne stwierdzenia tego gatunku to obserwacje osobników znajdujących się pod kamieniami leżącymi przy, a niekiedy w potoku.

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Często spotykany także w pewnej odległości od siedlisk wodnych, np. na drogach leśnych.

Z punktu widzenia wymagań siedliskowych *Carabus variolosus* można przyjąć, że siedliska te są na terenie Ostoi zachowane w stopniu wystarczającym. Z uwagi na szerokie rozmieszczenie tego gatunku w Karpatach należy też przypuszczać, że lokalne populacje nie są całkowicie izolowane od innych. Dyspersję tego gatunku może spowalniać brak jego zdolności do lotu.

W trakcie prac prowadzonych w lipcu 2012 na terenie 3 nadleśnictw (w tym w 3 rezerwatach przyrody) poszukiwano postaci dorosłych (T. Olbrycht). Obserwacje polegały na lustracji potoków, przy czym za każdym razem sprawdzano odcinek o długości 100m. Chrząszczy wypatrywano zarówno w nurcie jak i na brzegach potoków w odległości (do 10m od każdego z brzegów). Dodatkowo odwracano kamienie i fragmenty martwego drewna zalegające w nurcie i na brzegach potoków. W zależności od kontrolowanego potoku sprawdzano w ten sposób od kilkunastu do kilkudziesięciu potencjalnych kryjówek postaci dorosłych biegacza urozmaiconego. stwierdzono jego występowanie tylko na jednym stanowisku w leśnictwie Lipowiec, w rejonie potoku Belcza. Trzeba jednak podkreślić, że lipiec nie jest odpowiednią porą dla badań inwentaryzacyjnych nad tym gatunkiem, ponieważ jak wynika z opracowania Stachowiaka oraz obserwacji własnych (moich), w tym czasie gatunek znajduje się w diapauzie letniej a aktywność zachowują jedynie nieliczne osobniki z jesieni poprzedniego roku. Prace powinno się prowadzić w miesiącach: maj-czerwiec lub sierpień-wrzesień (w kwietniu na tym terenie jeszcze może zalegać śnieg) Dla pełnego rozeznania sytuacji biegacza urozmaiconego na obszarze Ostoi Jaśliska potrzebne są dalsze badania inwentaryzacyjne.

Biorąc pod uwagę wymagania siedliskowe biegacza urozmaiconego za potencjalnie najbardziej odpowiednie dla jego występowania uznać należy następujące stanowiska:

Nadleśnictwo Dukla: potok na granicy oddziału 70a i lasu komunalnego, brzeg Jasiołki w oddziałach 24 i 25, źródłowy fragment potoku w oddziale 39c, potok na granicy oddziałów 40a i 41a, potok w 64c w rezerwacie „Przełom Jasionki”, potok przy granicy oddziałów 108 i 103.

Nadleśnictwo Rymanów: potok „Belcza” na granicy oddziałów 132a i 143a (lustrację wykonano kilkadziesiąt metrów w górę biegu potoku od miejsca późniejszego stwierdzenia biegacza urozmaiconego), potok „Szczerbowy” w oddziale 108 i na granicy oddziałów 108 i 106, potok na granicy pododdziałów 257a i 257b w rezerwacie „Bukowica”.

Nadleśnictwo Komańcza: potok na granicy oddziałów 189a i 180a, 187a i 182g oraz 183b i 186a (wykonano lustracje na trzech odcinkach biegu potoku), potok w rezerwacie „Źródlika Jasiołki” na granicy oddziałów 166 i 168, potok na granicy oddziałów 162c i 161a.

Zagrożenia:

Potencjalne: Przekształcenia środowisk życia *Carabus variolosus* w skutek: gospodarki leśnej, zmiany stosunków wodnych na stanowiskach występowania oraz niekontrolowanego ruchu turystycznego.

Działania ochronne:

Nie należy pobierać kamieni z dna i brzegów potoków ani usuwać martwego drewna (średnio i wielkowymiarowego) zalegającego w nurcie i w odległości 10 m od brzegów.

Monitoring: Koniecznym jest przeprowadzenie monitoringu z wykorzystaniem przyżyciowych pułapek Barbera na wybranych stanowiskach zlokalizowanych na terenie całej Ostoi Jaśliskiej (zarówno w rezerwatach jak i w lasach gospodarczych).

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

1337 Bóbr europejski *Castor fiber*

Charakterystyka gatunku:

Ziemnowodny ssak z rodziny bobrowatych - największy europejski gryzoń - związany jest przede wszystkim z dużymi rzekami, zalewami i jeziorami o względnie stałym poziomie wody. Przyjmuje się, że optymalnym środowiskiem są dla niego naturalne, kręte cieki wodne, mające powyżej 10 m szerokości, głębokość 2-4 m, o niewielkim tempie przepływu wody i niewielkim stopniu nachylenia. Chętnie zasiedla też tereny bagienne, torfowiska, obniżenia terenu (szczególnie gdy ma tam do dyspozycji osikę i wierzbę), ale również strumienie i inne niewielkie cieki umożliwiające mu spiętrzanie wody. W Karpatach jego siedliska mają charakter suboptymalny.

Długość ciała dorosłego bobra przekracza metr, a waga wynosi 15-29 kg. Bobry są doskonale przystosowane do bytowania w wodzie. Pływanie ułatwia im wrzecionowata budowa ciała. Świetnie nurkują i mogą przebywać pod wodą przez 10 minut, a nawet dłużej. Bóbr jest roślinożercą. Bez trudu przegryza gałęzie grubości kilku centymetrów i obala drzewa o średnicy ok. 70 cm. Poza liśćmi, gałęziami i korą drzew liściastych bobry zjadają korzenie, kłocza i liście roślin wodnych i lądowych. Ogryzione pędy i gałęzie są wykorzystywane do budowy żeremia. Najchętniej bóbr obala wierzby, topole, osiki, jesiony, dęby i brzozy, rzadziej olsze, wiązy i drzewa iglaste. Bobry magazynują pokarm na zimę. Zdolność ścinania drzew przez bobry jest wyjątkowa w świecie zwierząt. Pozwala im ona na budowanie z drewna i błota domków (żeremii) otoczonych otwartą wodą oraz na wznoszenie wodoszczelnych tam nawet na szybko płynących strumieniach. Schronieniami bobrów są nory i wspomniane już żeremia.

Bóbr europejski zniknął na Podkarpaciu około XVI wieku. Pierwsze reintrodukcje kilkunastu osobników przeprowadzono w latach 1980. Druga większa akcja reintrodukcji (w sumie ok. 150 osobników) była prowadzona od roku 1992 do 2003. Bobry wsiedlano w górnych odcinkach rzek. Ze względu na ich górski charakter (gwałtowne przybory wody, kamieniste brzegi, szybki nurt) nie jest to środowisko najodpowiedniejsze dla bobrów, dlatego introdukowane bobry często migrowały w dół rzek. Jednak część stanowisk z pierwotnych zasiedleń jest czynna. Najwyżej położone stanowiska w Beskidzie Niskim sięgają 700 m n.p.m. Generalnie bóbr w górach i na pogórzu dobrze sobie radzi z mniej korzystnymi niż na nizinach warunkami środowiska (gwałtowne spływy wody, długa zima) i można uznać, że program restytucji bobra zakończył się sukcesem. Są oznaki, że kolejne pokolenia bobrów urodzonych w górach wykształciły adaptacje do górskich warunków, m.in. przenoszą się na mniejsze cieki – łatwe do „opanowania”, budują serie kilku, kilkunastu tam odpornych na napór wody.

Ogólny stan zachowania gatunku w sieci Natura 2000: właściwy FV

Stan zachowania w obszarze:

W 2012 r. nie prowadzono prac terenowych w odniesieniu do bobra w Ostoi Jaśliskiej. W ramach inwentaryzacji prowadzonej przez LP w 2007 r. nie zbierano informacji o bobrze w tym obszarze. W niepubl. opracowaniu z 2009 r. (strategia ochrony gatunku w obszarze Ostoi Jaśliska, opracowana w ramach projektu PL0108) A. Czech szacował liczbę stanowisk na ok. 30, a liczebność na 120 os. Dane te wymagają aktualizacji. W Ostoi Jaśliskiej bobry występują zarówno w dorzeczu Jasiołki, jak i Wisłoka; wg A. Czecha ślady żerowania spotykane są na większości cieków. Zagrożeniem dla gatunku może być utrata

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

siedlisk (zabudowa brzegów cieków wodnych, regulacja rzek i potoków, usuwanie roślinności nadbrzeżnej przez właścicieli gruntów rolnych. Obecność dużych drapieżników (wilk, rys) nie jest istotnym czynnikiem ograniczającym liczebność populacji.

Liczebność populacji jest prawdopodobnie stabilna i taka sytuacja powinna się utrzymać, o ile powierzchnia siedlisk, które mogą zajmować te zwierzęta, nie ulegnie zmniejszeniu. Siedliska można określić jako suboptymalne, ale to naturalne warunki w tej górskiej ostoi. Wydaje się, że gatunek jest we właściwym stanie ochrony (FV).

Zagrożenia:

Istnienie karpackiej populacji bobra nie wydaje się być obecnie zagrożone. Występujące lokalnie zagrożenia związane są przede wszystkim z kłusownictwem, a także celowym tępieniem osobników wyrządzających szkody w gospodarce leśnej czy rolnej (m.in. poprzez ich zabijanie, niszczenie tam i żeremi, itp.). Innymi czynnikami mogącymi niekorzystnie wpływać na te zwierzęta są m.in. prace związane z regulacją stosunków wodnych, likwidacja zadrzewień w dolinach rzecznych, intensyfikacja gospodarki leśnej i rybackiej. Bobry bywają też ofiarami wypadków drogowych. W związku z konfliktami na tle szkód powodowanych przez bobry, potrzebna jest szeroko zakrojona akcja uświadamiająca społeczeństwu rolę i znaczenie tego gatunku w przyrodzie (podkreślać przy tym środowiskotwórczą rolę bobrów w zakresie zwiększania małej retencji i różnorodności biologicznej zasiedlanych środowisk). Jednocześnie trzeba dążyć do opracowania metod pozwalających na zapobieganie szkodom wyrządzanym przez te zwierzęta, bądź na zmniejszanie ich dotkliwości. W przypadku prowadzenia budowlanych robót drogowych pamiętać o wykonaniu przepustów umożliwiających bobrom pokonywanie drogowych przeszkód liniowych.

1163 Głowacz białopłetwy *Cottus gobio*

Charakterystyka gatunku: Głowacz białopłetwy jest małą rybą prowadzącą przydenny tryb życia. Ciało głowacza jest krępe, silnie zwężające się ku tyłowi, spłaszczone grzbietobrzusnie. Głowę ma dużą i szeroką. Charakterystyczne płetwy piersiowe są bardzo duże. Ubarwienie zwykle szarobrazowe z nieregularnymi poprzecznymi plamami. Płetwy grzbietowe, ogonowa i piersiowe mają poprzeczne paski na promieniach. W odróżnieniu od bardzo podobnego głowacza przegopłetwego *C. poecilopus* płetwy brzuszne i odbytowa są u głowacza białopłetwego bez prążków. Maksymalna osiągana przez głowacza białopłetwego długość to 17 cm, ale w karpackich dopływach Wisły zwykle nie przekracza 12 cm. Tarło odbywa się w marcu i kwietniu. Jaja składane są pod kamieniami w prostym gnieździe. Samiec opiekuje się ikrą oraz wylęgiem. Pokarmem są głównie larwy muchówek, chrzączek i jętek.

Żyje w środkowym biegu podgórskich rzek. Występuje także w nizinnych zimnych potokach z dobrze natlenioną wodą. Wybiera kamienisto-zwirowe fragmenty dna o małej głębokości. Głowacz zasiedla rzeki o dość dużym spadku, z dobrze natlenioną wodą.

Ogólny stan zachowania gatunku w sieci Natura 2000: niezadowolający (U1)

Stan zachowania w obszarze: W dorzeczu górnej Wisły głowacz białopłetwy występuje m.in. w Sanie od ujścia Wołosatego do Przemyśla, w Wiarze, dolnej Oslawie, w środkowym Wisłoku, w Stobnicy, w Wisłocie od Katowic do Pilzna, oraz w Ropie. Głowacz białopłetwy spotykany jest

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

także w małych czystych potokach dorzecza Tanwi. W Jasiolce podawano ten gatunek z jej odcinka dolnego i krótkiego odcinka powyżej Dukli do ujścia Panny. Jasiółka w środkowym biegu ma kamienisto-żwirowe dno. Prędkości wody jest zróżnicowana. Siedlisko wydaje się odpowiednie dla głowacza białopłetwego. W niektórych odcinkach Jasiółki i jej dopływach spotykany jest głowacz przegopletwy, ale w stosunku do innych zlewni i ten gatunek jest w dorzeczu Jasiółki niezbyt liczny.

Jasiółka w górnym biegu ma kamienisto-żwirowe dno. Prędkość wody jest zróżnicowana, jednak siedlisko wydaje się bardziej odpowiednie dla głowacza przegopletwego. Możliwe jest współwystępowanie obu gatunków głowaczy w dolnej części Jasiółki w granicach ostoi (Stasianie). W Wisłoku, szczególnie na odcinku tuż powyżej cofki zbiornika Besko górski charakter cieków bardziej sprzyja głowaczowi przegopletwemu. Jednak obecność głowacza białopłetwego poniżej zbiornika sugeruje, że w okolicach Rudawki Rymanowskiej i wyżej do Wisłoka Wielkiego możliwe było występowanie obu gatunków. **Mimo przebadania kilku odcinków rzek głowacza białopłetwego w ostoi nie stwierdzono.**

Zagrożenia dla gatunków

o istniejące

- zanieczyszczenia wód
 - o ścieki komunalne
 - o zaśmiecenie koryta
- zaporą w Besku całkowicie odcięła możliwość wędrówki ryb w górę Wisłoka
- próg na Jasiolce w Szczepańcowej i w Jaśle utrudniający (lub uniemożliwiający) wędrówkę ryb w górę rzeki
- eksploatacja kruszywa z koryta powodująca zanikanie kamienistych tarlisk litofilnych gatunków ryb
- rolnicze zagospodarowanie terasy zalewowej

Zagrożenia potencjalne

- regulowanie i zabudowa cieków wodnych
- dalszy wzrost ilości zanieczyszczeń komunalnych

1086 Zgniotek cynobrowy *Cucujus cinnaberinus*

Fot. 13 Larwa zgniotka cynobrowego, skład drewna przy drodze Tylawa – Jaśliska, leśnictwo Piotruś (fot. T. Olbrycht)

Charakterystyka gatunku: Wybitnie leśny gatunek, uważany za relikwit lasów pierwotnych. Może występować w różnych zbiorowiskach roślinnych, jednak do swojego rozwoju wymaga drzew martwych, będących już w ostatnim stadium rozkładu (rozwijają się pod korą). Roślinami żywicielskimi są topola osika, dęby, klony, jesiony, wiąz. W Karpatach notowany był również pod korą starych, martwych jodeł, sosen i świerków. Jest to niewielki (11-15 mm) chrząszcz; wierzch ciała i boki przedpiersia czerwone, reszta ciała czarna. Dorosłe osobniki są płochliwe i prowadzą skryty tryb życia. W Polsce rozsielony głównie w południowej części kraju, od Dolnego Śląska po Bieszczady. Z centralnej i północnej części w literaturze odnotowano tylko kilka stanowisk z Poznania, Warszawy i Puszczy Białowieskiej. Rozmieszczenie jest słabo rozpoznane. Dotyczy to również Karpat, gdzie występuje w niższych położeniach górskich. Znany jest z kilku stanowisk w Beskidzie Niskim i Bieszczadach.

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Ogólny stan zachowania gatunku w sieci Natura 2000: niewłaściwy U1

Stan zachowania w obszarze: Publikowana informacja o występowaniu zgniotka cynobrowego w Ostoi Jaśliskiej pochodzi z 1999 roku (rejon wsi Zyndranowa). Później P. Sienkiewicz obserwował ten gatunek pod korą zamarłej, stojącej jodły w 2010 roku (Kiczera 49st. 24'22,2"; E 021st. 44'07,7"). Siedliskiem występowania gatunku są ogólnie Lasy strefy umiarkowanej Europy. Owad rozwija się na martwych stojących lub leżących drzewach pod luźną, odstającą korą, gdzie łyko jest już gnijące. Jako miejsce rozwoju wybierane są często drzewa stare o większych pierśnicach (powyżej ok. 30 cm), ale spotykany jest również w cieńszych kłodach. Drzewa żywicielskie to: osika, dąb, klon, buk, wierzba iwa, jesion, wiąz, trześnia, jodła, sosna, świerk. Z uwagi na powszechne jeszcze występowanie potencjalnych miejsc rozwoju można było sądzić, że populacja *Cucujus cinnaberinus* na obszarze Ostoi Jaśliska jest silna i liczna. Zdaniem Sienkiewicza potencjalnie może on występować nawet na 30% obszaru. Wg Olbrychta zgniotek występuje prawdopodobnie na powierzchni przekraczającej 50% obszaru. Potwierdzają to wyniki prac inwentaryzacyjnych, prowadzonych w lipcu 2012 na terenie 3 nadleśnictw (w tym w 3 rezerwatach przyrody). Poszukiwano larw, poczwerek oraz szczątków postaci dorosłych. Kontrolowano martwe drewno różnych gatunków drzew, zarówno stojące jak i leżące, z przylegającą korą. Metoda obserwacji polegała na odrywaniu za pomocą noża niewielkich (do 50cm²) płatów kory a następnie przeglądaniu powierzchni pnia. Poszukiwania przerywano po stwierdzeniu pierwszej larwy lub poczwarki zgniotka. Występowanie gatunku stwierdzono na 18 stanowiskach (3 w rezerwacie „Przełom Jasionki”, 6 w lasach gospodarczych nadleśnictwa Dukla, 3 w lasach gospodarczych nadleśnictwa Rymanów, po 2 w rezerwatach „Źródlika Jasionki” i „Bukowica” oraz w lasach gospodarczych nadleśnictwa Komańcza). W trakcie prac prowadzonych przez członka ZLW Fundację Dziedzictwo Przyrodnicze zostało stwierdzonych 50 nowych lokalizacji. Gatunek stwierdzony w 11 kompleksach leśnych – obszarowych stanowiskach monitoringowych o powierzchni od 329ha do 2432,5ha (łączna powierzchnia 11 obszarowych stanowisk monitoringowych: 13.084,27 ha).

Zagrożenia: Zagrożeniem jest intensyfikacja gospodarki leśnej, nadmierne usuwanie posuszu drzew żywicielskich (średnio i wielkowymiarowych).

Działania ochronne: Propozycja Sienkiewicza: Na całym obszarze, pozostawiać (systematycznie co 3-4 lata) po kilka (3-4) drzew (z różnych gatunków) obumierających i obumarłych na hektar, dbając o to by posusz ten stanowiły drzewa starsze (w wieku rębny).

1355 Wydra *Lutra lutra*

Charakterystyka gatunku:

Drapieżny ssak z rodziny łasicowatych, ściśle związany ze środowiskiem wodnym. Połączone błoną pławną palce oraz długi i masywny ogon umożliwiają wydrom zwinne i szybkie poruszanie się w wodzie. Na lądzie wydry są równie sprawne i mogą pokonywać nawet kilkunastokilometrowe odległości. Samce mierzą do 120 cm i ważą do 10 kg, samice są nieco mniejsze. Wydry aktywne są przeważnie nocą. Prowadzą samotny tryb życia w obrębie terytoriów. Terytoria samców mogą się pokrywać z terytoriami samic i wynoszą przeważnie od kilku do kilkunastu kilometrów linii brzegowej. Terytoria są znakowane odchodami i wydzielinami gruczołów przyodbytowych. Średnia długość życia wydry to 4 lata.

Gatunek związany jest z ciekami różnego typu oraz zbiornikami wodnymi (m.in. naturalnymi i uregulowanymi rzekami, kanałami melioracyjnymi, jeziorami,

stawami hodowlanymi). Chętnie zasiedla czyste i zasobne w ryby śródlęśne rzeki. Preferuje te wody, których brzegi wzniesione są znacznie ponad ich lustro oraz na których występują dające schronienie zakrzaczenia i zadrzewienia (dobrze zachowany pas roślinności nadbrzeżnej gwarantuje wydrom wystarczające schronienie). Wydra spotykana jest również na terenach bagiennych; nie unika także terenów zabudowanych. Z typów siedlisk przyrodniczych (Załącznik I DS), które mogą być siedliskiem wydry, można wymienić:

6430 - Ziółorośla górskie (*Adenostylion alliariae*) i ziółorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*)

7110 - Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe)

7120 - Torfowiska wysokie zdegradowane, lecz zdolne do naturalnej i stymulowanej regeneracji

7140 - Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z *Scheuchzerio-Caricetea*)

7230 - Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk

91E0 - Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*, olsy źródliskowe)

9130 - Żyzne buczyny (*Dentario glandulosae-Fagenion*, *Galio odorati-Fagenion*)

Najistotniejszym czynnikiem środowiskowym warunkującym występowanie wydry jest dostępność pokarmu. Podstawą ich diety są ryby. Wydry polują najczęściej na ryby małe, o długości do 10 cm. W analizowanych odchodach wydr najczęściej stwierdzano szczątki należące do trzech gatunków ryb: głowacza (*Cottus sp.*), śliza (*Barbatula barbatula*) i strzebli potokowej (*Phoxinus phoxinus*). Wydry często polują też na płazy (ich kości znajdowano nawet w ponad 40% odchodów), szczególnie zimą i wiosną oraz raki. Ssaki i ptaki zjadane są sporadycznie. Wydry polują także na stawach rybnych. Wyrządzane tam szkody są najczęstszym pretekstem do zabijania wydr przez miejscową ludność. Wizyty na stawach rybnych mogą być spowodowane ograniczoną dostępnością naturalnego pokarmu.

Ogólny stan zachowania gatunku w sieci Natura 2000: gatunek dotychczas nie był monitorowany. Wydra występuje praktycznie we wszystkich ciekach regionu karpackiego, przy czym najliczniej notowana jest w Bieszczadach. Do niedawna uważana była za gatunek rzadki i zagrożony. Obecnie jest dość liczna i szeroko rozmieszczona. Do polepszenia stanu populacji wydry przyczyniła się m.in. ochrona bobra i jego siedlisk, co pośrednio stworzyło dogodne warunki również dla jej bytowania.

Stan zachowania w obszarze: W 2012 r. nie prowadzono prac terenowych dotyczących wydry w Ostoi Jaśliskiej. Dane o rozmieszczeniu wydry na tym obszarze zbierane były w ramach inwentaryzacji prowadzonej przez Lasy Państwowe w 2007 r. Wg danych z inwentaryzacji leśnej gatunek występuje na Wiśloku, Jasiołce, Pannie, Moszczance, potoku Hłubokim i na potoku w Ropiance. Łącznie tropy, odchody i żerowanie stwierdzono na 21 stanowiskach (na jednym stanowisku od jednego do kilkunastu śladów obecności). Ogólny stan ochrony gatunku w Ostoi Jaśliskiej wydaje się właściwy i nie jest konieczne podejmowanie specjalnych działań dla jego ochrony. Dobremu stanowi gatunku sprzyjać będzie utrzymanie naturalnego charakteru dolin rzecznych. Przy budowie, przebudowie lub konserwacji dróg należy dbać o bezpieczne przejścia dla wydr.

Zagrożenia:

Istnienie karpackiej populacji wydry nie jest aktualnie zagrożone. Lokalnie występujące zagrożenia związane są m.in. z kłusownictwem (chwytniem, truciem, a także odłowem przypadkowym spowodowanym nieumiejętnym określeniem przynależności gatunkowej łapanego zwierzęcia). Czynnikiem

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

ograniczającymi liczebność wydry jest niedostatek ryb w rzekach, osuszanie terenów podmokłych oraz ostre i długie zimy, mogące przyczyniać się do znacznej redukcji jej liczebności. Zdarza się, że wydry giną na drogach, rozjeżdżane przez pojazdy kołowe.

1361 Ryś euroazjatycki *Lynx lynx*

Charakterystyka gatunku

Biologia i ekologia gatunku

Ryś euroazjatycki *Lynx lynx* jest ssakiem drapieżnym i największym przedstawicielem rodziny kotowatych *Felidae* w Europie. Przeciętna długość dorosłych osobników (samców i samic) wynosi 70–130 cm, a masa ciała waha się w granicach 13–36 kg. Najczęściej notowana masa ciała dorosłych samic to ok. 17 kg, a samców ok. 21 kg. Cechami wyróżniającymi rysia spośród innych kotowatych jest krótki ogon (nie przekracza 20% długości ciała), tępo zakończony, z charakterystycznym czarnym końcem oraz trójkątne, szerokie u podstawy uszy, zakończone charakterystycznymi pędzelkami sztywnych czarnych włosów (4–5 cm).

Ubarwienie rysia jest bardzo zmienne w różnych częściach arealu geograficznego gatunku. Wśród rysi występujących w Polsce istnieje wyraźne zróżnicowanie pod względem ubarwienia ciała między populacją z Karpat a rysiami z północno-wschodniego rejonu kraju. Większość osobników karpaccich jest intensywnie cętkowana, podczas gdy rysie z pozostałych rejonów Polski są prawie zupełnie pozbawione cętek. To zróżnicowanie, które dawniej było przypisywane przynależności tych zwierząt do różnych odmian, bądź nawet podgatunków może wynikać z ograniczonej zmienności genetycznej w tych populacjach (Jędrzejewski i in. 2010, Schmidt 2011).

Rysie są samotnikami, samce i samice spotykają się częściej tylko w okresie rui. Terytoria samców obejmują ok. 150–250 km² a samic ok. 100–150 km². Terytoria samic i samców pokrywają się, w obrębie każdej płci nakładanie się jest niewielkie (najmniejsze między sąsiadującymi terytoriami dorosłych, rozmnażających się samic) (Jędrzejewski i in. 2010, Schmidt 2011). Szacuje się, że zagęszczenie populacji rysia to do 3 dorosłych osobników / 100 km².

Ruja trwa od stycznia do marca. Kocięta rodzą się ok. połowy maja, w dobrze ukrytych miejscach, np. w gęstych młodnikach, pod wykrotami lub w zwałowiskach drzew. Samice prowadzą najczęściej od 1 do 3 kociąt (wyjątkowo 4), które opuszczają matkę w wieku ok. 9–11 miesięcy.

W ciągu doby rysie przechodzą średnio ok. 7 km (maksymalnie ponad 20 km). Aktywne są głównie w nocy. Zasięg dyspersji (migracji) młodych osobników wynosi od kilku do 130 km. Część młodych (najczęściej samice) osiedla się w sąsiedztwie terytorium matki. Również dorosłe rysie mogą podejmować dalekie migracje, nawet powyżej 100 km (Jędrzejewski i in. 2010, Schmidt 2011).

W Polsce ryś występuje wyłącznie na terenach leśnych, w rozległych drzewostanach liściastych, mieszanych i iglastych, tak w górach, jak i na nizinach.

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Najczęściej jest stwierdzany w trudno dostępnych, różnogatunkowych fragmentach lasu. W górach preferuje starodrzewia z wychodniami skalnymi lub gęste młodniki (Jędrzejewski i in. 2010, Schmidt 2011). Rysie preferują tereny o wysokiej dostępności bazy pokarmowej (przynajmniej 50 kg biomasy jelenia i sarny na 1 km² powierzchni), natomiast unikają terenów silnie zurbanizowanych, tj. przeludnionych, o gęstej sieci infrastruktury przemysłowej i drogowej (powyżej 0,2 km dróg krajowych i wojewódzkich na 1 km² powierzchni).

Podstawowym pokarmem rysia są dzikie ssaki kopytne, przede wszystkim sarna (ok. 60–70% wszystkich ofiar) i jeleni (20–30%). Drobne zwierzęta (zające, gryzonie, ptaki) mają niewielki udział w ich pokarmie (Jędrzejewski i in. 2010, Schmidt 2011). Badania w Puszczy Białowieskiej wykazały, że jeden rys zabija średnio około 4 saren i 1 jelenia miesięcznie (około 66 sztuk ssaków kopytnych rocznie). Całkowite drapieżnictwo populacji rysia (liczba zabijanych przez niego ofiar) stanowi średnio 26% populacji sarny i 10% populacji jelenia (Okarna i in. 1997). W odniesieniu do rocznego przyrostu populacji saren i jeleni rysie obniżają go odpowiednio o 64 i 33%. Liczna populacja rysia może zatem istotnie ograniczać liczebność saren, a w nieco mniejszym stopniu wpływa na zagęszczenia jeleni. Z populacji jeleni rysie wybierają głównie osobniki młode i o słabej kondycji. Polując na sarny drapieżniki te nie wykazują preferencji w stosunku do osobników różnej płci, wieku ani kondycji fizycznej (Schmidt 2011).

Liczebność i rozmieszczenie w Polsce

Na terytorium Polski bytuje około 200 rysi, przy czym największa zwarta populacja licząca około 100 osobników występuje w Karpatach. Rejon północno-wschodniej Polski zasiedla około 65 rysi, a grupa tych kotów reintrodukowana w Puszczy Kampinoskiej liczy około 25 sztuk. Całkowitą liczebność rysia bytujących w Polsce uzupełnia nieliczna grupa (kilka osobników) z terenu Roztocza.

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Ryc. 2. Występowanie rysia euroazjatyckiego w Polsce w latach 2009-2011 na podstawie zebranych informacji w siatce pól Atlasu Ssaków Polski.

Status prawny

Prawo międzynarodowe:

Dyrektywa Siedliskowa – Załącznik II (gatunek wymagający wyznaczenia specjalnych obszarów ochrony) i Załącznik IV (gatunek wymagający ochrony ścisłej).

Konwencja Berneńska – Załącznik II (gatunki wymagające ochrony ścisłej), rekomendacja 20, 59, 74, 82, 100, 115, 137.

Konwencja Waszyngtońska (CITES) – Rys euroazjatycki jest wymieniony w Załączniku II, jako potencjalnie zagrożony wyginięciem.

Rozporządzenie Rady (WE) nr 338/97 z dnia 9 grudnia 1996 w sprawie ochrony gatunków dzikiej fauny i flory w drodze regulacji handlu nimi.

Konwencja Karpacka o ochronie i zrównoważonym rozwoju Karpat (2003)

Dyrektywa 2004/35/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 kwietnia 2004 w sprawie odpowiedzialności za środowisko w odniesieniu do zapobiegania i zaradzania szkodom wyrządzonym środowisku naturalnemu.

Dyrektywa Rady 1999/22/EC z dnia 29 marca 1999 dotycząca trzymania dzikich zwierząt w ogrodach zoologicznych.

Prawo krajowe:

Ochrona gatunkowa – ochrona ścisła (ustawa o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004, oraz rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 października 2011 w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt); gatunek wymagający ochrony czynnej.

Kategoria zagrożenia IUCN:

Czerwona lista IUCN – NT

Czerwona lista zwierząt zagrożonych w Polsce (2002) – NT

Polska czerwona księga (2001) – NT

Czerwona lista dla Karpat (2003) – EN (w Polsce – EN)

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Ogólny stan zachowania siedliska w sieci Natura 2000 na podstawie wyników raportowania i monitoringu (dane GIOŚ)

Od 2000 r., na mocy porozumienia z Dyrekcją Generalną Lasów Państwowych i Ministerstwem Środowiska, prowadzony jest program *Ogólnopolskiej inwentaryzacji wilka i rysia w nadleśnictwach i parkach narodowych* (<http://www.zbs.bialowieza.pl/artukul/526.html>). Koordynatorami programu są: Instytut Biologii Ssaków PAN (dawniej Zakład Badania Ssaków PAN w Białowieży), Stowarzyszenie dla Natury „Wilk” oraz Instytut Ochrony Przyrody PAN w Krakowie. Inwentaryzacja prowadzona jest w oparciu o instrukcję przygotowaną przez koordynatorów (Jędrzejewski i in. 2010).

Obserwacje zbierane są przez służby terenowe nadleśnictw oraz parków narodowych, a także przez pracowników instytucji koordynujących oraz przeszkolonych wolontariuszy. Przesyłane na specjalnych formularzach i mapach dane wprowadzane są do bazy komputerowej, a następnie analizowane z wykorzystaniem technik GIS i interpretowane w oparciu o wyniki wieloletnich badań nad ekologią wilka w kraju i w Europie. Na koniec każdego roku przygotowywany jest raport z *Inwentaryzacji*, który przesyłany jest do Ministerstwa Środowiska, Administracji Lasów Państwowych oraz parków narodowych. Wyniki udostępniane są także wszystkim zainteresowanym na stronie internetowej <http://www.zbs.bialowieza.pl/artukul/526.html>.

W prowadzonym monitoringu stan siedliska oceniano na podstawie następujących wskaźników: stopień zalesienia obszaru, stopień fragmentacji kompleksów leśnych, stopień izolacji siedlisk, stopień zagęszczenia dróg, dostępność bazy pokarmowej (tj. biomasa dzikich ssaków kopytnych w kg na 1 km² lasu). O ocenie siedliska decyduje najniższa ocena któregośkolwiek ze wskaźników. Stan siedlisk w sieci Natura 2000 w regionie kontynentalnym i alpejskim oceniono jako niezadowolający (U1) (http://cdr.eionet.europa.eu/Converters/convertDocument?file=/pl/eu/art17/envr1f_pg/species-canis-lupus.xml&conv=rem_24)

Stan zachowania stanowisk i siedlisk gatunku w Ostoi Jaśliskiej

Średnia liczebność populacji rysia w obszarze w latach 2000-2009 wynosiła 10-13 osobników, przy czym areale zarówno pojedynczych osobników jak i samiec prowadzących młode w znacznym stopniu obejmowały również obszary położone poza obszarem Ostoi Jaśliskiej. Średnie zagęszczenie populacji wahało się od 1,9 do 2,5 osobników na 100 km². Średnia liczba samic prowadzących młode wynosiła od 0,4-0,6 samicy na 100 km². Określenie wielkości populacji przeprowadzono w oparciu o dane z tropień zimowych oraz całorocznych obserwacji drapieżników.

Według oceny przeprowadzonej na potrzeby opracowania dokumentu „Strategia zarządzania obszarem Natura 2000 „Ostoja Jaśliska” (http://www.iop.krakow.pl/karpaty/public/userfiles/Image/strategie%20pdfy%202/Strategia_zarzadzania_obszarem_Ostoja_Jasliska.pdf; przygotowanego w ramach projektu Projekt PL0108 „Optymalizacja wykorzystania zasobów sieci Natura 2000 dla zrównoważonego rozwoju w Karpatach”) ogólny stan zachowania populacji oceniono na właściwy (FV), stan siedliska oceniono na optymalny dla gatunku.

Zagrożenia

- Fragmentacja siedlisk poprzez zwiększający się wpływ działalności ludzkiej na siedliska rysia.

Patrz opis zagrożenia dla niedźwiedzia i wilka.

- Fragmentacja siedlisk poprzez rozwój infrastruktury transportowej

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Patrz opis zagrożenia dla niedźwiedzia i wilka.

- Fragmentacja siedlisk poprzez rozwój infrastruktury turystycznej (zwłaszcza narciarskiej)

Patrz opis zagrożenia dla niedźwiedzia i wilka.

- Kłusownictwo lub przypadkowe zabicie rysia

W Polsce notuje się przypadki kłusownictwa czy przypadki śmierci rysia wywołane działalnością ludzką (np. zabicie rysia w wyniku kolizji drogowych).

1303 Podkowiec mały *Rhinolophus hipposideros*

1. Status ochronny

Gatunek z załącznika II i IV Dyrektywy Siedliskowej, objęty ochroną gatunkową w Polsce. W Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt podkowiec mały, zakwalifikowany został do kategorii EN - gatunek bardzo wysokiego ryzyka, silnie zagrożony wyginięciem w polskiej części Karpat ma podobny status. Włączony także do Czerwonej Listy IUCN do kategorii LC (gatunek najmniejszej troski).

2. Charakterystyka

Jest jednym z dwóch przedstawicieli rodzaju *Rhinolophus* w naszym kraju.

Rozmnażanie

Gody podkowca przypadają na jesień odbywają się w kwaterach przejściowych i hibernakulach. Owulacja i zapłodnienie następuje w marcu-kwietniu. Wiosną samice grupują się tworząc tzw. kolonie rozrodcze, które zlokalizowane są na strychach budynków. Wielkość kolonii jest różna od kilkudziesięciu do ponad 500 samic. Samica rodzi raz do roku (najczęściej w czerwcu) jedno całkowicie ślepe, nagie, nielotne młode. Po 6-7 tygodniach młode uzyskują samodzielność, po roku dojrzałość płciową.

Aktywność

Zwierzę aktywne nocą, w odpowiednich warunkach poluje całą noc. W okresie niesprzyjających warunków popada w stan przejściowego odrętwienia. Zimą spędza w stanie odrętwienia zimowego zwanego hibernacją, która trwa od października do kwietnia. Preferuje miejsca dość ciepłe 6-9°C. Jest gatunkiem osiadłym (najdłuższy notowany w Polsce przelot to 146 km).

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Sposób odżywiania

Podkowiec mały poluje w lasach. Większość swoich ofiar łowi w trakcie lotu. Podstawą diety tego nietoperza są muchówki, motyle, siatkoskrzydłe. Ofiary przenosi do kryjówek nocnych i tam je zjada.

Fot. 8 Hibernujący podkowiec mały (fot. K. Piksa)

3. Ocena gatunku w sieci Natura 2000 wg GIOŚ: w rejonie alpejskim U1

4. Stan zachowania w Ostoja Jaśliskiej.

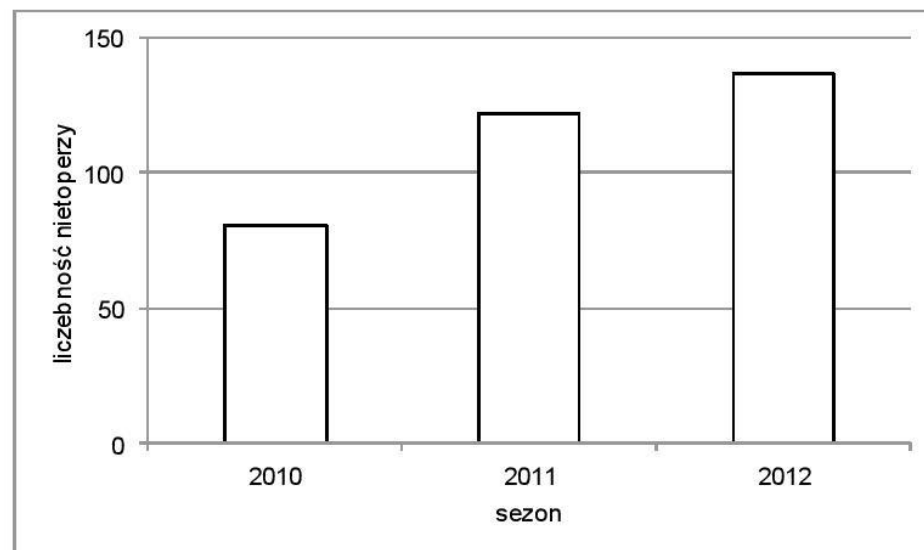
Prawdopodobnie tego gatunku dotyczą pierwsze wzmianki Krzanowskiego o nietoperzach na Górze Cergowej z 1954 roku. Od 2006 roku w większości jaskiń tej Ostoja prowadzone są zimowe liczenia nietoperzy. W okresie zimowym jest gatunkiem zdecydowanie najliczniejszym, jego liczebność sięga maksimum 210 osobników, liczebność ta podlega jednak bardzo dużym wahaniom. Najliczniejszym hibernakulum tego gatunku jest jaskinia Gdzie Wpadł Grotolaz gdzie odnotowano hibernację maksymalnie 203 osobników podkowca małego (zima 2009). Podczas liczeń zimowych prowadzonych regularnie corocznie od 2010 w niemal wszystkich jaskiniach Ostoja Jaśliskiej jego liczebność rośnie. W okresie jesiennym i wiosennym przy otworach jaskiń obserwowana jest bardzo wysoka aktywność tego nietoperza. W okresie letnim stwierdzono obecność niewielkiej kolonii w kapliczce na Górze Cergowej.

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Ryc. 3 Zmiany liczebności podkowca małego w hibernakulach Ostoi Jaślickiej w latach 2010-2012.

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

1321 Nocek orzęsiony *Myotis emarginatus*

Fot. 14 Odłowiony przy otworze Jaskini Gdzie Grotolaz Wpadł nocek orzęsiony (fot. K. Piksa)

1. Status ochronny

Gatunek z załącznika II i IV Dyrektywy Siedliskowej, objęty ochroną gatunkową w Polsce. W Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt nocek orzęsiony, zakwalifikowany został do kategorii EN - gatunek bardzo wysokiego ryzyka, silnie zagrożony wyginięciem w polskiej części Karpat ma podobny status. Włączone także do Czerwonej Listy IUCN do LC (gatunek najmniejszej troski).

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

2. Charakterystyka

Rozmnażanie

Gody rozpoczynają się jesienią i są kontynuowane w trakcie zimowania. Zwyczaje godowe, sposób kojarzenia partnerów - nieznane. Kopulacja ma miejsce jesienią lub zimą, ale zapłodnienie przesunięte jest na wiosnę.

Część samic osiąga dojrzałość płciową w pierwszym, część w drugim roku życia. Pod koniec kwietnia samice zaczynają się gromadzić i formować głównie na strychach budynków kolonie rozrodcze liczące 10-350 osobników. Samce prowadzą samotniczy tryb życia. W połowie lub pod koniec czerwca lub początkiem lipca samice rodzą jedno młode. Młode są nagie, ślepe i nietotne. Po 4-5 tygodniach uzyskują zdolność lotu i rozpoczynają samodzielne żerowanie. Zarówno młode jak i dorosłe opuszczają kolonie rozrodcze w sierpniu czasem we wrześniu.

Aktywność

Zwierzę aktywne nocą, w odpowiednich warunkach poluje całą noc. W okresie niesprzyjających warunków popada w stan przejściowego odrętwienia (torpor). Zimą spędzają w stanie odrętwienia zimowego zwanego hibernacją, która trwa od października do kwietnia. Zimują pojedynczo, rzadko w niewielkich grupkach, najczęściej ukryte głęboko w szczelinach. Samice silnie przywiązane do miejsc rozrodu. Gatunek raczej osiadły, chociaż znane są przeloty na ponad 100 km.

Sposób odżywiania

Poluje w pobliżu drzew, krzewów, budynków gospodarczych. Ofiary łowi w powietrzu lub zbiera z powierzchni roślin i ścian budynków. Drapieżnik oportunistyczny. Postawą diety są muchówki, głównie o aktywności dziennej, motyle i pająki.

3. Ocena gatunku w sieci Natura 2000 wg GIOŚ: w rejonie alpejskim U1

4. Stan zachowania w Ostoja Jaśliskiej.

Nocek orzęsiony jest nietoperzem obserwowanym licznie w okresie tzw. rojenia przy otworach jaskiń (m.in. Jaskinia Gdzie Wpadł Grotolaz, Jaskinia Przy Szkółce, Jaskinia Pod Bukiem, Jaskinia na Wierzchowinie I). W okresie zimowym spotykany bardzo rzadko i nie licznie (maksymalnie 2 osobniki). Nie stwierdzono obecności kolonii rozrodczej.

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

1323 Nocek Bechsteina *Myotis bechsteinii*

Fot. 15 Odłowiona przy otworze Jaskini Gdzie Wpadł Grotolaz samica nocka Bechsteina (fot. K. Piksa)

1. Status ochronny

Gatunek z załącznika II i IV Dyrektywy Siedliskowej, objęty ochroną gatunkową w Polsce. W Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt nocek Bechsteina zaklasyfikowany został do NT - gatunek niższego ryzyka, bliski zagrożenia. W polskiej części Karpat gatunek ten ma status EN. Włączony są także do Czerwonej Listy IUCN NT - gatunek niższego ryzyka, najmniejszej troski.

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

2. Charakterystyka

Rozmnażanie

Gody odbywają się od jesieni do wiosny w tym także w miejscach zimowania. Zwyczaje godowe i sposób kojarzenia partnerów dotychczas nie zostały poznane. Końcem kwietnia początkiem maja samice gromadzą się w koloniach rozrodczych. Kolonie rozrodcze formowane są zarówno przez ciężarne i nierozmnażające się samice blisko ze sobą spokrewnione. Jedna kolonia w ciągu sezonu potrafi wykorzystywać do 50 schronień (głównie dziuple drzew). Rodzą jedno młode w okresie od połowy czerwca do połowy lipca. Młode są ślepe, nagie i Nielotne. Szybko osiągają samodzielność i wygląd osobników dorosłych, do lotu zdolne są już z początkiem sierpnia. Czas osiągnięcia dojrzałości płciowej nieznany.

Aktywność

Zwierzę aktywne nocą przy odpowiednich warunkach poluje całą noc, robiąc krótkie przerwy i odpoczywając w dziuplach drzew. W niesprzyjających warunkach popadają w stan odrętwienia torpor, a w okresie zimowym w stan hibernacji. Gatunek ciepłolubny. Sen zimowy trwa od października do marca-kwietnia. Hibernują osobno lub tworzą niewielkie skupienia.

Sposób odżywiania

Poluje w lasach, pokarm zbierając z powierzchni roślinności, gruntu lub w locie. Wśród ofiar przeważają muchówki głównie *Tipulidae* i dzienne *Brachycera*, chrząszcze, motyle, kosarze i pająki.

3. Ocena gatunku w sieci Natura 2000 wg GIOŚ: nieznany (XX)

4. Stan zachowania w Ostoja Jaślickiej.

Gatunek bardzo licznie odławiany przy otworach jaskiń (m.in. Jaskinia gdzie wpadł Grotolaz, Jaskinia Przy Szkółce, Jaskinia Pod Bukiem, Jaskinia na Wierzchowinie I) w okresie tzw. rojenia. W okresie tym odławiany są tu zarówno dojrzałe samce i samice jak i młode osobniki. W okresie zimowym okazjonalnie w jaskiniach spotykane są pojedyncze hibernujące osobniki.

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

1324 Nocek duży *Myotis myotis*

Fot. 16 Hibernujący nocek duży (fot. K. Piksa)

1. Status ochronny

Gatunek z załącznika II i IV Dyrektywy Siedliskowej, objęty ochroną gatunkową w Polsce. W Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt nocek duży to gatunek niezagrożony. W polskiej części Karpat nocek ten ma status VU (gatunek wysokiego ryzyka, narażony na wyginięcie). Włączony także do Czerwonej Listy IUCN do kategorii LC (gatunek najmniejsze troski)

2. Charakterystyka ekologiczna

Jest największym przedstawicielem rodzaju *Myotis* w naszym kraju.

Rozmnażanie

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Gody nocka dużego odbywają się głównie jesienią na strychach budynków. Sporadyczne mogą się one odbywać także w jaskiniach, w okresie jesiennym i zimowym. Podczas godów następuje kopulacja, ale zapłodnienie przesunięte jest na wiosnę.

Późną wiosną i z początkiem lata samice grupują się tworząc tzw. kolonie rozrodcze. Samce w tym okresie prowadzą samotniczy tryb życia. Kolonie rozrodcze zlokalizowane są na strychach budynków, sporadycznie w jaskiniach lub dużych podziemiach. Wielkość kolonii jest różna najczęściej od kilkudziesięciu do dwustu samic. Samica rodzi raz do roku (najczęściej w czerwcu) jedno całkowicie ślepe, nagie, nielotne młode. Po 2-3 miesiącach młode uzyskują samodzielność. Czas osiągnięcia dojrzałości płciowej nieznany.

Aktywność

Zwierzę aktywne nocą, w odpowiednich warunkach poluje całą noc. W okresie niesprzyjających warunków popada w stan przejściowego odrętwienia. Zimą spędza w stanie odrętwienia zimowego zwanego hibernacją, która trwa od października do kwietnia. Jest gatunkiem wykonującym średniodystansowe wędrówki między miejscami letniego i zimowego pobytu (najdłuższy notowany w Polsce przelot to 253 km).

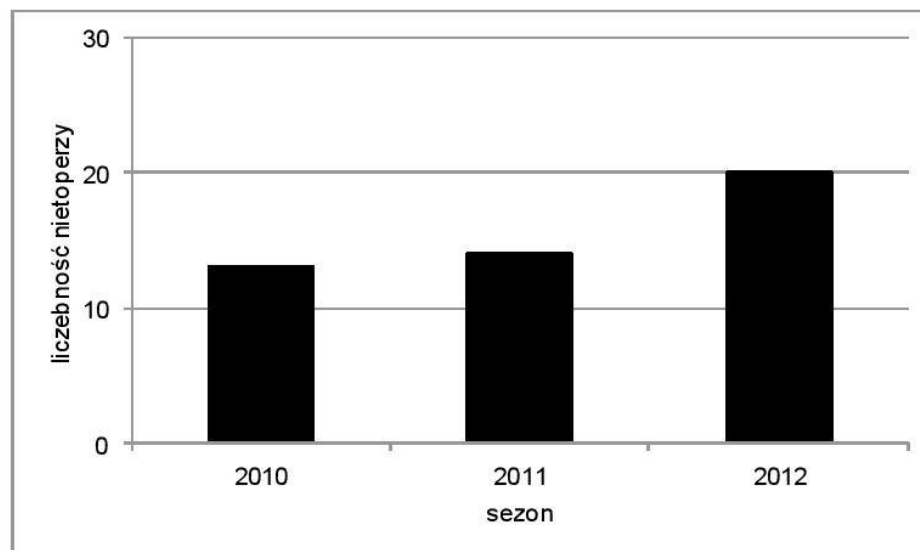
Sposób odżywiania

Nocek duży poluje zarówno w lasach jak i na terenach otwartych. Większość swoich ofiar zbiera z powierzchni ziemi a nie w locie. Podstawą diety tego nietoperza są więc nietotne stawonogi, głównie duże chrząszcze z rodziny biegaczowatych Carabidae. Innymi ofiarami mogą być przedstawiciele: innych grup chrząszczy, muchówek (głównie komarnicowate Tipulidae), motyli, pluskwiaków, błonkówek i pajaków.

3. Ocena gatunku w sieci Natura 2000 wg GIOŚ: w rejonie kontynentalnym U1, w alpejskim nieokreślono

4. Stan zachowania w Ostoja Jaślickiej.

Pojedyncze osobniki tego gatunku stwierdzane były podczas zimowych liczeń od 1999 roku. Podczas liczeń zimowych prowadzonych regularnie od 2010 w niemal wszystkich jaskiniach Ostoi co roku stwierdzana jest hibernacja od kilkunastu do 20 osobników tego gatunku. Liczebność jego w tym okresie nieznacznie wzrosła. Populacja słabo izolowana, ze względu na duże dystanse migracyjne. Najprawdopodobniej jest ona zasilana przez osobniki z kolonii rozrodczych z pobliskich ostoi (np. Rymanów) lub ze znacznie dalej zlokalizowanych kolonii. Nie odnaleziono do tej pory kolonii rozrodczej tego gatunku w obszarze.

Ryc. 4 Zmiany liczebności nocka dużego w hibernakulach Ostoi Jaśliskiej w latach 2010-2012.

4026 Zagłębek bruzdkowany *Rhysodes sulcatus*

Charakterystyka gatunku: Niewielki chrząszcz o charakterystycznym urzeźbieniu górnej części ciała. Siedliskiem gatunku są lasy naturalne, w których zalega znaczna ilość martwego drewna o średnicy powyżej 20 cm, przy czym za stan właściwy uznać można powyżej 8 kłód na transekcje 100 metrów (przy dużych powierzchniach na kilku transektach). Preferowane są kłody jodłowe (*Abies* sp.) i bukowe (*Fagus* sp.). W innych gatunkach drzew również *Rhysodes* był odnotowywany, aczkolwiek nie tak licznie. Martwe drewno powinno być we wszystkich klasach rozkładu (minimum w III i IV, w której zagłębek się rozwija). W strukturze drzewostanu znajdują się przynajmniej dwa gatunki drzew dogodnych dla rozwoju gatunku, których liczne osobniki są w wieku 150 i więcej lat (zapewni to ciągłość martwego drewna w dnie lasu). Próchno rozkładających się drzew jest wilgotne.

Ogólny stan zachowania gatunku w sieci Natura 2000: w rejonie alpejskim – U2

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

GENERALNA
DYREKCJA
OCHRONY
ŚRODOWISKA

REGIONALNA
DYREKCJA
OCHRONY
ŚRODOWISKA
W RZESZOWIE

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Stan zachowania w obszarze

Do tej pory nie prowadzono planowych badań nad występowaniem zagłębka bruzdkowanego. W 1999 roku P. Sienkiewicz znalazł 15 osobników tego gatunku w okolicy wsi Zyndranowa (we fragmencie lasu porastającego pobliską górę Kiczere - czarny szlak turystyczny), w silnie spróchniałych (zgnilizna brunatna) pniakach i kłodach jodłowych. Na tej podstawie można było przypuszczać, że na terenie Ostoi Jaślicka występuje silna populacja *R. sulcatus*. W 2010 na tym samym stanowisku nie potwierdzono obecności gatunku, a obserwacje P. Sienkiewicza wskazywały, że pogorszyły się tam warunki siedliskowe: w 2010 r. w dnie lasu było zdecydowanie mniej martwego drewna niż obserwowano to w 1999 r. Zdaniem Sienkiewicza, gospodarka leśna doprowadziła do zubożenia lasów Ostoi Jaślicka w martwe drewno (głównie w postaci kłód leżących w dnie lasu) i w związku z tym powierzchnia nadającego się do zasiedlenia siedliska zdecydowanie zmalała. Pogorszeniu ulega również jego jakość (odmłodzenie struktury wiekowej lasu).

Siedliskiem gatunku są lasy naturalne, w których zalega znaczna ilość martwego drewna o średnicy powyżej 40 cm, przy czym za stan właściwy uznać można powyżej 8 kłód na transekcje 100 metrów (przy dużych powierzchniach na kilku transektach). Preferowane są kłody jodłowe (*Abies* sp.) i bukowe (*Fagus* sp.). W innych gatunkach drzew również gatunek był odnotowywany, aczkolwiek nie tak licznie. Martwe drewno powinno być we wszystkich klasach rozkładu (minimum w III i IV, w której zagłębek się rozwija). W strukturze drzewostanu powinny się znajdować przynajmniej dwa gatunki drzew dogodnych dla rozwoju gatunku, których liczne osobniki są w wieku 150 i więcej lat (zapewni to ciągłość martwego drewna w dnie lasu). Próchno rozkładających się drzew powinno być wilgotne.

W 2010 r. ramach prac monitoringowych prowadzono badania na stanowisku w rez. Przełom Jasiołki. Gatunku nie stwierdzono pomimo siedliska spełniającego wymagania gatunku.

W trakcie prac inwentaryzacyjnych w lipcu 2012 prowadzonych w na terenie 3 nadleśnictw (w tym w 3 rezerwach przyrody) nie stwierdzono obecności zagłębka bruzdkowanego. Poszukiwano żywych postaci dorosłych oraz ich szczątków. W tym celu kontrolowano grube, leżące w zacienionych miejscach, kłody jodłowe porażone przez czerwoną (brunatną) zgniliznę. Za pomocą noża delikatnie oddzielano małe fragmenty drewna do głębokości kilkunastu centymetrów wgłąb kłody na odcinku o szerokości do 30 cm. Z doświadczeń wykonawcy prac, T. Olbrychta wynika, że zagłębek bruzdkowany preferuje grube (o średnicy powyżej 40cm) kłody porośnięte mchem z fragmentami luźno przylegającej kory. Na największe ilości takiego materiału żywicielskiego natrafiono w rezerwach „Bukowica” (oddziały 257a i b, 258b) i „Źródlika Jasionki” (oddział 165a i brzegi potoku między oddziałami 166a i 168b) oraz w lasach gospodarczych: Nadleśnictwo Dukla, Leśnictwo Piotruś, oddział 40a i Nadleśnictwo Komańcza, Leśnictwo Radoszyce, oddział 161h.

Zagrożenia:

Usuwanie martwego drewna (posuszu) z lasu w wyniku planowej gospodarki leśnej – szczególnie kłód w początkowym stadium rozkładu oraz „odmłodzenie” dawnych starodrzewi, co wpływa m. in. na zmiany w wilgotności siedlisk.

Działania ochronne:

Wprowadzenie ochrony ścisłej w rezerwach Źródlika Jasiołki i Bukowica (na tym trzeba się zastanowić) W otulinach rezerwatów (do 400 m od granic rezerwatu) pozostawiać posusz i utrzymać drzewostan w możliwie najstarszej klasie wieku (ekstensywna gospodarka leśna).

Monitoring: Na tym etapie wiedzy rezerwaty Przełom Jasiołki, Bukowica i Źródlika Jasiołki).

1087 Nadobnica alpejska *Rosalia alpina*

Fot. 17 Samica nadobnicy alpejskiej na wałku bukowym, skład drewna przy drodze leśnej, Radoszyce (fot. T. Olbrycht).

Charakterystyka gatunku: Gatunek priorytetowy. Duży chrząszcz z rodziny kózkowatych, o charakterystycznym wyglądzie, jedna z najpiękniejszych europejskich kózek. Gatunek preferuje stare (powyżej 150 lat) drzewostany bukowe z dużą ilością stojących lub leżących martwych drzew oraz ich grubych części (pni, gałęzi). Preferuje lasy o wystawie południowej lub południowo-zachodniej.

Ogólny stan zachowania gatunku w sieci Natura 2000: rejon alpejski – U1

Stan zachowania w obszarze:

Gatunek stale występuje na obszarze ostoi na terenie nadleśnictwa Rymanów. W 2006 roku (masowy pojaw) obserwacji dokonano w następujących obszarach:

- 1) Leśnictwo Lipowiec – leśniczy Leszek Gęborys oddz. 140i oraz 142a.
- 2) L-ctwo Moszczaniec – leśniczy Paweł Grodziński, oddz. 325 b (imago), oddz. 324 a (imago).

W obu tych oddziałach w 2007 r. Olbrycht stwierdził żerowiska nadobnicy.

3) Leśnictwo Wisłok – podleśniczy Andrzej Gruszka, oddz. 370A a – skład drewna (imago)

4) Leśnictwo Darów - oddz. 265Cg – imago na składzie drewna bukowego (obserwacja Olbrychta).

W nadleśnictwie Dukla stwierdzono obecność nadobnicy w Leśnictwie Zyndranowa – leśniczy Jerzy Niemiec, oddz. 113 g – teren wokół leśniczówki (imago), oddz. 129 h – skład drewna (imago)

W trakcie prac monitoringowych w 2007 r. stan gatunku oceniono jako niezadowalający. Dotyczyło to zarówno populacji, jak i siedlisk nadobnicy alpejskiej. Perspektywy oceniono natomiast jako złe.

Wszędzie tam, gdzie można było ocenić stan mikrosiedliska (żerowiska) dane wskazują na bardzo ograniczone jego zasoby. Objętość materiału lęgowego szacowana jest w granicach 0,3 – 25 m³, potencjalna trwałość siedliska na 2-10 lat. Brak danych z wielu stanowisk wskazuje na słabe rozeznanie miejsc rozrodu nadobnicy alpejskiej a szacowanie potencjalnych rozmiarów siedliska polega na przypisywaniu wysokich walorów jako miejsce rozrodu nadobnicy alpejskiej sąsiadującym starodrzewiom bukowym.

W trakcie prac inwentaryzacyjnych prowadzonych w lipcu 2012 r. poszukiwano postaci dorosłych oraz otworów wylotowych. Kontrole prowadzono przede wszystkim na stokach południowych, w miejscach gdzie dominowały buki w wieku powyżej 100 lat. Szczególną uwagę zwracano na zręby, na których pozostawione zostały kłody bukowe i grubsze gałęzie oraz na wiatrolomy bukowe i składy drewna. Zdaniem T. Olbrychta za najbardziej rokujące miejsca występowania nadobnicy alpejskiej należy uznać:

Nadleśnictwo Dukla, Leśnictwo Piotruś, oddział 40a (kilkadziesiąt fragmentów grubych kłód bukowych pozostawionych po zrębie z 2010 roku). Miejsce to znajduje się w odległości około 200m na południowy-zachód od stanowiska, na którym znaleziono buka ze świeżym otworem wylotowym nadobnicy alpejskiej.

Nadleśnictwo Rymanów, Leśnictwo Lipowiec, oddział 155c (kilkanaście grubych bukowych kłód pozostawionych po zrębie z zimy 2011/2012 roku) oraz złamane buki znajdujące się na granicy pododdziałów 148a i 148b.

Nadleśnictwo Komańcza, Leśnictwo Dołżyca, pododdziały 134b i 134f (kilkanaście grubych kłód bukowych pozostałych po zrębie z pierwszej połowy lipca 2012 roku).

Na uwagę zasługuje fakt, że na podobne, dobrze rokujące miejsca nie natrafiono w żadnym z trzech kontrolowanych rezerwatów.

Zagrożenia: Wycinanie i wywożenie starych drzew. Potencjalny wypał węgla drzewnego. Kolekcjonerstwo.

Działania ochronne: Przed pojawem imagines nadobnicy alpejskiej tj. do połowy czerwca, na całym obszarze Ostoi Jaśliskiej powinno się zastrzec wywiezienie ze składów całego drewna bukowego ściętego/zgromadzonego od połowy września ubiegłego roku. Drewno powinno zostać wywiezione w miejsca oddalone o co najmniej 2 km od drzewostanów bukowych. Drewno pozyskiwane w okresie od połowy czerwca do połowy września (okres pojawu imagines nadobnicy alpejskiej) powinno być bezzwłocznie wywożone na tereny oddalone o co najmniej 2 km od drzewostanów bukowych.

W miejscach nasłonecznionych (zwłaszcza na południowych stokach), porośniętych przez drzewostany bukowe w wieku przekraczającym 100 lat, niezbędnym jest pozostawianie martwego drewna (stojących drzew i leżących kłód wielkowymiarowych) w liczbie nie mniejszej niż 2 sztuki na ha.

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Z drzewostanów nie powinny być usuwane drzewa z dziuplami, martwymi konarami lub martwicami bocznymi.

1166 Traszka grzebieniasta *Triturus cristatus*

Charakterystyka gatunku:

Traszka grzebieniasta jest gatunkiem o wodno – lądowym trybie życia. W lądowej fazie życia zasiedla zarówno tereny otwarte, jak i zalesione, często stare parki, wilgotne zarośla i otoczenie zbiorników wodnych. Na rozród schodzi do zbiorników wodnych większych niż te, które wybierają inne traszki. Są to zazwyczaj glinianki, zalane żwirownie, stawki, starorzecza i zapuszczone stawy rybne. Terminy godów, znoszenia jaj i rozwoju larw silnie zależą od lokalnych warunków pogodowych w danym roku. W wodzie żywi się owadami, skorupiakami, małymi rybkami i kijankami żab, na lądzie dżdżownicami i ślimakami. Zimuje na lądzie, ukryta pod stosami kamieni, drewna czy w norach.

Ogólny stan zachowania gatunku w sieci Natura 2000: na większości monitorowanych stanowisk (58%) stan oceniony został na U1

Stan zachowania w obszarze/zagrożenia: Prace terenowe przeprowadzono na stanowiskach zanotowanych w 2009 roku przygotowując Strategię ochrony gatunku w Ostoi Jaśliskiej. Wówczas zanotowano dwa stanowiska – jedno w okolicach Barwinka i drugie w okolicach Oslawic. Tylko na stanowisku w okolicach Barwinka (stawy rybne) obecnie zanotowano gatunek. Traszka grzebieniasta do swojego rozwoju wymaga głębszych zbiorników wodnych, których na terenie Ostoi Jaśliskiej jest niewiele są one rozproszone, zarybione i nie zapewniają odpowiednich siedlisk do rozwoju traszek grzebieniastych.

2001 Traszka karpacka *Triturus montandoni*(Boulenger, 1880)

Charakterystyka gatunku:

Traszki karpackie są typowymi mieszkańcami środowisk górskich położonych w paśmie od 400 do 800 m n.p.m. Prowadzą ziemno-wodny tryb życia. W okresie rozrodu pojawiają się w drobnych zbiornikach wody stojącej lub wolno przepływającej, np. w rowach czy w koleinach wypełnionych wodą. Zimują gromadnie na lądzie, w rozmaitych naturalnych ziemnych kryjówkach. Żywią się larwami owadów wodnych, drobnymi skorupiakami, zjadają też kijanki innych płazów oraz jaja płazów i ryb.

Ogólny stan zachowania gatunku w sieci Natura 2000: właściwy FV (rejon alpejski)

Stan zachowania w obszarze:

W oparciu o informacje o stanowiskach zawarte w „Strategii Ochrony Gatunku” sporządzonego dla Ostoi Jaśliskiej w 2009 wytypowano 5 stanowisk, na

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

których sprawdzano zarówno obecność gatunku jak i jakość siedliska. W porównaniu z rokiem 2009 zmniejszyła się liczba osobników na stanowisku, bowiem obecnie zanotowano na stanowiskach pojedyncze osobniki, na których w 2009 roku wykazano obecność kilku do kilkunastu osobników. W trakcie przeprowadzonych prac terenowych w 2012 roku zarejestrowano nowe stanowiska, w których przebywały traszki karpackie. Łącznie zaobserwowano traszki karpackie i ich larwy na 10-ci stanowiskach. Najliczniejsze stanowiska znajdowały się w prywatnych stawach rybnych koło Tylawy, w rowach przydrożnych, w lesie, na odcinku Moszczaniec (leśniczówka) – rez. „Źródłiska Jasiołki” oraz w starorzeczu Wisłoka na północ od Moszczańca. Na tych stanowiskach notowano po kilkanaście osobników dorosłych i larw. Stan zachowania tych siedlisk jak i gatunku na stanowisku jest dobry. Na pozostałych stanowiskach notowano pojedyncze osobniki.

Zagrożenia:

Potencjalne zagrożenia dla traszki karpackiej wynikają z zanikania miejsc rozrodu na skutek intensyfikacji gospodarki leśnej i rolnej, melioracji, regulacji rzek i potoków. Zagrożeniem jest też tworzenie barier uniemożliwiających migrację traszek: dróg o dużym natężeniu ruchu, obszarów rolniczych bez zadrzewień i zbiorników wodnych.

1354 Niedźwiedź brunatny *Ursus arctos*

Charakterystyka gatunku:

Biologia i ekologia gatunku

Niedźwiedź brunatny (*Ursus arctos*) jest największym spośród dużych drapieżników występujących w Polsce. Prowadzi samotniczy tryb życia (z wyjątkiem samic prowadzących młode), struktura socjalna jest słabo wykształcona. U dorosłych osobników występuje wyraźny dymorfizm płciowy wyrażający się w rozmiarach ciała (samce są większe od samic). Osobnicza masa ciała zmienia się w znacznym zakresie w ciągu roku i pomiędzy kolejnymi latami. Dojrzałość płciową osiąga w wieku około 2,5-4 lat. Okres godowy niedźwiedzi brunatnych zwykle rozpoczyna się na początku maja i trwa do lipca. Młode rodzą się w trakcie snu zimowego, od grudnia do marca. W momencie urodzenia młode są nagie i ślepe i ważą około 350-500 gramów. Średnia wielkość miotu jest różna w różnych populacjach i wynosi 1,3-2,6 młodych. Młode z jednego miotu mogą być potomstwem różnych ojców. Okres reprodukcyjny u samic może trwać od 3 do 29 roku życia, z największą wydajnością w wieku 8-9 lat. W większości populacji matka opiekuje się potomstwem przez 1,4 do 3,5 roku. Największa śmiertelność niedźwiedzi brunatnych występuje w pierwszym roku życia. Za jedną z głównych przyczyn śmiertelności młodych, przynajmniej w niektórych populacjach, uważane jest dzieciobójstwo ze strony samców. W większości populacji niedźwiedzi, główną przyczyną ich śmiertelności jest działalność człowieka. W naturze niedźwiedzie mogą żyć ponad 30 lat, w niewoli najstarszy samiec dożył 50 lat, a najstarsza samica 42 lata.

Niedźwiedzie brunatne są wszystkożerne. Skład ich diety zmienia się sezonowo zależnie od dostępności pokarmu i pory roku i może obejmować zarówno padlinę, jak i komponenty roślinne, owoce czy nasiona drzew i krzewów leśnych. W niektórych regionach pokarm pochodzenia antropogenicznego (np. karma dla zwierzyny łownej, owoce z sadów) stanowi główny składnik niedźwiedziej diety.

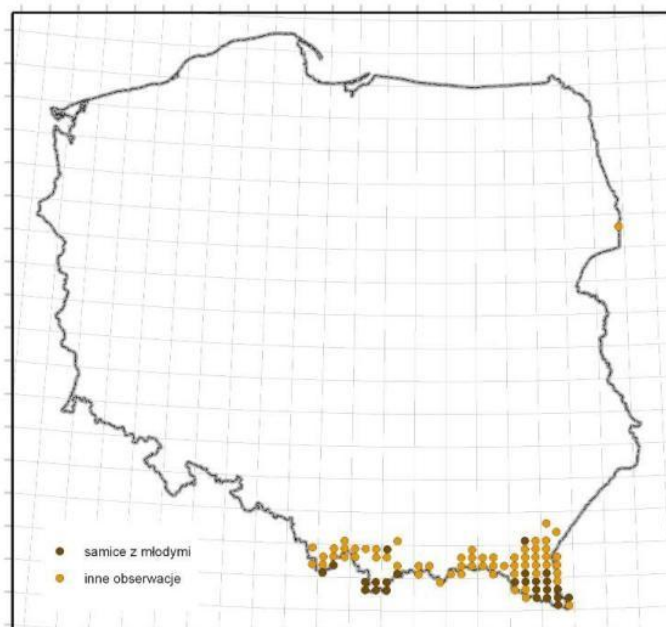
W cyklu rocznym niedźwiedzi wyróżnia się cztery stany fizjologiczne: sen zimowy, hipofagia, normalna aktywność i hyperfagia. Na dalekiej północy, sen zimowy może trwać nawet ponad 7 miesięcy, choć niektóre osobniki w cieplejszych regionach mogą być aktywne przez cały rok. Ciężarne samice najwcześniej zakładają gawry i opuszczają je jako ostatnie. Dorosłe samce jako ostatnie zapadają w sen zimowy i najwcześniej opuszczają gawry. Do połowy maja samice z młodymi pozostają stosunkowo blisko miejsca gawrowania (5-10 km). Chociaż niedźwiedzie wykazują wysoki stopień przywiązania do rejonów gawrowania, tylko wyjątkowo ponownie korzystają z tej samej gawry.

Niedźwiedzie brunatne nie są zwierzętami terytorialnymi, a ich areale osobnicze nakładają się. Nakładanie się arealów jest największe w przypadku samic, zwłaszcza spokrewnionych ze sobą. Areal osobniczy samców są zwykle znacznie większe od arealów samic, jednak wielkości te różnią się znacznie pomiędzy populacjami. W Europie areale samców wynoszą od 128 km² w Chorwacji do 1600 km² w środkowej Szwecji, a dla samic odpowiednio od 58 km² do 225 km². Migrujące młode samce mogą mieć areale do 12 000 km². W Skandynawii, samice w wieku 2 do 4 lat przenoszą się średnio 28 km od centrum arealu, w którym się urodziły, podczas gdy 4 letnie samce oddalają się na średnią odległość 119 km. Maksymalny dystans migracji wynosił 467 km dla samców i 90 km dla samic.

Niedźwiedzie mają ogromne wymagania przestrzenne, przez co gatunek ten jest bardzo wrażliwy na utratę i fragmentację siedlisk, a z uwagi na cykl życiowy i niskie tempo reprodukcji jest szczególnie wrażliwy na zakłócenia powodowane przez działalność ludzką, szczególnie zimą. Obszary zajmowane przez niedźwiedzie powinny obfitować w preferowany przez nie pokarm, ale także dawać możliwość ukrycia się.

Liczebność i rozmieszczenie w Polsce

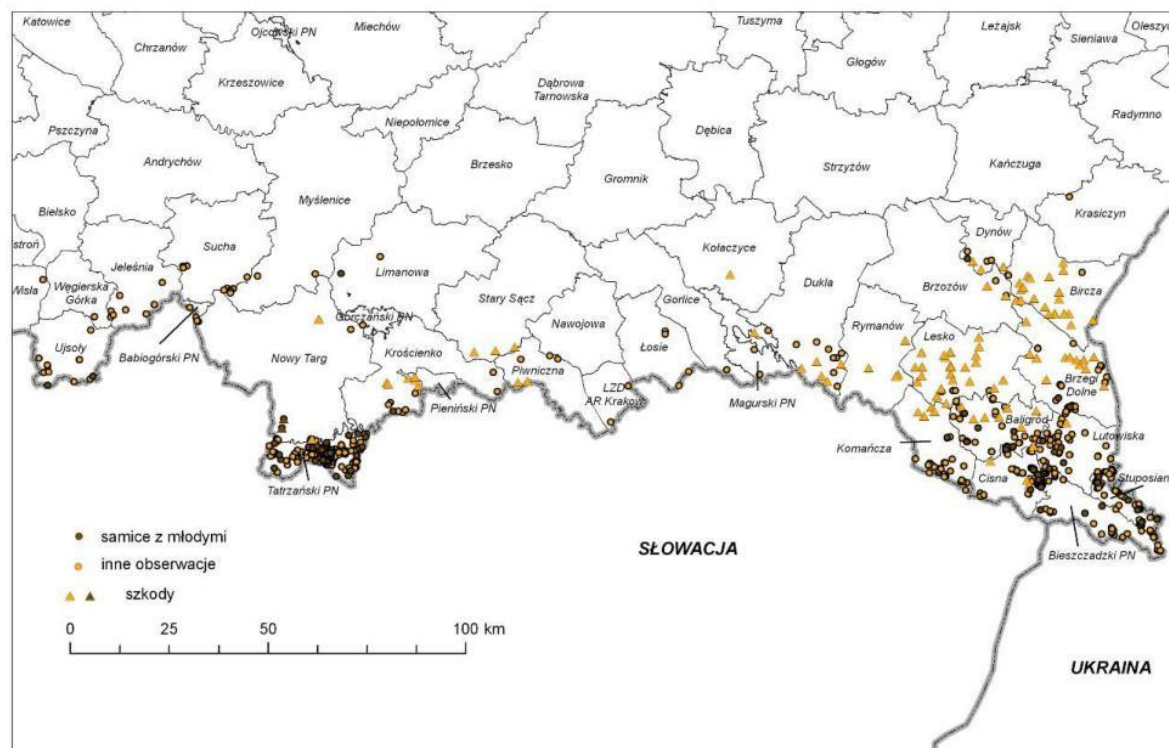
Niedźwiedzie brunatne żyjące w Polsce stanowią niewielki fragment populacji karpackiej, obejmującej swym zasięgiem Czechy, Polskę, Słowację, Ukrainę, Rumunię i Serbię. Całość populacji karpackiej szacowana jest obecnie na około 8 100 osobników. Niedźwiedzie zasiedlają całe Karpaty, jednak zasięg reprodukcyjnych samic nie jest ciągły. Przerwy w ich występowaniu dzielą karpacką populację na trzy segmenty. Segment zachodni obejmuje większą część Słowacji, a w Polsce Tatry i Beskid Żywiecki. Największa część populacji karpackiej zasiedla główny masyw Karpat, a jej zasięg ciągnie się od regionu bieszczadzkiego (obejmującego Bieszczady Zachodnie i otaczające je tereny – w dalszej części w uproszczeniu zwany Bieszczady) i słowackich Połonin, przez Ukrainę i Rumunię po Serbię. Trzeci segment obejmuje Góry Zachodniorumuńskie. Cała polska populacja niedźwiedzi brunatnych ma charakter transgraniczny. Te same niedźwiedzie, w zależności od tego, po której stronie granicy aktualnie się znajdują, podlegają różnym reżimom ochronnym. Po stronie polskiej są ściśle chronione, na Słowacji jednocześnie chronione i łowne, a na Ukrainie są zwierzętami łownymi.

Zgodnie z ostatnim raportem o stanie ochrony niedźwiedzia brunatnego w Polsce sporządzonym dla Komisji Europejskiej (dane do roku 2007) liczebność niedźwiedzia w polskich Karpatach oszacowano na 95 osobników. Najliczniejszą populację wykazano w Bieszczadach (66 osobników), następnie w Tatrach (12-15 osobników). W pozostałych ostojach liczebność wahała się od 2 do 5 osobników. Szacunki te oparto na corocznych badaniach ankietowych jednostek administracyjnych Lasów Państwowych i parków narodowych położonych na obszarze występowania niedźwiedzi.

Stale występowanie niedźwiedzi jest wyraźnie nieciągłe. Wyróżnić można dwa główne obszary reprodukcji - w Tatrach (segment zachodni) i w Bieszczadach (segment wschodni). Trzeci obszar stałego występowania niedźwiedzi i okazjonalnej reprodukcji znajduje się w Beskidzie Żywieckim. W innych częściach polskich Karpat, zwłaszcza na obszarze pomiędzy Tatrami a Bieszczadami, niedźwiedzie obserwowane są raczej okazjonalnie, a w niektórych regionach w ostatnich dwóch latach nie były w ogóle notowane. Migrujące osobniki bywają czasem obserwowane z dala od stałych obszarów występowania, w wyjątkowych sytuacjach nawet w północno-wschodniej Polsce.

Ryc. 5 Występowanie niedźwiedzia brunatnego w Polsce w latach 2009-2011 na podstawie zebranych informacji, w siatce pól Atlasu Ssaków Polski

Ryc. 6 Obserwacje niedźwiedzi brunatnych w polskich Karpatach w latach 2009-2011 na tle granic nadleśnictw i parków narodowych.

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Status prawny

Prawo międzynarodowe:

Dyrektywa Siedliskowa – Załącznik II (gatunek wymagający wyznaczenia specjalnych obszarów ochrony) i Załącznik IV (gatunek wymagający ochrony ścisłej). Gatunek priorytetowy.

Konwencja Berneńska – Załącznik II (gatunki wymagające ochrony ścisłej), rekomendacja 10, 59, 74, 82, 100, 115, 137.

Konwencja Waszyngtońska (CITES) – Niedźwiedź brunatny jest wymieniony w Załączniku II, jako potencjalnie zagrożony wyginięciem.

Rozporządzenie Rady (WE) nr 338/97 z dnia 9 grudnia 1996 w sprawie ochrony gatunków dzikiej fauny i flory w drodze regulacji handlu nimi.

Konwencja Karpacka o ochronie i zrównoważonym rozwoju Karpat (2003)

Dyrektywa 2004/35/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 kwietnia 2004 w sprawie odpowiedzialności za środowisko w odniesieniu do zapobiegania i zaradzania szkodom wyrządzonym środowisku naturalnemu.

Dyrektywa Rady 1999/22/EC z dnia 29 marca 1999 dotycząca trzymania dzikich zwierząt w ogrodach zoologicznych.

Prawo krajowe:

Ochrona gatunkowa – ochrona ścisła (ustawa o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004, oraz rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 października 2011 w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt); gatunek wymagający ochrony czynnej.

Kategoria zagrożenia IUCN

Czerwona lista IUCN – LC

Czerwona lista zwierząt zagrożonych w Polsce (2002) – NT

Polska czerwona księga (2001) – NT

Czerwona lista dla Karpat (2003) – EN (w Polsce – EN)

Ogólny stan zachowania siedliska w sieci Natura 2000 na podstawie wyników raportowania i monitoringu (dane GIOŚ)

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Monitoring stanu populacji i siedlisk gatunku prowadzono w latach 2007-2008 na 5 obszarach Natura 2000: PLH240006 Beskid Żywiecki, PLC120001 Tatry, PLH180001 Ostoja Magurska, PLH180014 Ostoja Jaślicka i PLC180001 Bieszczady. Obszary te stanowią całość lub część wyróżnionych w Polsce 5 ostoi tego gatunku (Bieszczady, Beskid Niski, Beskid Sądecki, Tatry i Beskid Żywiecki), z których podstawowe znaczenie dla utrzymania krajowej populacji niedźwiedzia mają ostoje w Bieszczadach i Tatrach. Na podstawie danych z poszczególnych nadleśnictw i parków narodowych nie ma możliwości dokładnego określenia liczebności i rozrodu w poszczególnych obszarach Natura 2000. Ostoje niedźwiedzia w Beskidzie Żywieckim, Tatrach i Bieszczadach w znacznym stopniu pokrywają się z wymienionymi obszarami Natura 2000, w Beskidzie Niskim, gdzie wydzielono dwa obszary Natura 2000, nie ma możliwości przypisania poszczególnych osobników do jednego lub drugiego obszaru z uwagi na niewielką liczebność, jak i wędrówki zwierząt, dlatego też dane z tego pasma górskiego trzeba traktować jako sumaryczną liczebność dla obu obszarów Natura 2000 (Jakubiec 2008). Za wyjątkiem Bieszczadów wszystkie pozostałe stanowiska (ostoje) niedźwiedzia są zbyt małe aby utrzymać żywotne populacje gatunku, nie wszędzie notowana jest obecność samic z młodymi.

W monitoringu prowadzonym w latach 2007-2008 stan siedliska oceniano na podstawie następujących wskaźników: wielkość powierzchni zasiedlonego obszaru, stopień zalesienia obszaru i stopień fragmentacji kompleksów leśnych. Stan siedliska oceniono na niewłaściwy w Beskidzie Żywieckim (z uwagi na znaczną fragmentację siedlisk i wysokie zagęszczenie dróg), w pozostałych ostojach stan siedliska oceniono jako właściwy.

Ogólny stan zachowania populacji oceniono na właściwy (FV) w Bieszczadach, niezadowolający (U1) w Tatrach, a w pozostałych 3 ostojach na zły (U2).

Wszystkie badane stanowiska odpowiadają obszarom Natura 2000, dlatego stan zachowania określony dla stanowisk jest równocześnie stanem dla tych obszarów.

Stan zachowania stanowisk i siedlisk gatunku w Ostoi Jaślickiej

Niedźwiedzie są obserwowane na obszarze Ostoi Jaślickiej, są to przeważnie osobniki migrujące. Nie notowano osiadłych samic z młodymi. Ocenia się (Jakubiec 2008), że w Beskidzie Niskim (obszar dwóch ostoi, tj. PLH180001 Ostoja Magurska i PLH180014 Ostoja Jaślicka) wykazano 4 osobniki (2 stałe i 2 przechodnie). Na terenie Ostoi Jaślickiej notowano szkody wyrządzone przez niedźwiedzie.

Stan zachowania siedlisk na terenie Ostoi Jaślickiej oceniono jako właściwy (FV), jednak stan zachowania populacji oceniono jako zły (U2). Ogólnie stan zachowania oceniono jako niezadowolający (U1). Prowadzący monitoring i autor opracowania (Jakubiec 2008) sugeruje, iż ogólny stan powinien być oceniony jako zły (U2), jednak w przypadku niewielkich w stosunku do wymagań gatunku obszarów (np. Ostoja Jaślicka czy

Ostoja Magurska), stan populacji nie może być lepszy, dlatego z uwagi na dobre oceny stanu siedliska i perspektyw zachowania ocenę ogólną podniesiono o jeden stopień. Stan populacji niedźwiedzia powinno się monitorować i oceniać na poziomie całych Karpat.

Zagrożenia

- Fragmentacja siedlisk poprzez zwiększający się wpływ działalności ludzkiej na siedliska niedźwiedzi.

Model jakości siedliska niedźwiedzia brunatnego w Polsce (Fernandez 2012) wykazał, że gęstość zaludnienia i liczba osiedli ludzkich mają znaczący negatywny wpływ na obecność niedźwiedzi, a liczba osiedli ludzkich w obszarze negatywnie wpływa na rozrodczość gatunku.

Występowanie niedźwiedzi jest wysoce skorelowane z siedliskami o wyższym wskaźniku lesistości. Niekontrolowany rozwój zabudowy (*urban sprawl*) i pojawianie się nowych osiedli ludzkich w zasięgu występowania niedźwiedzia jest wysoce szkodliwe dla gatunku. Brak lub nieodpowiednie planowanie przestrzenne na obszarach występowania niedźwiedzia może negatywnie wpłynąć na stan zachowania populacji. Sugeruje się lokalizowanie nowych inwestycji w granicach już istniejącej zabudowy, a nie poza nią i w rozproszeniu np. w lesie czy w znacznej odległości od istniejących osiedli.

- Fragmentacja siedlisk poprzez rozwój infrastruktury transportowej

Niedźwiedzie, zwłaszcza osobniki dorosłe, zdecydowanie unikają terenów znajdujących się w odległości 500-800 m od dróg publicznych i dróg żwirowych. Gdy natężenie ruchu wzrasta powyżej 400 pojazdów na godzinę, praktycznie zaprzestają przekraczania dróg.

Negatywnym skutkiem rozwoju sieci drogowej jest m.in. ułatwienie dostępu ludzi do uprzednio niedostępnych terenów, co nasila problem niepokojenia niedźwiedzi w ostojach. Szczególne znaczenie dla samic z młodymi ma użytkowanie dróg leśnych.

Sieć dróg publicznych w Polsce w 2008 wynosiła ok. 383,3 tys. km. W okresie 2005-2010 na sieci dróg krajowych objętej pomiarem zarejestrowano wzrost ruchu średnio o 22%. Obserwowany jest również wzrost natężenia ruchu nocnego. Prognozy na rok 2015 oraz 2020 zapowiadają duży wzrost ruchu na drogach przebiegających wzdłuż Karpat oraz na tych, które przecinają środowisko niedźwiedzi kierując się na południe na Słowację. Spośród 11 miejsc, w których główne drogi krajowe przecinają siedliska niedźwiedzi, w dwóch ważnych punktach (droga nr 9 na odcinku Miejsce Piastowe-Dukla-Barwinek i droga nr 49 z Nowego Targu do granicy państwa) nastąpił wzrost natężenia ruchu w ostatnim dziesięcioleciu. **Droga krajowa nr 9 (Dukla-Barwinek) została przewidziana w planach do modernizacji lub powiększenia przepustowości po roku 2013. Na trasie drogi nie zaplanowano żadnych przejść dla dużych zwierząt, w tym dużych ssaków drapieżnych. Jest to szczególnie**

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

niepokojące, gdyż ten rejon jest częścią ogólnoeuropejskiego korytarza ekologicznego zwanego „korytarzem karpackim”. Przecięcie korytarza może spowodować całkowitą izolację zachodnich i wschodnich subpopulacji m.in. niedźwiedzia, wilka czy rysia. Planowana budowa dróg na Słowacji, szczególnie na odcinkach dróg R3 i R4, może być istotną przeszkodą w łączności między wschodnią i zachodnią częścią populacji, zwłaszcza, że nie wybudowano, ani nie zaplanowano żadnych przejść dla zwierząt po stronie słowackiej.

W Załączniku 1 (ryciny 33 i 34, tabela 12) „Programu ochrony niedźwiedzia brunatnego *Ursus arctos* w Polsce – projekt” (Selva i in. 2011) przedstawiono lokalizację punktów krytycznych w sieci ekologicznej polskiej części Karpat wraz z mapami, opisem i proponowanymi rozwiązaniami problemu.

- Fragmentacja siedlisk poprzez rozwój infrastruktury turystycznej (zwłaszcza narciarskiej)

W rejonie Karpat powstaje coraz więcej ośrodków turystycznych i sportowych, głównie narciarskich, które powstają bez żadnej strategii na krajowym poziomie, a zdarza się, że budowane są wbrew istniejącemu prawu. Mają one przede wszystkim wpływ na wykorzystanie zimowych ości przez zwierzęta i przyczyniają się do zwiększenia u nich poziomu stresu fizjologicznego. Zima jest szczególnie istotnym okresem dla niedźwiedzi ze względu na rozród i hibernację. Ośrodki narciarskie czy korzystanie ze skuterów śnieżnych i quadów mają negatywne oddziaływanie na stan zachowania populacji niedźwiedzi w Karpatach. W chwili obecnej, na obszarze występowania niedźwiedzi w polskich Karpatach istnieje ponad sto wyciągów i narciarskich kolei linowych. Planowanych jest wiele następnych, m.in. rozbudowa ośrodka na Magurze Małastowskiej czy plan kompleksu „7 Dolin” w Beskidzie Sądeckim.

- Przyzwyczajanie się niedźwiedzi do kontaktów z ludźmi i warunkowania pokarmem antropogenicznym

Powtarzające się kontakty z ludźmi, które nie mają dla niedźwiedzi negatywnych konsekwencji, uczą te zwierzęta, że ludzie nie stanowią bezpośredniego zagrożenia. Konsekwencją tego jest tolerowanie obecności ludzi w coraz to mniejszej odległości. Szczególnie niebezpieczne jest umyślne lub nieumyślne warunkowanie pokarmem. Niedźwiedzie potrafią poszukiwać sąsiedztwa ludzi lub ich osad z zamiarem znalezienia żywności, co może prowadzić to do niebezpiecznych sytuacji. W Polsce, a także na Słowacji, niedźwiedzie problemowe tradycyjnie zwane były „synantropami”.

W Polsce zjawisko habituacji i warunkowania pokarmem najlepiej poznano w Tatrach, gdzie przypadki takie zachowania niedźwiedzi obserwowano niemal corocznie począwszy od lat 80. XX wieku, a były one w większości spowodowane celowym ich dokarmianiem. Skala tego zjawiska została wyraźnie zredukowana dzięki wprowadzeniu w ostatniej dekadzie XX wieku właściwego zagospodarowania odpadków, odstraszania i warunkowania awersyjnego.

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

W ostatnich latach nastąpiło istotne nasilenie tego zjawiska w regionie bieszczadzkim. W ostatnich kilku latach wielokrotnie zanotowano przypadki dokarmiania niedźwiedzi m.in. w pobliżu ośrodków turystycznych nad Soliną. Niestety, w tym rejonie problem ten nie jest traktowany z należytą powagą, a brak efektywnego systemu zbierania informacji o takich przypadkach może zaciemniać rzeczywistą sytuację. W nieodległej przyszłości może doprowadzić to do nasilenia się sytuacji konfliktowych. Większość bieszczadzkich niedźwiedzi jest silnie warunkowana karmą wykładaną dla zwierzyny łownej (1/3 udziału w diecie), a szlak ich wędrówek wyznaczają miejsca dokarmiania dzikich zwierząt kopytnych. Takie niedźwiedzie mogą łatwo przeistoczyć się w osobniki problemowe, a nawet natarczywe. Celowe zanęcanie i dokarmianie niedźwiedzi, często przy wykorzystaniu resztek ludzkiego pożywienia człowieka (chleb, pomyje, odpady z rzeźni) w celu wykreowania lokalnej atrakcji turystycznej lub dla ułatwienia fotografowania i filmowania tych zwierząt, staje się w Bieszczadach coraz bardziej popularne. Ta działalność pozostaje poza jakąkolwiek kontrolą. Jednocześnie uwzględniając brak właściwej gospodarki odpadami zarówno ze strony lokalnych mieszkańców, jak i turystów, oczywiste staje się, że w krótkim czasie mogą nastąpić drastyczne konsekwencje i niedźwiedzie problemowe pojawią się w Bieszczadach, o ile bezzwłocznie nie zostaną podjęte odpowiednie działania zaradcze.

- Zmiana nastawienia do gatunku na skutek szkód powodowanych przez niedźwiedzie

Szkody powodowane przez niedźwiedzie w Polsce są niezbyt częste i znacząco niższe niż szkody powodowane przez inne gatunki chronione. O ile szkody powodowane przez niedźwiedzie na Śląsku i w Małopolsce są niewielkie i od kilku lat utrzymują się na podobnym poziomie (kwoty odszkodowań rzędu kilku tysięcy złotych), o tyle na Podkarpaciu zarówno liczba szkód, jak i kwoty wypłacanych odszkodowań rosną znacząco z roku na rok, w roku 2010 osiągnęły poziom 250 000 zł. Większość odszkodowań dotyczy szkód w pasiekach.

Procedury oględzin i szacowania szkód, oraz ustalania wysokości i wypłaty odszkodowań reguluje ustawa o ochronie przyrody, jednak obecnie nieco różnią się one w zależności od regionu. Jednostkami odpowiedzialnymi za te procedury są regionalne dyrekcje ochrony środowiska. Zgodnie z artykułem 126 wspomnianej ustawy odszkodowanie nie przysługuje w przypadku, gdy właściciel nie wyraził zgody na budowę przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska lub dyrektora parku narodowego urządzeń lub wykonanie zabiegów zapobiegających szkodom.

- Odstrzał, kłusownictwo lub przypadkowe zabicie niedźwiedzi

Niedźwiedź jest ściśle chroniony w Polsce, jednak jak wspomniano powyżej, cała polska populacja ma charakter transgraniczny. Legalne odstrzały prowadzone na Słowacji mają istotny wpływ na stan polskiej populacji niedźwiedzi. Legalne odstrzały prowadzone na Słowacji stanowią ponad 70% śmiertelności niedźwiedzi stwierdzanej w tym kraju (Rigg i Adamec 2007).

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

W Polsce sporadycznie notuje się przypadki kłusownictwa (prawopodobnie zamierzonego na inne gatunki) czy przypadki śmierci niedźwiedzi wywołane działalnością ludzką.

1014 Poczwarówka zwężona *Vertigo angustior*

Charakterystyka gatunku: Ślimak lądowy, o rozmieszczeniu europejskim. Poczwarówka zwężona to gatunek wapniolubny, który w Polsce preferuje siedliska permanentnie wilgotne (głównie torfowiska węglanowe, bagna, brzegi jezior i inne mikrosiedliska na pograniczu siedlisk takich, jak np. trzcinowiska czy też turzycowiska i podmokłe łąki, a rzadziej bagna porośnięte olchą). Jeżeli występuje na wilgotnej łące, to tylko takiej, która jest umiarkowanie użytkowana (wypas w ograniczonym zakresie). Przebywa wśród roślinności trawiastej, w ściółce, wśród mchów, w kępach turzycy, latem także u nasady źdźbeł traw i turzyc.

Ogólny stan zachowania gatunku w sieci Natura 2000: niezadowalający (U1)

Stan zachowania w obszarze: Pierwsze stwierdzenia *V. angustior* na obszarze Ostoi pochodzą z 2008 roku i są wynikiem prac podkarpackiego WZS. Zagęszczenie osobników na stanowiskach w Ostoi jest stosunkowo niskie i nierównomierne. Stanowiska sąsiadują z łąkami użytkowymi ekstensywnie, bądź polami uprawnymi, w związku z czym istnieją potencjalne zagrożenia gatunku pochodzenia antropogenicznego. Stałe zagrożenie siedlisk *V. angustior* stanowi również naturalna sukcesja oraz zmiana stosunków wodnych. Jednak odpowiednia dbałość (zabiegi odkrzaczenia) oraz monitoring stanowisk poczwarówki zwężonej na terenie Ostoi Jaślickiej, powinien zapewnić nieprzerwane trwanie gatunku. W Ostoi Jaślickiej poczwarówka zwężona występuje głównie na obszarze młak górskich, bądź na łąkach, znających się w ich bezpośrednim sąsiedztwie. Konieczny jest przynajmniej lekko zasadowy odczyn gleby oraz wód wysiękających na terenie. Informacje uzyskane w wyniku prac Wojewódzkiego Zespołu Specjalistycznego (w 2008 roku): Dwa stanowiska: I stanowisko w pobliżu miejscowości Tylawa, II stanowisko w pobliżu wsi Zyndranowa. Populacje w dużym stopniu izolowane.

Stanowisko I Zyndranowa: zagęszczenie populacji: 1 os/m²

Stanowisko II Tylawa: zagęszczenie populacji: 7 os/m²

Siedlisko ekotonalne na granicy młaki i łąki. Roślinność łąkowa, obecne są również mchy. Brak roślinności typowej dla terenów podmokłych. Oba stanowiska obejmują dwa izolowane płaty takiego siedliska.

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

1065 Przeplatka aurinia *Euphydryas aurinia*

Charakterystyka gatunku: Jest to motyl dzienny z rodziny rusalkowatych (Nymphalidae) o rozpiętości skrzydeł 36-40 mm. Ubarwienie wierzchu skrzydeł tworzą rdzawożółte plamy o różnej intensywności poprzedzielane ciemnymi, poprzecznymi przepaskami. Tworzą one wyraźny siatkowaty wzór. Na szerokiej, rdzawej przepasce zewnętrznej tylnego skrzydła zazwyczaj widoczny jest rząd drobnych, ciemnych punktów. Spód skrzydeł o podobnym rysunku jest wyraźnie jaśniejszy a plamy tworzą żółte przepaski.

Ogólny stan zachowania gatunku w sieci Natura 2000: Typowym dla gatunku siedliskiem są zmiennowilgotne łąki trzęślicowe Molinion coeruleae (kod 6410). Na podstawie wyników raportowania i monitoringu (dane GIOŚ), można ogólnie stwierdzić, że stan zachowania siedliska na obszarach Natura 2000 nie jest zadowalający. Ponieważ jest to siedlisko antropogeniczne ulega szybkim przekształceniom w wyniku zaprzestania dawnej, ekstensywnej gospodarki rolnej. Poszczególne, monitorowane płaty były zazwyczaj niezbyt rozległe, zarastające z dużym udziałem gatunków inwazyjnych i ekspansywnych.

Stan zachowania w obszarze: Stanowisko położone w Jaśliskim Parku Krajobrazowym jest jedynym, znanym dotychczas w Polsce na obszarze alpejskim. Stanowisko to zostało wykryte przez Adama Wareckiego (2005); pierwsze ogólne publikowane dane pojawiły się w 2010 roku. Zarówno siedlisko, jak i liczebność populacji wydają się być odpowiednie dla zachowania gatunku w dłuższej perspektywie czasowej.

Zagrożenia:

Aktualnie stanowisko nie jest zagrożone. W Przyszłości sytuacja ta może jednak ulec zmianie dlatego konieczny jest szczególnie intensywny monitoring zarówno siedliska jak i kondycji populacji motyla i jego rośliny żywicielskiej. Dużym zagrożeniem może być również znaczne oddalenie stanowiska od innych znanych miejsc występowania tego motyla.

Moduł B

3. Stan ochrony przedmiotów ochrony objętych Planem

Siedliska przyrodnicze

Informacje dla poszczególnych siedlisk przedstawiono wg wzoru przedstawionego w szablonie dokumentacji – standardowy nagłówek tabeli przedstawiono poniżej. Nagłówki w poszczególnych tabelach uproszczono w celu zwiększenia czytelności tekstu.

Przedmioty ochrony objęte Planem – siedliska przyrodnicze – pionierska roślinność na kamieńcach 3220									
Typ siedliska	Kod	Stanowisko	Parametr stanu	Wskaźnik	Ocena na pods. danych	Ocena po weryfikacji	Ogólna ocena stanu ochrony – stanowisko	Ogólna ocena stanu ochrony – typ siedliska	Uwagi
Pionierska roślinność na kamieńcach górskich potoków	3220	1. Jasiołka	Powierzchnia siedliska		XX	U1	U1	U1	
			Struktura i funkcje	Gatunki krzewów	XX	U1			
				Obce gatunki inwazyjne	XX	U1			
				Obecność kompleksu siedlisk nadrzecznych 3220, 3230, 3240, 91E0	XX	U1			
				Pokrycie kamieńców przez roślinność zielną	XX	FV			
				Rodzime gatunki ekspansywne roślin zielnych	XX	FV			
				Szerokość kamieńców	XX	U1			
				Udział gatunków drzewiastych (powyżej 1,5 m wys)	XX	U1			
			Perspektywy ochrony		XX	FV			
		2. Wiśłok	Powierzchnia siedliska		XX	U1	U1		

			Struktura i funkcje	Gatunki krzewów	XX	U1				
				Obce gatunki inwazyjne	XX	U1				
				Obecność kompleksu siedlisk nadrzecznych 3220, 3230, 3240, 91E0	XX	U1				
				Pokrycie kamieńców przez roślinność zielną	XX	U1				
				Rodzime gatunki ekspansywne roślin zielnych	XX	FV				
				Szerokość kamieńców	XX	U1				
				Udział gatunków drzewiastych (powyżej 1,5 m wys)	XX	U1				
				Perspektywy ochrony	XX	FV				
			3. Bielcza	Struktura i funkcje	Powierzchnia siedliska					XX
		Gatunki krzewów			XX	U1				
					Obce gatunki inwazyjne	XX	U1			
					Obecność kompleksu siedlisk nadrzecznych 3220, 3230, 3240, 91E0	XX	U1			
					Pokrycie kamieńców przez roślinność zielną	XX	U1			
					Rodzime gatunki ekspansywne roślin zielnych	XX	FV			
					Szerokość kamieńców	XX	U2			
					Udział gatunków drzewiastych (powyżej 1,5 m wys)	XX	U1			
		Perspektywy ochrony		XX	U1					
		4. Mszanka	Struktura i funkcje	Powierzchnia siedliska		XX	U2			U2
				Gatunki krzewów	XX	U1				
			Obce gatunki inwazyjne	XX	U1					

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

				Obecność kompleksu siedlisk nadrzecznych 3220, 3230, 3240, 91E0	XX	U1			
				Pokrycie kamieńców przez roślinność zielną	XX	U1			
				Rodzime gatunki ekspansywne roślin zielnych	XX	FV			
				Szerokość kamieńców	XX	U2			
				Udział gatunków drzewiastych (powyżej 1,5 m wys)	XX	U1			
				Perspektywy ochrony	XX	U1			

Przedmioty ochrony objęte Planem – siedliska przyrodnicze – murawy bliźniczkowe 6230									
Typ siedliska	Kod	Stanowisko	Parametr stanu	Wskaźnik	Ocena na pods. danych	Ocena po weryfikacji	Ogólna ocena stanu ochrony – stanowisko	Ogólna ocena stanu ochrony – typ siedliska	Uwagi
Górskie i niżowe murawy bliźniczkowe (<i>Nardion</i> - płaty bogate florystycznie)	6230	1. Źródlika Jasiołki	Powierzchnia siedliska		U1	XX	U1	U1	Ocena wykonana na podstawie danych ze „Strategii zarządzania...” – dane wystarczające do oceny
			Struktura i funkcje	Bogactwo gatunkowe	U2	XX			
				Ekspansja krzewów i podrostu drzew	U1	XX			
				Eutrofizacja	U1	XX			
				Gatunki charakterystyczne	U1	XX			
				Obce gatunki inwazyjne	FV	XX			
				Obecność nalotu drzew i krzewów	U1	XX			
				Rodzime gatunki ekspansywne roślin zielnych	U1	XX			
			Perspektywy ochrony		U1	XX			

Przedmioty ochrony objęte Planem – siedliska przyrodnicze – ziołorośla górskie 6430									
Typ siedliska	Kod	Stanowisko	Parametr stanu	Wskaźnik	Ocena na pods. danych	Ocena po weryfikacji	Ogólna ocena stanu ochrony - stanowisko	Ogólna ocena stanu ochrony – typ siedliska	Uwagi
Ziołorośla górskie	6430	1.Mszanka	Powierzchnia siedliska	-	FV	XX	FV	FV	Ocena wykonana na podstawie danych ze „Strategii zarządzania ...” – dane wystarczające do oceny
			Struktura i funkcje	-	FV	XX			
			Perspektywy ochrony	-	FV	XX			
		2.Ostra Góra	Powierzchnia siedliska	-	FV	XX	FV		
			Struktura i funkcje	-	FV	XX			
			Perspektywy ochrony	-	FV	XX			
		3.Lipowiec	Powierzchnia siedliska	-	FV	XX	FV		
			Struktura i funkcje	-	FV	XX			
			Perspektywy ochrony	-	FV	XX			
		4.Las Szachty	Powierzchnia siedliska	-	FV	XX	FV		
			Struktura i funkcje	-	FV	XX			
			Perspektywy ochrony	-	FV	XX			
		5.Surowica	Powierzchnia siedliska	-	FV	XX	FV		
			Struktura i funkcje	-	FV	XX			
			Perspektywy ochrony	-	FV	XX			
		6.Bukowica	Powierzchnia siedliska	-	FV	XX	FV		
			Struktura i funkcje	-	FV	XX			
			Perspektywy ochrony	-	FV	XX			
		7.Wisłok	Powierzchnia siedliska	-	FV	XX	FV		
			Struktura i funkcje	-	FV	XX			
			Perspektywy ochrony	-	FV	XX			
		8.Jasiołka-Wola Wyżna	Powierzchnia siedliska	-	FV	FV	FV		
			Struktura i funkcje	-	FV	FV			
			Perspektywy ochrony	-	FV	FV			

Przedmioty ochrony objęte Planem – siedliska przyrodnicze – łąki świeże 6510									
Typ siedliska	Kod	Stanowisko	Parametr stanu	Wskaźnik	Ocena na pods. danych	Ocena po weryfikacji	Ogólna ocena stanu ochrony - stanowisko	Ogólna ocena stanu ochrony – typ siedliska	Uwagi
Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (<i>Arrhenatherion elatioris</i>)	6510	Radoszyce	Powierzchnia siedliska	-	XX	<u>U1</u>	<u>U1</u>	<u>U1</u>	
			Struktura i funkcje	-	XX	<u>U1</u>			
			Perspektywy ochrony	-	XX	<u>U1</u>			
		Źródłiska Jasiołki	Powierzchnia siedliska	-	XX	<u>FV</u>	<u>U1</u>		
			Struktura i funkcje	-	XX	<u>U1</u>			
			Perspektywy ochrony	-	XX	<u>FV</u>			
		Czeremcha- Lipowiec	Powierzchnia siedliska	-	XX	<u>FV</u>	<u>U1</u>		
			Struktura i funkcje	-	XX	<u>U1</u>			
			Perspektywy ochrony	-	XX	<u>U1</u>			
		Wola Niżna - Wola Wyżna	Powierzchnia siedliska	-	XX	<u>FV</u>	<u>U1</u>		
			Struktura i funkcje	-	XX	<u>U1</u>			
			Perspektywy ochrony	-	XX	<u>U1</u>			
	Moszczaniec	Powierzchnia siedliska	-	XX	<u>U1</u>	<u>U1</u>			

Przedmioty ochrony objęte Planem – siedliska przyrodnicze – łąki świeże 6510									
Typ siedliska	Kod	Stanowisko	Parametr stanu	Wskaźnik	Ocena na pods. danych	Ocena po weryfikacji	Ogólna ocena stanu ochrony - stanowisko	Ogólna ocena stanu ochrony – typ siedliska	Uwagi
			Struktura i funkcje	-	XX	<u>U1</u>			
			Perspektywy ochrony	-	XX	<u>U1</u>			
		Zydranowa	Powierzchnia siedliska	-	XX	<u>U1</u>	<u>U1</u>		
			Struktura i funkcje	-	XX	<u>U1</u>			
			Perspektywy ochrony	-	XX	<u>U1</u>			
		Jaśliska - Wola Niżna	Powierzchnia siedliska	-	XX	<u>FV</u>	<u>U1</u>		
			Struktura i funkcje	-	XX	<u>U1</u>			
			Perspektywy ochrony	-	XX	<u>U1</u>			
		Barwinek	Powierzchnia siedliska	-	XX	<u>U1</u>	<u>U1</u>		
			Struktura i funkcje	-	XX	<u>U1</u>			
			Perspektywy ochrony	-	XX	<u>U1</u>			
		Tylawa	Powierzchnia siedliska	-	XX	<u>U1</u>	<u>U1</u>		
			Struktura i funkcje	-	XX	<u>U1</u>			

Przedmioty ochrony objęte Planem – siedliska przyrodnicze – łąki świeże 6510									
Typ siedliska	Kod	Stanowisko	Parametr stanu	Wskaźnik	Ocena na pods. danych	Ocena po weryfikacji	Ogólna ocena stanu ochrony - stanowisko	Ogólna ocena stanu ochrony – typ siedliska	Uwagi
			Perspektywy ochrony	-	XX	<u>U1</u>			
		Przełom Jasiołki	Powierzchnia siedliska	-	XX	<u>U2</u>	<u>U2</u>		
			Struktura i funkcje	-	XX	<u>U2</u>			
			Perspektywy ochrony	-	XX	<u>U2</u>			
		Smereczne	Powierzchnia siedliska	-	XX	<u>U1</u>	<u>U1</u>		
			Struktura i funkcje	-	XX	<u>U1</u>			
			Perspektywy ochrony	-	XX	<u>U1</u>			
		Olchowiec	Powierzchnia siedliska	-	XX	<u>FV</u>	<u>U1</u>		
			Struktura i funkcje	-	XX	<u>U1</u>			
			Perspektywy ochrony	-	XX	<u>U1</u>			
		Szklary	Powierzchnia siedliska	-	XX	<u>U1</u>	<u>U2</u>		
			Struktura i funkcje	-	XX	<u>U2</u>			
Perspektywy ochrony	-		XX	<u>U1</u>					

Przedmioty ochrony objęte Planem – siedliska przyrodnicze – łąki świeże 6510									
Typ siedliska	Kod	Stanowisko	Parametr stanu	Wskaźnik	Ocena na pods. danych	Ocena po weryfikacji	Ogólna ocena stanu ochrony - stanowisko	Ogólna ocena stanu ochrony – typ siedliska	Uwagi
		Ropianka	Powierzchnia siedliska	-	XX	<u>U2</u>	<u>U2</u>		
			Struktura i funkcje	-	XX	<u>U1</u>			
			Perspektywy ochrony	-	XX	<u>U1</u>			
		Wernejówka	Powierzchnia siedliska	-	XX	<u>U2</u>	<u>U2</u>		
			Struktura i funkcje	-	XX	<u>FV</u>			
			Perspektywy ochrony	-	XX	<u>U1</u>			
		Zawadka Rymanowska	Powierzchnia siedliska	-	XX	<u>U1</u>	<u>U2</u>		
			Struktura i funkcje	-	XX	<u>U2</u>			
			Perspektywy ochrony	-	XX	<u>U1</u>			
		Królik Polski	Powierzchnia siedliska	-	XX	<u>U1</u>	<u>U1</u>		
			Struktura i funkcje	-	XX	<u>FV</u>			
			Perspektywy ochrony	-	XX	<u>U1</u>			
		Mszana	Powierzchnia siedliska	-	XX	<u>FV</u>	<u>U1</u>		

Przedmioty ochrony objęte Planem – siedliska przyrodnicze – łąki świeże 6510									
Typ siedliska	Kod	Stanowisko	Parametr stanu	Wskaźnik	Ocena na pods. danych	Ocena po weryfikacji	Ogólna ocena stanu ochrony - stanowisko	Ogólna ocena stanu ochrony – typ siedliska	Uwagi
			Struktura i funkcje	-	XX	<u>U1</u>			
			Perspektywy ochrony	-	XX	<u>U1</u>			
		Nowa Wieś	Powierzchnia siedliska	-	XX	<u>U1</u>	<u>U1</u>		
			Struktura i funkcje	-	XX	<u>U1</u>			
			Perspektywy ochrony	-	XX	<u>U1</u>			
		Rudawka Rymanowska	Powierzchnia siedliska	-	XX	<u>U1</u>	<u>U1</u>		
			Struktura i funkcje	-	XX	<u>FV</u>			
			Perspektywy ochrony	-	XX	<u>U1</u>			
		Surowica	Powierzchnia siedliska	-	XX	<u>U1</u>	<u>U1</u>		
			Struktura i funkcje	-	XX	<u>U1</u>			
			Perspektywy ochrony	-	XX	<u>U1</u>			

Przedmioty ochrony objęte Planem – siedliska przyrodnicze – torfowiska przejściowe i trzęsawiska 7140									
Typ siedliska	Kod	Stanowisko	Parametr stanu	Wskaźnik	Ocena na pods. danych	Ocena po weryfikacji	Ogólna ocena stanu ochrony - stanowisko	Ogólna ocena stanu ochrony – typ siedliska	Uwagi
Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z <i>Scheuchzerio-Caricetea</i>)	7140	1 – Kamień nad Jaśliskami	Powierzchnia siedliska		U1		Ocena ogólna: U1	U2	Tendencje do wkraczania krzewów i trzęślicy (potencjalne zmniejszenie powierzchni, lub nawet całkowity zanik siedliska)
			Struktura i funkcje	Gatunki charakterystyczne	FV		Aktualne badania monitoringowe przeprowadzone w roku 2011 przez dr Annę Koczur. Nie ma potrzeby weryfikacji w ramach PZO		
				Gatunki dominujące	U1				Współdominują gatunki charakterystyczne i siedliskowo obce (trzęślica modra <i>Molinia caerulea</i>)
				Pokrycie i struktura gatunkowa mchów	FV				
				Obce gatunki inwazyjne	FV				

Przedmioty ochrony objęte Planem – siedliska przyrodnicze – torfowiska przejściowe i trzęsawiska 7140									
Typ siedliska	Kod	Stanowisko	Parametr stanu	Wskaźnik	Ocena na pods. danych	Ocena po weryfikacji	Ogólna ocena stanu ochrony - stanowisko	Ogólna ocena stanu ochrony – typ siedliska	Uwagi
				Gatunki ekspansywne roślin zielnych	U2				Pokrycie trzęślicy modrej - obecna na całej powierzchni torfowiska, tendencja do dalszej ekspansji
				Procent powierzchni zajęty przez siedlisko na transekcje	FV				
				Ekspansja krzewów i podrostu drzew	FV				
				Stopień uwodnienia	FV				
				Pozyskanie torfu	FV				
				Melioracje odwadniające	FV				
			Perspektywy ochrony	Perspektywy ochrony	U1				Niebezpieczeństwo całkowitego zarośnięcia trzęślicą modrą
		2 – źródliska Jasiółki	Powierzchnia siedliska	Powierzchnia siedliska	U1		Ocena ogólna: U2 Aktualne badania monitoringowe		Tendencje do wkraczania krzewów i trzęślicy (potencjalne zmniejszenie powierzchni)

Przedmioty ochrony objęte Planem – siedliska przyrodnicze – torfowiska przejściowe i trzęsawiska 7140

Typ siedliska	Kod	Stanowisko	Parametr stanu	Wskaźnik	Ocena na pods. danych	Ocena po weryfikacji	Ogólna ocena stanu ochrony - stanowisko	Ogólna ocena stanu ochrony – typ siedliska	Uwagi
			Struktura i funkcje	Gatunki charakterystyczne	U1		przeprowadzone w roku 2011 przez dr Annę Koczur. Nie ma potrzeby weryfikacji w ramach PZO Niebezpieczeństwo zarośnięcia trzęślicą modrą lub krzewami		Gatunki charakterystyczne obecne, lecz niezbyt liczne, niektóre występują masowo
				Gatunki dominujące	U1				Współdominują gatunki charakterystyczne i siedliskowo obce (<i>Juncus effusus</i>)
				Pokrycie i struktura gatunkowa mchów	FV				
				Obce gatunki inwazyjne	FV				
				Gatunki ekspansywne roślin zielnych	U2				Sit rozpierzchły <i>Juncus effusus</i> – 40% Trzęślica modra <i>Molinia caerulea</i> – 1% Obecnie niewielkie pokrycie trzęślicy modrej, lecz silne tendencje do ekspansji – to ona stanowi największe zagrożenie

Przedmioty ochrony objęte Planem – siedliska przyrodnicze – torfowiska przejściowe i trzęsawiska 7140									
Typ siedliska	Kod	Stanowisko	Parametr stanu	Wskaźnik	Ocena na pods. danych	Ocena po weryfikacji	Ogólna ocena stanu ochrony - stanowisko	Ogólna ocena stanu ochrony – typ siedliska	Uwagi
				Procent powierzchni zajęty przez siedlisko na transekcje	FV				
				Ekspansja krzewów i podrostu drzew	U1				Kruszyna <i>Frangula alnus</i> – 0,5% Wierzba uszata <i>Salix aurita</i> – 1% Sumaryczne pokrycie – 1,5% Zarastanie nierównomiernie – tylko części transektu.
				Stopień uwodnienia	FV				
				Pozyskanie torfu	FV				
				Melioracje odwadniające	FV				
			Perspektywy ochrony	Perspektywy ochrony	U2				Niebezpieczeństwo zarośnięcia trzęślicą modrą lub krzewami

Przedmioty ochrony objęte Planem – siedliska przyrodnicze – górskie i nizinne torfowiska zasadowe 7230									
Typ siedliska	Kod	Stanowisko	Parametr stanu	Wskaźnik	Ocena na pods. danych	Ocena po weryfikacji	Ogólna ocena stanu ochrony - stanowisko	Ogólna ocena stanu ochrony – typ siedliska	Uwagi
górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk	7230	1	Powierzchnia siedliska	Powierzchnia siedliska	U1		U1 Ocenę oparto o dane z projektu PL0108 z lat 2007-2009. Uznano, że nie ma potrzeby wykonywania powtórnych badań	U1	Niewielka powierzchnia, zmniejszająca się w wyniku sukcesji wtórnej
			Struktura i funkcje	Gatunki charakterystyczne	FV				
				Gatunki dominujące	U1				Na niektórych płatach udział w gatunkach dominujących mają mięta długolistna i sitowie leśne
				Pokrycie i struktura gatunkowa mchów	FV				
				Obce gatunki inwazyjne	FV				
				Gatunki ekspansywne roślin zielnych	U1				Na części płatów – wkraczają mięta długolistna <i>Mentha longifolia</i> , sitowie leśne <i>Scirpus sylvaticus</i> , skrzyp błotny <i>Equisetum palustre</i> i sit skupiony <i>Juncus effusus</i>

				Procent powierzchni zajęty przez siedlisko na transekcje	FV				
				pH	FV				
				Ekspansja krzewów i podrostu drzew	UI				Na części płatów ekspansja wierzb
				Stopień uwodnienia	FV				
				Pozyskanie torfu	FV				
				Melioracje odwadniające	FV				
			Perspektywy ochrony	Perspektywy ochrony	XX				
		2	Powierzchnia siedliska	Powierzchnia siedliska	XX				
			Struktura i funkcje	Gatunki charakterystyczne	XX				
				Gatunki dominujące	XX				
				Pokrycie i struktura gatunkowa mchów	XX				
				Obce gatunki inwazyjne	XX				
				Gatunki ekspansywne roślin zielnych	XX				

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

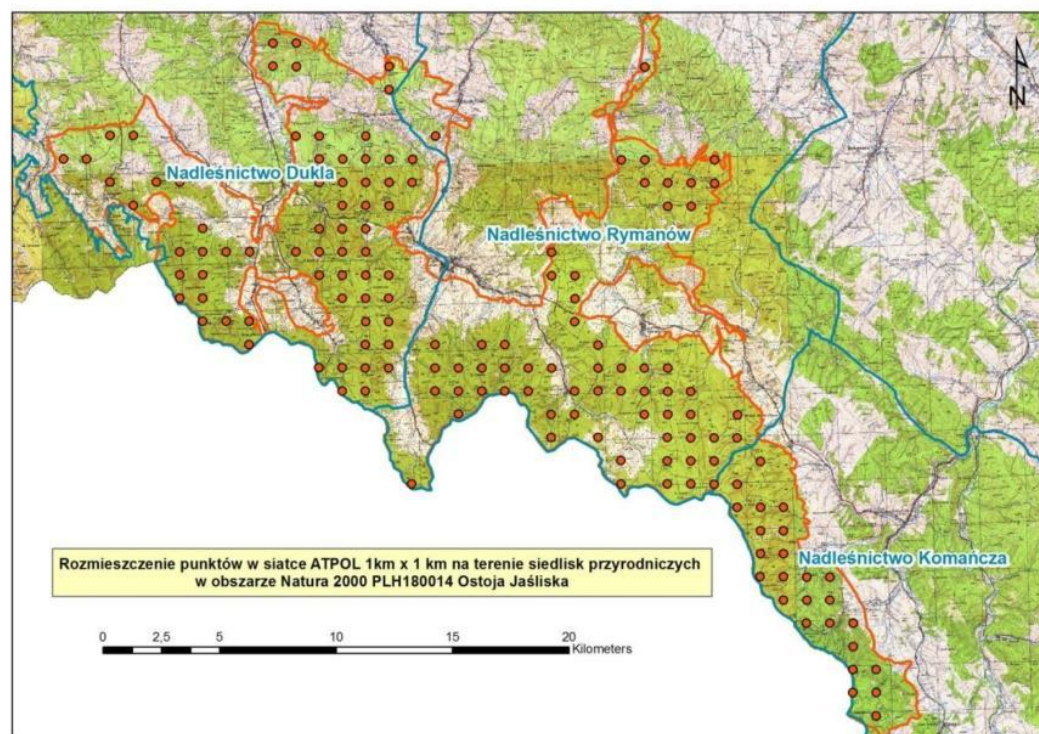

				Występowanie trawertynów	XX				
				pH	XX				
				Ekspansja krzewów i podrostu drzew	XX				
				Stopień uwodnienia	XX				
				Pozyskanie torfu	XX				
				Melioracje odwadniające	XX				
			Perspektywy ochrony		XX				

Stan ochrony leśnych siedlisk przyrodniczych

Przedstawione powyżej wyniki uzyskano poprzez analizę danych ze 155 powierzchni kołowych, wyznaczonych w ramach sporządzania PZO w celu określenia łącznej ilości martwego drewna w obszarze „Ostoja Jaślicka”. Pracownicy terenowi, poza pomiarami martwego drewna na powierzchniach określali również stan ochrony występujących na powierzchniach siedlisk przyrodniczych. Powierzchnie badawcze rozmieszczono w sposób systematyczny w rogach siatki ATPOL o rozdzielczości 1 km x 1 km (patrz rysunek poniżej).

Przedmioty ochrony objęte Planem										
L.p.	Siedliska przyrodnicze	Kod Natura	Stanowisko	Parametr stanu	Wskaźnik	Ocena stanu ochrony na podstawie dostępnych danych wg skali FV, UI, U2, XX	Ocena stanu ochrony po weryfikacji wg skali FV, UI, U2, XX	Ocena stanu ochrony stanowiska wg skali FV, UI, U2, XX	Ogólna ocena stanu ochrony siedliska/gatunku wg skali FV, UI, U2, XX	Uwagi
	żyzne buczyny (<i>Dentario glandulosae-Fagenion</i> , <i>Galio odorati-Fagenion</i>)	9130	Buczyny 1	Powierzchnia siedliska	Powierzchnia siedliska	XX	FV	FV	FV	
				Struktura i funkcje	Charakterystyczna kombinacja florystyczna runa*	XX	FV			
					Gatunki dominujące w poszczególnych warstwach fitocenozy*	XX	XX			
					Udział w drzewostanie łącznie buka, jodły (tylko w jej naturalnym zasięgu geograficznym), jawora*	XX	FV			
					Gatunki obce ekologicznie w drzewostanie	XX	UI			
					Gatunki obce geograficznie w drzewostanie i podroście*	XX	FV			
					Martwe drewno (łącznie zasoby)	XX	FV			
					Martwe drewno leżące lub stojące >3 m długości i >30 cm grubości *	XX	FV			
					Wiek drzewostanu (obecność starodrzewu)*	XX	FV			
					Naturalne odnowienie buka	XX	FV			
					Struktura pionowa i przestrzenna roślinności	XX	FV			

Przedmioty ochrony objęte Planem										
L.p.	Siedliska przyrodnicze	Kod Natura	Stanowisko	Parametr stanu	Wskaźnik	Ocena stanu ochrony na podstawie dostępnych danych wg skali FV, UI, U2, XX	Ocena stanu ochrony po weryfikacji wg skali FV, UI, U2, XX	Ocena stanu ochrony stanowiska wg skali FV, UI, U2, XX	Ogólna ocena stanu ochrony siedliska/gatunku wg skali FV, UI, U2, XX	Uwagi
					Inwazyjne gatunki obce w podszycie i runie	XX	FV			
					Ekspansywne gatunki rodzime (apofity) w runie; w tym gatunki porębowe, w tym trzcinnik piaszkowy, jeżyny	XX	UI			
					Zniszczenia runa i gleby związane z pozyskaniem drewna	XX	XX			
					Inne zniekształcenia (rozjeżdżanie, wydeptanie, zaśmiecenie)	XX	UI			
					Stan kluczowych dla różnorodności biologicznej gatunków lokalnie typowych dla siedliska	XX	XX			
				Perspektywy ochrony	Perspektywy ochrony	XX	FV			
	żyzne buczyny (<i>Dentario glandulosae-Fagenion</i> , <i>Galio odorati-Fagenion</i>)	9130	Buczyny 2	Powierzchnia siedliska	Powierzchnia siedliska	XX	FV	FV		
				Struktura i funkcje	Charakterystyczna kombinacja florystyczna runa*	XX	FV			
					Gatunki dominujące w poszczególnych warstwach fitocenozy*	XX	XX			

Przedmioty ochrony objęte Planem										
L.p.	Siedliska przyrodnicze	Kod Natura	Stanowisko	Parametr stanu	Wskaźnik	Ocena stanu ochrony na podstawie dostępnych danych wg skali FV, UI, U2, XX	Ocena stanu ochrony po weryfikacji wg skali FV, UI, U2, XX	Ocena stanu ochrony stanowiska wg skali FV, UI, U2, XX	Ogólna ocena stanu ochrony siedliska/gatunku wg skali FV, UI, U2, XX	Uwagi
					Udział w drzewostanie łącznie buka, jodły (tylko w jej naturalnym zasięgu geograficznym), jawora*	XX	FV			
					Gatunki obce ekologicznie w drzewostanie	XX	FV			
					Gatunki obce geograficznie w drzewostanie i podroście*	XX	FV			
					Martwe drewno (łącznie zasoby)	XX	FV			
					Martwe drewno leżące lub stojące >3 m długości i >30 cm grubości *	XX	FV			
					Wiek drzewostanu (obecność starodrzewu)*	XX	FV			
					Naturalne odnowienie buka	XX	FV			
					Struktura pionowa i przestrzenna roślinności	XX	FV			
					Inwazyjne gatunki obce w podszycie i runie	XX	FV			
					Ekspansywne gatunki rodzime (apofity) w runie; w tym gatunki porębowe, w tym trzcinnik piaskowy, jeżyny	XX	FV			
					Zniszczenia runa i gleby związane z pozyskaniem drewna	XX	XX			

Przedmioty ochrony objęte Planem										
L.p.	Siedliska przyrodnicze	Kod Natura	Stanowisko	Parametr stanu	Wskaźnik	Ocena stanu ochrony na podstawie dostępnych danych wg skali FV, UI, U2, XX	Ocena stanu ochrony po weryfikacji wg skali FV, UI, U2, XX	Ocena stanu ochrony stanowiska wg skali FV, UI, U2, XX	Ogólna ocena stanu ochrony siedliska/gatunku wg skali FV, UI, U2, XX	Uwagi
					Inne zniekształcenia (rozjeżdżanie, wydeptanie, zaśmiecenie)	XX	UI			
					Stan kluczowych dla różnorodności biologicznej gatunków lokalnie typowych dla siedliska	XX	XX			
					Perspektywy ochrony	XX	FV			
	żyzne buczyny (<i>Dentario glandulosae-Fagenion</i> , <i>Galio odorati-Fagenion</i>)	9130	Buczyny 3	Powierzchnia siedliska	Powierzchnia siedliska	XX	FV	FV	FV	
				Struktura i funkcje	Charakterystyczna kombinacja florystyczna runa*	XX	FV			
					Gatunki dominujące w poszczególnych warstwach fitocenozy*	XX	XX			
					Udział w drzewostanie łącznie buka, jodły (tylko w jej naturalnym zasięgu geograficznym), jawora*	XX	FV			
					Gatunki obce ekologicznie w drzewostanie	XX	FV			
					Gatunki obce geograficznie w drzewostanie i podroście*	XX	FV			
					Martwe drewno (łącznie zasoby)	XX	FV			

Przedmioty ochrony objęte Planem										
L.p.	Siedliska przyrodnicze	Kod Natura	Stanowisko	Parametr stanu	Wskaźnik	Ocena stanu ochrony na podstawie dostępnych danych wg skali FV, UI, U2, XX	Ocena stanu ochrony po weryfikacji wg skali FV, UI, U2, XX	Ocena stanu ochrony stanowiska wg skali FV, UI, U2, XX	Ogólna ocena stanu ochrony siedliska/gatunku wg skali FV, UI, U2, XX	Uwagi
					Martwe drewno leżące lub stojące >3 m długości i >30 cm grubości *	XX	FV			
					Wiek drzewostanu (obecność starodrzewu)*	XX	FV			
					Naturalne odnowienie buka	XX	FV			
					Struktura pionowa i przestrzenna roślinności	XX	FV			
					Inwazyjne gatunki obce w podszycie i runie	XX	FV			
					Ekspansywne gatunki rodzime (apofity) w runie; w tym gatunki porębowe, w tym trzcinnik piaskowy, jeżyny	XX	UI			
					Zniszczenia runa i gleby związane z pozyskaniem drewna	XX	XX			
					Inne zniekształcenia (rozjeżdżanie, wydeptanie, zaśmiecenie)	XX	FV			
					Stan kluczowych dla różnorodności biologicznej gatunków lokalnie typowych dla siedliska	XX	XX			
				Perspektywy ochrony	Perspektywy ochrony	XX	FV			
	żyzne buczyny (<i>Dentario</i>)	9130	Buczyny 4	Powierzchnia siedliska	Powierzchnia siedliska	XX	FV	UI		

Przedmioty ochrony objęte Planem										
L.p.	Siedliska przyrodnicze	Kod Natura	Stanowisko	Parametr stanu	Wskaźnik	Ocena stanu ochrony na podstawie dostępnych danych wg skali FV, UI, U2, XX	Ocena stanu ochrony po weryfikacji wg skali FV, UI, U2, XX	Ocena stanu ochrony stanowiska wg skali FV, UI, U2, XX	Ogólna ocena stanu ochrony siedliska/gatunku wg skali FV, UI, U2, XX	Uwagi
	<i>glandulosae-Fagenion, Galio odorati-Fagenion)</i>			Struktura i funkcje	Charakterystyczna kombinacja florystyczna runa*	XX	FV			
					Gatunki dominujące w poszczególnych warstwach fitocenozy*	XX	XX			
					Udział w drzewostanie łącznie buka, jodły (tylko w jej naturalnym zasięgu geograficznym), jawora*	XX	FV			
					Gatunki obce ekologicznie w drzewostanie	XX	U1			
					Gatunki obce geograficznie w drzewostanie i podroście*	XX	FV			
					Martwe drewno (łącznie zasoby)	XX	FV			
					Martwe drewno leżące lub stojące >3 m długości i >30 cm grubości *	XX	FV			
					Wiek drzewostanu (obecność starodrzewu)*	XX	FV			
					Naturalne odnowienie buka	XX	FV			
					Struktura pionowa i przestrzenna roślinności	XX	FV			
					Inwazyjne gatunki obce w podszycie i runie	XX	FV			

Przedmioty ochrony objęte Planem										
L.p.	Siedliska przyrodnicze	Kod Natura	Stanowisko	Parametr stanu	Wskaźnik	Ocena stanu ochrony na podstawie dostępnych danych wg skali FV, UI, U2, XX	Ocena stanu ochrony po weryfikacji wg skali FV, UI, U2, XX	Ocena stanu ochrony stanowiska wg skali FV, UI, U2, XX	Ogólna ocena stanu ochrony siedliska/gatunku wg skali FV, UI, U2, XX	Uwagi
					Ekspansywne gatunki rodzime (apofity) w runie; w tym gatunki porębowe, w tym trzcinnik piaskowy, jeżyny	XX	UI			
					Zniszczenia runa i gleby związane z pozyskaniem drewna	XX	XX			
					Inne zniekształcenia (rozjeżdżanie, wydeptanie, zaśmiecenie)	XX	FV			
					Stan kluczowych dla różnorodności biologicznej gatunków lokalnie typowych dla siedliska	XX	XX			
				Perspektywy ochrony	Perspektywy ochrony	XX	FV			
	zyczne buczyny (<i>Dentario glandulosae-Fagenion</i> , <i>Galio odorati-Fagenion</i>)	9130	Buczyny 5	Powierzchnia siedliska	Powierzchnia siedliska	XX	FV	FV		
				Struktura i funkcje	Charakterystyczna kombinacja florystyczna runa*	XX	FV			
					Gatunki dominujące w poszczególnych warstwach fitocenozy*	XX	XX			
					Udział w drzewostanie łącznie buka, jodły (tylko w jej naturalnym zasięgu geograficznym), jawora*	XX	FV			

Przedmioty ochrony objęte Planem										
L.p.	Siedliska przyrodnicze	Kod Natura	Stanowisko	Parametr stanu	Wskaźnik	Ocena stanu ochrony na podstawie dostępnych danych wg skali FV, UI, U2, XX	Ocena stanu ochrony po weryfikacji wg skali FV, UI, U2, XX	Ocena stanu ochrony stanowiska wg skali FV, UI, U2, XX	Ogólna ocena stanu ochrony siedliska/gatunku wg skali FV, UI, U2, XX	Uwagi
					Gatunki obce ekologicznie w drzewostanie	XX	FV			
					Gatunki obce geograficznie w drzewostanie i podroście*	XX	FV			
					Martwe drewno (łączne zasoby)	XX	FV			
					Martwe drewno leżące lub stojące >3 m długości i >30 cm grubości *	XX	FV			
					Wiek drzewostanu (obecność starodrzewu)*	XX	FV			
					Naturalne odnowienie buka	XX	FV			
					Struktura pionowa i przestrzenna roślinności	XX	FV			
					Inwazyjne gatunki obce w podszycie i runie	XX	FV			
					Ekspansywne gatunki rodzime (apofity) w runie; w tym gatunki porębowe, w tym trzcinnik piaszkowy, jeżyny	XX	FV			
					Zniszczenia runa i gleby związane z pozyskaniem drewna	XX	XX			
					Inne zniekształcenia (rozjeżdżanie, wydeptanie, zaśmiecenie)	XX	UI			
					Stan kluczowych dla różnorodności biologicznej gatunków lokalnie typowych dla siedliska	XX	XX			

Przedmioty ochrony objęte Planem										
L.p.	Siedliska przyrodnicze	Kod Natura	Stanowisko	Parametr stanu	Wskaźnik	Ocena stanu ochrony na podstawie dostępnych danych wg skali FV, UI, U2, XX	Ocena stanu ochrony po weryfikacji wg skali FV, UI, U2, XX	Ocena stanu ochrony stanowiska wg skali FV, UI, U2, XX	Ogólna ocena stanu ochrony siedliska/gatunku wg skali FV, UI, U2, XX	Uwagi
				Perspektywy ochrony	Perspektywy ochrony	XX	FV			
	żyzne buczyny (<i>Dentario glandulosae-Fagenion</i> , <i>Galio odorati-Fagenion</i>)	9130	Buczyny 6	Powierzchnia siedliska	Powierzchnia siedliska	XX	FV	FV		
				Struktura i funkcje	Charakterystyczna kombinacja florystyczna runa*	XX	FV			
					Gatunki dominujące w poszczególnych warstwach fitocenozy*	XX	XX			
					Udział w drzewostanie łącznie buka, jodły (tylko w jej naturalnym zasięgu geograficznym), jawora*	XX	FV			
					Gatunki obce ekologicznie w drzewostanie	XX	FV			
					Gatunki obce geograficznie w drzewostanie i podroście*	XX	FV			
					Martwe drewno (łącznie zasoby)	XX	FV			
					Martwe drewno leżące lub stojące >3 m długości i >30 cm grubości *	XX	FV			
					Wiek drzewostanu (obecność starodrzewu)*	XX	FV			
					Naturalne odnowienie buka	XX	FV			

Przedmioty ochrony objęte Planem										
L.p.	Siedliska przyrodnicze	Kod Natura	Stanowisko	Parametr stanu	Wskaźnik	Ocena stanu ochrony na podstawie dostępnych danych wg skali FV, UI, U2, XX	Ocena stanu ochrony po weryfikacji wg skali FV, UI, U2, XX	Ocena stanu ochrony stanowiska wg skali FV, UI, U2, XX	Ogólna ocena stanu ochrony siedliska/gatunku wg skali FV, UI, U2, XX	Uwagi
					Struktura pionowa i przestrzenna roślinności	XX	FV			
					Inwazyjne gatunki obce w podszycie i runie	XX	FV			
					Ekspansywne gatunki rodzime (apofity) w runie; w tym gatunki porębowe, w tym trzcinnik piaskowy, jeżyny	XX	UI			
					Zniszczenia runa i gleby związane z pozyskaniem drewna	XX	XX			
					Inne zniekształcenia (rozjeżdżanie, wydeptanie, zaśmiecenie)	XX	FV			
					Stan kluczowych dla różnorodności biologicznej gatunków lokalnie typowych dla siedliska	XX	XX			
				Perspektywy ochrony	Perspektywy ochrony	XX	FV			
	żyzne buczyny (<i>Dentario glandulosae-Fagenion</i> , <i>Galio odorati-Fagenion</i>)	9130	Buczyny 7	Powierzchnia siedliska	Powierzchnia siedliska	XX	FV	FV		
				Struktura i funkcje	Charakterystyczna kombinacja florystyczna runa*	XX	FV			
					Gatunki dominujące w poszczególnych warstwach fitocenozy*	XX	XX			

Przedmioty ochrony objęte Planem										
L.p.	Siedliska przyrodnicze	Kod Natura	Stanowisko	Parametr stanu	Wskaźnik	Ocena stanu ochrony na podstawie dostępnych danych wg skali FV, UI, U2, XX	Ocena stanu ochrony po weryfikacji wg skali FV, UI, U2, XX	Ocena stanu ochrony stanowiska wg skali FV, UI, U2, XX	Ogólna ocena stanu ochrony siedliska/gatunku wg skali FV, UI, U2, XX	Uwagi
					Udział w drzewostanie łącznie buka, jodły (tylko w jej naturalnym zasięgu geograficznym), jawora*	XX	FV			
					Gatunki obce ekologicznie w drzewostanie	XX	UI			
					Gatunki obce geograficznie w drzewostanie i podroście*	XX	FV			
					Martwe drewno (łącznie zasoby)	XX	FV			
					Martwe drewno leżące lub stojące >3 m długości i >30 cm grubości *	XX	FV			
					Wiek drzewostanu (obecność starodrzewu)*	XX	FV			
					Naturalne odnowienie buka	XX	FV			
					Struktura pionowa i przestrzenna roślinności	XX	FV			
					Inwazyjne gatunki obce w podszycie i runie	XX	FV			
					Ekspansywne gatunki rodzime (apofity) w runie; w tym gatunki porębowe, w tym trzcinnik piaskowy, jeżyny	XX	UI			
					Zniszczenia runa i gleby związane z pozyskaniem drewna	XX	XX			

Przedmioty ochrony objęte Planem										
L.p.	Siedliska przyrodnicze	Kod Natura	Stanowisko	Parametr stanu	Wskaźnik	Ocena stanu ochrony na podstawie dostępnych danych wg skali FV, UI, U2, XX	Ocena stanu ochrony po weryfikacji wg skali FV, UI, U2, XX	Ocena stanu ochrony stanowiska wg skali FV, UI, U2, XX	Ogólna ocena stanu ochrony siedliska/gatunku wg skali FV, UI, U2, XX	Uwagi
					Inne zniekształcenia (rozjeżdżanie, wydeptanie, zaśmiecenie)	XX	UI			
					Stan kluczowych dla różnorodności biologicznej gatunków lokalnie typowych dla siedliska	XX	XX			
				Perspektywy ochrony	Perspektywy ochrony	XX	FV			
	żyzne buczyny (<i>Dentario glandulosae-Fagenion</i> , <i>Galio odorati-Fagenion</i>)	9130	8	Powierzchnia siedliska	Powierzchnia siedliska	XX	FV	UI		
				Struktura i funkcje	Charakterystyczna kombinacja florystyczna runa*	XX	FV			
					Gatunki dominujące w poszczególnych warstwach fitocenozy*	XX	XX			
					Udział w drzewostanie łącznie buka, jodły (tylko w jej naturalnym zasięgu geograficznym), jawora*	XX	FV			
					Gatunki obce ekologicznie w drzewostanie	XX	UI			
					Gatunki obce geograficznie w drzewostanie i podroście*	XX	FV			
					Martwe drewno (łącznie zasoby)	XX	FV			

Przedmioty ochrony objęte Planem										
L.p.	Siedliska przyrodnicze	Kod Natura	Stanowisko	Parametr stanu	Wskaźnik	Ocena stanu ochrony na podstawie dostępnych danych wg skali FV, UI, U2, XX	Ocena stanu ochrony po weryfikacji wg skali FV, UI, U2, XX	Ocena stanu ochrony stanowisk a wg skali FV, UI, U2, XX	Ogólna ocena stanu ochrony siedliska/gatunku wg skali FV, UI, U2, XX	Uwagi
					Martwe drewno leżące lub stojące >3 m długości i >30 cm grubości *	XX	FV			
					Wiek drzewostanu (obecność starodrzewu)*	XX	FV			
					Naturalne odnowienie buka	XX	FV			
					Struktura pionowa i przestrzenna roślinności	XX	FV			
					Inwazyjne gatunki obce w podszycie i runie	XX	FV			
					Ekspansywne gatunki rodzime (apofity) w runie; w tym gatunki porębowe, w tym trzcinnik piaskowy, jeżyny	XX	U1			
					Zniszczenia runa i gleby związane z pozyskaniem drewna	XX	XX			
					Inne zniekształcenia (rozjeżdżanie, wydeptanie, zaśmiecenie)	XX	U1			
					Stan kluczowych dla różnorodności biologicznej gatunków lokalnie typowych dla siedliska	XX	XX			
				Perspektywy ochrony	Perspektywy ochrony	XX	FV			
	żyzne buczyny (<i>Dentario</i>)	9130	9	Powierzchnia siedliska	Powierzchnia siedliska	XX	FV	U1		

Przedmioty ochrony objęte Planem										
L.p.	Siedliska przyrodnicze	Kod Natura	Stanowisko	Parametr stanu	Wskaźnik	Ocena stanu ochrony na podstawie dostępnych danych wg skali FV, UI, U2, XX	Ocena stanu ochrony po weryfikacji wg skali FV, UI, U2, XX	Ocena stanu ochrony stanowiska wg skali FV, UI, U2, XX	Ogólna ocena stanu ochrony siedliska/gatunku wg skali FV, UI, U2, XX	Uwagi
	<i>glandulosae-Fagenion, Galio odorati-Fagenion)</i>			Struktura i funkcje	Charakterystyczna kombinacja florystyczna runa*	XX	FV			
					Gatunki dominujące w poszczególnych warstwach fitocenozy*	XX	XX			
					Udział w drzewostanie łącznie buka, jodły (tylko w jej naturalnym zasięgu geograficznym), jawora*	XX	FV			
					Gatunki obce ekologicznie w drzewostanie	XX	U1			
					Gatunki obce geograficznie w drzewostanie i podroście*	XX	FV			
					Martwe drewno (łącznie zasoby)	XX	FV			
					Martwe drewno leżące lub stojące >3 m długości i >30 cm grubości *	XX	FV			
					Wiek drzewostanu (obecność starodrzewu)*	XX	FV			
					Naturalne odnowienie buka	XX	FV			
					Struktura pionowa i przestrzenna roślinności	XX	FV			
					Inwazyjne gatunki obce w podszycie i runie	XX	FV			

Przedmioty ochrony objęte Planem										
L.p.	Siedliska przyrodnicze	Kod Natura	Stanowisko	Parametr stanu	Wskaźnik	Ocena stanu ochrony na podstawie dostępnych danych wg skali FV, UI, U2, XX	Ocena stanu ochrony po weryfikacji wg skali FV, UI, U2, XX	Ocena stanu ochrony stanowiska wg skali FV, UI, U2, XX	Ogólna ocena stanu ochrony siedliska/gatunku wg skali FV, UI, U2, XX	Uwagi
					Ekspansywne gatunki rodzime (apofity) w runie; w tym gatunki porębowe, w tym trzcinnik piaszkowy, jeżyny	XX	UI			
					Zniszczenia runa i gleby związane z pozyskaniem drewna	XX	XX			
					Inne zniekształcenia (rozjeżdżanie, wydeptanie, zaśmiecenie)	XX	FV			
					Stan kluczowych dla różnorodności biologicznej gatunków lokalnie typowych dla siedliska	XX	XX			
				Perspektywy ochrony	Perspektywy ochrony	XX	FV			
	zyczne buczyny (<i>Dentario glandulosae-Fagenion</i> , <i>Galio odorati-Fagenion</i>)	9130	10	Powierzchnia siedliska	Powierzchnia siedliska	XX	FV	FV		
				Struktura i funkcje	Charakterystyczna kombinacja florystyczna runa*	XX	FV			
					Gatunki dominujące w poszczególnych warstwach fitocenozy*	XX	XX			
					Udział w drzewostanie łącznie buka, jodły (tylko w jej naturalnym zasięgu geograficznym), jawora*	XX	FV			

Przedmioty ochrony objęte Planem										
L.p.	Siedliska przyrodnicze	Kod Natura	Stanowisko	Parametr stanu	Wskaźnik	Ocena stanu ochrony na podstawie dostępnych danych wg skali FV, UI, U2, XX	Ocena stanu ochrony po weryfikacji wg skali FV, UI, U2, XX	Ocena stanu ochrony stanowisk a wg skali FV, UI, U2, XX	Ogólna ocena stanu ochrony siedliska/gatunku wg skali FV, UI, U2, XX	Uwagi
					Gatunki obce ekologicznie w drzewostanie	XX	FV			
					Gatunki obce geograficznie w drzewostanie i podroście*	XX	FV			
					Martwe drewno (łączne zasoby)	XX	FV			
					Martwe drewno leżące lub stojące >3 m długości i >30 cm grubości *	XX	FV			
					Wiek drzewostanu (obecność starodrzewu)*	XX	FV			
					Naturalne odnowienie buka	XX	FV			
					Struktura pionowa i przestrzenna roślinności	XX	FV			
					Inwazyjne gatunki obce w podszycie i runie	XX	FV			
					Ekspansywne gatunki rodzime (apofity) w runie; w tym gatunki porębowe, w tym trzcinnik piaszkowy, jeżyny	XX	FV			
					Zniszczenia runa i gleby związane z pozyskaniem drewna	XX	XX			
					Inne zniekształcenia (rozjeżdżanie, wydeptanie, zaśmiecenie)	XX	FV			
					Stan kluczowych dla różnorodności biologicznej gatunków lokalnie typowych dla siedliska	XX	XX			

Przedmioty ochrony objęte Planem										
L.p.	Siedliska przyrodnicze	Kod Natura	Stanowisko	Parametr stanu	Wskaźnik	Ocena stanu ochrony na podstawie dostępnych danych wg skali FV, UI, U2, XX	Ocena stanu ochrony po weryfikacji wg skali FV, UI, U2, XX	Ocena stanu ochrony stanowiska wg skali FV, UI, U2, XX	Ogólna ocena stanu ochrony siedliska/gatunku wg skali FV, UI, U2, XX	Uwagi
				Perspektywy ochrony	Perspektywy ochrony	XX	FV			
	żyzne buczyny (<i>Dentario glandulosae-Fagenion</i> , <i>Galio odorati-Fagenion</i>)	9130	11	Powierzchnia siedliska	Powierzchnia siedliska	XX	FV	U1		
				Struktura i funkcje	Charakterystyczna kombinacja florystyczna runa*	XX	FV			
					Gatunki dominujące w poszczególnych warstwach fitocenozy*	XX	XX			
					Udział w drzewostanie łącznie buka, jodły (tylko w jej naturalnym zasięgu geograficznym), jawora*	XX	FV			
					Gatunki obce ekologicznie w drzewostanie	XX	FV			
					Gatunki obce geograficznie w drzewostanie i podroście*	XX	FV			
					Martwe drewno (łącznie zasoby)	XX	U1			
					Martwe drewno leżące lub stojące >3 m długości i >30 cm grubości *	XX	FV			
					Wiek drzewostanu (obecność starodrzewu)*	XX	FV			
					Naturalne odnowienie buka	XX	FV			

Przedmioty ochrony objęte Planem										
L.p.	Siedliska przyrodnicze	Kod Natura	Stanowisko	Parametr stanu	Wskaźnik	Ocena stanu ochrony na podstawie dostępnych danych wg skali FV, UI, U2, XX	Ocena stanu ochrony po weryfikacji wg skali FV, UI, U2, XX	Ocena stanu ochrony stanowisk a wg skali FV, UI, U2, XX	Ogólna ocena stanu ochrony siedliska/gatunku wg skali FV, UI, U2, XX	Uwagi
					Struktura pionowa i przestrzenna roślinności	XX	FV			
					Inwazyjne gatunki obce w podszycie i runie	XX	FV			
					Ekspansywne gatunki rodzime (apofity) w runie; w tym gatunki porębowe, w tym trzcinnik piaskowy, jeżyny	XX	UI			
					Zniszczenia runa i gleby związane z pozyskaniem drewna	XX	XX			
					Inne zniekształcenia (rozjeżdżanie, wydeptanie, zaśmiecenie)	XX	UI			
					Stan kluczowych dla różnorodności biologicznej gatunków lokalnie typowych dla siedliska	XX	XX			
				Perspektywy ochrony	Perspektywy ochrony	XX	FV			

kwaśne buczyny (<i>Luzulo pilosae- Fagetum</i>)	9110	2 - Komańcza	Powierzchnia siedliska	Powierzchnia siedliska	XX	FV	FV	Stan ochrony kwaśnych buczyn określono na podstawie oceny wskaźników specyficznej struktury i funkcji tego siedliska przeprowadzonej na trzech powierzchniach kołowych rozmieszczonych systematycznie w siatce ATPOL w Nadleśnictwie Komańcza. Ocenę wskaźnika „ekspansywne gatunki rodzime” obniżono ze względu na liczne występowanie na większości badanych powierzchni jeżyny <i>Rubus hirtus</i> .
			Struktura i funkcje	Charakterystyczna kombinacja florystyczna runa*	XX	FV		
				Gatunki dominujące w poszczególnych warstwach fitocenozy*	XX	FV		
				Udział w drzewostanie łącznie buka, jodły (tylko w jej naturalnym zasięgu geograficznym), jawora*	XX	FV		
				Udział gatunków „wczesnosukcesyjnych” w drzewostanie	XX	XX		
				Gatunki obce ekologicznie w drzewostanie	XX	FV		
				Gatunki obce geograficznie w drzewostanie i podroście*	XX	FV		
				Martwe drewno (łącznie zasoby)	XX	FV		
				Martwe drewno leżące lub stojące >3 m długości i >50 cm grubości *	XX	XX		
				Wiek drzewostanu (obecność starodrzewu)*	XX	FV		
				Naturalne odnowienie buka	XX	U1		
				Struktura pionowa i przestrzenna roślinności	XX	FV		
				Inwazyjne gatunki obce w podszycie i runie	XX	FV		

				Ekspansywne gatunki rodzime (apofity) w runie; w tym gatunki porębowe, w tym trzcinnik piaskowy, jeżyny	XX	U1		
				Zniszczenia runa i gleby związane z pozyskaniem drewna	XX	XX		
				Inne zniekształcenia (rozjeżdżenie, wydeptanie, zaśmiecenie)	XX	FV		
				Stan kluczowych dla różnorodności biologicznej gatunków lokalnie typowych dla siedliska	XX	XX		
			Perspektywy ochrony	Perspektywy ochrony	XX	FV		
kwaśne buczyny (<i>Luzulo pilosae-Fagetum</i>)	9110	3 - Rymanów	Powierzchnia siedliska	Powierzchnia siedliska	XX	FV	FV	Stan ochrony kwaśnych buczyn określono na podstawie oceny wskaźników specyficznej struktury i funkcji tego siedliska przeprowadzonej na 3 powierzchniach kołowych rozmieszczonych systematycznie w siatce ATPOL w Nadleśnictwie Rymanów
			Struktura i funkcje	Charakterystyczna kombinacja florystyczna runa*	XX	FV		
				Gatunki dominujące w poszczególnych warstwach fitocenozy*	XX	FV		
				Udział w drzewostanie łącznie buka, jodły (tylko w jej naturalnym zasięgu geograficznym), jawora*	XX	FV		
				Udział gatunków „wczesnosukcesyjnych” w drzewostanie	XX	XX		
				Gatunki obce ekologicznie w drzewostanie	XX	FV		
				Gatunki obce geograficznie w drzewostanie i podroście*	XX	FV		

				Martwe drewno (łącznie zasoby)	XX	FV		
				Martwe drewno leżące lub stojące >3 m długości i >50 cm grubości *	XX	XX		
				Wiek drzewostanu (obecność starodrzewu)*	XX	FV		
				Naturalne odnowienie buka	XX	XX		
				Struktura pionowa i przestrzenna roślinności	XX	FV		
				Inwazyjne gatunki obce w podszycie i runie	XX	FV		
				Ekspansywne gatunki rodzime (apofity) w runie; w tym gatunki porębowe, w tym trzcinnik piaskowy, jeżyny	XX	FV		
				Zniszczenia runa i gleby związane z pozyskaniem drewna	XX	XX		
				Inne zniekształcenia (rozjeżdżenie, wydeptanie, zaśmiecenie)	XX	FV		
				Stan kluczowych dla różnorodności biologicznej gatunków lokalnie typowych dla siedliska	XX	XX		
			Perspektywy ochrony	Perspektywy ochrony	XX	FV		
Jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stokach i zboczach (<i>Tilio</i>)	9180	Cergowa	Powierzchnia siedliska	Powierzchnia	FV		Ocena ogólna: FV	Badania monitoringowe prowadził dr. hab. Jan Bodziarczyk w roku 2006.
			Struktura i funkcje	Udział procentowy siedliska na transekcje	FV			

<i>plathyphyllis- Acerion pseudoplatani</i>				Gatunki charakterystyczne	FV			Ze względu na stabilny stan siedliska, uznano, że nie ma potrzeby powtarzania badań, tym bardziej, że w roku 2013 lub 2014 będą one powtarzane w ramach PMŚ na wszystkich wymienionych stanowiskach
				Gatunki dominujące	FV			
				Obce gatunki inwazyjne	FV			
				Rodzime gatunki ekspansywne roślin zielnych	FV			
				Gatunki ziołoroślowe	FV			
				Wiek drzewostanu	FV			
				Gatunki obce w drzewostanie	FV			
				Gatunki obce w drzewostanie	FV			
				Pionowa struktura roślinności	FV			
				Przekształcenia związane z użytkowaniem	FV			
			Perspektywy ochrony	Perspektywy ochrony	FV			
		Góra Piotruś 1	Powierzchnia siedliska		FV		Ocena ogólna: FV	Badania monitoringowe prowadził dr. hab. Jan Bodziarczyk w latach 2006 i 2008. Ze względu na stabilny stan siedliska, uznano, że nie ma potrzeby powtarzania badań, tym bardziej, że w roku 2013 lub 2014 będą one powtarzane w ramach PMŚ na wszystkich wymienionych stanowiskach
			Struktura i funkcje	Udział procentowy siedliska na transekcie	FV			
				Gatunki charakterystyczne	FV			
				Gatunki dominujące	FV			
				Obce gatunki inwazyjne	FV			
				Rodzime gatunki ekspansywne roślin zielnych	FV			
				Gatunki ziołoroślowe	FV			
				Wiek drzewostanu	FV			
				Gatunki obce w drzewostanie	FV			
				Gatunki obce w drzewostanie	FV			

				Pionowa struktura roślinności	FV			
				Przekształcenia związane z użytkowaniem	FV			
				Perspektywy ochrony	FV			
		Góra Piotruś 2	Powierzchnia siedliska		FV		Ocena ogólna: FV	Badania monitoringowe prowadził dr. hab. Jan Bodziarczyk w latach 2006 i 2008. Ze względu na stabilny stan siedliska, uznano, że nie ma potrzeby powtarzania badań, tym bardziej, że w roku 2013 lub 2014 będą one powtarzane w ramach PMŚ na wszystkich wymienionych stanowiskach
			Struktura i funkcje	Udział procentowy siedliska na transekcje	FV			
				Gatunki charakterystyczne	FV			
				Gatunki dominujące	FV			
				Obce gatunki inwazyjne	FV			
				Rodzime gatunki ekspansywne roślin zielnych	FV			
				Gatunki ziołoroślowe	FV			
				Wiek drzewostanu	FV			
				Gatunki obce w drzewostanie	FV			
				Gatunki obce w drzewostanie	FV			
				Pionowa struktura roślinności	FV			
				Przekształcenia związane z użytkowaniem	FV			
			Perspektywy ochrony		FV			
		Ostra 1	Powierzchnia siedliska		FV		Ocena ogólna: FV	Badania monitoringowe prowadził dr. hab. Jan Bodziarczyk w latach 2006 i 2008. Ze względu na stabilny stan siedliska, uznano, że nie ma potrzeby powtarzania badań, tym bardziej, że w roku 2013
			Struktura i funkcje	Udział procentowy siedliska na transekcje	FV			
				Gatunki charakterystyczne	FV			
				Gatunki dominujące	FV			
				Obce gatunki inwazyjne	FV			
				Rodzime gatunki ekspansywne roślin zielnych	FV			
				Gatunki ziołoroślowe	FV			

				Wiek drzewostanu	FV			lub 2014 będą one powtarzane w ramach PMŚ na wszystkich wymienionych stanowiskach
				Gatunki obce w drzewostanie	FV			
				Gatunki obce w drzewostanie	FV			
				Pionowa struktura roślinności	FV			
				Przekształcenia związane z użytkowaniem	FV			
				Perspektywy ochrony	FV			
		Ostra 2	Powierzchnia siedliska		FV		Ocena ogólna: FV	Badania monitoringowe prowadził dr. hab. Jan Bodziarczyk w roku 2006. Ze względu na stabilny stan siedliska, uznano, że nie ma potrzeby powtarzania badań, tym bardziej, że w roku 2013 lub 2014 będą one powtarzane w ramach PMŚ na wszystkich wymienionych stanowiskach
			Struktura i funkcje	Udział procentowy siedliska na transekcje	FV			
				Gatunki charakterystyczne	FV			
				Gatunki dominujące	FV			
				Obce gatunki inwazyjne	FV			
				Rodzime gatunki ekspansywne roślin zielnych	FV			
				Gatunki ziółoroślowe	FV			
				Wiek drzewostanu	FV			
				Gatunki obce w drzewostanie	FV			
				Gatunki obce w drzewostanie	FV			
				Pionowa struktura roślinności	FV			
				Przekształcenia związane z użytkowaniem	FV			
				Perspektywy ochrony	FV			
		Ostra 3	Powierzchnia siedliska		FV		Ocena ogólna: FV	Badania monitoringowe prowadził dr. hab. Jan Bodziarczyk w roku 2006.
			Struktura i funkcje	Udział procentowy siedliska na transekcje	FV			
				Gatunki charakterystyczne	FV			

				Gatunki dominujące	FV			Ze względu na stabilny stan siedliska, uznano, że nie ma potrzeby powtarzania badań, tym bardziej, że w roku 2013 lub 2014 będą one powtarzane w ramach PMŚ na wszystkich wymienionych stanowiskach
				Obce gatunki inwazyjne	FV			
				Rodzime gatunki ekspansywne roślin zielnych	FV			
				Gatunki ziółoroślowe	FV			
				Wiek drzewostanu	FV			
				Gatunki obce w drzewostanie	FV			
				Gatunki obce w drzewostanie	FV			
				Pionowa struktura roślinności	FV			
				Przekształcenia związane z użytkowaniem	FV			
			Perspektywy ochrony		FV			
		Roztoka Wielka 1	Powierzchnia siedliska		FV		Ocena ogólna: FV	Badania monitoringowe prowadził dr. hab. Jan Bodziarczyk w roku 2008. Ze względu na stabilny stan siedliska, uznano, że nie ma potrzeby powtarzania badań, tym bardziej, że w roku 2013 lub 2014 będą one powtarzane w ramach PMŚ na wszystkich wymienionych stanowiskach
			Struktura i funkcje	Udział procentowy siedliska na transekcje	FV			
				Gatunki charakterystyczne	FV			
				Gatunki dominujące	FV			
				Obce gatunki inwazyjne	FV			
				Rodzime gatunki ekspansywne roślin zielnych	FV			
				Gatunki ziółoroślowe	FV			
				Wiek drzewostanu	FV			
				Gatunki obce w drzewostanie	FV			
				Gatunki obce w drzewostanie	FV			
				Pionowa struktura roślinności	FV			
			Przekształcenia związane z użytkowaniem		FV			

			Perspektywy ochrony		FV			
Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (Salicetum albo-fragilis, Populetum albae, Alnenion	91E0	Bielcza	Powierzchnia siedliska		U1		ocena ogólna: U1 Monitoring siedli- ska prowadzony przez dr Wojciecha Mroza w latach 2006-2008 w ramach „Monito- ringu gatunków i siedlisk przyrodni- czych” Państwo- wego monitoringu środowiska” GIOŚ	Zbyt mała powierzchnia (ok. 1 ha); stanowisko otoczone drogami, pastwiskami i łąkami.
			Struktura i funkcje	Gatunki charakterystyczne	FV			
				Gatunki dominujące	XX			
				Gatunki obce geograficznie w drzewostanie	FV			
				Inwazyjne gatunki obce w podszycie i runie	FV			
				Ekspansywne gatunki rodzime w runie	XX			
				Martwe drewno	XX			
				Martwe drewno wielkowymiarowe	XX			
				Naturalność koryta	U1			kamieniec ubity przez cią- gnik, ślady pozyskania żwiru
				Reżim wodny	FV			
				Wiek drzewostanu	U1			Olcha szara i wierzba biała 20-40 lat.
				Pionowa struktura	XX			
				Naturalne odnowienie	FV			
				Zniszczenia związane z pozyskaniem drewna	U1			pojedyncze drzewa usuwane
				Inne zniekształcenia	XX			
				Stan gatunków kluczowych	XX			
			Perspektywy ochrony		U1			Wpływ użytkowania rolni- czego w pobliżu, pozyskanie żwiru, możliwość regulacji potoku, wydeptywanie, znisz- czenia mechaniczne - ograniczone możliwości ochrony.

Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (Salicetum albo-fragilis, Populetum albae, Alnenion	91E0	Daliowa	Powierzchnia siedliska		U1		Kompleks zwarty, ale niebyt duży i silnie izolowany od innych łęgów. zalewy zbyt słabe do utrzy- mania roślinności łęgowej Przeważa drągowina olchy szarej; niektóre drzewa starsze. Bogata struktura podrostu. Słabe perspektywy ze względów na sąsiedztwo zabudowań, gruntów rolni- czych oraz brak ochrony prawnej Duża powierzchnia łęgów w dużym kompleksie z innymi zbiorowiskami leśnymi o charakterze naturalnym
			Struktura i funkcje	Gatunki charakterystyczne	U1		
				Gatunki dominujące	XX		
				Gatunki obce geograficznie w drzewostanie	FV		
				Inwazyjne gatunki obce w podszycie i runie	FV		
				Ekspansywne gatunki rodzime w runie	XX		
				Martwe drewno	XX		
				Martwe drewno wielkowymiarowe	XX		
				Naturalność koryta	FV		
				Reżim wodny	U1		
				Wiek drzewostanu	U1		
				Pionowa struktura	XX		
				Naturalne odnowienie	FV		
				Zniszczenia związane z pozyskaniem drewna	FV		
				Inne zniekształcenia	XX		
				Stan gatunków kluczowych	XX		
			Perspektywy ochrony				
Łęgi wierzbowe, topolowe,	91E0	Przełom Jasiołki 1	Powierzchnia siedliska		FV		

olszowe i jesionowe (Salicetum albo-fragilis, Populetum albae, Alnenion			Struktura i funkcje	Gatunki charakterystyczne	FV		pojedyncze pędy niecierpka gruczołowego Impatiens glandulifera - istnieje zagro- żenie ekspansji
				Gatunki dominujące	XX		
				Gatunki obce geograficznie w drzewostanie	FV		
				Inwazyjne gatunki obce w podszycie i runie	U1		
				Ekspansywne gatunki rodzime w runie	XX		
				Martwe drewno	XX		
				Martwe drewno wielkowymiarowe	XX		
				Naturalność koryta	FV		
				Reżim wodny	FV		
				Wiek drzewostanu	FV		
				Pionowa struktura	XX		
				Naturalne odnowienie	FV		
				Zniszczenia związane z pozyskaniem drewna	FV		
				Inne zniekształcenia	XX		
				Stan gatunków kluczowych	XX		
			Perspektywy ochrony		XX		
Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (Salicetum albo-fragilis, Populetum albae, Alnenion	91E0	Przełom Jasiołki 2	Powierzchnia siedliska		U1		
			Struktura i funkcje	Gatunki charakterystyczne	U1		
				Gatunki dominujące	XX		
				Gatunki obce geograficznie w drzewostanie	FV		
				Inwazyjne gatunki obce w podszycie i runie	FV		
				Ekspansywne gatunki rodzime w runie	XX		
				Martwe drewno	XX		

				Martwe drewno wielkowymiarowe	XX			
				Naturalność koryta	FV			
				Reżim wodny	FV			
				Wiek drzewostanu	FV			
				Pionowa struktura	XX			
				Naturalne odnowienie	U1			
				Zniszczenia związane z pozyskaniem drewna	FV			
				Inne zniekształcenia	XX			
				Stan gatunków kluczowych	XX			
			Perspektywy ochrony		XX			
	91E0	Puławy	Powierzchnia siedliska		U2			
			Struktura i funkcje	Gatunki charakterystyczne	U1			A: Salix alba 5%. B: Salix alba 20%
				Gatunki dominujące	U1			A: Fraxinus excelsior 40%, Acer pseudoplatanus 30%. B: Humulus lupulus 50%, Cornus sanguinea 30%. C: Cirsium oleraceum 30%, Urtica dioica 30%, Chaerophyllum aromaticum 5%, Eupatorium cannabinum 5%.
				Gatunki obce geograficznie w drzewostanie	FV			
				Inwazyjne gatunki obce w podszycie i runie	U1			<i>Rudbeckia laciniata</i> - kilkadziesiąt okazów w jednym płacie.
				Ekspansywne gatunki rodzime w runie	U1			<i>Cirsium oleraceum</i> , <i>Eupatorium cannabinum</i> .
				Martwe drewno	U2			
				Martwe drewno wielkowymiarowe	XX			
				Naturalność koryta	FV			

				Reżim wodny	FV			
				Wiek drzewostanu	U1			
				Pionowa struktura	FV			
				Naturalne odnowienie	U2			
				Zniszczenia związane z pozyskaniem drewna	FV			
				Inne zniekształcenia	XX			
				Stan gatunków kluczowych	XX			
			Perspektywy ochrony		FV			
Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (Salicetum albo-fragilis, Populetum albae, Alnenion	91E0	Rudawka	Powierzchnia siedliska		U1			
			Struktura i funkcje	Gatunki charakterystyczne	U1			<i>Carex remota</i> , <i>Carex pendula</i> ;
				Gatunki dominujące	U1			A: Salix alba 30%, Alnus incana 20%, Pinus silvestris 20 % B: Corylus avellana 30%, Viburnum opulus 5%, Sambucus nigra 5% C: Rubus hirtus 50%, Stachys sylvatica 10%, Eupatorium cannabinum 5%, Chaerophyllum hirsutum 10%.
				Gatunki obce geograficznie w drzewostanie	U1			
				Inwazyjne gatunki obce w podszycie i runie	FV			
				Ekspansywne gatunki rodzime w runie	U1			<i>Rubus hirtus</i>
				Martwe drewno	U1			
				Martwe drewno wielkowymiarowe	XX			
				Naturalność koryta	FV			
				Reżim wodny	FV			

				Wiek drzewostanu	U1			pojedyncze odnowienie olchy
				Pionowa struktura	FV			
				Naturalne odnowienie	U2			
				Zniszczenia związane z pozyskaniem drewna	FV			
				Inne zniekształcenia	XX			
				Stan gatunków kluczowych	XX			
			Perspektywy ochrony		FV			
Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (Salicetum albo-fragilis, Populetum albae, Alnenion	91E0	Zyndranowa	Powierzchnia siedliska		U1			<50 lat, ale należy wziąć pod uwagę biologię olszy szarej; Jw, Gb, Wrzb - pojedynczy podrost. Olsz - odrośla. Jd - pojedynczy nalot
			Struktura i funkcje	Gatunki charakterystyczne	FV			
				Gatunki dominujące	FV			
				Gatunki obce geograficznie w drzewostanie	FV			
				Inwazyjne gatunki obce w podszycie i runie	FV			
				Ekspansywne gatunki rodzime w runie	FV			
				Martwe drewno	U1			
				Martwe drewno wielkowymiarowe	XX			
				Naturalność koryta	FV			
				Reżim wodny	FV			
				Wiek drzewostanu	U2			
				Pionowa struktura	FV			
				Naturalne odnowienie	U1			

				Zniszczenia związane z pozyskaniem drewna	FV		
				Inne zniekształcenia	XX		
				Stan gatunków kluczowych	XX		
			Perspektywy ochrony		FV		

Gatunki roślin

Przedmioty ochrony objęte Planem								
Siedliska przyrodnicze	Kod przedmiotu ochrony	Stanowisko	Parametr stanu	Wskaźnik	Ocena stanu ochrony na podstawie dostępnych danych wg skali FV, UI, U2	Ocena stanu ochrony po weryfikacji terenowej wg skali FV, UI, U2	Ogólna ocena stanu ochrony siedliska/gatunku wg skali FV, UI, U2	Uwagi
Agrimonia pilosa	1939		Parametr populacja	Liczba kęp	XX	U1/U2	U1	
				Stabilność populacji	XX	XX		
				Liczba pędów generatywnych	XX	U1		
				Stabilność liczby pędów generatywnych	XX	XX		
				Liczba siewek	XX	XX		
				Stan zdrowotny	XX	FV		
			Parametr siedlisko gatunku	Powierzchnia potencjalnego siedliska	XX	FV		
				Powierzchnia zajętego siedliska	XX	U1/U2		

				Stabilność powierzchni zajętego siedliska	XX	XX		
				Zwarcie drzew i krzewów	XX	FV		
				Ocienienie całkowite	XX	FV		
				Gatunki ekspansywne	XX	FV/U1		
				Gatunki obce, inwazyjne	XX	FV		
				Wysokość runi	XX	FV		
				Wojłok (martwa materia organiczna)	XX	U1		
				Miejsca do kiełkowania	XX	U1		
			Szanse zachowania gatunku		XX	FV		
Eleocharis carniolica	1898		Parametr populacja	Liczebność	U2	FV	U2	
				<i>Liczba (%) osobników generatywnych*</i>	FV	FV		
				<i>Przeciętny szacowany odsetek pędów płodnych u osobników generatywnych</i>	XX	XX		
				<i>Typ rozmieszczenia</i>	XX	XX		
				<i>Liczba siewek/os. młodocianych**</i>	XX	XX		
				<i>Średnia wysokość roślin</i>	XX	FV		
				Stan zdrowotny	FV	FV		
			Parametr siedlisko gatunku	Powierzchnia potencjalnego siedliska	U1	FV		
				Powierzchnia zajętego siedliska	U2	FV		
				Miejsca do kiełkowania	U2	FV		
				Fragmentacja siedliska	U2	FV		
				Stopień uwodnienia siedliska	U2	U2		
				Ocienienie siedliska	U2	U1		

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

GENERALNA
DYREKCJA
OCHRONY
ŚRODOWISKA

REGIONALNA
DYREKCJA
OCHRONY
ŚRODOWISKA
W RZESZOWIE

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

				Gatunki ekspansywne	U2	U1		
				Gatunki obce inwazyjne	FV	FV		
				Wysokość runi	U2	U1		
				Zwarcie runi	U2	U2		
				Ocienienie całkowite	U2	U2		
				Wojłok (martwa materia organiczna)	FV	FV		
			Szanse zachowania gatunku		U1	FV		

Gatunki zwierząt

Gatunek	Kod przedmiotu ochrony	Stanowisko	Parametr stanu	Wskaźnik	Ocena stanu ochrony na podstawie danych	Ocena stanu po weryfikacji	Ogólna ocena ochrony stanowiska wg skali FV, U1, U2	Ocena stanu ochrony gatunku wg skali FV, U1, U2	Uwagi
Podkowiec mały	1303	Jaskinia Gdzie Wpadł Grotołaz, Jaskinia Przy Szkółce, Jaskinia Pod Bukiem, Jaskinia Wodna (w Piotrusiu), Jaskinia na Wierzchowinie I, Jaskinia na Wierzchowinie II.	Stan populacji	Liczebność	FV	FV	FV	FV	Regularny coroczny monitoring podkowca małego we wszystkich tych jaskiniach prowadzony jest od trzech lat. Liczebność nietoperzy w obrębie tych jaskiń w tym okresie wzrosła.
			Stan siedliska(schronienia zimowe)	Powierzchnia	FV	FV			
				Zabezpieczenie przed niepokojeniem	FV	FV			Otwór Jaskini Gdzie Grotołaz Wpadł jest zabezpieczony kratą zamykaną na okres zimowy.
				Dostępność i ekspozycja wlotów	FV	FV			
				Obecność bezpiecznych tras przelotów na żerowiska	FV	FV			
				Niezmienność warunków mikroklimatu	FV	FV			

				Istotne zmiany w areale zerowisk	FV	FV			
			Perspektywy ochrony/zachowania		FV	FV			
Nocek duży	1324	Jaskinia Gdzie Wpadł Grotołaz, Jaskinia Przy Szkółce, Jaskinia Pod Bukiem, Jaskinia na Wierzchowinie I, Jaskinia na Wierzchowinie II.	Stan populacji	Liczebność	FV	FV	FV	FV	Liczebność jest niewysoka nieznacznie rośnie
			Stan siedliska Schronie nia zimowe	Powierzchnia	FV	FV			
				Zabezpieczenie przed niepokojeniem	FV	FV			Otwór Jaskini Gdzie Grotołaz Wpadł jest zabezpieczony kratą zamykaną na okres zimowy.
				Dostępność wylotów	FV	FV			
				Niezmienność warunków mikroklimatu	FV	FV			
			Perspektywy ochrony/zachowania		FV	FV			
Nocek orzęsiony	1321	Jaskinia na Wierzchowinie I, Jaskinia gdzie wpadł Grotołaz, jaskinia Pod Bukiem, Jaskinia Przy Szkółce	Stan populacji	Liczebność	U2	U2	U2	U2	2 hibernujące osobniki obserwowane były w Jaskini Gdzie Wpadł Grotołaz.
			Stan siedliska Schronie nia zimowe**	Powierzchnia	FV	FV			
				Zabezpieczenie przed niepokojeniem	FV	FV			Otwór Jaskini Gdzie Wpadł Grotołaz jest zabezpieczony kratą zamykaną na okres zimowy.
				Dostępność wylotów	FV	FV			

				Niezmienność warunków mikroklimatu	FV	FV			
				Perspektywy ochrony/zachowania	FV	FV			

*Waloryzacja stanu populacji zimującej norka orzęsionego na poziomie tej ostoi jest utrudniona (wręcz niemożliwa) ze względu na bardzo nieliczną i nieregularną obecność tego gatunku (jednorazowa obecność). Nawet największe hibernakula Karpat Polskich wykorzystywane są zwykle przez nieliczne osobniki tego gatunku, które mogą być obecne w tych schronieniach nieregularnie. Waloryzacji należy dokonywać na poziomie regionu biogeograficznego.

**Warunki mikroklimatyczne panujące w schronieniach są optymalne dla tego gatunku.

Nocek Bechsteina	1323	Jaskinia na Wierzchowinie I, Jaskinia gdzie wpadł Grotolaz, jaskinia Pod Bukiem, Jaskinia Przy Szkółce	Stan populacji*	Liczebność	U2	U2	U2	U1	Pojedyncze osobniki obserwowane są bardzo rzadko i nielicznie
			Stan siedliska (schronienia zimowe) **	Powierzchnia	FV	FV			
				Zabezpieczenie przed niepokojeniem	FV	FV			
				Dostępność wylotów	FV	FV			
				Temperatura	FV	FV			> 6-11°C
				Wilgotność	FV	FV			> 80-90%
				Udział terenów leśnych w otoczeniu schronienia	FV	FV			
				Łączność ekologiczna kryjówek z potencjalnymi biotopami leśnymi	FV	FV			
			Perspektywy ochrony/zachowania		FV	FV			

*Waloryzacja stanu populacji zimującej nocka Bechsteina na poziomie tej ostoi jest utrudniona ze względu na bardzo rzadką i nieliczną obecność tego gatunku w okresie zimowym. Nawet największe hibernakula Karpat Polskich wykorzystywane są zwykle przez pojedyncze osobniki tego gatunku, które mogą być obecne w tych schronieniach nieregularnie. Waloryzacji należy dokonywać na poziomie regionu biogeograficznego.

**Warunki mikroklimatyczne panujące w schronieniach są optymalne dla tego gatunku.

Nocek Bechsteina	1323	J. w.	Populacja (schronienia letnie)	Obecność gatunku	FV	FV	FV	U1	Monitoring prowadzony wg. wytycznych zawartym w przewodniku metodycznym wykazał obecności karmiących samic nocka Bechsteina w obrębie Ostoi. Odłowy prowadzone w okresie rojenia w latach 2008-2012 wskazują także na bardzo liczną obecność tego gatunku przy otworach jaskiń tego obszaru. Obecność dorosłych samic z wyraźnie widocznymi łysinkami wokółsutkowymi i młodych osobników wskazuje jednoznacznie, że nietoperz tego występuje tu licznie – stąd taka ocena stanu populacji.
Mopek	1308	J. w.	Stan populacji	Liczebność	U2	U2	U2	U2	Nie stwierdzono jego obecności w okresie zimowym
		J. w.	Stan siedliska* (schronienia zimowe)	Powierzchnia	FV	FV			
				Zabezpieczenie przed niepokojeniem	FV	FV			
				Dostępność wylotów	FV	FV			
				Temperatura	XX	U2			> 6-11°C
				Udział terenów leśnych w otoczeniu schronienia	FV	FV			

				Łączność ekologiczna kryjówek z potencjalnymi biotopami letnimi	FV	FV			
				Perspektywy ochrony/zachowania	U2	U2			

*Mopek jest gatunkiem zimnolubnym. W jaskiniach tej ostoi panuje zbyt wysoka temperatura by mógł je zasiedlać mopek.

Mopek	1308		Stan populacji (schronienia letnie)	Rozród gatunku	XX	U2	U2	U2	Monitoring stanu populacji prowadzono wg wytycznych zawartym w przewodniku metodycznym GDOŚ prowadzony w ramach niniejszego opracowania jak i w latach 2008-2012 nie wykazał obecności karmiących samic lub młodych osobników mopka w obrębie obszaru.
				Aktywność gatunku*	XX	U1			Rejestrowano sygnały echolokacyjne mopka w sąsiedztwie Jaskini Gdzie Wpadł Grotołaz (odławiano także samce)

*W trakcie odłowów przy otworach jaskiń w okresie rojenia w sąsiedztwie Jaskini Grotołaz Wpadł odławiano nieliczne samce mopka.

Gatunek	Kod przedmiotu ochrony	Stanowisko	Parametr stanu	Wskaźnik	Ocena stanu ochrony na podstawie danych	Ocena stanu po weryfikacji	Ogólna ocena ochrony stanowiska wg skali FV, U1, U2	Ocena stanu ochrony gatunku wg skali FV, U1, U2	Uwagi
Bóbr europejski <i>Castor fiber</i> (Linnaeus, 1758)	1337	Ostoja Jaślicka E 21 49 27 N 49 24 33	Stan populacji	Liczebność	FV	Nie prowadzon o weryfikacji terenowej, ocena oparta na danych ze strategii opracowan ej w ramach projektu PL0108 Natura 2000 w Karpatach	FV	FV	Górskie ciek i są suboptymalnym siedliskiem dla bobra, stąd ocena stanu siedliska U1; niemniej jest to stan naturalny dla tego obszaru, dlatego ogólna ocena stanu ochrony - FV
			Stan siedliska	Jakość siedliska	U1	Nie prowadzon o weryfikacji terenowej, ocena oparta na danych ze strategii opracowan ej w ramach			

						projektu PL0108 Natura 2000 w Karpatach			
			Perspektywy ochrony/zachowa nia		FV	Nie prowadzon o weryfikacji terenowej, ocena oparta na danych ze strategii opracowan ej w ramach projektu PL0108 Natura 2000 w Karpatach			
Niedźwiedź brunatny <i>Ursus arctos</i> (Linnaeus, 1758)	1354*	Ostoja Jaśliska E 21 49 27 N 49 24 33	Stan populacji	Liczebność	U2	Nie prowadzon o weryfikacji terenowej, dane z dostępnej literatury i baz danych	U1	U1	Monitoring gatunku prowa- dzono w latach 2006-2008 w ramach „Monitoringu gatun- ków i siedlisk przyrodni- czych” Państwowego monito- ringu środowiska” GIOŚ. Ogólnie stan zachowania ocenia się jako niezadowala- jący (U1). Autor opracowania dotyczącego monitoringu 2007-2008 (Jakubiec 2008) sugeruje, iż ogólny stan po-
				Rozród	U2				
				Płodność	U2				
		Ostoja Jaśliska E 21 49 27 N 49 24 33	Stan siedliska	Zalesienie (85%)	FV	Nie prowadzon o			
				Fragmentacja	XX				

				siedliska LD		weryfikacji terenowej, dane z dostępnej literatury i baz danych			winien być oceniony jako zły (U2), jednak w przypadku obszarów o powierzchni zbyt małej w stosunku do wymagań gatunku (np. Ostoja Jaśliska czy Ostoja Magurska), stan populacji nie może być lepszy, zatem ocenę ogólną stanu ochrony podniesiono o jeden stopień (do U1).
				Sieć drogowa (1,04km/1km ²)	U1				
				Zaludnienie	FV				
				Turystyka (>3,5 miejsca hotelowego/km ²)	FV				
		Ostoja Jaśliska E 21 49 27 N 49 24 33	Perspektywy ochrony/zachowania		U1	Nie prowadzono weryfikacji terenowej, dane z dostępnej literatury i baz danych			
1352* Wilk <i>Canis lupus</i> Linnaeus, 1758	1352*	Ostoja Jaśliska E 21 49 27 N 49 24 33	Stan populacji	Zagęszczenie populacji	FV	Nie prowadzono weryfikacji terenowej, dane z dostępnej literatury i baz danych	FV	FV	
				Liczba watah	FV				
		Ostoja Jaśliska E 21 49 27 N 49 24 33	Stan siedliska	Lesistość (85%)	FV	Nie prowadzono weryfikacji terenowej, dane z			
				Fragmentacja siedliska (0,77km/km ²)	FV				
				Zagęszczenie	U2				

				dróg (1,04km/1km ²)		dostępnej literatury i baz danych			
				Dostępność bazy pokarmowej	FV				
				Stopień izolacji siedlisk(GIS, np. Least Cost Path Method)	XX				
				Ostoja Jaśliska E 21 49 27 N 49 24 33	Perspektywy ochrony/zachowa nia				
1361 Ryś euroazjatycki <i>Lynx lynx</i> (Linnaeus, 1758)	1361	Ostoja Jaśliska E 21 49 27 N 49 24 33	Stan populacji	Zagęszczenie populacji	FV	Nie prowadzon o weryfikacji terenowej, dane z dostępnej literatury i baz danych	U1	U1	
				Liczba samic prowadzących młode	FV				
				Średnia liczba młodych na dorosłą samicę	XX				
		Ostoja Jaśliska E 21 49 27 N 49 24 33	Stan siedliska	Lesistość (85%)	FV	Nie prowadzon o weryfikacji			
				Fragmentacja siedliska	FV				

				(0,77km/km ²)		terenowej, dane z dostępnej literatury i baz danych			
				Zagęszczenie dróg (1,04km/1km ²)	U2				
				Dostępność bazy pokarmowej	FV				
				Stopień izolacji siedlisk (GIS, np. Least Cost Path Method)	XX				
		Ostoja Jaślicka E 21 49 27 N 49 24 33	Perspektywy ochrony/zachowa nia		U1	Nie prowadzon o weryfikacji terenowej, dane z dostępnej literatury i baz danych			
Wydra <i>Lutra lutra</i> (Linnaeus, 1758)	1355	Ostoja Jaślicka E 21 49 27 N 49 24 33	Stan populacji	Liczebność	FV	Nie prowadzon o weryfikacji terenowej, ocena oparta na danych z inwentaryz acji LP	FV	FV	

			Stan siedliska	Jakość siedliska	FV	Nie prowadzon o weryfikacji terenowej, ocena oparta na danych z inwentaryzacji LP			
			Perspektywy ochrony/zachowania		FV	Nie prowadzon o weryfikacji terenowej, ocena oparta na danych z inwentaryzacji LP			
Brzanka <i>Barbus carpathicus (peloponnesius)</i>	2503	JASIOŁKA W OLA NIŻNA	Stan populacji	Struktura wiekowa	U2	U2	U2	U2	okresowo gatunek może pojawiać się w tym odcinku rzeki
				Zagęszczenie	XX	U2			
			Stan siedliska	Geometria koryta	XX	FV			
				Materiał budujący dno koryta	XX	FV			
				Przepływ	XX	FV			
				Charakter i modyfikacje brzegów	XX	FV			
				Łączność koryta z obszarem	XX	FV			

				zalewowym, mobilność koryta						
				Ciągłość rzeki	XX	FV				
				Ogólna ocena hydromorfolo giczna	XX	FV				
			Perspektywy ochrony/zachowania	U2	U2					
		JASIOŁKA_PO SADA JAŚLISKA	Stan populacji	Struktura wiekowa	XX	U1	U2		początek strefy stałego występowania gatunku	
				Zagęszczenie	U2	U1				
			Stansiedliska	Geometria koryta	XX	FV				
				Materiał budujący dno koryta	XX	FV				
				Przepływ	XX	FV				
				Charakter i modyfikacje brzegów	XX	FV				
				Łączność koryta z obszarem zalewowym, mobilność koryta	XX	FV				
				Ciągłość rzeki	XX	FV				
				Ogólna ocena hydromorfolo giczna	XX	FV				
				Perspektywy ochrony/zachowania	XX	U2				
		JASIOŁKA_ST ASIANIE	Stan populacji	Struktura wiekowa	FV	U1	U1			
				Zagęszczenie	FV	U1				

			Stan siedliska	Geometria koryta	XX	FV			
				Materiał budujący dno koryta	XX	FV			
				Przepływ	XX	FV			
				Charakter i modyfikacje brzegów	XX	FV			
				Łączność koryta z obszarem zalewowym, mobilność koryta	XX	FV			
				Ciągłość rzeki	XX	U1			
				Ogólna ocena hydromorfologiczna	XX	U1			
			Perspektywy ochrony/zachowania		FV	FV			
		BIELCZA-LIPNICA	Stan populacji	Struktura wiekowa	XX	U2	U2		początek strefy stałego występowania gatunku
				Zagęszczenie	XX	U1			
			Stan siedliska	Geometria koryta	XX	FV			
				Materiał budujący dno koryta	XX	U1			
				Przepływ	XX	FV			
				Charakter i modyfikacje brzegów	XX	FV			
				Łączność koryta z	XX	FV			

				obszarem zalewowym, mobilność koryta					
				Ciągłość rzeki	XX	FV			
				Ogólna ocena hydromorfo- logiczna	XX	U1			
			Perspektywy ochrony/zachowania		XX	U1			
		WISŁOK- WISŁOK WIELKI	Stan populacji	Struktura wiekowa	XX	FV			siedlisko i populacja w dobry stanie, ocenę obniża obecność zbiornika zaporowego
				Zagęszczenie	XX	FV			
			Stan siedliska	Geometria koryta	XX	FV			
				Materiał budujący dno koryta	XX	FV			
				Przepływ	XX	FV			
				Charakter i modyfikacje brzegów	XX	FV			
				Łączność koryta z obszarem zalewowym, mobilność koryta	XX	FV			
				Ciągłość rzeki	XX	U2			
				Ogólna ocena hydromorfo- logiczna	XX	U2			
			Perspektywy ochrony/zachowania		XX	FV			
		WISŁOK_PUŁ AWY	Stan populacji	Struktura wiekowa	XX	U2	U2		siedlisko i populacja w dobry stanie, ocenę obniża obecność

			Stan siedliska	Zagęszczenie	U1	U1			zbiornika zaporowego
				Geometria koryta	XX	FV			
				Materiał budujący dno koryta	XX	FV			
				Przepływ		FV			
				Charakter i modyfikacje brzegów	XX	FV			
				Łączność koryta z obszarem zalewowym, mobilność koryta	XX	FV			
				Ciągłość rzeki	XX	U2			
				Ogólna ocena hydromorfologiczna	XX	U2			
			Perspektywy ochrony/zachowania		XX	FV			
		WISŁOK_RUD AWKA RYMANOWSK A	Stan pop ulac ji	Struktura wiekowa	XX	U1	U2		siedlisko i populacja w niezłym stanie, ocenę obniża obecność zbiornika zaporowego
				Zagęszczenie	U1	U1			
			Stan sied lisk a	Geometria koryta	XX	FV			
				Materiał budujący dno koryta	XX	FV			
				Przepływ	XX	FV			
				Charakter i modyfikacje brzegów	XX	FV			
				Łączność koryta z obszarem zalewowym, mobilność koryta	XX	FV			

				Ciągłość rzeki	XX	U2			
				Ogólna ocena hydromorfologiczna	XX	U2			
				Perspektywy ochrony/zachowania	U1	U1			
Głowacz białopletwy <i>Cottus gobio</i>	1163	JASIOŁKA_WOLA NIŻNA	Stan populacji	Struktura wiekowa	U2	U2	U2	U2	siedlisko w niewielkim stopniu zgodne z wymaganiami gatunku, występowanie gatunku w przyszłości mało prawdopodobne
				Zagęszczenie	XX	U2			
			Stan siedliska	Geometria koryta	XX	FV			
				Materiał budujący dno koryta	XX	FV			
				Przepływ	XX	FV			
				Charakter i modyfikacje brzegów	XX	FV			
				Łączność koryta z obszarem zalewowym, mobilność koryta	XX	FV			
				Ciągłość rzeki	XX	FV			
				Ogólna ocena hydromorfologiczna	XX	FV			
				Perspektywy ochrony/zachowania	U2	U2			
		JASIOŁKA_PO SADA JAŚLISKA	Stan populacji	Struktura wiekowa	XX	U2	U2		siedlisko w niewielkim stopniu zgodne z wymaganiami gatunku, występowanie gatunku w przyszłości mało prawdopodobne
				Zagęszczenie	XX	U2			
			Stan siedliska	Geometria koryta	XX	FV			
				Materiał budujący dno koryta	XX	FV			
				Przepływ	XX	FV			
				Charakter i modyfikacje brzegów	XX	FV			
		Łączność koryta z obszarem zalewowym, mobilność koryta	XX	FV					

				Ciągłość rzeki	XX	FV					
				Ogólna ocena hydromorfologiczna	XX	FV					
				Perspektywy ochrony/zachowania	XX	U2					
		JASIOŁKA_ST ASIANIE	Stan pop ulac ji	Struktura wiekowa	XX	U2	U2				
				Zagęszczenie	XX	U2					
			Stan sied lisk a	Geometria koryta	XX	FV					
				Materiał budujący dno koryta	XX	FV					
				Przepływ	XX	FV					
				Charakter i modyfikacje brzegów	XX	FV					
				Łączność koryta z obszarem zalewowym, mobilność koryta	XX	FV					
				Ciągłość rzeki	XX	U1					
				Ogólna ocena hydromorfologiczna	XX	U1					
				Perspektywy ochrony/zachowania	XX	XX					
		BIELCZA-LIPNICA	Stan pop ulac ji	Struktura wiekowa	XX	U2	U2		możliwe współwystępowanie z głowaczem przegopłętym, pod warunkiem odbudowy populacji w niższej części Jasiołki		
				Zagęszczenie	XX	U2					
			Stan sied lisk a	Geometria koryta	XX	FV					
				Materiał budujący dno koryta	XX	U1					
				Przepływ	XX	FV					
				Charakter i modyfikacje brzegów	XX	FV					
				Łączność koryta z obszarem zalewowym, mobilność koryta	XX	FV					

				Ciągłość rzeki	XX	FV			
				Ogólna ocena hydromorfologiczna	XX	U1			
				Perspektywy ochrony/zachowania	XX	XX			
		WISŁOK-WISŁOK WIELKI	Stan populacji	Struktura wiekowa	XX	U2	U2		występowanie gatunku w przyszłości mało prawdopodobne ze względu na zbiornik zaporowy
				Zagęszczenie	XX	U2			
			Stan siedliska	Geometria koryta	XX	FV			
				Materiał budujący dno koryta	XX	FV			
				Przepływ	XX	FV			
				Charakter i modyfikacje brzegów	XX	FV			
				Łączność koryta z obszarem zalewowym, mobilność koryta	XX	FV			
				Ciągłość rzeki	XX	U2			
				Ogólna ocena hydromorfologiczna	XX	U2			
				Perspektywy ochrony/zachowania	XX	XX			
		WISŁOK_PULAWY	Stan populacji	Struktura wiekowa	XX	U2	U2		występowanie gatunku w przyszłości mało prawdopodobne ze względu na zbiornik zaporowy
				Zagęszczenie	XX	U2			
			Stan siedliska	Geometria koryta	XX	FV			
				Materiał budujący dno koryta	XX	FV			
				Przepływ	XX	FV			
				Charakter i modyfikacje brzegów	XX	FV			
				Łączność koryta z obszarem zalewowym, mobilność koryta	XX	FV			

				Ciągłość rzeki	XX	U2			występowanie gatunku w przyszłości mało prawdopodobneze względu na zbiornik zaporowy					
				Ogólna ocena hydromorfologiczna	XX	U2								
				Perspektywy ochrony/zachowania	XX	U2								
		WISŁOK_RUD AWKA RYMANOWSK A	Stan pop ulac ji	Struktura wiekowa	XX	U2	U2							
				Zagęszczenie	XX	U2								
			Stan sied lisk a gatu nku	Geometria koryta	XX	FV								
				Materiał budujący dno koryta	XX	FV								
				Przepływ	XX	FV								
				Charakter i modyfikacje brzegów	XX	FV								
				Łączność koryta z obszarem zalewowym, mobilność koryta	XX	FV								
				Ciągłość rzeki	XX	U2								
				Ogólna ocena hydromorfologiczna	XX	U2								
		Perspektywy ochrony/zachowania		XX	U2									
		Poczwarów ka zwężona	1014	Tylawa	Stan pop ulac ji			Liczebność		U1	FV	FV	FV	Stanowisko z monitoringu GIOŚ 2009; 115 os./m2 Gatunek stwierdzony na stanowisku w 2008 roku, w ramach prac inwentaryzacyjnych WZS w woj. Podkarpackim . Młaka o powierzchni ok. 25 ar, na której występuje stale wilgotna ściółka. Stanowisko otoczone jest łąkami kośnymi, od południa dodatkowo ograniczone
								Struktura wiekowa		XX	FV			
										Izolacja przestrzenna	U1			
Stan sied lisk a	Fragmentacja siedliska			FV	FV									
	Malakocenoza			XX	FV									
	Powierzchnia potencjalnego siedliska			XX	FV									
	Stopień wilgotności			XX	FV									
	Stopień zarośnięcia			FV	FV									
	Perspekt ywy				XX			FV						

			ochrony/ zachowania						wąskim pasem zadrzewień. Stanowisko zagrożone sukcesją naturalną. Aktualnie zakrzewienia nie przekraczają 5% powierzchni, jednak wskazane jest usuwanie zarośli w przyszłości. Poza tym nie ma istotnych zagrożeń.
Poczwarówka zwężona	1014	Zydranowa	Stan populacji	Liczebność	U2	FV	U1		Stanowisko z monitoringu GIOŚ 2009: 20 os./m2 Pierwsze stwierdzenie gatunku na stanowisku pochodzi z roku 2008 i jest wynikiem prac w ramach WZS. Podmokła łąka o charakterze młaki z niewielkim strumykiem płynącym częściowo pod powierzchnią ziemi. Zagrożenia: sukcesja krzewów po wsch. stronie stanowiska
				Struktura wiekowa	XX	U1			
				Izolacja przestrzenna	U1	U1			
			Stan siedliska	Fragmentacja siedliska	FV	FV			
				Malakocenoza	XX	FV			
				Powierzchnia potencjalnego siedliska	XX	U1			
				Stopień wilgotności	FV	FV			
				Stopień zarośnięcia	FV	FV			
			Perspektywy ochrony/zachowania		XX	FV			
Poczwarówka zwężona	1014	Moszczaniec	Stan populacji	Liczebność	XX	FV	FV		Stanowisko z monitoringu GIOŚ 2009; 32 os./m2 Stanowisko obejmuje wilgotną łąkę i młakę o powierzchni ok. 5 arów; Znajduje się na obszarze poddawanych koszeniu. Jeśli nie będzie ono zbyt
				Struktura wiekowa	XX	FV			
				Izolacja przestrzenna	XX	FV			
			Stan siedliska	Fragmentacja siedliska	XX	FV			
				Malakocenoza	XX	FV			
				Powierzchnia potencjalnego siedliska	XX	U1			

				Stopień wilgotności	XX	FV			intensywne, nie będzie wkraczać w granice młaki (czemu sprzyjałoby osuszenie młaki, a takowego nie zaobserwowano), nie powinno zagrozić populacji. Nie rozpoznano żadnych innych zagrożeń. (Zagrożeniem dla stanowiska może być zmiana sposobu gospodarowania na okolicznych łąkach - zintensyfikowanie koszenia)
				Stopień zarośnięcia	XX	FV			
			Perspekt ywy ochr ony/ zac how ania		XX	FV			
Zgniotek cynobrowy	1086	Daliowa (Dukla)	Stan pop ulac ji	Obecność gatunku na stanowisku	XX	FV	XX	U1	1 miejsce stwierdzenia: o. 70a Lużny drzewostan jodłowy 110 lat śr. złomu – 70 cm Liczba kłód – potencjalnych siedlisk na 1 ha: (7 kłód, 4 możliwe do zasiedlenia)
				Areał zajmowany przez populację	XX	XX			
			Stan sied lisk a	Ilość martwego drewna	XX	U1			
				Jakość martwego drewna	XX				
				Struktura drzewostanu	XX				
				Intensywność gospodarowania	XX	U1			
			Perspekt ywy ochr ony/ zac how ania		XX	XX			
		Piotruś (Dukla)	Stan pop ulac ji	Obecność gatunku na stanowisku	XX	FV	FV		4 miejsca stwierdzeń: 39b, 39g, 40a, 40f – w sumie 5 larw Las mieszany. ok 100 lat, Las mieszany ok. 110 lat, Las
				Areał zajmowany przez populację	XX				
			Stan	Ilość martwego drewna	XX	U1			

			siedliska	Jakość martwego drewna	XX				liściasty ok. 85 lat, skład drewna Gr. kłód w których znaleziono zgmiotka: 100 cm, 120 cm, 50 cm, 15 cm Liczba kłód – potencjalnych siedlisk na 1 ha: 9(5) ; 9 (3); 5 (3)
				Struktura drzewostanu	XX				
				Intensywność gospodarowania	XX	U1			
			Perspektywy ochrony/zachowania		XX	FV			
	Przełom Jasiołki (Dukla)	Stan populacji		Obecność gatunku na stanowisku	XX	FV	U1		3 miejsca stwierdzeń: 64c, 64c, 65d – w sumie 3 larwy Las mieszany. ok. 100 lat, ok. 110 lat, ok. 85 lat Gr. kłód w których znaleziono zgmiotka: 30 cm, 45 cm, 45 cm Liczba kłód – potencjalnych siedlisk na 1 ha: 1 (1) ; 2 (2); 1 (1)
				Areał zajmowany przez populację	XX				
		Stan siedliska		Ilość martwego drewna	XX	U2			
				Jakość martwego drewna	XX				
				Struktura drzewostanu	XX				
				Intensywność gospodarowania	XX	FV			
			Perspektywy ochrony/zachowania		XX	XX			
	Zydranowa (Dukla)	Stan populacji		Obecność gatunku na stanowisku	XX	FV	XX		1 miejsce o. 108a - 1 larwa Las liściasty: buki ok. 85, także 150 lat, Gr. kłód w których
				Areał zajmowany przez populację	XX				
		Stan siedliska		Ilość martwego drewna	XX	U1			
				Jakość martwego drewna	XX				

			liska	Struktura drzewostanu	XX				znaleziono zgmiotka: 30 cm, Liczba kłód – potencjalnych siedlisk na 1 ha: 4 (2)
				Intensywność gospodarowania	XX	U1			
			Perspekt ywy ochr ony/ zac how ania		XX	XX			
	Bukowica (Rymanów)	Stan pop ulac ji		Obecność gatunku na stanowisku	XX	FV	FV		2 miejsca o. 257a i 261a - 2 larwy Las mieszany ok. 80 lat, zwarty Gr. kłód w których znaleziono zgmiotka: 30 cm i 40 cm,
				Areal zajmowany przez populację	XX				
		Stan sied lisk a		Ilość martwego drewna	XX	FV			
				Jakość martwego drewna	XX	U1			
				Struktura drzewostanu	XX				
				Intensywność gospodarowania	XX	FV			
		Perspekt ywy ochr ony/ zac how ania			XX	FV			
		Lipowiec (Rymanów)	Stan pop ulac ji	Obecność gatunku na stanowisku	XX	FV	U1		o. 132a - 1 larwa Las mieszany ok. 100 lat, zwarty Gr. kłód w których znaleziono zgmiotka: 35 cm
				Areal zajmowany przez populację	XX				
			Stan sied lisk	Ilość martwego drewna	XX	U1			
				Jakość martwego drewna	XX	U1			
				Struktura drzewostanu	XX				

			a	Intensywność gospodarowania	XX	U1			Liczba kłód – potencjalnych siedlisk na 1 ha: 3 (2)
			Perspektwy ochrony/zachowania		XX	U1			
		Wola Niżna (Rymanów)	Stan populacji	Obecność gatunku na stanowisku	XX	FV	U1		o.106b- 1 poczwarka
				Areał zajmowany przez populację	XX				Las liściasty 65/80 lat, prześwietlony
			Stan siedliska	Ilość martwego drewna	XX	U1			Gr. kłód w których znaleziono zgmiotka: 25 cm (zamarała odnoga jesionu)
				Jakość martwego drewna	XX				Liczba kłód – potencjalnych siedlisk na 1 ha: 3 (2)
				Struktura drzewostanu	XX				
				Intensywność gospodarowania	XX	U1			
			Perspektwy ochrony/zachowania		XX	U1			
		Wola Sękowa (Rymanów)	Stan populacji	Obecność gatunku na stanowisku	XX	FV	U1		1 miejsce o. 39g - 1 larwa
				Areał zajmowany przez populację	XX				Las mieszany: ok. 50 lat
			Stan siedliska	Ilość martwego drewna	XX	U2			Gr. kłód w których znaleziono zgmiotka: 30 cm,
				Jakość martwego drewna	XX				Liczba kłód – potencjalnych siedlisk na 1 ha: 2(0),
				Struktura drzewostanu	XX				
				Intensywność	XX	U1			

				gospodarowania	XX	FV			ale są zamierające drzewa o mniejszej pierśnicy – potencjalne siedlisko
		Perspekt ywy ochr ony/ zac how ania							
1086	Źródłiska Jasiołki (Komańcza)	Stan pop ulac ji	Obecność gatunku na stanowisku	XX	FV	U1	2 miejsca o. 165a i 166a - 2 larwy		
			Areal zajmowany przez populację	XX					
		Stan sied lisk a	Ilość martwego drewna	XX	U1		Las mieszany ok. 130/120 lat, zwarty		
			Jakość martwego drewna	XX	U1		Las mieszany 80/100 lat, zwarty		
			Struktura drzewostanu	XX			Gr. kłód w których znaleziono zgniotka: 45 cm i 45 cm,		
			Intensywność gospodarowania	XX	FV		Liczba kłód – potencjalnych siedlisk na 1 ha: 7 (3); 5 (3)		
		Perspekt ywy ochr ony/ zac how ania		XX	FV				
1086	Radoszyce (Komańcza)	Stan pop ulac ji	Obecność gatunku na stanowisku	XX	FV	U1	2 miejsca o. 161a i 161h - 2 larwy		
			Areal zajmowany przez populację	XX					
		Stan sied lisk a	Ilość martwego drewna	XX	U1		Las mieszany ok. 120 lat, zwarty		
			Jakość martwego drewna	XX			Las mieszany 110/120 lat, przeświełlony		
			Struktura drzewostanu	XX	U1		Gr. kłód w których znaleziono zgniotka: 50 cm i		
			Intensywność gospodarowania	XX	U1				

			Perspekt ywy ochr ony/ zac how ania		XX	FV			40 cm, Liczba kłód – potencjalnych siedlisk na 1 ha: 8(5); 8 (4)
Nadobnica alpejska	1087	Piotruś (Dukla)	Stan pop ulac ji	Względna liczebność	XX	XX	XX		1 miejsce – o.40a Las liściasty: buk 120 lat, jodla 100lat, jawor 100 lat ponadto 3 kłody powyżej 30 cm śr. w najgrubszym miejscu; siedlisko generalnie FV
				Izolacja	XX				
			Stan sied lisk a	Dostępność miejsc rozrodu (Ilość materiału łęgowego w m3)	XX	FV			
				Siedlisko potencjalne	XX	FV			
				Stalość (Trwałość) mikrosiedliska	XX	FV			
			Perspekt ywy ochr ony/ zac how ania		XX	FV			
Nadobnica alpejska	1087	Radoszyce (Komańcza)	Stan pop ulac ji	Względna liczebność	XX	XX	XX	XX	granica o. 161a i 220a – skład leśny przy drodze – 1 os. dorosły – samica składająca jaja W otoczeniu drzewostan stos. młody
				Izolacja	XX	XX			
			Stan sied lisk a	Dostępność miejsc rozrodu (Ilość materiału łęgowego w m3)	XX				
				Siedlisko potencjalne	XX				
				Stalość (Trwałość)	XX				

				mikrosiedliska					
			Perspektwy ochrony/zachowania		XX	XX			
Biegacz urozmaicony	4014	Lipowiec (Rymanów)	Stan populacji	Względna liczebność	XX	XX	XX	XX	leśna droga gruntowa na granicy oddziałów 132a i 143a. Siedliskiem gatunku jest prawdopodobnie potok Bělca płynący wzdłuż drogi, na granicy oddziałów 132a i 134a. Lustracja potoku dokonana kilkanaście minut przed zaobserwowaniem biegacza urozmaiconego (w miejscu oddalonym o niespełna 50 m w górę biegu potoku) pozwala na wysunięcie takiego przypuszczenia. W miejscu lustracji potok płynie wartkim nurtem korytem o szerokości 2-3 m a jego dno i brzegi pokrywają kamienie. Ponadto zarówno w nurcie potoku jak i na brzegach zalegają fragmenty kłód (o średnicy do 30 cm) i liczne gałęzie. Brzegi porasta las liściasty z dominującym
				Stażność występowania	XX	XX			
			Stan siedliska	Pokrycie roślinnością zielną	XX	FV			
				Zwarcie roślinności zielnej	XX	FV			
				Dominujący typ podłoża	XX	U2			
				Obecność martwego drewna	XX	FV			
			Perspektwy ochrony/zachowania		XX	XX			

									bukiem a warstwę runa tworzy nalot bukowy i rośliny zielne.
Zagłębek bruzdkowany	4026	Przełom Jasiołki	Stan populacji	Obecność gatunku	XX	XX	XX	XX	Stanowisko z monitoringu 2010 Nie stwierdzono ponownie występowania <i>Rhysodes sulcatus</i> . Informacje o jego występowaniu na omawianym terenie pochodzą z publikacji Konwerski, Sienkiewicz 2002: Now. Pam. Fizjogr. 1(1): 85-88. R. <i>sulcatus</i> został odnaleziony na początku września 1999 roku, w spróchniałych pniakach jodłowych w liczbie 15 exx. Świadczy to o stosunkowo licznej wówczas populacji, której trwanie należy jeszcze potwierdzić. Drzewostan naturalny (fragment dawnej Puszczy Karpackiej), zasobny we wszystkie klasy martwego drewna, przewaga buka i jodły w starszych klasach wieku (między 100-150 lat), liczne kłody w IV klasie rozkłady drewna, dobrze uwilgotnione. Na transekcji 100 m występuje ponad 8 kłód o rozmiarach powyżej
			Stan siedliska	Stopień naturalności lasu	XX	FV			
				Stopień naturalności lasów otaczających	XX	U1			
				Skład gatunkowy drzewostanu na stanowisku	XX	FV			
				Skład gatunkowy drzewostanu w otoczeniu	XX	FV			
				Wiek drzew w drzewostanie	XX	U1			
				Ilość martwego drewna	XX	U1			
				Jakość martwego drewna	XX	FV			
			Perspektywy ochrony/zachowania		XX	XX			

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

									40 cm średnicy. W zasadzie warunki idealne dla występowania <i>R. sulcatus</i> . Otoczenie rezerwatu stanowią lasy gospodarcze (tzw. "przerębówka" i prawdopodobnie rębnie gniazdowe) znacznie odmłodzone i ubogie w martwe drewno (jodła i buk dominują)
Przeplatka aurinia	1065	Źródłiska Jasiołki 49°21'55"N 21°54'51"E	Stan popu- lacji	Względna liczebność	XX	FV	FV	FV	
				Izolacja przestrzenna	XX	U2			
			Stan sied- liska	Powierzchnia w ha	FV	FV			
				Liczba miejsc rozrodu	XX	FV			
				Stopień zarośnięcia	XX	FV			
				Dostępność bazy pokarmowej	XX	FV			
			Pers- pekt- ywy ochr- ony/ zac- how- ania	Ocena ekspercka	XX	FV			

Uwagi do ocen stanu zachowania populacji dużych drapieżnych:

Oceny stanu przedmiotu ochrony dla gatunku niedźwiedź brązowy (*Ursus arctos*), wilk (*Canis lupus*) i ryś euroazjatycki (*Lynx lynx*) zostały opracowane w oparciu o dostępną literaturę, dane niepublikowane oraz zalecenia przyjęte w publikacji „Monitoring gatunków zwierząt. Przewodnik metodyczny. Część I” (Makomaska-Juchiewicz 2010, odpowiednio wilk i ryś – Jędrzejewski i in. 2010, niedźwiedź – Jakubiec 2010). Według autorów tychże opracowań na stan ochrony populacji gatunków objętych Planem wpływają wymienione w części 3 PZO wskaźniki: liczebność, rozród i płodność w przypadku niedźwiedzia, zagęszczenie populacji i liczebność watah w przypadku wilka, zagęszczenie populacji, liczba samic prowadzących młode i średnia liczba młodych na dorosłą samicę w przypadku rysia (ich dokładny opis zawarto w cytowanych częściach „Przewodnika...”). Przyjęto odpowiednie skale ocen tychże wskaźników nadając im też odpowiednie wartości stanu zachowania populacji gatunków w ostoi, stąd też wynikają proponowane oceny.

W ostatnich latach na terenie Ostoi Jaśliskiej nie prowadzono szczegółowych badań nad rozmieszczeniem i występowaniem niedźwiedzia brązowego, wilka czy rysia. Wszelkie dostępne dane to szacunki bądź informacje uzyskane z obserwacji.

Stan zachowania siedlisk gatunków oceniono w oparciu o odpowiednie zalecenia zawarte w publikacji „Monitoring gatunków zwierząt. Przewodnik metodyczny. Część I” (Makomaska-Juchiewicz 2010, odpowiednio wilk i ryś – Jędrzejewski i in. 2010, niedźwiedź – Jakubiec 2010). Według autorów cytowanych opracowań na stan zachowania siedlisk wpływają takie parametry jak: zalesienie, zaludnienie, fragmentację siedliska, stopień izolacji siedliska, dostępność bazy pokarmowej, sieć drogową bądź zagęszczenie dróg czy turystykę (N miejsc hotelowych/km²). Podobnie jak w przypadku oceny stanu zachowania populacji, przyjęto odpowiednie skale ocen tychże wskaźników nadając im też odpowiednie wartości, stąd też wynikają proponowane oceny stanu zachowania siedlisk.

W przypadku dużych ssaków drapieżnych „ogólna ocena ochrony” dla poszczególnych obszarów (tu ocena specyficznie dla Ostoi Jaśliskiej) nie ma wielkiego sensu biologicznego czy ekologicznego. Obszar Ostoi Jaśliskiej jest zbyt mały by wydzielić go jako jednostkę mającą znaczenie dla ochrony całej populacji wilka (prawdopodobnie 5 watah, ok. 25-30 osobników), rysia (prawdopodobnie ok. 10-13 osobników) czy niedźwiedzia (prawdopodobnie 2 do 4 osobników) i przy ocenie należałoby koniecznie brać pod uwagę również stan populacji w obszarach sąsiadujących. Dlatego na proponowane oceny stanu ochrony tych gatunków w Ostoi Jaśliskiej wpłynęły oceny tych gatunków w całych Karpatach. Przykładowo: Z uwagi na stan populacji rysia w regionie alpejskim (ocena U1 w raporcie dla Komisji Europejskiej z 2006 roku oraz dane z inwentaryzacji prowadzonej przez IBS PAN), pomimo zadowalających wskaźników dotyczących zagęszczenia czy liczebności stan populacji karpackiej ocenia się na niewłaściwy (U1) i ocena ta rzutuje na ocenę dla obszaru.

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Stan ichtiofauny badanych cieków Ostoi Jaśliskiej

Oceny stanu ichtiofauny dokonano na podstawie danych z odłowów ryb w lipcu 2012 roku przeprowadzonych na 5 stanowiskach: rzeka Jasiołka (Wola Niżna, Posada Jaśliska, Stasianie), rzeka Wisłok (Puławy), potok Bielcza (Lipowiec),. Wykorzystano również własne materiały zebrane w 2011 roku w Wisłoku w Rudawce Rymanowskiej i m. Wisłok Wielki.

Wybrane stanowiska uwzględniały wszystkie najważniejsze ciek, w których występują siedliska odpowiednie dla obu analizowanych gatunków ryb, tj. brzanki i głowacza białopłetwego.

W rzekach i potokach Ostoi Jaśliskiej złowiono 1352 ryby o łącznej masie 25,79 kg. Stwierdzono występowanie 16 gatunków. Pod względem liczebności zdecydowanie dominowała strzebla potokowa (nieco ponad 50% złowionych osobników). Ponad 10% udział miały także śliz i brzanka. Udział tego ostatniego gatunku wynosił 10,65% wszystkich złowionych ryb. W biomasie ponad 50% udział miał kleń, druga była brzanka (16,88%), a trzeci pstrąg potokowy (14,17%). Na żadnym ze stanowisk nie stwierdzono głowacza białopłetwego. Podkreślić należy obecność piekielnicy (1,26% w liczbie złowionych ryb), oraz narybku łososia, który pojawił się w Jasiołce w efekcie prowadzonych zbiegów restytucyjnych.

Brzanka

Stanowisko Jasiołka-Wola Niżna

Odcinek Jasiołki powyżej miejscowości Wola Niżna. Charakterystyka hydrologiczna stanowiska jest zbliżona do warunków spotykanych w górnych strefach występowania brzanki. Koryto ma tu przebieg sinusoidalny z kamienisto-żwirowym dnem. Szerokość koryta wynosiła od 2 – 4 m. Głębokość średnia ok. 0,2 m, a maksymalna wynosiła 1,4 m. Brzeg częściowo zadrzewiony, pozostałe fragmenty porośnięte łąką.

Złowiono 87 ryb o masie 2 kg. W liczebności dominowała strzebla potokowa, a pstrąg potokowy w biomasie. Złowiono tu 4 osobniki narybku łososia. Na stanowisku nie stwierdzono brzanki. Jest to odcinek stanowiący górną granicę występowania brzanki w Jasiołce i gatunek ten bywa tu prawdopodobnie okresowo, tylko w niektórych latach.

Stanowisko Jasiołka-Posada Jaśliska

Odcinek Jasiółki w miejscowości Posada Jaśliska. Koryto naturalne z kamienisto-żwirowym dnem, miejscami z dnem skalistym. Brzegi wysokie. Szerokość koryta od 2 – 6 m. Głębokość średnia ok. 0,2 m, a maksymalna wynosiła 0,5 m. Brzeg zadrzewieniami. W pobliżu dość gęsta zabudowa.

Złowiono 136 ryb o masie ok. 1 kg. W liczebności dominowała strzebla potokowa (60%) przed głowaczem przegopłętym (13,2%). Złowiono tu 4 brzanki (2,9% udziału w liczebności). Jedna ze złowionych brzanek miała mniej niż 10 cm długości (osobnik juwenilny), pozostałe były rybami dorosłymi. Zagęszczenie brzanki na stanowisku wyniosło 0,013 ind. m⁻².

Stanowisko Jasiółka-Stasiane

Przełomowy odcinek Jasiółki. Rzeka ma tu charakter cieku górskiego. Dno jest kamieniste. Dominują duże kamienie, a udział żwiru jest niewielki. Brzegi są zalesione. Spadek koryta jest tu znaczny. Szerokość wahała się od 4 – 8 m. Głębokość średnia ok. 0,3 m, a maksymalna wynosiła 0,6 m.

Złowiono 186 ryb o masie ok. 2,1 kg. W liczebności dominowała strzebla potokowa (53,8%) przed ślizem (15,1%) i pstrągiem potokowym (8,6%). pod względem biomasy dominantem był pstrąg potokowy (47,2%). Złowiono tu 11 brzanek (5,9% udziału w liczebności i 14,5% w biomasy). 27,3% brzanek stanowiły osobniki juwenilne, pozostałe były rybami dorosłymi. Zagęszczenie brzanki na stanowisku wyniosło 0,017 ind. m⁻².

Stanowisko Bielcza-Lipnica

Stanowisko obejmowało fragment dolnego odcinka potoku Bielcza powyżej m. Jaśliska. Koryto ma kamienisto-żwirowym dnem, z odcinkami skalnymi. Szerokość koryta wynosiła od 4 – 7 m. Głębokość średnia wynosiła ok. 0,2 m, a maksymalna 0,5 m. Wzdłuż brzegu szeroki pas zadrzewień i krzewów.

Złowiono 81 ryb o masie ok. 1 kg. W liczebności dominowała strzebla potokowa (66,7%). Pod względem biomasy dominantem był klen (42,3%), przed pstrągiem potokowym (38,9%). Złowiono tu 2 brzanki. Brzanka stanowiła 2,5% liczby i 4,3% biomasy złowionych ryb. Obie złowione brzanki były rybami dorosłymi. Zagęszczenie brzanki na stanowisku wyniosło 0,010 ind. m⁻².

Stanowisko Wisłok-Wisłok Wielki

Odcinek Wisłoka poniżej miejscowości Wisłok Wielki. Koryto jest dość płaskie z dnem żwirowym i krótkimi kamienistymi odcinkami. Szerokość koryta od 5 – 9 m. Głębokość średnia wynosiła ok. 0,4 m, a maksymalna 1,8 m. Brzeg prawy jest zalesiony, lewy z zadrzewieniami i łąką.

Złowiono 596 ryb o masie ok. 11,8 kg. W liczebności dominowała strzebla potokowa (63,3%) przed kleniem (9,9%) i brzanką (9,7%). Pod względem biomasy dominantem był klen (58,5%). Złowiono tu 58 brzanek o masie 2,2 kg. Brzanka stanowiła 18,8% biomasy ichtiofauny na tym stanowisku. brzanek Osobniki juwenilne stanowiły 12,1%, a 5,2% ryb należało do najmłodszej grupy wiekowej (YOY). Zagęszczenie brzanki na stanowisku wyniosło 0,29 ind. m⁻².

Stanowisko Wisłok-Puławy

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Odcinek Wisłoka powyżej miejscowości Puławy. Koryto jest płaskie z dnem żwirowym i kamienistymi odcinkami. Miejscami dno jest skaliste. Szerokość koryta od 12 – 15 m. Głębokość średnia wynosiła ok. 0,4 m, a maksymalna 0,8 m. Brzegi zalesione.

Złowiono 102 ryby o masie ok. 1,2 kg. W liczebności dominował śliz (51%) przed brząnką (27,5%) i strzeblą potokową (15,7%). Pod względem biomasy dominowała brzanka (55,2%). Złowiono tu 28 brzanek o masie 0,66 kg. Osobniki juwenilne stanowiły 21,4%, pozostałe to ryby dorosłe. Zagęszczenie brzanki na stanowisku wyniosło 0,028 ind. m⁻²

Stanowisko Wisłok-Rudawka Rymanowska

Przełomowy odcinek Wisłoka. Rzeka ma tu charakter cieku górskiego. Dno jest kamieniste. Dominują duże kamienie, a udział żwiru jest niewielki. Brzegi są zalesione. Spadek koryta jest tu znaczny. Szerokość wahała się od 10 – 20 m. Głębokość średnia ok. 0,3 m, a maksymalna wynosiła 1,1 m.

Złowiono 164 ryby o masie ok. 6,6 kg. W liczebności dominowała brzanka (25%) przed kleniem (23,2%) i jelcem (17,1%). Pod względem biomasy dominantem był kleń (59,8%). Złowiono tu 41 brzanek o masie 1 kg. Brzanka stanowiła 15,6% biomasy ichtiofauny na tym stanowisku. Osobniki juwenilne brzanki stanowiły 12,2% populacji tego gatunku. Zagęszczenie brzanki na stanowisku wyniosło 0,023 ind. m⁻²

Przedmioty ochrony objęte Planem									
Siedliska przyrodnicze	Kod przedmiotu ochrony	Stanowisko	Parametr stanu	Wskaźnik	Ocena stanu ochrony na podstawie dostępnych danych wg skali FV, UI, U2	Ocena stanu ochrony po weryfikacji terenowej wg skali FV, UI, U2	Ogólna ocena ochrony stanowiska wg skali FV, UI, U2	Ocena stanu ochrony gatunku wg skali FV, UI, U2	Uwagi
Kumak górski <i>Bombina variegata</i>	1032	1	Stan populacji	Struktura wiekowa	XX	FV	FV	FV	Na trasie Olchowiec - Ropianka zaobserwowano w 6 drobnych oczkach wodnych, 10 kumaków górskich oraz ich liczne kijanki (sierpień 2012)
				Zagęszczenie					
			Stan siedliska		XX	FV			
		Perspektywy ochrony/zachowania		XX	FV				
		2	Stan populacji	Struktura wiekowa	XX	FV	FV	Na drogach leśnych w okolicach Barwinka, zaobserwowano 12 miejsc występowanie kumaka górskiego, gdzie przebywało od 3-8 dorosłych osobników i kilkanaście młodocianych (lipiec 2012)	
				Zagęszczenie					
			Stan siedliska		XX	FV			
		Perspektywy ochrony/zachowania		XX	FV				
		3	Stan populacji	Struktura wiekowa	XX	FV	FV	Na obrzeżach lasu i na drogach śródleśnych w okolicach Zydranowej	
				Zagęszczenie					

Przedmioty ochrony objęte Planem									
Siedliska przyrodnicze	Kod przedmiotu ochrony	Stanowisko	Parametr stanu	Wskaźnik	Ocena stanu ochrony na podstawie dostępnych danych wg skali FV, UI, U2	Ocena stanu ochrony po weryfikacji terenowej wg skali FV, UI, U2	Ogólna ocena ochrony stanowiska wg skali FV, U1, U2	Ocena stanu ochrony gatunku wg skali FV, U1, U2	Uwagi
			Stan siedliska		XX	FV			zaobserwowano 2 kałuże, w których przebywały po 2 pary kumaków i kilkadziesiąt kijanek (lipiec 2012)
			Perspektywy ochrony/zachowania		XX	FV			
		4	Stan populacji	Struktura wiekowa	XX	FV	FV		W okolicach Rudawki Rymanowskiej, w płytkich kolach (rozlewiskach) Wisłoka obserwowano 10 par kumaków górskich i kilkadziesiąt młodocianych osobników (sierpień 2012)
				Zagęszczenie					
			Stan siedliska		XX	FV			
		Perspektywy ochrony/zachowania		XX	FV				
		5	Stan populacji	Struktura wiekowa	XX	FV	FV		Odcinek drogi Leśnej Wola Niżna – Wola Wyżnia na odcinku 4 km zaobserwowano 5 kałuż, w których przebywało po od 2-8 par godujących kumaków i kilkadziesiąt kijanek (czerwiec 2012)
				Zagęszczenie					
			Stan siedliska		XX	FV			
		Perspektywy ochrony/zachowania		XX	FV				

Przedmioty ochrony objęte Planem									
Siedliska przyrodnicze	Kod przedmiotu ochrony	Stanowisko	Parametr stanu	Wskaźnik	Ocena stanu ochrony na podstawie dostępnych danych wg skali FV, UI, U2	Ocena stanu ochrony po weryfikacji terenowej wg skali FV, UI, U2	Ogólna ocena ochrony stanowiska wg skali FV, U1, U2	Ocena stanu ochrony gatunku wg skali FV, U1, U2	Uwagi
		6	Stan populacji	Struktura wiekowa	XX	FV	FV		W rozlewiskach Wisłoka nad Moszczańcem i w kałużach na drodze bitej położonej na łące przylegającej do koryta rzeki zaobserwowano 10-tki dorosłych i młodocianych oraz setki kijanek kumaków górskich (lipiec 2012)
				Zagęszczenie					
			Stan siedliska		XX	FV			
			Perspektywy ochrony/zachowania		XX	FV			
		7	Stan populacji	Struktura wiekowa	XX	FV	FV		W okolicach Wisłoka Wielkiego na drogach polnych na obrzeżu lasu znaleziono 5 stanowisk, w których zaobserwowano po od 1-2 par kumaków górskich - łącznie 30 os. (czerwiec 2012)
				Zagęszczenie					
			Stan siedliska		XX	FV			
			Perspektywy ochrony/zachowania		XX	FV			
		8	Stan populacji	Struktura wiekowa	XX	FV	FV		W okolicach Osławic w rowach przy drodze leśnej zaobserwowano łącznie 4
				Zagęszczenie					

Przedmioty ochrony objęte Planem									
Siedliska przyrodnicze	Kod przedmiot u ochrony	Stanowisko	Parametr stanu	Wskaźnik	Ocena stanu ochrony na podstawie dostępnych danych wg skali FV, UI, U2	Ocena stanu ochrony po weryfikacji terenowej wg skali FV, UI, U2	Ogólna ocena ochrony stanowisk a wg skali FV, U1, U2	Ocena stanu ochrony gatunku wg skali FV, U1, U2	Uwagi
			Stan siedliska		XX	FV			dorosłe i kilka młodocianych kumaków górskich. (lipiec 2012).
			Perspektywy ochrony/zachowania		XX	FV			
		9	Stan populacji	Struktura wiekowa Zagęszczenie	XX	FV	FV		Na trasie prowadzącej z Moszczańca w kierunku leśniczówki Darów, powyżej rzeki Wisłok, w rowach na obrzeżach lasu zaobserwowano 10-tki dorosłych kumaków górskich i setki kijanek (lipiec 2012)
			Stan siedliska		XX	FV			
			Perspektywy ochrony/zachowania		XX	FV			
		10	Stan populacji	Struktura wiekowa Zagęszczenie	XX	FV	FV		W rowach przy drodze leśnej prowadzącej z Moszczańca do rez. „Źródlika Jasiołki” obserwowano pojedyncze dorosłe osobniki kumaka górskiego i kilkanaście młodocianych. (sierpień 2012).
			Stan siedliska		XX	FV			
			Perspektywy ochrony/zachowania		XX	FV			

Przedmioty ochrony objęte Planem										
Siedliska przyrodnicze	Kod przedmiotu ochrony	Stanowisko	Parametr stanu	Wskaźnik	Ocena stanu ochrony na podstawie dostępnych danych wg skali FV, UI, U2	Ocena stanu ochrony po weryfikacji terenowej wg skali FV, UI, U2	Ogólna ocena ochrony stanowiska wg skali FV, UI, U2	Ocena stanu ochrony gatunku wg skali FV, UI, U2	Uwagi	
Kumak górski	1032	11	Stan populacji	Struktura wiekowa	XX	FV	FV		Na terenie rez. „Źródłiska Jasiołki” słyszano głosy kilku osobników kumaka górskiego (sierpień 2012)	
				Zagęszczenie						
			Stan siedliska		XX	FV				
		Perspektywy ochrony/zachowania		XX	FV					
			12	Stan populacji	Struktura wiekowa	XX	FV	FV		W lesie, rowach przydrożnych na szlaku turystycznym prowadzącym do rez. „Kamień” zaobserwowano łącznie 20 osobników dorosłych i kilka młodocianych (lipiec 2012)
					Zagęszczenie					
		Stan siedliska			XX	FV				
		Perspektywy ochrony/zachowania		XX	FV					
			13	Stan populacji	Struktura wiekowa	XX	FV	U1		W oczku wodnym usytuowanym pomiędzy drogą prowadzącą z Tylawy do Mszany, nad potokiem Mszanka; stanowisko w
					Zagęszczenie					
Stan siedliska		XX		FV						

Przedmioty ochrony objęte Planem									
Siedliska przyrodnicze	Kod przedmiotu ochrony	Stanowisko	Parametr stanu	Wskaźnik	Ocena stanu ochrony na podstawie dostępnych danych wg skali FV, UI, U2	Ocena stanu ochrony po weryfikacji terenowej wg skali FV, UI, U2	Ogólna ocena ochrony stanowiska wg skali FV, UI, U2	Ocena stanu ochrony gatunku wg skali FV, UI, U2	Uwagi
			Perspektywy ochrony/zachowania		XX	U1			trakcie zasypywania

Traszka karpacka <i>Triturus montandoni</i>	2001	1	Stan populacji			FV	U1	U1	Na trasie Olchowiec - Ropianka zaobserwowano w koleinie 2 dorosłe traszki karpackie i 6 larw – sierpień 2012. Jest to stanowisko trwale zasilane wodą z pobliskiego potoku
			Stan siedliska			U1			
			Perspektywy ochrony/zachowania			U1			
		2	Stan populacji			FV	FV		W prywatnych stawach rybnych w okolicach Barwinka, zaobserwowano pojedyncze larwy traszki karpackiej i kilkanaście osobników dorosłych. (czerwiec-lipiec 2012).
			Stan siedliska			FV			
			Perspektywy ochrony/zachowania			FV			

		3	Stan populacji			U1	U1		W kałuży na drodze bitej w okolicach Zydranowej zaobserwowano 1 osobnika dorosłego – (lipiec 2012)
			Stan siedliska			U1			
			Perspektywy ochrony/zachowania			U1			
		4	Stan populacji			FV	FV		W okolicach Rudawki Rymanowskiej w płytkich rozlewiskach Wisłoka zaobserwowano kilka larw traszki karpackiej - sierpień 2012
			Stan siedliska			FV			
			Perspektywy ochrony/zachowania			FV			
		5	Stan populacji			FV	FV		W starorzeczu Wisłoka nad Moszczańcem zaobserwowano 10-tki dorosłych i larw traszki karpackiej (lipiec –sierpień 2012)
			Stan siedliska			FV			
			Perspektywy ochrony/zachowania			FV			
		6	Stan populacji			U1	U1		W okolicach Wisłoka Wielkiego przy obrzeżu lasu 2 stanowiska, w których zaobserwowano po kilka larw traszki karpackiej (czerwiec 2012)
			Stan siedliska			U1			
			Perspektywy ochrony/zachowania			U1			

		7	Stan populacji			U2	U2		W okolicach Oslawic w rowach przy drodze leśnej zaobserwowano 2 dorosłe osobniki traszki karpackiej. (lipiec 2012)
			Stan siedliska			U2			
			Perspektywy ochrony/zachowania			U2			
		8	Stan populacji			U1	U1		Koło leśniczówki Darów w zagłębieniu wypełnionym wodą na obrzeżach lasu zaobserwowano kilka larw traszki karpackiej (lipiec – sierpień 2012)
			Stan siedliska			U1			
			Perspektywy ochrony/zachowania			U1			
2001	9	Stan populacji			FV	FV	Rów przy drodze leśnej z Moszczańca w kierunku rez. „Źródłiska Jasiołki” na odcinku ok. 500 m obserwowano kilkanaście osobników dorosłych i kilkadziesiąt osobników młodocianych		
		Stan siedliska			FV				
		Perspektywy ochrony/zachowania			FV				
	10	Stan populacji			U2	U2	W oczku wodnym usytuowanym pomiędzy drogą prowadzącą z Tylawy do Mszany, nad potokiem Mszanka, zaobserwowano 1 dorosłego osobnika i kilka larw (sierpień 2012), stanowisko sukcesywnie zasypywane		
		Stan siedliska			U2				
		Perspektywy ochrony/zachowania			U2				

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Kumak górski uwagi:

Porównując wyniki przeprowadzonych obserwacji i wynikami z 2009 roku stwierdzono zwiększenie liczby stanowisk, w których przebywały kumaki. Na stanowiskach tych podobnie jak w 2009 roku odnotowano zarówno osobniki dorosłe, młodociane jak i kijanki. Dorosłe osobniki występowały na stanowisku licznie.

Na podstawie przeprowadzonej wizji terenowej można stwierdzić, że kumak górski na terenie Ostoi Jaśliskiej znajduje w odpowiednie warunki zarówno do rozmnażania jak i rozwoju o czym świadczy odnotowana większa ilość stanowisk tego gatunku.

Traszka karpacka uwagi:

Do oceny stanu ochrony traszki karpackiej wybrano stanowiska, które wykazano w przygotowanej w 2009 roku Strategii Ochrony Gatunku na Obszarze „Ostoi „Jaśliskiej”. W trakcie prac terenowych stanowiska te uzupełniono na podstawie dokładnych map terenowych i przeprowadzonego wywiadu środowiskowego. Badania terenowe rozpoczęto na trasie Olchowiec – Ropianka, a zakończono na trasie prowadzącej z Tylawy do Mszany. Najcenniejsze stanowiska znajdowały się w rozlewiskach Wistoka (stan. Nr. 5) oraz w przydrożnych rowach drogi leśnej prowadzącej z Moszczańca do rez. Źródłiska Jasiołki” gdzie w rowach przydrożnych na dł. ok. 500 m występowały traszki.

4. Analiza zagrożeń

Siedliska przyrodnicze

Lp.	Przedmiot ochrony	Zagrożenia	
		Istniejące	Potencjalne
1.	3220 Pionierska roślinność na kamieńcach górskich potoków	E03.01 Pozbywanie się odpadów z gospodarstw domowych / obiektów rekreacyjnych K04.01 Międzygatunkowe interakcje wśród roślin – konkurencja	J02.03 Regulowanie (prostowanie) koryt rzecznych i zmiana przebiegu koryt rzecznych J02.12.02 tamy i ochrona przeciwpowodziowa w śródlądowych systemach wodnych C01.01 Wydobywanie piasku i żwiru
2.	6230 Górskie i niżowe murawy bliźniczkowe	K02.01 Zmiana składu gatunkowego (sukcesja)	X - brak zagrożeń i nacisków
3.	6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie	A03.03 Zaniechanie, brak koszenia K02.01 Zmiana składu gatunkowego (sukcesja) K02.02 Nagromadzenie materii organicznej E01.04 Inne typy zabudowy	A02 Zmiana sposobu uprawy B01 Zalesienie terenów otwartych
4.	7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska	I02 Problematiczne gatunki rodzime K02.01 Zmiana składu gatunkowego (sukcesja)	J02 Spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych
5.	7230 Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk	I02 Problematiczne gatunki rodzime K02.01 Zmiana składu gatunkowego (sukcesja)	X - brak zagrożeń i nacisków
6.	8310 Jaskinie nieudostępnione do zwiedzania	X - brak zagrożeń i nacisków	G01.04.03 rekreacyjna turystyka jaskiniowa

7.	9110 Kwaśne buczyny	X - brak zagrożeń i nacisków	B02.02 Wycinka lasu B02.04 Usuwanie martwych i umierających drzew B07 Inne rodzaje praktyk leśnych, nie wymienione powyżej
8.	9130 Żyzne buczyny	X - brak zagrożeń i nacisków	B02.02 Wycinka lasu B02.04 Usuwanie martwych i umierających drzew B07 Inne rodzaje praktyk leśnych, nie wymienione powyżej
9.	9180 Jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stokach i zboczach	X - brak zagrożeń i nacisków	B02.02 Wycinka lasu L05 Zapadnięcie się terenu, osuwisko.
10.	91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe	B02.04 usuwanie martwych i umierających drzew K04.01 Międzygatunkowe interakcje wśród roślin – konkurencja	B02.01.02 odnawianie lasu po wycince B02.02 Wycinka lasu J02.03 Regulowanie (prostowanie) koryt rzecznych i zmiana przebiegu koryt rzecznych J02.12.02 tamy i ochrona przeciwpowodziowa w śródlądowych systemach wodnych
11.	1138 Brzanka <i>Barbus meridionalis</i> (<i>B. carpathicus</i>)	E01.03 Zabudowa rozproszona E03.01 Pozbywanie się odpadów z gospodarstw domowych / obiektów rekreacyjnych F01.01 Hodowla ryb, skorupiaków i mięczaków J02.03 Regulowanie (prostowanie) koryt rzecznych i zmiana przebiegu koryt rzecznych J02.12.02 Tamy i ochrona przeciwpowodziowa w śródlądowych systemach wodnych K03.01 konkurencja K03.04 drapieżnictwo	C01.01 Wydobywanie piasku i żwiru F03.02.03 Chwytnie, trucie, kłusownictwa J02.03 Regulowanie (prostowanie) koryt rzecznych i zmiana przebiegu koryt rzecznych J02.12.02 tamy i ochrona przeciwpowodziowa w śródlądowych systemach wodnych

12.	1193 Kumak górski <i>Bombina variegata</i>	X - brak zagrożeń i nacisków	E03.01 Pozbywanie się odpadów z gospodarstw domowych J.02.01 Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie - ogólnie J02.03.02 Regulowanie (prostowanie) koryt rzecznych J02.12.02 Tamy i ochrona przeciwpowodziowa w śródlądowych systemach wodnych
13.	1352 Wilk <i>Canis lupus</i>	X - brak zagrożeń i nacisków	B07 Inne rodzaje praktyk leśnych D01.02 drogi, autostrady E01.03 Zabudowa rozproszona E03.04 Inne odpady F03.01 Polowanie F03.02.03 Chwytywanie, trucie, kłusownictwo G02.02 Kompleksy narciarskie G01.06 Narciarstwo, w tym poza trasami
14.	4014 Biegacz urozmaicony <i>Carabus variolosus</i>	X - brak zagrożeń i nacisków	B02.04 Usuwanie martwych i umierających drzew J02.01 Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie - ogólnie K01.03 Wyschnięcie
15.	1337 Bóbr europejski <i>Castor fiber</i>	X - brak zagrożeń i nacisków	E03.01 Odpady, ścieki; Pozbywanie się odpadów z gospodarstw domowych F03.02.03 chwytywanie, trucie, kłusownictwo G05.04 Wandalizm
16.	1163 Głowacz białopłetwy <i>Cottus</i>	-	-

	<i>gobio</i>		
17.	1086 Zgniotek cynobrowy <i>Cucujus cinnaberinus</i>	J03.01 Zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska	B02.04 Usuwanie martwych i umierających drzew
18.	1898 Ponikło kraińskie <i>Eleocharis carniolica</i>	K02.01 Zmiana składu gatunkowego (sukcesja)	K01.03 Wyschnięcie B07 Inne rodzaje praktyk leśnych, nie wymienione powyżej
19.	1355 Wydra <i>Lutra lutra</i>	X - brak zagrożeń i nacisków	J02.03 Regulowanie (prostowanie) koryt rzecznych i zmiana przebiegu koryt rzecznych J02.12.02 Tamy i ochrona przeciwpowodziowa w śródlądowych systemach wodnych
20.	1361 Ryś euroazjatycki <i>Lynx lynx</i>	X - brak zagrożeń i nacisków	B07 Inne rodzaje praktyk leśnych D01.02 drogi, autostrady E01.03 Zabudowa rozproszona E03.04 Inne odpady F03.02.03 Chwytywanie, trucie, kłusownictwo
21.	1303 Podkowiec mały <i>Rhinolophus hipposideros</i> 1324 Nocek duży <i>Myotis myotis</i> 1321 Nocek orzęsiony <i>Myotis emarginatus</i> 1323 Nocek Bechsteina <i>Myotis bechsteinii</i>	X - brak zagrożeń i nacisków	G05.08 Zamykanie jaskiń lub galerii L05 zapadanie się terenu, osuwisko G01.04 Turystyka górską, wspinaczka, speleologia. G05.04 Wandalizm.
22.	4026 Zagłębek bruzdkowany <i>Rhysodes sulcatu</i>	J03.01 Zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska	B02.04 Usuwanie martwych i umierających drzew
23.	1087 Nadobnica	B07 Inne rodzaje praktyk leśnych	B02.04 Usuwanie martwych i umierających drzew

	alpejska <i>Rosalia alpina</i>	J03.01 Zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska	(zwłaszcza stojących) B07 Inne rodzaje praktyk leśnych F03.02.01 Kolekcjonowanie owadów
24.	1166 Traszka grzebieniasta <i>Triturus cristatus</i>		
25.	2001 Traszka karpacka <i>Triturus montandoni</i>	X - brak zagrożeń i nacisków	E03.01 Pozbywanie się odpadów z gospodarstw domowych J.02.01 Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie - ogólnie J02.03.02 Regulowanie (prostowanie) koryt rzecznych J02.12.02 Tamy i ochrona przeciwpowodziowa w śródlądowych systemach wodnych
26.	1354 Niedźwiedź brunatny <i>Ursus arctos</i>	E03.01 Odpady, ścieki; Pozbywanie się odpadów z gospodarstw domowych	B07 Inne rodzaje praktyk leśnych D01.02 drogi, autostrady E01.03 Zabudowa rozproszona E03.04 Inne odpady F03.02.03 Chwytywanie, trucie, kłusownictwo G02.02 Kompleksy narciarskie G01.06 Narciarstwo, w tym poza trasami
27.	1014 Poczwarówka zwężona <i>Vertigo angustior</i>	X - brak zagrożeń i nacisków	J02.01 Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie - ogólnie K02.01 Zmiana składu gatunkowego (sukcesja)
28	1065 przeplatka aurinia	Nie stwierdzono	A04 wypas B01 zalesianie F03.02.01 kolekcjonowanie owadów G02.08 kempingi G05.01 wydeptywanie J02.01 Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie - ogólnie K02.01 zmiana składu gatunkowego (sukcesja)

29	Rzepik szczeciniasty <i>Agrimonia pilosa</i>	K02.01 Ewolucja biocenotyczna - Sukcesja naturalna	B01.01 zalesienie terenów otwartych (drzewa rodzime) E01.04 inne typy zabudowy – zamiana na działki budowlane A02 zmiana sposobu uprawy - zamiana na pola
----	---	---	--

UWAGI NIETOPERZE:

Wśród głównych zagrożeń dla nietoperzy w ich schronieniach zimowych wymienić należy częstą ich penetrację przez człowieka w okresie zimowym, zmianę warunków mikroklimatycznych oraz niekorzystne zmiany w najbliższym otoczeniu tych schronień. Tereny leśne ostoi to także miejsca żerowania i dolotu nietoperzy przybywających do jaskiń w celu rojenia i hibernacji. Zubożenie areалу terenów leśnych ostoi, ich nadmierna fragmentacja, może utrudnić dolot nietoperzy do schronienia, zubożyć tereny żerowiskowe, utrudnić żerowanie. Martwe, stare, obumierające drzewa to miejsca schronień letnich dla mopka i nocka Bechsteina. Ich usuwanie może ograniczyć ilość dostępnych kwater letnich.

W związku z faktem, że jaskinie ostoi ze względu na warunki mikroklimatyczne są lub mogą być zimowiskiem wszystkich gatunków nietoperzy przy każdym z gatunków (z wyj. mopka) podaną pełną listę jaskiń.

UWAGI PŁAZY:

Stanowiska, w których przebywa kumak górski na terenie Ostoi Jaśliskiej nie są zagrożone.

Traszka karpacka na terenie Ostoi Jaśliskiej występuje rzadko. Spotykana jest rzadko. Związana jest z trwałymi i nietrwałymi zbiornikami wodnymi. Te nietrwałe zbiorniki (koleiny) są w dużym rozproszeniu i trudno tu mówić o zagrożeniach, natomiast w przypadku trwałych zbiorników np. stanowisko nr 8 jest przykładem jak wprowadzenie ryb do zbiornika może zniszczyć populację traszki karpackiej.

UWAGI ICHTIOFAUNA:

F01.01 Hodowla ryb, skorupiaków i mięczaków

Do zbiorników wodnych przeznaczonych do hodowli ryb do celów rekreacyjnych wprowadza się niewystępujące w ostoi gatunki ryb, które mogą stać się konkurentami (pstrąg tęczy, okoń) dla gatunków miejscowych.

F03.02.03 chwytanie, trucie, kłusownictwa

Okazjonalnie większe osobniki brzanki mogą być odławiane przez wędkarzy lub kłusowników

C01.01 Wydobywanie piasku i żwiru

Zagrożenie ze względu na pobór żwiru z koryt cieków. Dotyczy Jasiołki całego górnego biegu bez odcinka przełomowego (Stasianie) oraz dopływów (szczególnie pot. Bielcza) .

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

E01.03 Zabudowa rozproszona

Rozproszona zabudowa i zabudowa wkraczająca do terasy zalewowej bezpośrednio zagraża rzece. Szczególnie intensywnie rozwija się zabudowa o charakterze rekreacyjnym.

J02.03.02 *Regulowanie (prostowanie) koryt rzecznych*; J02.12.02 *Tamy, wały, sztuczne plaże – ogólnie*; J02.05.05 *Niewielkie projekty hydroenergetyczne, jazy*
Jazy w dolnym biegu Jasiołki przerwały ciągłość rzeki. Największym potencjalnym zagrożeniem jest planowana budowa zbiornika wodnego Dukla na Jasiołce, który odefiniuje górną część zlewni od reszty dorzecza.

K03.01 konkurencja; K03.04 drapieżnictwo

Dotyczy Wisłoka, gdzie okresowo pojawiają się gatunki ze zbiornika Besko, szczególnie okoi.

UWAGI BEZKREGOWCE:

Poczwarówka zwężona

Podstawowym zagrożeniem dla poczwarówki zwężonej jest zarastanie siedlisk przez roślinność drzewiastą i krzewiastą oraz ew. zmiana stosunków wodnych (osuszenie, wyschnięcie).

Chrząszcze saproksyliczne

Generalnie, dla chrząszczy saproksylicznych zagrożeniem jest intensyfikacja gospodarki leśnej i usuwanie drewna wielkogabarytowego (>30 cm pierśnicy).

Przeplatka aurinia

Najpoważniejszym zagrożeniem dla siedlisk gatunku jest sukcesja roślinna (zarastanie łąk krzewami drzewami). Aktualnie na obszarze stanowiska prowadzone jest koszenie. Jest to działanie bardzo pożądane, a wręcz kluczowe dla zachowania właściwego stanu siedliska ze względu na antropogeniczne pochodzenie zespołu wilgotnych łąk trzęślicowych. Najlepszą ochronę zagrożonego gatunku motyla zapewni ochrona siedliska umożliwiająca właściwą kondycję populacji czarcikęsa łąkowego (*Succisa pratensis*) – jedynej rośliny żywicielskiej gąsienic przeplatki aurinii. Aby jednak koszenie miało korzystny wpływ na populację motyla, musi być właściwie prowadzone. Najważniejsze jest prowadzenie koszenia jesienią, na właściwie wybranych fragmentach łąk. Należy zwrócić uwagę by ten sam płat był koszony nie częściej niż co trzeci sezon. Każdorazowo koszenie powinno być poprzedzone wizją terenową i konsultacją z ekspertem. Pożądane jest koszenie na wysokości co najmniej 10 cm powyżej powierzchni gruntu.

UWAGI DUŻE SSAKI DRAPIEŻNE:

Budowa drogi ekspresowej S-19 na odcinku Miejsce Piastowe-Dukla-Barwinek może mieć znaczący wpływ na stan populacji wilka, rysia czy niedźwiedzia brunatnego. Planowana ogrodzona droga ekspresowa (WB1 alternatywny rekomendowanego przez Oddział GDDKiA w Rzeszowie) przy braku właściwych

rozwiązań może doprowadzić do znaczącej fragmentacji środowiska i izolacji siedlisk i populacji. Jest to szczególnie istotne, ponieważ droga ta przecina główny korytarz karpacki (Beskid Niski) kluczowy dla łączności Karpat Zachodnich z Wschodnimi. Według dostępnych informacji i propozycji przedstawionych przez GDDKiA na trasie drogi ekspresowej S-19 planowane są dwa przejścia po dla zwierząt średnich usytuowane pod projektowaną drogą. Nie przewiduje się budowy naziemnego przejścia górnego (typu zielony most czy most krajobrazowy) dla zwierząt dużych, co może znacznie utrudnić migrację dużych ssaków (m.in. dużych ssaków drapieżnych) przez omawiany obszar. Budowa naziemnego górnego przejścia dla zwierząt (typu zielony most) powinna być wymogiem w budowie projektowanej drogi ekspresowej S-19.

Pośrednim zagrożeniem dla zachowania populacji dużych ssaków drapieżnych (głównie wilka i niedźwiedzia, zdecydowanie mniej rysia) mogą być konflikty pomiędzy ochroną tychże gatunków a interesami pszczelarzy (w przypadku niedźwiedzia) czy hodowcami owiec, bydła i kóz (w przypadku wilka, niedźwiedzia czy incydentalnie rysia). W latach 2010-2012 odnotowywano (jednostką odpowiedzialną za m.in. inwentaryzację szkód powodowanych przez duże ssaki drapieżne jest RDOŚ w Rzeszowie) szkody powodowane przez niedźwiedzie, wilki i rysie w następujących gminach leżących w granicach Ostoi Jaśliskiej: Jaśliska, Zarszyn, Rymanów, Krempna, Komańcza (dane podane w tabeli poniżej dotyczą całej gminy), Dukla, Bukowsko. Dokładne i szczegółowe informacje o miejscu zdarzenia, liczbie zniszczonych uli czy zabitych (bądź zranionych) zwierząt, o wartości oszacowanych strat i kwotach odszkodowań są w posiadaniu RDOŚ we Rzeszowie. Istotnym jest, że szkody pojawiają się głównie w okresie od kwietnia do października (w okresie aktywności zwierząt, a jednocześnie działalności gospodarczej pszczelarzy czy hodowców), jednak zdarzają się też szkody notowane w marcu czy też listopadzie-grudniu (w przypadku niedźwiedzi zwierzęta te powinny w tym okresie gawrować).

Pracownicy RDOŚ w Rzeszowie opracowali rzetelne i efektywne procedury szacowania szkód, prowadzą również szereg działań, które mają zapobiegać szkodom powodowanym przez drapieżniki (czy to przez wypożyczanie bądź przekazywanie ogrodzeń, czy też informowanie właścicieli o możliwościach zabezpieczania pasiek czy stad przez atakami drapieżników). Działania te powinny być w miarę możliwości utrzymane bądź, jeśli pozwolą na to środki finansowe posiadane przez RDOŚ w Rzeszowie, zwiększone.

Tab. Miejsce i liczba odnotowanych szkód spowodowanych przez niedźwiedzie, wilki i rysie w latach 2010-2012 w gminach leżących w granicach Ostoi Jaśliskiej.

	niedźwiedź			wilk			rys		
	2010	2011	2012	2010	2011	2012	2010	2011	2012
Jaśliska		2	2						
Zarszyn		1		6	2	3			
Rymanów				5	6	6			
Krempna	1			1		6			
Komańcza	23	3	3	44	35	49			
Dukla	2		1	13		9			

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Bukowsko	13	1		4	5	3		1	
razem	39	7	6	73	48	76	0	1	0

5. Cele działań ochronnych

Siedliska przyrodnicze

Lp.	Przedmiot ochrony	Cele działań ochronnych	Perspektywa osiągnięcia właściwego stanu ochrony
1.	3220 Pionierska roślinność na kamienicach górskich potoków	Poprawa stanu ochrony - zachowanie koryta rzeczno i naturalnych procesów dynamiki kamieńców w stanie niepogorszonym, usunięcie obcych gatunków inwazyjnych roślin zielnych	Nie ma takiej możliwości ze względu na ograniczenia topograficzne i siedliskowe
2.	6230 Górskie i niżowe murawy bliźniczkowe	Utrzymanie stanu ochrony - utrzymanie obecnego arealu muraw oraz składu gatunkowego właściwego dla siedliska	Opisane stanowisko obejmuje zubożałe murawy bliźniczkowe, należy, więc założyć, że ich docelowym stanem jest stan obecny, lub nieco poprawiony w wyniku gospodarki kośnej. Nie można jednak zakładać, że istnieje możliwość popraw tego stanu do FV zgodnie z kryteriami określonymi w metodyce monitoringu PMS/GIOŚ
3.	6510 Nizowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie	Utrzymanie stanu ochrony – uzupełnienie wiedzy o rozmieszczeniu siedliska oraz utrzymanie/przywrócenie użytkowania	Poza obowiązywaniem planu
4.	7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska	Poprawa stanu ochrony poprzez ochronę czynną (powstrzymanie sukcesji wtórnej)	W okresie obowiązywania planu możliwe osiągnięcie stanu U1
5.	7230 Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk	Poprawa stanu ochrony poprzez ochronę czynną (powstrzymanie sukcesji wtórnej)	W okresie obowiązywania planu możliwe utrzymanie stanu U1
6.	8310 Jaskinie nieudostępnione do zwiedzania	Utrzymanie obecnego, właściwego stanu ochrony	-
7.	9110 Kwaśne buczyny	Utrzymanie obecnej powierzchni siedliska i właściwego stanu ochrony poprzez	-

		uwzględnienie w gospodarce leśnej wymogów ochrony siedliska przyrodniczego.	
8.	9130 Żyzne buczyny	Utrzymanie obecnej powierzchni siedliska i właściwego stanu ochrony poprzez uwzględnienie w gospodarce leśnej wymogów ochrony siedliska przyrodniczego.	-
9.	9180 Jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stokach i zboczach	Utrzymanie obecnego, właściwego stanu ochrony	-
10.	91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe	Poprawa stanu ochrony - poprawa składu gatunkowego poprzez usuwanie obcych gatunków inwazyjnych roślin; zachowanie arealu i cech siedliska poprzez zaniechanie użytkowania lub użytkowanie łągów zgodne z ich wymaganiami ekologicznymi	W okresie obowiązywania planu nie ma możliwości przywrócenia właściwego stanu ochrony
11.	1138 Břazanka <i>Barbus meridionalis</i> (<i>B. carpathicus</i>)	Utrzymanie ciągłości rzek, zachowanie miejsc dogodnych do tarła (żwirowe, naturalne odcinki rzeki, w tym zachowanie odsypisk bocznych i śródkorytowych, wysp wraz z porastającą je roślinnością)	5 lat
12.	1193 Kumak górski <i>Bombina variegata</i>	Utrzymanie aktualnego stanu ochrony gatunku - zachowanie aktualnej dostępności siedlisk rozrodu (w tym utrzymanie aktualnego stanu koryt cieków)	-
13.	1352 Wilk <i>Canis lupus</i>	Utrzymanie aktualnego właściwego stanu populacji i siedlisk gatunku poprzez - zachowanie integralności obszaru poprzez zapobieganie bądź unikanie fragmentacji środowiska i izolacji siedlisk - zachowanie właściwego stanu ochrony leśnych siedlisk przyrodniczych - minimalizację szkód powodowanych przez	-

		wilki wśród zwierząt gospodarskich.	
14.	4014 Biegacz urozmaicony <i>Carabus variolosus</i>	Utrzymanie obecnego stanu ochrony gatunku	Poza okresem obowiązywania planu
15.	1337 Bóbr europejski <i>Castor fiber</i>	Utrzymanie obecnego stanu ochrony gatunku	-
16.	1163 Głowacz białopłetwy <i>Cottus gobio</i>	Nie analizowano celów ochrony z powodu planowanej zmiany oceny ogólnej tego gatunku w SDF obszaru Natura 2000.	-
17.	1086 Zgniotek cynobrowy <i>Cucujus cinnaberinus</i>	Poprawa stanu ochrony gatunku, w szczególności poprzez pozostawianie drzew dziuplastych i martwych oraz wywróconych i złamanych do naturalnego rozkładu	Okres obowiązywania planu
18.	1898 Ponikło kraińskie <i>Eleocharis carniolica</i>	Poprawa obecnego stanu ochrony poprzez ochronę przed niszczeniem w wyniku rozjeżdżania oraz powstrzymanie sukcesji wtórnej na stanowiskach gatunku i w ich otoczeniu	Okres obowiązywania planu
19.	1355 Wydra <i>Lutra lutra</i>	Utrzymanie aktualnego, właściwego stanu ochrony poprzez zachowanie koryt rzecznych, roślinności nadrzecznej i naturalnych procesów z nimi związanych	-
20.	1361 Ryś euroazjatycki <i>Lynx lynx</i>	Utrzymanie obecnego stanu siedlisk gatunku poprzez: - zachowanie integralności Ostoi Jaśliskiej poprzez zapobieganie bądź unikanie fragmentacji środowiska i izolacji siedlisk - zachowanie właściwego stanu ochrony leśnych siedlisk przyrodniczych, w tym zachowanie zróżnicowanej struktury drzewostanów i zachowanie odpowiedniej ilości leżącego	-

		martwego drewna.	
21.	1303 Podkowiec mały <i>Rhinolophus hipposideros</i> 1324 Nocek duży <i>Myotis myotis</i> 1321 Nocek orzęsiony <i>Myotis emarginatus</i> 1323 Nocek Bechsteina <i>Myotis bechsteinii</i>	Utrzymanie obecnego stanu siedlisk gatunku na zimowiskach, w tym: - utrzymanie hibernakulów w stanie porównywalnym do obecnego. - utrzymanie w stanie porównywalnym do obecnego zadrzewień w promieniu 100 m od otworów jaskiń. - utrzymanie obecnego arealu terenów leśnych stanowiących żerowiska nietoperzy.	-
22.	4026 Zagłębek bruzdkowany <i>Rhysodes sulcatu</i>	Potwierdzenie występowania gatunku i dostosowanie celów i zadań ochronnych do wyników badań inwentaryzacyjnych	10 lat (okres obowiązywania planu)
23.	1087 Nadobnica alpejska <i>Rosalia alpina</i>	Poprawa stanu ochrony gatunku, w szczególności poprzez pozostawianie drzew dziuplastych i martwych do naturalnego rozkładu oraz optymalizację lokalizacji miejsc i sposobu składowania drewna	10 lat (okres obowiązywania planu)
24.	1166 Traszka grzebieniasta <i>Triturus cristatus</i>	Nie analizowano celów ochrony z powodu planowanej zmiany oceny ogólnej tego gatunku w SDF obszaru Natura 2000.	-
25.	2001 Traszka karpacka <i>Triturus montandoni</i>	Utrzymanie aktualnego stanu ochrony gatunku - zachowanie aktualnej dostępności siedlisk rozrodu (w tym utrzymanie aktualnego stanu koryt cieków)	-
26.	1354 Niedźwiedź brunatny <i>Ursus arctos</i>	Utrzymanie aktualnego stanu siedlisk gatunku poprzez: - zachowanie integralności Ostoi Jaśliskiej - zapobieganie bądź unikanie fragmentacji środowiska i izolacji siedlisk	-

		- zachowanie właściwego stanu ochrony leśnych siedlisk przyrodniczych - unikanie habituacji i warunkowania pokarmem zwłaszcza w pobliżu siedzib ludzkich czy ośrodków turystycznych. - minimalizacja szkód powodowanych przez niedźwiedzie w pasiekach.	
27	1014 Poczwarówka zwężona <i>Vertigo angustior</i>	Utrzymanie aktualnego stanu ochrony,	-
28	1065 przeplatka aurinia	Utrzymanie obecnego, właściwego stanu ochrony gatunku	-
29	Rzepik szczeciniasty <i>Agrimonia pilosa</i>	Utrzymanie aktualnego stanu ochrony	-

Uwagi do nietoperzy:

Działania ochronne powinny zmierzać do realizacji następujących celów: zabezpieczenia nietoperzy przed niepokojeniem i zapewnienia optymalnych warunków hibernacji i powierzchni siedliska (cel zasadniczy), utrzymanie zadrzewień bezpośrednio otaczających jaskinie w stanie umożliwiającym swobodny do nich dojazd, utrzymanie arealu i zwartości terenów leśnych ostoi porównywalnych z obecnymi, zapewnienie odpowiedniej ilości dogodnych schronień letnich.

Uwagi do płazów:

Obecnie najważniejszym celem działań ochronnych powinno być utrzymanie istniejących siedlisk, które zapewniają kumakom optymalny rozwój, co stwierdzono w czasie wizji terenowej. Odnotowano tu bowiem większą ilość stanowisk kumaka w porównaniu z rokiem 2009.

Uwagi do bezkręgowców:

Należy prowadzić intensywny (kilkukrotny w ciągu sezonu) monitoring stanowiska tak aby bezzwłocznie uchwycić ewentualne niekorzystne czynniki, mogące pojawiać się nagle, niespodziewanie i przypadkowo, i móc im przeciwdziałać. Aktualnie łąki na stanowisko są koszone, co zapobiega sukcesji i utrzymuje siedlisko gatunku w dobrym stanie.

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

GENERALNA
DYREKCJA
OCHRONY
ŚRODOWISKA

REGIONALNA
DYREKCJA
OCHRONY
ŚRODOWISKA
W RZESZOWIE

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Moduł C

6. Ustalenie działań ochronnych

Siedliska przyrodnicze

Przedmiot ochrony	Działania ochronne						
	Nr i nazwa		Zakres prac	Miejsce realizacji	Termin wykonania	Szacunkowe koszty (w tys. zł)	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie
3220 Pionierska roślinność na kamieńcach górskich potoków	Nr	Działania związane z ochroną czynną					
	A1	Usuwanie obcych gatunków inwazyjnych roślin naczyniowych	Usuwanie gatunków powinno polegać na przynajmniej czterokrotnym (dwa razy rocznie, przynajmniej przez dwa lata), ręcznym wykopywaniu całych pędów, optymalnie w okresie od maja do sierpnia. Szczegóły metodyki takich prac zostały opracowane i przetestowane w działaniach ochrony czynnej prowadzonych w obszarze „Biała Tarnowska”.	Wszystkie stanowiska siedliska – Wisłok, Jasiołka, Bielcza, Mszanka, dokładna lokalizacja działania w zależności od wyników inwentaryzacji	Po uzyskaniu danych o występowaniu gatunków obcych: 2015, 2016 lub dłużej w zależności od skuteczności zabiegów	Łączna suma – w zależności od wyników inwentaryzacji	RDOŚ w Rzeszowie (usuwanie gatunków obcych) po zapewnieniu środków finansowych
	A2	Działania edukacyjne:	a) przygotowanie i rozpowszechnienie materiałów edukacyjnych na temat niekorzystnego wpływu poboru żwiru na środowisko rzeki, b) propagowanie informacji o możliwościach	Cały obszar	Cały okres obowiązywania planu	10	RDOŚ w Rzeszowie we współpracy z samorządami lokalnymi

			reagowania na zaobserwowane nielegalnego pozyskania żwiru poprzez informowanie odpowiednich służb.				
Nr	Działania związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania						
B1	Ograniczenie mechanicznego zniszczenia kamieńców: substratu dennego w korycie rzeki	a) lokalizowanie miejsc poboru żwiru, ustalanych przez gminę w strefie przybrzeżnej w ramach powszechnego korzystania z wód z uwzględnieniem wymogów ochrony siedlisk oraz obowiązkowym przeprowadzeniem strategicznej oceny oddziaływania na obszar Natura 2000; b) ograniczenie negatywnego wpływu funkcjonujących miejsc poboru żwiru na przedmioty ochrony poprzez kontrolę sposobu, dokładnej lokalizacji i wielkości pozyskania, a także dojazdu w miejsce poboru i transportu kruszywa; c) ograniczenie prac utrzymaniowych ingerujących w koryto rzeki i odsypiska żwirowe do prac prowadzonych na mocy dotychczasowych decyzji administracyjnych oraz prac niezbędnych do zabezpieczenia terenów zabudowanych, mostów, dróg, itp., a także sytuacji, gdy zagrożone jest bezpieczeństwo powszechne. Utrzymanie naturalnej sekwencji plos i bystrzy, kształtowanej przez naturalne procesy dynamiki rzeki. Odstępstwo od tej zasady jest dopuszczalne w przypadku konieczności likwidacji szkód po powodziach, ale zakres	cały obszar Natura 2000	od momentu wejścia planu w życie	w ramach bieżącej działalności	RDOŚ w Rzeszowie (w porozumieniu z zarządzającym terenem oraz samorządami)	

		takich prac powinien eliminować lub minimalizować ewentualne szkody przyrodnicze, obejmujące zniszczenie siedlisk przyrodniczych, czy też siedlisk gatunków. Szczegółowy zakres prac związanych z usuwaniem skutków powodzi, powinien być uzgodniony z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000.				
Nr	<i>Działania dotyczące monitoringu realizacji działań ochronnych</i>					
C1	Monitoring usuwania gatunków obcych	Monitoring usuwania gatunków obcych. Kontrola terenowa skuteczności usuwania gatunków obcych, obejmująca lokalizację pól barszczu Sosnowskiego przeznaczonych do usuwania. Wynikiem powinno być opracowanie zawierające ocenę skuteczności dotychczasowych działań oraz wskazania do dalszych prac.	miejsca przeprowadzonych zabiegów	W każdym roku po przeprowadzeniu usuwania gatunków obcych	Łączna suma – w zależności od wyników inwentaryzacji	RDOŚ w Rzeszowie (usuwanie gatunków obcych) po zapewnieniu środków finansowych
Nr	<i>Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony</i>					
D1	Inwentaryzacja gatunków obcych na kamieńcach	☐ Inwentaryzacja gatunków obcych na kamieńcach. ☐ Inwentaryzacja powinna polegać na wizji terenowej, w czasie, której oznacza się odbiornikiem GPS miejsca występowania gatunków obcych i określa zajmowaną powierzchnię, – co jest niezbędne do zaplanowania ochrony czynnej	wszystkie płyty kamieńców w obszarze i ich bezpośrednie sąsiedztwo	w pierwszym roku obowiązywania planu	10 tys. zł	RDOŚ w Rzeszowie (usuwanie gatunków obcych) po zapewnieniu środków finansowych

Przedmiot ochrony	Działania ochronne						
	Nr i nazwa		Zakres prac	Miejsce realizacji	Termin wykonania	Szacunkowe koszty (w tys. zł)	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie
6230 Górskie i niżowe murawy bliźniczkowe (Nardion - płaty bogate florystycznie)	Nr	Działania związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania					
	B1	Zachowanie powierzchni lub poprawa stanu zachowania muraw bliźniczkowych	Działania obligatoryjne: Zachowanie powierzchni muraw bliźniczkowych Działania Fakultatywne: a) użytkowanie pastwiskowe Coroczny wypas zwierząt gospodarskich w obsadzie zwierząt od 0,4 do 0,6 DJP/ha, przy maksymalnym obciążeniu pastwiska do 5 DJP/ha; graniczny termin wypasu 15 października. Na terenach zalewowych rozpoczęcie wypasu nie wcześniej niż dwa tygodnie po ustąpieniu wód – zgodnie z obowiązującym pakietem rolnośrodowiskowym b) użytkowanie kośne Pomimo tego, że wymogiem programów środowiskowych jest dla muraw bliźniczkowych prowadzenie wypasu, w tym przypadku wystarczającą formą użytkowania	Rezerwat „Źródlika Jasiołki”	Co 2 lata od 2014	10 x 840 x 5 = 42 tys. zł	Nadleśnictwo Rymanów w porozumieniu z RDOŚ w Rzeszowie w zależności od dostępnych środków

		jest koszenie. Murawy bliźniczkowe w tym obszarze zachowane są dosyć fragmentarycznie, ponadto w pobliżu występują cenne młaki, które mogłyby zostać zniszczone przez owce. Przed przystąpieniem do koszenia należy przeprowadzić odkrzaczanie, jeśli sukcesja krzewów w istotny sposób zagrażałaby zachowaniu psiar. W innym przypadku należy pozostawić część krzewów, jako strefę ekotonową, zwiększającą bioróżnorodność. Opisywane psiary wystarczy wykosić przynajmniej raz na 2 lata, zbierając i wywożąc siano.				
Nr	Działania dotyczące monitoringu realizacji działań ochronnych					
C2	Monitoring efektów koszenia muraw bliźniczkowych	Monitoring sposobu użytkowania łąk. Ocena efektywności sposobu wykonania oraz efektywności prowadzonych zabiegów ochronnych. Lustracja terenowa pod kątem sposobu użytkowania siedliska, zmian arealu, stanu zachowania (w oparciu o metodykę GIOŚ), w tym oszacowanie procentowego udziału płatów w stanie FV, U1 i U2. Sporządzenie raportu z lustracji.	Rezerwat „Źródłiska Jasiołki”	Co 2 lata od 2016	3 x 1 x 4 = 12 tys. zł.	RDOS w Rzeszowie

Przedmiot ochrony	Działania ochronne						
	Nr i nazwa		Zakres prac	Miejsce realizacji	Termin wykonania	Szacunkowe koszty (w tys. zł)	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie
6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (<i>Arrhenatherion elatioris</i>)	Nr	Działania związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania					
	B2	Utrzymanie właściwego stanu zachowania łąk.	Działania obligatoryjne: Utrzymanie dotychczasowego arealu łąk użytkowanych kośnie lub kośnie-pastersko. Działania fakultatywne: - ekstensywne użytkowanie kośne lub pastwiskowe zgodnie z wymogami pakietu rolno-środowiskowym dla łąk świeżych. W przypadku zmian związanych z modyfikacją lub ograniczeniem funkcjonowania programów rolno-środowiskowych: - kosić ręcznie lub mechanicznie, nie rzadziej niż raz na trzy lata i nie częściej niż raz w roku po 15 lipca, ewentualnie corocznie po 15 lipca, z pozostawieniem 25% powierzchni działki, w każdym roku innej, niekoszonej, z usunięciem biomasy poza powierzchnię łąki. Dopuszczalne jest wypasanie wolne lub kwaterowe przy obsadzie zwierząt wynoszącej nie więcej niż 1 DJP/ha i obciążeniu pastwiska wynoszącym nie więcej niż 5t/ha (10 DJP/ha)	Łąki świeże, położone w obrębie przedstawionych na mapach kompleksów łąkowych. Łączna powierzchnia tych kompleksów wynosi ok. 2500 ha, jednak rzeczywista powierzchnia łąk świeżych jest niewątpliwie mniejsza	przez cały okres obowiązywania planu	550 ha x 0,84 tys. zł = 462 tys. zł W powyższym obliczeniu założono, że co roku przywraca się koszenie na 10 ha, w związku z tym pierwsze 10 użytkowane jest przez 10 lat, kolejne przez 9 lat itd. Łączna suma	Właściciel lub posiadacz obszaru na podstawie umowy zawartej z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000 albo na podstawie zobowiązania podjętego w związku z korzystaniem z programów wsparcia z tytułu dochodowości,

			od dnia 21 lipca do dnia 15 października, niedopuszczalne jest nawożenie azotem powyżej poziomu 60 kg/ha w trakcie roku, a także przeorywanie i podsiewanie. Celem działania jest stopniowa poprawa stanu łąk, przy jednoczesnym zachowaniu właściwego stanu płątów obecnie koszonych. Szacuje się, że około 1000 ha kompleksów łąkowych może być w niewłaściwym stanie ochrony (U1 i U2). Założono, że przywrócenie użytkowania na 10% tej powierzchni, czyli 100 ha w ciągu 10 lat, a 10 ha rocznie jest realistycznym i osiągalnym celem. Cel tego działania może być osiągnięty poprzez wdrażanie programów rolnośrodowiskowych, oraz finansowanie koszenia z innych funduszy przeznaczonych na ochronę przyrody. Kwalifikując powierzchnie do wspierania użytkowania kośno-pasterskiego należy preferować miejsca najcenniejsze przyrodniczo, na których istnieje małe prawdopodobieństwo, że gospodarka zostanie wznowiona z przyczyn ekonomicznych. W przedstawionym obliczeniu przyjęto kwotę za ha wg programu rolnośrodowiskowego, należy jednak mieć na uwadze, że koszenie niektórych powierzchni może wymagać			hektarów wykoszonych w ciągu 10 lat wynosi wówczas 550.	a w odniesieniu do gruntów stanowiących własność Skarbu Państwa lub własność jednostek samorządu terytorialnego zarządcą nieruchomości w związku z wykonywaniem obowiązków z zakresu ochrony środowiska na podstawie przepisów prawa albo w przypadku braku tych przepisów na podstawie porozumienia zawartego z organem sprawującym nadzór nad
--	--	--	--	--	--	--	--

			większych wkładów finansowych, szczególnie w pierwszych latach przywrócenia użytkowania, o ile takie środki by były dostępne.				obszarem Natura 2000.
	Nr	<i>Działania dotyczące monitoringu realizacji działań ochronnych</i>					
	C3	Monitoring efektów przywracania gospodarki kośno-pasterskiej	Monitoring sposobu użytkowania łąk. Ocena efektywności sposobu wykonania oraz efektywności prowadzonych zabiegów ochronnych. Lustracja terenowa pod kątem sposobu użytkowania siedliska, zmian arealu, stanu zachowania (w oparciu o metodykę GIOŚ), w tym oszacowanie procentowego udziału płatów w stanie FV, U1 i U2. Sporządzenie raportu z lustracji.	Kompleksy łąkowe, w których przywrócono koszenie		10 x 3 x 1 = 30	RDOŚ w Rzeszowie
	Nr	<i>Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony</i>					
	D2	Inwentaryzacja siedlisk łąkowych na całym obszarze Natura 2000	Inwentaryzacja siedlisk łąkowych na całym obszarze Natura 2000. Obecna wiedza na temat rozmieszczenia i stanu zachowania siedlisk łąkowych jest zbyt mała, aby precyzyjnie planować zadania ochronne. Zadanie to jest również bardzo istotne ze względu na dużą dynamikę stanu ochrony tego	Wszystkie tereny łąkowe (ok. 2500 ha)	Pierwsze trzy lata obowiązywania planu	W zależności od zakresu i szczególności	RDOŚ, Nadleśnictwa

			siedliska, a także na silną antropopresję związaną przede wszystkim z przekształcaniem trwałych użytków zielonych na tereny zabudowane. Opracowanie powinno polegać na kartowaniu łąk na podkładzie ortofotomapy, z określeniem ogólnego stanu zachowania i obecnego użytkowania danego płatu.			inwentaryzacji, przynajmniej 100.000 zł	
--	--	--	--	--	--	---	--

Przedmiot ochrony	Działania ochronne					
	Nr i nazwa	Zakres prac	Miejsce realizacji	Termin wykonania	Szacunkowe koszty (w tys. zł)	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie
7140	Nr	Działania związane z ochroną czynną				

Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z <i>Scheuchzeria-Caricetea</i>)	A2	Utrzymanie i poprawa stanu torfowisk przejściowych poprzez odkrzaczanie i koszenie manualne	Poprawa stanu ochrony tych torfowisk jest możliwa tylko w przypadku wprowadzenia koszenia trzęślicy i situ, które powinno być wykonywane corocznie, przez kilka lat, a także usuwania krzewów (wierzba uszata i kruszyna pospolita). Zalecane jest wprowadzenie odrębnego programu ochrony tych cennych siedlisk przyrodniczych, prowadzonego w ramach ochrony rezerwatów przyrody, w których one występują. Nie jest wskazane wdrażanie na tym terenie programów rolnośrodowiskowych, gdyż poniesione nakłady będą prawdopodobnie wyższe od dopłat i wymagają dużej elastyczności, co do sposobu i terminu przeprowadzenia działań, zależnego zarówno od aktualnego stanu torfowisk, jak i danego sezonu wegetacyjnego. Niezbędny jest również bardzo dokładny nadzór nad prowadzonymi działaniami, a także szczegółowy monitoring przyrodniczy eliminujący potencjalne negatywne skutki prowadzonych działań. Wszelkie prace powinny być wykonywane ręcznie, bez użycia ciężkiego sprzętu, a pozyskana biomasa powinna zostać od razu usunięta po przeprowadzeniu zabiegu.	Wydzielenia: 04-20-1-01-350-b 04-20-1-04-130-i 04-20-1-06-81-f Łącznie powierzchnia około 6,5 ha	Pięć razy w ciągu obowiązywania planu od 2014	15 x 5 = 75	Nadleśnictwo we współpracy z RDOŚ w Rzeszowie po zapewnieniu środków na ochronę czynną
	Nr	Działania dotyczące monitoringu realizacji działań ochronnych					
	C4	Monitoring	Przed przeprowadzeniem zabiegów należy	Miejsca	Badania	4 x 3 x 0,7 =	Nadleśnictwo we

		realizacji działań wykonywanych dla ochrony torfowisk przejściowych	wykonać badania kontrolne. Następnie corocznie po przeprowadzeniu każdego zabiegu ochronnego należy dokonać wizji terenowej w celu określenia zasadności kontynuowania ochrony czynnej i ustalenia harmonogramu i sposobu dalszych prac. Na każdej powierzchni należy wykonać zdjęcie fitosocjologiczne oraz ocenić stan siedliska zgodnie z metodyką GIOŚ. Działanie jest wykonywane o ile dany płat nie będzie podlegał PMS. W przypadku przeprowadzenia badań w ramach PMS (prawdopodobnie w 2017) – w danym roku nie trzeba wykonywać działania	wykonywania ochrony czynnej	kontrolne w sezonie wykonania zabiegów ochronnych oraz powtórzenie corocznie po każdym zabiegu,	8,4	współpracy z RDOŚ w Rzeszowie po zapewnieniu środków na ochronę czynną
--	--	---	---	-----------------------------	---	-----	--

Przedmiot ochrony	Działania ochronne					
	Nr i nazwa	Zakres prac	Miejsce realizacji	Termin wykonania	Szacunkowe koszty (w tys. zł)	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie
7230 Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk	Nr	<i>Działania związane z ochroną czynną</i>				
	A3	Program aktywnej ochrony młak górskich Poprawa stanu jest możliwa poprzez sporadyczne (np. raz na 2 lata), ręczne koszenie wybranych fragmentów młak. Zalecane jest wprowadzenie odrębnego programu ochrony tych cennych siedlisk przyrodniczych, prowadzonego zarówno w ramach ochrony rezerwatów przyrody, w których one występują, jak i na gruntach prywatnych. Program taki można połączyć z ochroną poczwarówki zwężonej. Na ogół nie jest wskazane wdrażanie na tym terenie programów rolnośrodowiskowych, gdyż poniesione nakłady będą prawdopodobnie wyższe od dopłat i wymagają dużej elastyczności, co do sposobu i terminu przeprowadzenia działań, zależnego zarówno od aktualnego stanu torfowisk, jak i danego sezonu wegetacyjnego. Niezbędny jest również bardzo dokładny nadzór nad prowadzonymi działaniami, a także szczegółowy monitoring	Stanowisko 1 X: 21,733339 Y: 49,423056 Stanowisko 2 X: 21,732611 Y: 49,422806 Stanowisko 3 X: 21,907139 Y: 49,367611 Stanowisko 4 X: 21,905278 Y: 49,369667 Stanowisko 5 X: 21,904750 Y: 49,373389 Stanowisko 6	Pięć razy w okresie realizacji planu, od 2014	5 x 2 x 9 = 90	RDOŚ we współpracy z Nadleśnictwami i samorządami lokalnymi po zapewnieniu finansowania

		przyrodniczy eliminujący potencjalne negatywne skutki prowadzonych działań. Wszelkie prace powinny być wykonywane ręcznie, bez użycia ciężkiego sprzętu, a pozyskana biomasa powinna zostać od razu usunięta po przeprowadzeniu zabiegu. W niektórych przypadkach, w przypadku braku innych środków można wdrożyć programy rolnośrodowiskowe.	X: 21,668056 Y: 49,451667 Stanowisko 7 X: 21,668611 Y: 49,451389 Stanowisko 8 X: 21,804444 Y: 49,384167 Stanowisko 9: X: 22,060833 Y: 49,278750			
Nr	Działania związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania					
B3	Utrzymanie i poprawa stanu młak górskich poprzez odkrzaczanie i koszenie manualne	Działania obligatoryjne: Utrzymanie stanowisk młak górskich Działania fakultatywne: - ekstensywne użytkowanie kośne zgodnie z wymogami pakietu rolno-środowiskowego dla mechowisk (w razie potrzeby przeprowadzić zabieg usunięcia pojedynczych drzew i krzewów w płatach siedliska) lub prowadzić zabieg jednorazowego koszenia całej powierzchni raz na 2-3 lata, ewentualnie corocznie z pozostawieniem 50% powierzchni – w każdym roku innej z obligatoryjnym	Stanowisko 1 X: 21,733339 Y: 49,423056 Stanowisko 2 X: 21,732611 Y: 49,422806 Stanowisko 3 X: 21,907139 Y: 49,367611 Stanowisko 4	Pięć razy w okresie realizacji planu, od 2014	1,39 x 9 x 5 = 62,5	Właściciel lub posiadacz obszaru na podstawie umowy zawartej z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000 albo na podstawie zobowiązania podjętego w

			usunięciem biomasy z całej powierzchni siedliska. Kosić po 1 sierpnia. Działanie może być wdrożone przy braku możliwości wprowadzenia ochrony czynnej.	X: 21,905278 Y: 49,369667 Stanowisko 5 X: 21,904750 Y: 49,373389 Stanowisko 6 X: 21,668056 Y: 49,451667 Stanowisko 7 X: 21,668611 Y: 49,451389 Stanowisko 8 X: 21,804444 Y: 49,384167 Stanowisko 9: X: 22,060833 Y: 49,278750			związku z korzystaniem z programów wsparcia z tytułu dochodowości, a w odniesieniu do gruntów stanowiących własność Skarbu Państwa lub własność jednostek samorządu terytorialnego zarządcą nieruchomości w związku z wykonywaniem obowiązków z zakresu ochrony środowiska na podstawie przepisów prawa albo w przypadku braku tych przepisów na podstawie porozumienia zawartego z organem
--	--	--	--	---	--	--	--

							sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000
Nr	Działania dotyczące monitoringu realizacji działań ochronnych						
C5	Monitoring realizacji działań wykonywanych dla ochrony młak górskich	Przed przeprowadzeniem zabiegów należy wykonać badania kontrolne. Dwa lata po przeprowadzeniu każdego zabiegu ochronnego należy dokonać wizji terenowej w celu określenia zasadności kontynuowania ochrony czynnej i ustalenia harmonogramu i sposobu dalszych prac. Na każdej powierzchni należy wykonać zdjęcie fitosocjologiczne oraz ocenić stan siedliska zgodnie z metodyką GIOŚ. Działanie jest wykonywane o ile dany płat nie podlega monitoringowi krajowemu	Miejsca wykonywania ochrony czynnej	Badania kontrolne w sezonie wykonania zabiegów ochronnych oraz powtórzenie w dwa lata po każdym zabiegu, Np. 2014, 2016, 2019	3 x 9 x 0,5 = 13,5	RDOŚ w Rzeszowie	

Przedmiot ochrony	Działania ochronne					
	Nr i nazwa	Zakres prac	Miejsce realizacji	Termin wykonania	Szacunkowe koszty (w tys. zł)	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie
8310 Jaskinie nieudostępnione do zwiedzania	Nr	<i>Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony</i>				

Obecne, najpilniejsze działania związane z ochroną jaskiń zaplanowano przy okazji działań ochronnych dla nietoperzy.

Przedmiot ochrony	Działania ochronne					
	Nr i nazwa	Zakres prac	Miejsce realizacji	Termin wykonania	Szacunkowe koszty (w tys. zł)	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie
9110 Kwaśne buczyny (<i>Luzulo-Fagenion</i>)	Nr	<i>Działania związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania</i>				
	B4	Optymalizacja gospodarki leśnej w celu poprawy stanu kwaśnych buczyn	Optymalizacja gospodarki leśnej w celu utrzymania stanu ochrony kwaśnych buczyn. Uwzględnienie w gospodarce leśnej wymogów ochrony siedliska przyrodniczego poprzez : optymalizację przebiegu oraz sposobu	Cały obszar, na którym prowadzona jest gospodarka leśna	Cały okres obowiązywania planu	- Nadleśnictwa

			eksploatacji szlaków zrywkowych oraz miejsc składowania drewna (szczególnie należy zwrócić uwagę na zapobieganie erozji gleby i ochronę terenów podmokłych) utrzymanie braku użytkowania w rezerwatach przyrody pozostawienie bez użytkowania trudno dostępnych stoków i dolin potoków wraz z obszarami źródliskowymi; szczegółowy zasięg wyłączeń zostanie wyznaczony w trakcie najbliższej rewizji planu urządzenia lasu w uzgodnieniu z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000 zwrócenie uwagi na konieczność ochrony śródleśnych młak i mokradeł w czasie zrywki i składowania drewna preferowanie odnowienia naturalnego				
	B5	Kontynuacja pozostawiania drzew dziuplastych i martwych oraz wyrwionych i złamanych do naturalnego rozkładu	Kontynuacja pozostawiania drzew dziuplastych i martwych oraz wyrwionych i złamanych do naturalnego rozkładu. Celem działania jest zachowanie średniej ilości martwego drewna na poziomie nie mniejszym niż 20 m²/ha (zgodnie z założeniami Państwowego Monitoringu Środowiska). Ponadto należy zapewnić odpowiednią strukturę martwego drewna (ponad 5 kłód o grubości powyżej 50 cm grubości na ha – warunek ten powi nien zostać spełniony na 25% powierzchni siedlisk). Należy dążyć do tego, aby grube	Cały teren zajęty przez siedlisko przyrodnicze	Cały okres obowiązywania planu	-	Nadleśnictwa

			martwe drewno było pozostawiane przede wszystkim w miejscach potwierdzonego występowania cennych gatunków ksylobiontów – nadobnicy alpejskiej i zgmiotka cynobrowego.				
Nr	Działania dotyczące monitoringu realizacji działań ochronnych						
Nr	Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony						
D4	Weryfikacja występowania kwaśnych buczyn w obszarze i dopracowanie metodyki odróżniania buczyn kwaśnych od żyznych	Analiza danych z różnych źródeł dla obszaru Ostoi Jaśliskiej wskazuje, że powierzchnia kwaśnych buczyn w bazie Invent jest prawdopodobnie zaniżona. Rozbieżności te wynikają również prawdopodobnie z trudności w wyróżnianiu tych dwóch siedlisk przyrodniczych i braku dostosowanych do warunków lokalnych kryteriów klasyfikacji. Należy więc opracować prosty i w miarę jednoznaczny klucz do identyfikacji tych siedlisk przyrodniczych i na tej podstawie zweryfikować sprzeczne dane. Badanie powinno być przeprowadzone wiosną, aby była możliwość oznaczenia geofitów - kluczowych dla rozpoznania zbiorowisk buczyn.	Wydzielenia, w których potencjalnie mogą występować, nie wykazywane dotychczas kwaśne buczyny	2014	10	RDOŚ, Nadleśnictwa	

Przedmiot ochrony	Działania ochronne					
	Nr i nazwa	Zakres prac	Miejsce realizacji	Termin wykonania	Szacunkowe koszty (w tys. zł)	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie
9130 Żyzne buczyny (<i>Dentario glandulosae-Fagenion</i> , <i>Galio odorati-Fagenion</i>)	Nr	<i>Działania związane z ochroną czynną</i>				
	A5					
	Nr	<i>Działania związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania</i>				
	B6	Optymalizacja gospodarki leśnej w celu poprawy stanu żyznych buczyn	Optymalizacja gospodarki leśnej w celu utrzymania stanu ochrony kwaśnych buczyn. Uwzględnienie w gospodarce leśnej wymogów ochrony siedliska przyrodniczego poprzez : optymalizację przebiegu oraz sposobu eksploatacji szlaków zrywkowych oraz miejsc składowania drewna (szczególnie należy zwrócić uwagę na zapobieganie erozji gleby i ochronę terenów podmokłych) utrzymanie braku użytkowania w	Cały obszar, na którym prowadzona jest gospodarka leśna	Cały okres obowiązywania planu	- Nadleśnictwa

		rezerwatach przyrody pozostawienie bez użytkowania trudno dostępnych stoków i dolin potoków wraz z obszarami źródliskowymi; szczegółowy zasięg wyłączeń zostanie wyznaczony w trakcie najbliższej rewizji planu urządzenia lasu w uzgodnieniu z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000 zwrócenie uwagi na konieczność ochrony śródleśnych młak i mokradeł w czasie zrywki i składowania drewna preferowanie odnowienia naturalnego				
B7	<i>Kontynuacja pozostawiania drzew dziuplastych i martwych oraz wyrwconych i złamanych do naturalnego rozkładu</i>	– Kontynuacja pozostawiania drzew dziuplastych i martwych oraz wyrwconych i złamanych do naturalnego rozkładu. Celem działania jest zachowanie średniej ilości martwego drewna na poziomie nie mniejszym niż 20 m²/ha (zgodnie z założeniami Państwowego Monitoringu Środowiska). Ponadto należy zapewnić odpowiednią strukturę martwego drewna (ponad 5 kłód o grubości powyżej 50 cm grubości na ha – warunek ten powinien zostać spełniony na 25% powierzchni siedlisk). Należy dążyć do tego, aby grube martwe drewno było pozostawiane przede wszystkim w miejscach potwierdzonego występowania cennych gatunków ksyllobiontów – nadobnicy alpejskiej i zgniotka cynobrowego.	Cały teren zajęty przez siedlisko przyrodnicze	Cały okres obowiązywania planu	-	Nadleśnictwa

Przedmiot ochrony	Działania ochronne						
	Nr i nazwa	Zakres prac	Miejsce realizacji	Termin wykonania	Szacunkowe koszty (w tys. zł)	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie	
9180 Jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stokach i zboczach (<i>Tilio platyphyllis</i> - <i>Acerion pseudoplatani</i>)	Nr	<i>Działania związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania</i>					
	B8	Utrzymanie ochrony rezerwatowej oraz wyłączenie z gospodarowania płątów jaworzyn w lasach położonych poza rezerwatami	Optymalnym sposobem ochrony tego priorytetowego jest ochrona bierna – albo w formie rezerwatowej lub poprzez wyłączenia drzewostanu z użytkowania gospodarczego.	Wszystkie płąty jaworzyn w obszarze	Cały okres obowiązywania planu	-	Nadleśnictwa
	Nr	<i>Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony</i>					
	D5	Weryfikacja i uzupełnienie informacji o występowaniu jaworzyn	Obecne informacje o jaworzynach pochodzą z bazy Invent. W przypadku konieczności wprowadzenia zmian w gospodarce leśnej ze względu na występowanie jaworzyn, należy uprzednio zweryfikować prawidłowość klasyfikacji i dokładnego rozmieszczenia tego siedliska przyrodniczego w wydzieleniu. Weryfikacja taka może polegać na krótkiej wizji terenowej specjalisty -fitosocjologa.	Miejsca potencjalnego występowania jaworzyn	Cały okres obowiązywania planu	10	Nadleśnictwa

			Najczęściej jaworzyny są mylone z wariantem żyźnych buczyn, charakteryzującym się dużym udziałem miesięcznicy trwałej lub też z innymi drzewostanami jaworowymi (np. na gruntach porolnych). O ile w tym pierwszym przypadku wyłączenie z użytkowania takiego wariantu buczyny mogłaby być uzasadniona – jest to bowiem stosunkowo rzadki i cenny wariant, to w drugim przypadku mogłoby doprowadzić do wyłączenia drzewostanów o bardzo małej wartości przyrodniczej. Ponadto w podobny sposób powinny być weryfikowane wszelkie inne, nowe doniesienia o występowaniu nieznanych dotychczas płatów jaworzyn.				
--	--	--	--	--	--	--	--

Przedmiot ochrony	Działania ochronne						
	Nr i nazwa	Zakres prac	Miejsce realizacji	Termin wykonania	Szacunkowe koszty (w tys. zł)	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie	
91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albo-fragilis</i> , <i>Populetum albae</i> , <i>Alnenion</i>)	Nr	Działania związane z ochroną czynną					
	A5	Usuwanie obcych gatunków inwazyjnych oraz śmieci (w tym dzikich wysypisk śmieci)	Usuwanie gatunków powinno polegać na przynajmniej dwukrotnym (rok po roku) ręcznym wykopywaniu całych pędów, optymalnie w okresie od połowy maja do połowy lipca. Szczegóły metodyki takich prac zostały opracowane i przetestowane w działaniach ochrony czynnej prowadzonych w obszarze „Biała Tarnowska”.	Stanowiska gatunków obcych w zależności od wyników inwentaryzacji	2015, 2016 lub dłużej w zależności od skuteczności zabiegów	Łączna suma – w zależności od wyników inwentaryzacji	RDOŚ (usuwanie gatunków obcych), samorządy lokalne (usuwanie śmieci)
	Nr	Działania związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania					
	B9	Utrzymanie ochrony rezerwatowej oraz wyłączenie z gospodarowania płątów łęgów w lasach położonych poza rezerwatami w	Optymalnym sposobem ochrony tego priorytetowego jest ochrona bierna – albo w formie rezerwatowej lub poprzez wyłączenia drzewostanu z użytkowania gospodarczego.	Wszystkie płąty łęgów w LP oraz najcenniejsze płąty łęgów poza LP	Cały okres obowiązywania planu	Ewentualne koszty mogą się wiązać z wyłączeniem z gospodarowania dotychczas użytkowany	RDOŚ, Nadleśnictwa, samorządy lokalne

	LP, wyłączenie z gospodarowania najcenniejszych płątów łęgów poza LP				ch łęgów poza LP, problem ten mogłoby rozwiązać wdrożenie programów leśnośrodowiskowych	
Nr	<i>Działania dotyczące monitoringu realizacji działań ochronnych</i>					
C8	Monitoring efektów usuwania gatunków obcych	Działanie realizowane w przypadku wdrożenia ochrony czynnej. Polega na sprawdzeniu w terenie odnawiania się populacji usuniętych gatunków obcych. Powinno być realizowane w rok po każdym etapie usuwania gatunków	Miejsca wykonywania ochrony czynnej	2016, 2017 Lub dłużej w zależności od skuteczności zabiegów	2 x 3 = 6	
Nr	<i>Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony</i>					
D6	Weryfikacja występowania łęgów oraz określenie aktualnych zagrożeń w celu opracowania sposobu realizacji ochrony czynnej	Dotychczasowe dane (pozyskane w ramach projektu PL0108) wykazują, że w części drzewostanów łęgowych, poza LP, prowadzone jest użytkowanie gospodarcze, prowadzące zarówno do fragmentacji łęgów, jak i zniszczeń w runie. Wiąże się to często z zaśmiecaniem, a nawet lokalizacją dzikich wysypisk śmieci. Aktualny stan i zagrożenia płątów zakwalifikowanych do łęgów poza LP powinny zostać zweryfikowane w czasie krótkich wizji	Wszystkie potencjalne miejsca występowania łęgów poza LP (dotyczy to przede wszystkim największych płątów), a także płąty łęgów w Nadleśnictwie Rymanów oraz	2014	20	RDOŚ, Nadleśnictwa

			terenowych, w których odnotowuje się występowanie gatunków obcych, przeznaczonych do usunięcia oraz znaczące skupiska śmieci. Z dotychczasowych obserwacji wynika, że zagrożenie obcymi gatunkami inwazyjnymi nie jest obecnie jeszcze zbyt duże, ale pojedyncze okazy niecierpka gruczołowatego odnotowano nawet w rezerwacie źródłiska Jasiołki. W czasie wizji terenowych powinno się notować przez wszystkim stanowiska barszczu Sosnowskiego, kolczurki klapowanej, niecierpka gruczołowatego oraz rdestowca ostrokończystego. Informacje przedstawione przez Nadleśnictwo Dukla wskazują również na istnienie potrzeby weryfikacji klasyfikacji łągów w bazie Invent	Komańcza			
--	--	--	--	----------	--	--	--

Gatunki roślin

Przedmiot ochrony	Działania ochronne						
	Nr i nazwa		Zakres prac	Miejsce realizacji	Termin wykonania	Szacunkowe koszty (w tys. zł)	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie
Ponikło Kraińskie Eleocharis carniolica	Nr	Działania związane z ochroną czynną					
	A6	Odkrzaczanie (przerzedzanie krzewów)	Usunąć krzewy i drzewa zarastające stanowisko; wykonać prace wczesną wiosną lub późną jesienią; jednorazowo;	Moszczaniec -Jasiel	2013-2014		RDOŚ -Rzeszów
	A7	Usunięcie ekspansywnej roślinności zielnej	Usunąć (wyplewić) rośliny zielne zarastające stanowisko; wykonać prace wczesną wiosną lub późną jesienią; sukcesywnie, co 2 lata	Moszczaniec -Jasiel	2013		RDOŚ -Rzeszów
	Nr	Działania związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania					
	B1	Ogrodzenie	Ogrodzenie żerdziami stanowiska gatunku	Jedno	2013		RDOŚ -

0	stanowiska gatunku	uniemożliwiające jego rozjeżdżanie.	stanowisko gatunku (Moszczaniec-Jasiel).			Rzeszów
Nr	<i>Działania dotyczące monitoringu realizacji działań ochronnych</i>					
C9	Monitoring efektów usuwania gatunków obcych	Działanie realizowane w przypadku wdrożenia ochrony czynnej. Polega na sprawdzeniu w terenie odnawiania się populacji usuniętych gatunków obcych. Powinno być realizowane w rok po każdym etapie usuwania gatunków	Miejsca wykonywania ochrony czynnej	2016, 2017 Lub dłużej w zależności od skuteczności zabiegów	2 x 3 = 6	
Nr	<i>Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony</i>					
D7	Monitoring liczebności miejsc występowania i warunków siedliskowych	Wizja terenowa, co 2 lata, analiza wyników	Miejsca występowania – wg. mapy oraz nowo odnalezione	2013		RDOŚ - Rzeszów

Gatunki zwierząt

Lp.	Przedmiot ochrony	Działania ochronne						
		Nr i nazwa		Zakres prac	Miejsce realizacji	Termin wykonania	Szacunkowe koszty (w tys. zł)	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie
		Nr	Działania związane z ochroną czynną					
	Podkowiec mały 1303 Nocek duży 1324 Nocek orzęsiony 1321 Nocek Bechsteina 1323	A8	Utrzymanie stanu zimowisk w stanie porównywalnym do obecnego	Utrzymanie obecnej drożności otworów jaskiń	Jaskinia Gdzie Wpadł Grotolaz N 49° 31.537', E 21° 43.679' Jaskinia Gdzie Samolot Spadł N 49° 31'31".000, E 21° 43'40".000 Jaskinia Przy Szkółce N 49° 31.923', E 21° 41.962' Jaskinia Pod Bukiem N 49° 31.867', E 21° 42.076' Jaskinia na Wierzchowinie I N 49° 31'58".000, E 21° 41'54".000 Jaskinia na Wierzchowinie II N 49° 31.966', E 21° 41.886' Jaskinia Wodna N 49° 28.095', E 21° 44.359'	Co roku należy sprawdzać drożność otworów jaskiń początkiem października	20	Sprawujący nadzór nad Obszarem we współpracy z zarządzającym terenem oraz innymi zainteresowanymi podmiotami po zapewnieniu środków finansowych na realizację zadania.
		A9	Konserwacja i otwarcie kraty zabezpieczającej	Konserwacja, zamknięcie jaskini w okresie przedhibernacyjnym i	Jaskinia Gdzie Wpadł Grotolaz N 49° 31.537', E 21° 43.679'	Corocznie: zamknięcie jaskini w	20	RDOŚ w Rzeszowie oraz inne zainteresowane

			wejście do Jaskini Gdzie Grotołaz Wpadł	okresie postihibernacyjnym		pierwszych dniach października i otwarcie początkiem kwietnia		podmioty po zapewnieniu środków finansowych na realizację zadania.
		Nr	<i>Działania związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania</i>					
		B1 1	Utrzymanie zadrzewień w najbliższym sąsiedztwie jaskiń umożliwiające swobodny dołot i rojenie	W promieniu 100 m od otworów jaskiń utrzymanie zwartości koron drzew. W przypadku konieczności usunięcia drzew nie należy dopuścić do nadmiernego rozrzedzenia koron drzew prowadzących do powstania luk większych niż 10-15 metrów.	Jaskinia Gdzie Wpadł Grotołaz N 49° 31.537', E 21° 43.679' Jaskinia Gdzie Samolot Spadł N 49° 31'31".000, E 21° 43'40".000 Jaskinia Przy Szkółce N 49° 31.923', E 21° 41.962' Jaskinia Pod Bukiem N 49° 31.867', E 21° 42.076' Jaskinia na Wierzchowinie I N 49° 31'58".000, E 21° 41'54".000 Jaskinia na Wierzchowinie II N 49° 31.966', E 21° 41.886' Jaskinia Wodna N 49° 28.095', E 21° 44.359'	Przez cały okres obowiązywania PZO	-	zarządzający terenem
		B1 2	Utrzymanie lub powiększenie obecnego arealu i zwartości terenów leśnych ostoi, zapewnienie schronień	W gospodarce leśnej ostoi należy dążyć do: - utrzymania jak największej powierzchni drzewostanów liściastych, - zwiększenia powierzchni drzewostanów o złożonej	Wszystkie powierzchnie, na których występują leśne siedliska przyrodnicze (9110, 9130, 9170, 9180 bez 91E0)	Przez cały okres obowiązywania PZO		zarządzający terenem

			dziennych.	strukturze wiekowej i przestrzennej, - utrzymania wystarczającej ilości i struktury martwego drewna (łącznie objętość, drewno grubowymiarowe) – zgodnie z wskaźnikami specyficznej struktury i funkcji siedlisk przyrodniczych (buczyn 9110 i 9130)				
		Nr	Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony					
		Nr	Zwiększenie powierzchni siedlisk / siedlisk gatunku objętych ochroną w ramach obszaru Natura 2000					
			-					
		Nr	Działania związane z ochroną czynną					
	1354* Niedźwiedź brunatny <i>Ursus arctos</i> (Linnaeus, 1758)	A1 0	Działania edukacyjne	Edukacja hodowców w zakresie ochrony zwierząt hodowlanych przed drapieżnikami (w okresie obowiązywania planu zadań ochronnych).	cały obszar Ostoi Jaśliskiej	stale	nie dotyczy	RDOŚ w Rzeszowie lub inne zainteresowane podmioty.
		A1 1	Wypożyczenie hodowców w środki ochrony przed drapieżnikami	Wypożyczenie zainteresowanych hodowców zwierząt w psy stróżujące i pastuchy elektryczne (w okresie obowiązywania planu zadań ochronnych).	cały obszar Ostoi Jaśliskiej	stale	Koszt zabezpieczeń (np. ogrodzenia elektrycznego) zależy m.in. od wielkości i rodzaju użytego sprzętu, może wahać się od kilkuset złotych do kilku tysięcy	RDOŚ / hodowcy owiec / kóz / bydła z terenu Ostoi

							<i>złotych, średnio ok. 1000-1500 zł.</i>	
		A1 2	Unikanie habituacji i warunkowania pokarmem zwłaszcza w pobliżu siedzib ludzkich czy ośrodków turystycznych	1. Respektowanie zakazu wyrzucania śmieci (przede wszystkim odpadów organicznych) w lesie, zwłaszcza w okolicach osiedli ludzkich czy ośrodków turystycznych. 2. W miarę możliwości wykorzystywanie zamykanych kontenerów na śmieci.	cały obszar Ostoi Jaśliskiej, zwłaszcza okolice ośrodków turystycznych, sportowych	stale	3	Właściciele ośrodków turystycznych czy domów w bezpośredniej bliskości lasu.
		Nr	<i>Działania dotyczące monitoringu realizacji działań ochronnych</i>					
		B1	Zabezpieczenie jakości siedliska	utrzymanie w skali obszaru zróżnicowanej struktury wiekowej, wysokościowej i gatunkowej drzewostanów.	Cały obszar	Cały okres obowiązywania planu		
		Nr	<i>Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony</i>					
		Nr	<i>Działania związane z ochroną czynną</i>					
	1352* Wilk <i>Canis lupus</i> Linnaeus, 1758	A1 4	Działania edukacyjne	Edukacja hodowców w zakresie ochrony zwierząt hodowlanych przed drapieżnikami (w okresie obowiązywania planu zadań ochronnych).	cały obszar Ostoi Jaśliskiej	stale	nie dotyczy	RDOŚ w Rzeszowie lub inne zainteresowane podmioty.
		A1 5	Wypożyczenie hodowców w środki ochrony przed drapieżnikami	Wypożyczenie zainteresowanych hodowców zwierząt w psy stróżujące i pastuchy elektryczne (w okresie	cały obszar Ostoi Jaśliskiej	stale	<i>Koszt zabezpieczeń (np. ogrodzenia elektrycznego zależy m.in. od</i>	RDOŚ / hodowcy owiec / kóz / bydła z terenu Ostoi

				obowiązania planu zadań ochronnych).			wielkości i rodzaju użytego sprzętu, może wahać się od kilkuset złotych do kilku tysięcy złotych, średnio ok. 1000-1500 zł.	
		A1 6	Utworzenie okresowych stref ochronnych wokół miejsc rozrodu wilków	W miarę możliwości miejsca rozrodu należałoby lokalizować każdego roku (wilki nie zawsze wykorzystują te same nory w kolejnych latach). Strefa ochronna wynosi 500 m wokół nory (tj. 78,5 ha) w okresie od 1.03 do 31.08.	cały obszar Ostoi Jaśliskiej	stale	2-3	sprawujący nadzór nad obszarem / przyrodnicy współpracujący ze sprawującym nadzór nad obszarem
		Nr	<i>Działania dotyczące monitoringu realizacji działań ochronnych</i>					
		B1	Zabezpieczenie jakości siedliska	utrzymanie w skali obszaru zróżnicowanej struktury wiekowej, wysokościowej i gatunkowej drzewostanów.	Cały obszar	Cały okres obowiązywania planu		RDLP w Krośnie, Nadleśnictwa
		B2	Zabezpieczenie bazy pokarmowej drapieżników	w populacjach ustabilizowanych jeleni i saren pozyskanie myśliwskie powinno być planowane w obrębie całego LRH na poziomie nie wyższym niż prognozowany przyrost liczebności, przy uwzględnieniu wszystkich czynników wpływających na śmiertelność jeleni i saren (w tym drapieżnictwa).	Tereny leśne obszaru	Cały okres obowiązywania planu		RDLP w Krośnie, Nadleśniczkowie Nadleśnictwa Dukla, Rymanów i Komańcza w porozumieniu z PZŁ

				Pozyskanie myśliwskie powinno być prowadzone w powiązaniu z poziomem szkód w drzewostanach, wyrządzanych przez zwierzyinę płową.				
		Nr	Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony					
	1361 Ryś euroazjatycki <i>Lynx lynx</i> (Linnaeus, 1758)	Nr	Działania związane z ochroną czynną					
		Nr	Działania dotyczące monitoringu realizacji działań ochronnych					
		BI	Zabezpieczenie jakości siedliska	utrzymanie w skali obszaru zróżnicowanej struktury wiekowej, wysokościowej i gatunkowej drzewostanów.	Cały obszar	Cały okres obowiązywania planu		RDLP w Krośnie, Nadleśnictwa

	1337 Bóbr europejski <i>Castor fiber</i>	Nr	Działania związane z ochroną czynną					
			Nie proponuje się					
	1355 Wydra <i>Lutra lutra</i>	Nr	Działania związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania					
			Nie proponuje się				-	
		Nr	Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony					
			Nie proponuje się				-	

	1138 Brzanka <i>Barbus carpathicus</i>	Nr	Działania związane z ochroną czynną					
			brak					
		Nr	Działania związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania					

1163 Głowacz białopłetwy <i>Cottus gobio</i>	B15	Ograniczenie mechanicznego zniszczenia miejsc tarliskowych gatunku	Ograniczenie mechanicznego zniszczenia łach i odsypisk bocznych i śródkorytowych oraz wysp: a) lokalizowanie miejsc poboru żwiru, ustalanych przez gminę w strefie przybrzeżnej w ramach powszechnego korzystania z wód z uwzględnieniem wymogów ochrony gatunków i ich siedlisk oraz obligatoryjnym przeprowadzeniem strategicznej oceny oddziaływania na obszar Natura 2000; b) ograniczenie negatywnego wpływu funkcjonujących miejsc poboru żwiru na przedmioty ochrony poprzez kontrolę sposobu, dokładnej lokalizacji i wielkości pozyskania, a także dojazdu w miejsce poboru i transportu kruszywa, c) ograniczenie prac utrzymaniowych ingerujących w koryto rzeki i odsypiska żwirowe do bezpośredniego sąsiedztwa mostów, dróg i innej infrastruktury technicznej oraz terenów zabudowanych, a także sytuacji, gdy zagrożone jest bezpieczeństwo powszechne lub konieczna jest ochrona życia lub mienia; utrzymanie naturalnego charakteru rzeki.	pot. Bielcz, Jasiołka	od momentu wejścia planu w życie	w ramach środków samorządów	RDOŚ (w porozumieniu z zarządzającym terenem oraz samorządami)
---	-----	--	---	--------------------------	----------------------------------	-----------------------------	--

		Nr	<i>Działania dotyczące monitoringu realizacji działań ochronnych</i>				
		C15	ocena stanu ichtiofauny	odłowy monitoringowe na wybranych stanowiskach	Bielcza, Wisłok, Jasiołka	co 3 lata	
		Nr	<i>Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony</i>				
		D9	wskazanie miejsc występowania głowacza białopłetwego	odłowy monitoringowe na dodatkowym stanowisku w Jasiołce	odcinek Jasiołki w dolnej części ostoi	1 rok	
		Nr	<i>Zwiększenie powierzchni siedlisk / siedlisk gatunku objętych ochroną w ramach obszaru Natura 2000</i>				

		Nr	<i>Działania związane z ochroną czynną</i>				
	1014 poczwarówka zwięzona	A19	Wycinka drzew i krzewów w przypadku stwierdzenia ich sukcesji na obszarach występowania gatunku		Powierzchnie obu stanowisk: w pobliżu miejscowości Tylawa (49 27 34 N, 21 41 00 E) i Zyndranowa (49 25 15N, 21 43 58E)		0,5 tys. zł / rok
		Nr	<i>Działania związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania</i>				
			brak				
		Nr	<i>Działania dotyczące monitoringu realizacji działań ochronnych</i>				
			brak				
		Nr	<i>Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony</i>				
			brak				
		Nr	<i>Zwiększenie powierzchni siedlisk / siedlisk gatunku objętych ochroną w ramach obszaru Natura 2000</i>				

			brak
--	--	--	------

1086 zgniotek cynobrowy	Nr	Działania związane z ochroną czynną					
		brak					
	Nr	Działania związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania					
	B16	Zachowanie odpowiedniej ilości i struktury martwego drewna	Poprawa struktury i zwiększenie ilości martwego drewna na stanowiskach gatunku poprzez pozostawianie drzew dziuplastych i martwych oraz wywróconych i złamanych do naturalnego rozkładu, za wyjątkiem drzew zagrażających bezpieczeństwu.	Wszystkie powierzchnie, na których występują leśne siedliska przyrodnicze (9110, 9130, 9170, 9180 bez 91E0)	2013, systematycznie co 3-4 lata		RDLP
	Nr	Działania dotyczące monitoringu realizacji działań ochronnych					
		brak					
	Nr	Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony					
		brak					
	Nr	Zwiększenie powierzchni siedlisk / siedlisk gatunku objętych ochroną w ramach obszaru Natura 2000					
		brak					

1087 nadobnica alpejska	Nr	Działania związane z ochroną czynną					
		brak					
	Nr	Działania związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania					
	B17	Zachowanie odpowiedniej ilości i struktury martwego drewna	Poprawa struktury i zwiększenie ilości martwego drewna na stanowiskach gatunku poprzez pozostawianie drzew dziuplastych i martwych oraz wywróconych i złamanych do naturalnego rozkładu, za wyjątkiem drzew zagrażających bezpieczeństwu	Cały obszar		-	RDLP
	B18	Ograniczenie mechanicznego zniszczenia siedlisk gatunku:	Pozostawianie na miejscu ściętych drzew (buk, jawor, wiąz, jesion) z otworami wylotowymi, wskazującymi na zasiedlenie przez nadobnicę.	Cały obszar		-	RDLP

		Nr	<i>Działania dotyczące monitoringu realizacji działań ochronnych</i>				
			brak				
		Nr	<i>Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony</i>				
		Nr	<i>Zwiększenie powierzchni siedlisk / siedlisk gatunku objętych ochroną w ramach obszaru Natura 2000</i>				

	4014 biegacz urozmaicony	Nr	Działania związane z ochroną czynną					
			brak					
		Nr	Działania związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania					
		B20	Ochrona siedlisk gatunku	Pozostawienie bez użytkowania trudno dostępnych stoków i dolin potoków wraz z obszarami źródliskowymi, stanowiących potencjalne siedliska gatunku; szczegółowy zasięg wyłączeń zostanie wyznaczony w trakcie najbliższej rewizji planu urządzenia lasu w uzgodnieniu z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000	Cały obszar – doliny potoków	Cały okres obowiązywania planu	-	RDLP/RDOŚ
		Nr	Działania dotyczące monitoringu realizacji działań ochronnych					
		Nr	Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony					
		D11		Inwentaryzacja stanowisk gatunku na terenie Ostoi Jaśliskiej, z określeniem charakteru siedlisk na stanowiskach.	Cały obszar – doliny potoków	2013 - jednorazowo	15	RDOŚ
		Nr	Zwiększenie powierzchni siedlisk / siedlisk gatunku objętych ochroną w ramach obszaru Natura 2000					

	4026 zagłębek bruzdkowany	Nr	<i>Działania związane z ochroną czynną</i>				
			brak				

		Nr	<i>Działania związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania</i>				
		B16	Zachowanie odpowiedniej ilości i struktury martwego drewna	Poprawa struktury i zwiększenie ilości martwego drewna na stanowiskach gatunku poprzez pozostawianie drzew dziuplastych i martwych oraz wywróconych i złamanych do naturalnego rozkładu, za wyjątkiem drzew zagrażających bezpieczeństwu.	Wszystkie powierzchnie, na których występują leśne siedliska przyrodnicze (9110, 9130, 9170, 9180 bez 91E0)	2013, systematycznie co 3-4 lata	RDLP
		Nr	<i>Modyfikacja aktualnego sposobu gospodarowania</i>				
		Nr	<i>Działania dotyczące monitoringu realizacji działań ochronnych</i>				
		Nr	<i>Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony</i>				
		Nr	<i>Zwiększenie powierzchni siedlisk / siedlisk gatunku objętych ochroną w ramach obszaru Natura 2000</i>				
			brak				

	1065 Przeplatka aurinia	Nr	Działania związane z ochroną czynną					
		A20	Koszenie łąk	Koszenie łąk powinno odbywać się z zachowaniem następujących wytycznych: a) wybiórcze koszenie łąk z pozostawieniem fragmentów o dużym zagęszczeniu oprzędów z gąsienicami b) wysokość koszenia co najmniej 10 cm	Stanowisko A	Październik; nie częściej niż co trzy lata na tej samej powierzchni.	0,8/ha	RDOŚ
		Nr	Działania związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania					
		B24	Utrzymanie koszenia łąk	j.w.	j.w.	j.w.	j.w.	j.w.
		Nr	Działania dotyczące monitoringu realizacji działań ochronnych					
		C1 6	Monitoring koszenia	Konsultacje z ekspertem przez każdorazowym koszeniem szczegółowego rozkładu przestrzennego	Stanowisko A	Corocznie 2/VIII-1/IX	1/rocznie	RDOŚ

				fragmentów koszonych i pozostawianych.				
		Nr	Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony					
		D1 2	Zbieranie danych dotyczących biologii, fenologii i liczebności gatunku	Co najmniej trzy wizyty na stanowisku (2 wiosną, 1 jesienią) i dokumentacja wszelkich dostrzeżonych danych (notatki, zdjęcia).	Cała powierzchnia stanowiska A	2012- corocznie w okresie 3/V-1/VII i 2/VIII-1/IX	3/rocznie	RDOŚ
		D1 3	Zbieranie danych dotyczących fenologii i liczebności rośliny żywicielskiej	Dwie wizyty na stanowisku (1 wiosną, 1 jesienią) i dokumentacja wszelkich dostrzeżonych danych (notatki, zdjęcia).	Cała powierzchnia stanowiska A	2012- corocznie w okresie 3/V-1/VII i 2/VIII-1/IX		RDOŚ
		D14	Zbieranie danych dotyczących dynamicznych zmian w siedlisku	Co najmniej trzy wizyty na stanowisku (2 wiosną, 1 jesienią) i dokumentacja wszelkich dostrzeżonych danych (notatki, zdjęcia).	Cała powierzchnia stanowiska A	2012- corocznie w okresie 3/V-1/VII i 2/VIII-1/IX		
		Nr	Zwiększenie powierzchni siedlisk / siedlisk gatunku objętych ochroną w ramach obszaru Natura 2000					
			Nie jest konieczne zwiększenie powierzchni siedlisk					

Uwagi do nietoperzy:

W przypadku miejsc zimowania nietoperzy w ostoi głównym zadaniem w zakresie ochrony będzie utrzymanie w stanie porównywalnym do obecnego stanu siedlisk zimowisk i ich najbliższego otoczenia. Kluczowym działaniem jest utrzymanie stanu porównywalnego do obecnego zabezpieczenia wejścia do kluczowego zimowiska tej ostoi Jaskini Gdzie Wpadł Grotołaz. W obrębie terenów leśnych ostoi należy dążyć do utrzymania jej arealu i zwartości terytorialnej, urozniczenia struktury wiekowej i przestrzennej drzewostanów, utrzymania dużej ilości starych martwych i obumierających drzew.

Z punktu widzenia gatunków nietoperzy stanowiących przedmioty ochrony obszaru Natura2000 Ostoja Jaślicka kluczowe znaczenie w utrzymaniu lub wzroście stanu ich populacji ma zachowanie stanu zimowisk nietoperzy i ich otoczenia. Szczególnie istotne jest utrzymanie drożności otworów jaskiń i warunków mikroklimatycznych w jaskiniach. Dla zapewnienia nietoperzom możliwości korzystania z jaskiń należy również zadbać o ich otoczenie. Aby las stanowiący otoczenie jaskiń zapewniał bezpieczeństwo nietoperzom przylatującym do jaskiń, rojącym się w ich sąsiedztwie oraz stanowił żerowisko, należy zadbać o utrzymanie zwartych drzewostanów w promieniu 100 m od zimowisk. Dzięki tak prowadzonej gospodarce leśnej jaskinie będą osłonięte zwartymi koronami drzew, a co za tym idzie nietoperze będą miały łatwiejszy do nich dostęp, będą w mniejszym stopniu narażone na ataki drapieżników i wpływem warunków klimatycznych, a poza tym zostanie zachowane optymalne żerowisko w najbliższym otoczeniu obiektów.

Dla zachowania właściwego stanu ochrony gatunków stanowiących przedmiot ochrony ważne jest również utrzymanie obecnego arealu terenów leśnych ostoi, które są

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

podstawowym miejscem żerowania nietoperzy. Celem zapewnienia schronień letnich dla mopka i nocka Bechsteina konieczne utrzymanie jak największej ilości starych, martwych, dziuplastych i obumierających drzew.

SIEDLISKA PRZYRODNICZE

Warunkiem niezbędnym do zachowania związanych z rzekami przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000 w odpowiednim stanie jest utrzymanie wysokich standardów ochrony środowiska rzeczno. Informacja pochodząca z bieżących badań monitoringu WIOŚ (o aktualnym stanie czystości wód) wraz z informacją o docelowej jakości wód w rzece Jasiołka powinna być na traktowana przez samorządy lokalne jako przypomnienie o konieczności:

- stopniowego realizowania programów kanalizacji poszczególnych miejscowości,
- przestrzegania zasad prawidłowego odprowadzania ścieków z gospodarstw domowych.

W przypadku lokalizacji miejsc poboru żwiru z koryta Jasiołki w ramach powszechnego korzystania z wód, uznano za kluczowe poddanie takiego przedsięwzięcia strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko, która wykaże, czy pobór jest możliwy bez szkody dla przedmiotów ochrony, a jeśli tak, to w jakim rozmiarze i gdzie. Podkreśla się konieczność rozpatrywania sprawy w kontekście całego obszaru, a nie zasięgu terytorialnego poszczególnych gmin.

7. Ustalenie działań w zakresie monitoringu stanu ochrony przedmiotów ochrony

Lp.	Przedmiot ochrony	Cel	Parametr	Wskaźnik	Zakres prac monitoringowych	Terminy/ częstotliwość	Miejsce	Podmiot odpowiedzialny	Szacowany koszt (w tys. zł)
1.	3220	Utrzymanie stanu ochrony siedliska przrodniczego 3220	Zgodnie z przewodnikiem monitoringu GIOŚ	Zgodnie z przewodnikiem monitoringu GIOŚ	Zgodnie z przewodnikiem monitoringu GIOŚ	Co 6 lat od roku 2016	4 stanowiska Jasiołka, Wisłok, Bielcza, Mszanka	GIOŚ/RDOŚ	4 tys. zł
2.	6230	Utrzymanie lub poprawa stanu ochrony siedliska przrodniczego 6230	Zgodnie z przewodnikiem monitoringu GIOŚ	Zgodnie z przewodnikiem monitoringu GIOŚ	Zgodnie z przewodnikiem monitoringu GIOŚ	Co 6 lat od roku 2013	1 stanowisko – Źródłiska Jasiołki	GIOŚ/RDOŚ	1 tys. zł
3.	6430	Utrzymanie stanu ochrony siedliska przrodniczego 6430	Zgodnie z przewodnikiem monitoringu GIOŚ	Zgodnie z przewodnikiem monitoringu GIOŚ	Zgodnie z przewodnikiem monitoringu GIOŚ	Co 6 lat od roku 2017	6 stanowisk: Cergowa, Ostra, Piotruś, Jasiołka, Wisłok, Bielcza	GIOŚ/RDOŚ	6 tys. zł
4.	6510	Utrzymanie lub poprawa stanu ochrony siedliska przrodniczego 6510	Zgodnie z przewodnikiem monitoringu GIOŚ	Zgodnie z przewodnikiem monitoringu GIOŚ	Zgodnie z przewodnikiem monitoringu GIOŚ	Co 6 lat od roku 2015	23 stanowiska: Barwinek Czeremcha-Lipowiec Jaśliska - Wola Niżna Królik Polski Moszczaniec Mszana Nowa Wieś Olchowiec	GIOŚ/RDOŚ	23 tys. zł

							Przełom Jasiołki Radoszyce Ropianka Rudawka Rymanowska Smereczne Surowica Szklary Tylawa Wernejówka Wola Niżna - Wola Wyżna Zawadka Rymanowska Żydranowa Źródłiska Jasiołki		
5.	7140	Utrzymanie lub poprawa stanu ochrony siedliska przrodniczeg o 7140	Zgodnie z przewodnikiem monitoringu GIOŚ	Zgodnie z przewodnikiem monitoringu GIOŚ	Zgodnie z przewodnikiem monitoringu GIOŚ	Co 6 lat od roku 2017	2 stanowiska Kamień nad Jaśliskami, Źródłiska Jasiołki	GIOŚ/RDOŚ	2 tys. zł
6.	7230	Utrzymanie lub poprawa stanu ochrony siedliska przrodniczeg o 7230	Zgodnie z przewodnikiem monitoringu GIOŚ	Zgodnie z przewodnikiem monitoringu GIOŚ	Zgodnie z przewodnikiem monitoringu GIOŚ	Co 6 lat od roku 2015	2 stanowiska	GIOŚ/RDOŚ	2 tys. zł
7.	8310	Utrzymanie stanu ochrony siedliska przrodniczeg	Powierzchnia siedliska, specyficzna struktura i funkcje,	Wielkości i kształt jaskini. Cechy mikroklimatyczne jaskini, takie jak: wyczuwalne ruchy powietrza, kierunek cyrkulacji zimowej powietrza, obecność i zasięg strefy	Zgodnie z metodyką PMŚ	Co 6 lat	Jaskinia Gdzie Wpadł Grotolaz N 49° 31.537', E 21° 43.679' Jaskinia Gdzie Samolot Spadł N	GIOŚ/RDOŚ	14 tys. zł

		o 8310	perspektywy ochrony	wymrażania i form lodowych w rejonie otworu i obecność form lodowych w głębszych partiach jaskini, zasięg światła. Ogólne cechy hydrologiczne i obecność wody w jaskini. Stopień zabezpieczenia obiektu przed penetracją ludzką. Efekty antropopresji i zanieczyszczenie siedliska materią antropogeniczną. Gatunki nietoperzy z załącznika II Dyrektywy Siedliskowej. Liczebność i struktura dominacji chiropterofauny zimujące. Obecność bezkręgowej fauny naściennej w partach przyotworowych jaskini. Kształt i mikrorzeźba ścian i stropu pustek jaskiniowych. Stan zachowania nacieków na stropie i ścianach, ich kształt, wielkość i stan zachowania. Kształt i rzeźba oraz charakter litologiczny dna i podłoża pustek oraz obecność luźnych elementów na dnie. Wilgotność oraz obecność wody w jaskini.			49°31'31".000, E 21°43'40".000 Jaskinia Przy Szkółce N 49° 31.923', E 21° 41.962' Jaskinia Pod Bukiem N 49° 31.867', E 21° 42.076' Jaskinia na Wierzchowinie I N 49°31'58".00*0, E 21°41'54".000 Jaskinia na Wierzchowinie II N 49° 31.966', E 21° 41.886' Jaskinia Wodna N 49° 28.095', E 21° 44.359'		
8.	9110	Utrzymanie stanu ochrony siedliska przyrodniczego o 9110	Powierzchnia siedliska, specyficzna struktura i funkcje, perspektywy ochrony	Charakterystyczna kombinacja florystyczna fitocenozy Inwazyjne gatunki obce w podszycie i runie Ekspansywne gatunki rodzime (apofity) w runie Struktura pionowa i przestrzenna	Zgodnie z metodyką PMŚ	Co 6 lat	3 stanowiska	GIOŚ/RDOŚ	3 tys. zł.

				roślinności Wiek drzewostanu (udział starodrzewu) Naturalne odnowienie drzewostanu Gatunki obce geograficznie w drzewostanie Udział gatunków pionierskich (wczesno sukcesyjnych) w drzewostanie Martwe drewno (łącznie zasoby) Martwe drewno leżące lub stojące >3 m długości i >50 cm grubości Zniszczenia runa i gleby związane z pozyskaniem drewna Inne zniekształcenia antropogeniczne					
9.	9130	Utrzymanie stanu ochrony siedliska przrodniczego 9130	Powierzchnia siedliska, specyficzna struktura i funkcje, perspektywy ochrony	Charakterystyczna kombinacja florystyczna runa Gatunki dominujące w poszczególnych warstwach fitocenozy Udział w drzewostanie gatunków buczynowych Gatunki obce ekologicznie w drzewostanie Gatunki obce geograficznie w drzewostanie i podroście Martwe drewno (łącznie zasoby) Wskaźnik zalecany w przyszłym monitoringu Martwe drewno leżące lub stojące >3 m długości i >50 cm grubości Wiek drzewostanu (obecność starodrzewu) Naturalne odnowienie drzewostanu	Zgodnie z metodyką PMŚ	Co 6 lat	11 stanowisk	GIOŚ/RDOŚ	11 tys. zł.

				Struktura pionowa i przestrzenna roślinności Inwazyjne gatunki obce w podszybie i runie Ekspansywne gatunki rodzime (apofity) w runie; w tym gatunki porębowe, w tym trzcinnik piaskowy, jeżyny Zniszczenia runa i gleby związane z pozyskaniem drewna Inne zniekształcenia (rozjeżdżenie, wydeptanie, zaśmiecenie) Stan kluczowych dla różnorodności biologicznej gatunków lokalnie typowych dla siedliska (wskaźnik fakultatywny, stosować tylko, gdy są odpowiednie dane)					
10	9170	Utrzymanie stanu ochrony siedliska przyrodniczego o 9170	Powierzchnia siedliska, specyficzna struktura i funkcje, perspektywy ochrony	Charakterystyczna kombinacja florystyczna Inwazyjne gatunki obce w podszybie i runie Ekspansywne gatunki rodzime w runie Struktura pionowa i przestrzenna roślinności Wiek drzewostanu (udział starodrzewu) Naturalne odnowienie drzewostanu Gatunki obce geograficznie w drzewostanie Martwe drewno leżące lub stojące >3 m długości i >50 cm grubości	Zgodnie z metodyką PMS	Co 6 lat od roku 2013 lub 2014	4 stanowiska	GIOŚ/RDOŚ	4 tys. zł

				Zniszczenia runa i gleby związane z pozyskaniem drewna Inne zniekształcenia antropogeniczne					
11	9180	Utrzymanie stanu ochrony siedliska przrodniczego o 9180	Zgodnie z przewodnikiem monitoringu GIOŚ	Zgodnie z przewodnikiem monitoringu GIOŚ	Zgodnie z przewodnikiem monitoringu GIOŚ	Co 6 lat od roku 2013 lub 2014	6 stanowisk: Cergowa Góra Piotruś 1 Góra Piotruś 2 Ostra 1 Ostra 2 Ostra 3	GIOŚ/RDOŚ	6 tys. zł
12	91E0	Utrzymanie lub poprawa stanu ochrony siedliska przrodniczego o 91E0	Zgodnie z przewodnikiem monitoringu GIOŚ	Zgodnie z przewodnikiem monitoringu GIOŚ	Zgodnie z przewodnikiem monitoringu GIOŚ	Co 6 lat	7 stanowisk: Bielcza Daliowa Przełom Jasiołki 1 Przełom Jasiołki 2 Puławy Rudawka Zyndranowa	GIOŚ/RDOŚ	7 tys. zł
13	podkowiec mały nocek duży nocek Bechsteina nocek orzęsiony	Utrzymanie właściwego stanu ochrony gatunku na zimowiskach (podkowiec	populacja	liczebność	Zgodnie z przewodnikiem monitoringu GIOŚ	Corocznie jedna kontrola w okresie między 15 stycznia a 15 lutego	Jaskinia Gdzie Wpadł Grotołaz N 49° 31.537', E 21° 43.679' Jaskinia Gdzie Samolot Spadł N 49°31'31".000, E 21°43'40".000 Jaskinia Przy Szkółce	RDOŚ/GIOŚ J.w.	15 tys. zł.

		mały nocek duży nocek Bechsteina nocek orzęsiony)	siedlisko	Powierzchnia zimowiska Zabezpieczenie przed niepokojeniem Dostępność wlotów Temperatura Udział terenów leśnych w otoczeniu schronienia Łączność ekologiczna kryjówek z potencjalnymi biotopami letnimi	Zgodnie z przewodnikiem monitoringu GIOŚ	J. w.	N 49° 31.923', E 21° 41.962' Jaskinia Pod Bukiem N 49° 31.867', E 21° 42.076' Jaskinia na Wierzchowinie I N 49°31'58".00*0, E 21°41'54".000 Jaskinia na Wierzchowinie II N 49° 31.966', E 21° 41.886' Jaskinia Wodna N 49° 28.095', E 21° 44.359'		
14	nocek Bechsteina	Poprawa stanu siedlisk leśnych, wykorzystyw anych w okresie letnim (schronienia letnie) nocek Bechsteina	Populacja i siedlisko	Obecność gatunku. Powierzchnia i zasobność pokarmowa kompleksu leśnego, Powierzchnia i struktura starodrzewów, Liczba drzew obumierających i martwych Grubość drzew zapewniających potencjalne kryjówekienne Zwarcie podszytu liściastego Zwarcie okapu w drzewostanie Liczba śródleśnych zbiorników wodnych Powierzchnia śródleśnych zbiorników wodnych	Zgodnie z przewodnikiem monitoringu GIOŚ		Rezerwat Tysiąclecia na Cergowej Górze, - Rezerwat Bukowica	J.w.	

15	Bóbr europejski	Utrzymanie aktualnego stanu ochrony bobra	populacja	Zgodnie z PMŚ GIOŚ	Zgodnie z przewodnikiem monitoringu GIOŚ	co 6 lat		RDOŚ/GIOŚ	
			siedlisko						
16	Wydra	Utrzymanie aktualnego stanu ochrony wydry	populacja	Zgodnie z PMŚ GIOŚ	Zgodnie z przewodnikiem monitoringu GIOŚ	co 6 lat		RDOŚ/GIOŚ	
			siedlisko						
17	Niedźwiedź brunatny	Utrzymanie aktualnego stanu populacji niedźwiedzia brunatnego	populacja	liczebność	Zgodnie z przewodnikiem monitoringu GIOŚ	corocznie	cały obszar Ostoi Jaśliskiej	RDOŚ/GIOŚ	
				rozród					
		Utrzymanie aktualnego stanu siedliska niedźwiedzia brunatnego	siedlisko	zalesienie	Zgodnie z przewodnikiem monitoringu GIOŚ		cały obszar Ostoi Jaśliskiej		
				fragmentacja siedliska					
				sieć drogowa					

				zaludnienie					
				turystyka					
		Utrzymanie właściwych relacji niedźwiedź-człowiek	relacje niedźwiedź-człowiek	przypadki synantropizacji	Zgodnie z przewodnikiem monitoringu GIOŚ	corocznie	cały obszar Ostoi Jaśliskiej	RDOŚ/GIOŚ	
				szkody					
				przypadki agresji					
18	Wilk	Utrzymanie aktualnego stanu populacji wilka	populacja	zagęszczenie populacji	Zgodnie z przewodnikiem monitoringu GIOŚ	corocznie	cały obszar Ostoi Jaśliskiej	RDOŚ/GIOŚ	
				liczba watah					
19	Ryś	Utrzymanie aktualnego stanu populacji rysia	populacja	zagęszczenie populacji	Zgodnie z przewodnikiem monitoringu GIOŚ	corocznie	cały obszar Ostoi Jaśliskiej	RDOŚ/GIOŚ	
				liczba samic prowadzących młode					

		Utrzymanie aktualnego stanu siedliska wilka i rysia	siedlisko	fragmentacja siedliska	Zgodnie z przewodnikiem monitoringu GIOŚ	co 6 lat	cały obszar Ostoi Jaśliskiej	RDOŚ/GIOŚ	2
				zagęszczenie dróg	Zgodnie z PMS GIOŚ	co 6 lat	cały obszar Ostoi Jaśliskiej		1
				lesistość	Zgodnie z PMS GIOŚ	co 6 lat	cały obszar Ostoi Jaśliskiej		1
				dostępność bazy pokarmowej (biomasa dzikich ssaków kopytnych / 1 km ²)	Zgodnie z PMS GIOŚ	co 2 lata	cały obszar Ostoi Jaśliskiej		1
				stopień izolacji siedlisk	Zgodnie z PMS GIOŚ	co 6 lat	cały obszar Ostoi Jaśliskiej		
20	Brzanka	Poprawa stanu ochrony brzanki	populacja	Zgodnie z Państwowym Monitorin- giem Środowiska GIOŚ	Zgodnie z przewodnikiem monitoringu GIOŚ	co 3 lata	7 stanowisk na Jasiołce, Wisłoku i pot. Bielcza	RDOŚ/GIOŚ	
			siedlisko	Zgodnie z Państwowym Monito- ringiem Środowiska GIOŚ	Zgodnie z przewodnikiem monitoringu GIOŚ	co 3 lata			
21	Poczwarówka zwężona	Utrzymanie aktualnego stanu ochrony poczwarówki zwężonej	Zgodnie z Państwowym Monitoringiem Środowiska GIOŚ	Zgodnie z Państwowym Monitoringiem Środowiska GIOŚ	Zgodnie z przewodnikiem monitoringu GIOŚ	co 3 lata	3 znane stanowiska: Zyndranowa Tylawa Moszczaniec	RDOŚ/GIOŚ	4/roczni e
22	Zgniotek cynobrowy	Utrzymanie aktualnego stanu ochrony zgniotka cynobrowego	Zgodnie z Państwowym Monitoringiem Środowiska GIOŚ	Zgodnie z Państwowym Monitoringiem Środowiska GIOŚ	Zgodnie z przewodnikiem monitoringu GIOŚ	co 3 lata (2 cykle) i następnie co 6 lat	3 stanowiska o pow. ok. 2000 ha każde (podać centralne współrzędne rez. Przełom Jasiołki,	RDOŚ/GIOŚ	9/roczni e

							Bukowica, Źródlika Jasiołki)		
23	Nadobnica alpejska	Utrzymanie potencjalnych siedlisk występowania nadobniczy alpejskiej	Zgodnie z Państwowym Monitorowaniem Środowiska GIOŚ	-liczba obserwowanych imazines - liczba otworów wylotowych - liczba obumierających drzew stojących i leżących	W drzewostanach bukowych w wieku >100 lat na 3 powierzchniach o wielkości 1 ha określić liczbę liczba obumierających drzew stojących i leżących i w okresie lipiec-sierpień przeprowadzić 3 kontrole pod kątem obecności imazines z uwzględnieniem poszukiwania otworów wylotowych	co 3 lata	Leśn. Piotruś (40a) Lipowiec 155c, 148a, 148b), Dołżyca (134b i 134f).	RDOŚ/GIOŚ	7,5/rocznie
24	Biegacz urozmaicony	Utrzymanie potencjalnych siedlisk występowania biegacza urozmaicono	Zgodnie z Państwowym Monitorowaniem Środowiska GIOŚ	Zgodnie z Państwowym Monitorowaniem Środowiska GIOŚ	Zgodnie z przewodnikiem monitoringu GIOŚ	co 4 lata	- potok Belcza (oddz. 132a/143a) - Piotruś (potok na granicy oddziałów 40a i 41a - Bukowica (potok na granicy oddz. 257a i 257b - Radoszyce (potok na granicy oddziałów 162c i 161a) - potok Szczerbowy	RDOŚ/GIOŚ	10/rocznie

							(w oddziale 108 i na granicy oddziałów 108 i 106)		
25	Zagłębek bruzdkowany	Poprawa jakości siedlisk zagłębka bruzdkowanego	Zgodnie z Państwowym Monitorowaniem Środowiska GIOŚ	Zgodnie z Państwowym Monitorowaniem Środowiska GIOŚ	Zgodnie z przewodnikiem monitoringu GIOŚ	co 3 lata	Na tym etapie wiedzy rezerwy: Przełom Jasiołki, Bukowica i Źródłiska Jasiołki oraz leśnictwo Radoszyce (161h)	RDOŚ/GIOŚ	7,5/rocznie
26	Przeplatka aurinii	Utrzymanie stanu siedliska i liczebności populacji przeplatki aurinii na obecnym poziomie	Zgodnie z Państwowym Monitorowaniem Środowiska GIOŚ	Zgodnie z Państwowym Monitorowaniem Środowiska GIOŚ	Szacunkowa ocena liczebności motyli, oprzędów z gąsienicami, kwitnących roślin żywicielskich oraz ogólna ocena stanu siedliska.	2013-corocznie	Powierzchnia całego stanowiska znanego stanowiska w Źródłiskach Jasiołki	RDOŚ/GIOŚ	3/rocznie
27	Kumak górski	Ocena aktualnego stanu ochrony kumaka górskiego	Zgodnie z Państwowym Monitorowaniem Środowiska GIOŚ	Zgodnie z Państwowym Monitorowaniem Środowiska GIOŚ	Zgodnie z przewodnikiem monitoringu GIOŚ	Co 6 lat zgodnie z metodyką GIOŚ (od roku 2015)	5 stanowisk	RDOŚ/GIOŚ	5 x 2 = 10
28	Traszka górska	Ocena aktualnego stanu ochrony traszki górskiej	Zgodnie z Państwowym Monitorowaniem Środowiska GIOŚ	Zgodnie z Państwowym Monitorowaniem Środowiska GIOŚ	Zgodnie z przewodnikiem monitoringu GIOŚ	Co 6 lat zgodnie z metodyką GIOŚ (od roku 2015)	5 stanowisk	RDOŚ/GIOŚ	5 x 2 = 10
29	Traszka grzebieństa	Ocena aktualnego stanu ochrony traszki	Zgodnie z Państwowym Monitorowaniem Środowiska GIOŚ	Zgodnie z Państwowym Monitorowaniem Środowiska GIOŚ	Zgodnie z przewodnikiem monitoringu GIOŚ	Co 6 lat zgodnie z metodyką GIOŚ (od	1 stanowisko	RDOŚ/GIOŚ	1,5 x 2 = 10

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

		grzebieniastej				roku 2015)			
--	--	----------------	--	--	--	---------------	--	--	--

Uwagi do nietoperzy:

Planowane działania w zakresie monitoringu dostarczą aktualnej wiedzy o przedmiotach ochrony obszaru Natura 2000 i pozwolą ocenić skuteczność realizowanych działań ochronnych i ewentualnie modyfikować ich zakres w zależności od aktualnego stanu populacji gatunków nietoperzy i ich siedliska.

8. Wskazania do dokumentów planistycznych

Lp.	Nazwa dokumentu	Wskazanie do zmiany
1.	Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego; Uchwałą Sejmiku Województwa Podkarpackiego nr XLVIII / 552 / 2002 z dnia 30 sierpnia 2002	Przy zmianie dokumentu planistycznego należy dopisać informację, iż realizacja zbiornika retencyjnego na rzece Jasiołce oraz planowanego zbiornika wodnego Rudawka Rymanowska na Wisłoku może, z dużym prawdopodobieństwem, wpłynąć znacząco negatywnie na przedmioty ochrony obszaru Natura 2000 Ostoja Jaślicka i uniemożliwić osiągnięcie właściwego stanu ochrony gatunków zwierząt w obszarze oraz pogorszyć stan ochrony siedlisk przyrodniczych.
2.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Dukla, Uchwała Nr XXX/195/05 Rady Miejskiej w Dukli z dnia 11 marca 2005r	Przy zmianie dokumentu planistycznego należy dopisać informację, iż realizacja zbiornika retencyjnego na rzece Jasiołce może, z dużym prawdopodobieństwem, wpłynąć znacząco negatywnie na przedmioty ochrony obszaru Natura 2000 Ostoja Jaślicka i uniemożliwić osiągnięcie właściwego stanu ochrony gatunków zwierząt w obszarze oraz pogorszyć stan ochrony siedlisk przyrodniczych.
3.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Dukla, Uchwała Nr XXX/195/05 Rady Miejskiej w Dukli z dnia 11 marca 2005r	Podkreślenie w zapisach planu konieczności ochrony siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków roślin i zwierząt, a w przypadku zmiany obecnego zagospodarowania terenu – konieczności przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko, dotyczy to w szczególności terenów i zapisów dotyczących: - możliwości lokalizacji <i>obiektów i urządzeń wyciągów narciarskich</i> (R4), oraz usług (U3) na północnych stokach góry Cergowa - dopuszczenia lokalizacji obiektów i urządzeń narciarskie (R4) w miejscowości Jaślicka - gruntów oznaczonych R/ZL-1, R/ZL-2 (tereny rolne z możliwością zalesienia) - terenów z oznaczeniem U5 w miejscowości Olchowiec - terenów z oznaczeniem RM1 i MN w Smerecznem - działek nr 300, 301, 302 w Zydranowej - terenów usług komercyjnych (U2, MN/U-2) w pobliżu granicy państwa w Barwinku - terenów U4 i RM2 w miejscowości Czeremcha
3.	Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego	Przy zmianie dokumentu planistycznego należy dopisać informację, iż realizacja zbiornika retencyjnego na rzece Jasiołce może, z dużym prawdopodobieństwem, wpłynąć znacząco negatywnie na przedmioty ochrony

	Miasta i Gminy Dukla (zmiana studium - Uchwała Nr XXXVI/191/13 Rady Miejskiej w Dukli z dnia 26 marca 2013r.)	obszaru Natura 2000 Ostoja Jaslińska i uniemożliwić osiągnięcie właściwego stanu ochrony gatunków zwierząt w obszarze oraz pogorszyć stan ochrony siedlisk przyrodniczych.
4.	Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Komańcza. Uchwała nr XVIII/126/2000 rady Gminy Komańcza z dnia 24 października 2000 r. w sprawie uchwalenia studium.	Podkreślenie w zapisach planu konieczności ochrony siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków roślin i zwierząt, poprzez następujące zmiany: • wykreślenie zapisu dopuszczającego zalesienia na terenach otwartych (strefa IV) w granicach obszaru Natura 2000, należy dopuścić tylko zalesienia w postaci szpalerów, bądź kęp drzew pomiędzy kompleksami leśnymi, co dodatkowo zwiększa efektywności korytarzy ekologicznych pomiędzy kompleksami leśnymi (jest to istotne zwłaszcza dla dużych drapieżników) • wykreślenie ze strefy VII (nowa zabudowa) fragmentów bądź całych działek 60, 8/6, 8/5, 8/4, 8/3, 8/2, 7, 8/1, 6/6, 9 w msc. Wisłok Wielki - znajdujących się w bezpośredniej bliskości koryta rzeki Wisłok (100 m) • w Radoszycach strefę VIII (koncentracja usług) należy usunąć z dotychczasowych lokalizacji i wprowadzić możliwość ustalenia takiej na terenie pierwszego parkingu od strony Radoszyc (dz. nr 437/3). Ewentualnie pozostawić strefę VIII przy drugim istniejącym parkingu, ograniczając ją tylko do niego (dz. nr 440/2 i 439/3) i wprowadzić możliwość użytkowania ewentualnych obiektów usługowych tylko do pory dziennej.
5.	Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Rymanów uchwalone uchwałą nr XXXII/303/2002 Rady Miejskiej w Rymanowie dn. 9.08.2002 z późn. Zm.	Przy zmianie dokumentu planistycznego należy dopisać informację, iż realizacja planowanego zbiornika wodnego Rudawka Rymanowska na Wisłoku może, z dużym prawdopodobieństwem, wpłynąć znacząco negatywnie na przedmioty ochrony obszaru Natura 2000 Ostoja Jaslińska i uniemożliwić osiągnięcie właściwego stanu ochrony gatunków zwierząt w obszarze oraz pogorszyć stan ochrony siedlisk przyrodniczych.

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

9. Przesłanki sporządzenia planu ochrony

Należy rozpatrzyć możliwość sporządzenia planu ochrony dla wszystkich lub wybranych kompleksów łąkowych. Propozycja ta wiąże się z dużą antropopresją, związaną z dążeniem do przeznaczania trwałych użytków zielonych pod zabudowę stałą i rekreacyjną. Sporządzenie takiego planu ochrony z jednej strony umożliwiłoby długofalowe zabezpieczenie wysokiej wartości przyrodniczej siedlisk nieleśnych, a z drugiej strony ułatwienie podejmowania decyzji środowiskowych i znacznie lepszą niż dotychczas ocenę wpływu inwestycji budowlanych na tereny łąkowe. Dalsze planowanie powinno zostać poprzedzone szczegółową inwentaryzacją terenów łąkowych.

10. Projekt weryfikacji SDF obszaru i jego granic

Załączono poprawiony SFD

Proponowane zmiany obejmują m.in.

Lp.	Zapis SDF	Proponowany zapis SDF	Uzasadnienie do zmiany
1.	W punkcie 3.2. ssaki 1303 <i>Rhinolophus hipposideros</i> populacja zimująca: max 100i 1321 <i>Myotis emarginatus</i> populacja zimująca max. 64i 1323 <i>Myotis bechsteinii</i> zimująca: max. 31 1324 <i>Myotis myotis</i> populacja zimująca max. 170	1303 <i>Rhinolophus hipposideros</i> populacja zimująca: <210 1321 <i>Myotis emarginatus</i> populacja osiadła – P, zimująca max. 2, przelotna <70, 1323 <i>Myotis bechsteinii</i> populacja osiadła – P, zimująca 1, przelotna 30–40 1324 <i>Myotis myotis</i> , populacja zimująca max. 20 1308 <i>Barbastella barbastellus</i> - osiadła P	Zmiany te wynikają z analizy zmian liczebności gatunków w ciągu ostatnich lat i weryfikacji danych literaturowych
2.	W punkcie 3.2. ssaki, ocena znaczenia obszaru 1303 <i>Rhinolophus hipposideros</i> C,B,C,B 1321 <i>Myotis emarginatus</i> C B B A 1323 <i>Myotis bechsteinii</i> C B B A 1324 <i>Myotis myotis</i> C, B, C, B	1303 <i>Rhinolophus hipposideros</i> C, C, C, A 1321 <i>Myotis emarginatus</i> C, B, C, B 1323 <i>Myotis bechsteinii</i> C, B, C, B 1324 <i>Myotis myotis</i> C, B, C, C 1308 <i>Barbastella barbastellus</i> D	Zmiany te wynikają z analizy zmian liczebności gatunków w ciągu ostatnich lat i weryfikacji danych literaturowych
3	W punkcie 3.2. ssaki, ocena znaczenia obszaru 1337 <i>Castor fiber</i> CACC	1337 <i>Castor fiber</i> CBCC	Weryfikacja oceny stanu siedliska – w Karpatach siedliska gatunku należą raczej do suboptymalnych, więc ocena A stan znakomity wydaje się zawyżona. Ocena B – stan dobry wydaje się odpowiedniejsza.
4	W punkcie 3.2. ryby, ocena znaczenia obszaru 1163 <i>Cottus gobio</i> CBCC	1163 <i>Cottus gobio</i> D	Nie stwierdzono obecności gatunku na żadnym z 7 badanych stanowisk, przy czym na 6 z nich siedlisko jest tylko w niewielkim stopniu zgodne z wymaganiami gatunku (bardziej odpowiednie dla głowacza pręgopłetwego). Dodatkowo stanowiska na Wisłoku są izolowane ze względu na obecność zbiornika zaporowego w Besku. Nie wydaje się, żeby gatunek

			zaniknął w okresie ostatnich 8 lat. Kiedy przygotowywano dokumentację tego obszaru, można było przypuszczać, że głowacz białopłetwy może występować w ostoi, ale nie było przesłanek, żeby przypuszczać, że jest to jakaś znacząca populacja. Głowacz białopłetwy w Jasiołce podawany był z krótkiego odcinka powyżej Dukli do ujścia Panny. Można sądzić, że wymieniony był w SFD trochę na wyrost. Patrząc na sytuację gatunku w bardziej korzystnym odcinku dolnym (poniżej Dukli) należy sadzić, że prawdopodobieństwo jego obecności w Ostoi Jaśliskiej jest niewielkie. Jeśli nawet okaże się, że głowacz białopłetwy gdzieś (okolice ujścia Panny) jest, to znaczenie tych stanowisk dla ochrony gatunku w skali kraju będzie nieistotne. W Wisłoku w obrębie Ostoi możliwe było kiedyś występowanie głowacza białopłetwego, ale zaporą w Besku ostatecznie wyznaczyła górą granicę zasięgu. Proponuje się rezygnację z tego gatunku, jako przedmiotu ochrony w obszarze (ocena D).
5	W punkcie 3.2 bezkręgowce, ocena znaczenia obszaru 1086 <i>Cucujus cinnaberinus</i> BAAA	1086 <i>Cucujus cinnaberinus</i> BACA	Populacja w Ostoi Jaśliskiej nie jest izolowana.

W odniesieniu do granic obszaru (załączyć plik PDF oraz wektorową warstwę informacyjną GIS zawierającą zmienione granice obszaru)

L.p.	Proponowany przebieg granicy na tle istniejących granic obszaru	Uzasadnienie do zmiany
	Nie proponuje się zmiany granic	

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

11. Zestawienie uwag i wniosków

Uwagi i wnioski zamieszczono w sprawozdaniach ze spotkań

12. Literatura

Amirowicz A. Kukula K. 2005. Stream habitat conditions and fish fauna with the occurrence range of Walecki barbel, *Barbus cyclolepis* Waleckii Rolik, 1970 (*Teleostei: Cyprinidae*) in Polish part of the Carpathian Mts. *Pol. J.Ecol.* 53: 503-522.

Augustyn L., Bieniarz K., Skóra S., Włodek J.M. 1998. Ichtyofauna dorzecza rzeki Ropy. *Roczniki Naukowe PZW* 11: 29-50.

Augustyn L., Skóra S., Włodek J. M. 1996. Ichtyofauna dorzecza rzeki Poprad. *Roczniki Nauk. PZW* 9: 5-22.

Bereszyński A. 1998. Wilk (*Canis lupus* Linnaeus, 1758) w Polsce i jego ochrona. Wydawnictwo AR w Poznaniu, Poznań.

Brylińska M. (red.) 2000. *Ryby słodkowodne Polski*. PWN, Warszawa.

Ciechanowski M. w druku: 1323 Nocek Bechsteina *Myotis bechsteinii* (Kuhl, 1819). W: Monitoring gatunków i siedlisk przyrodniczych ze szczególnym uwzględnieniem specjalnych obszarów ochrony siedlisk Natura 2000. Metodyka monitoringu. GIOŚ, Warszawa.

Cierlik G., Makomaska - Juchiewicz M., Mróz W., Perzanowska A., Król W., Bonk M., Zięcik A., 2013. Projekt raportu dla Komisji Europejskiej w części dotyczącej monitoringu (część II); zadanie realizowane w ramach pierwszego etapu pracy pt. „Monitoring gatunków i siedlisk przyrodniczych ze szczególnym uwzględnieniem specjalnych obszarów ochrony siedlisk Natura 2000 – faza czwarta”. Kraków, mat. niepubl.

Fernandez N., Selva N., Yuste C., Okarma H., Jakubiec Z. 2012. Brown bears at the edge: Modeling habitat constraints at the periphery of the Carpathian population. *Biological Conservation* 153 (2012) 134–142.

Głowaciński Z. 1992 (red.). Polska czerwona księga zwierząt. PWRiL, Warszawa.

Gottfried I., w druku: 1308 Mopek *Barbastella barbastellus*. W: Monitoring gatunków i siedlisk przyrodniczych ze szczególnym uwzględnieniem specjalnych obszarów ochrony siedlisk Natura 2000. Metodyka monitoringu. GIOŚ, Warszawa.

Gubała J.W. 2009: Strategia ochrony gatunku w obszarze. Podkowiec mały, nocek duży, nocek orzęsiony, nocek Bechsteina – Ostoja Jaśliska. Maszynopis, Optymalizacja sieci Natura 2000 w Karpatach. IOP, Kraków.

Gula R. 2008b. Legal protection of wolves in Poland: implications for the status of the wolf population. *European Journal of Wildlife Research* 54: 163–170.

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Hofman S., Szymura J. M. 1998. Rozmieszczenie kumaków, *Bombina* Oken, 1816 w Polsce. Przegl. Zool. 42, 3-4: 171-185.

Huck M., Jędrzejewski W., Borowik T., Jędrzejewska B., Nowak S., Mysłajek R. W. 2011. Analyses of least cost paths for determining effects of habitat types on landscape permeability: wolves in Poland. Acta Theriologica 56: 91-101.

Huck M., Jędrzejewski W., Borowik T., Miłosz-Cielma M., Schmidt K., Jędrzejewska B., Nowak S., Mysłajek R. W. 2010. Habitat suitability, corridors and dispersal barriers for large carnivores in Poland. Acta Theriologica 55: 177-192.

IUCN Red List of Threatened Species. Version 2010.4. www.iucnredlist.org

Jakubiec Z. 2001a. Niedźwiedź brunatny *Ursus arctos* L. w polskiej części Karpat [The brown bear *Ursus arctos* L. in the Polish part of the Carpathians]. Studia Naturae 47: 1-108.

Jakubiec Z. 2001b. Program ochrony niedźwiedzia brunatnego (*Ursus arctos*) w Polsce. Instytut Ochrony Przyrody PAN w Krakowie, Dolnośląska Stacja Terenowa we Wrocławiu (przygotowany dla Ministerstwa Środowiska): 1-40. [program nie wdrożony]

Jakubiec Z. 2004. *Ursus arctos* L., 1758 – niedźwiedź brunatny. W: Adamski P., Bartel R., Bereszyński A., Kepel A., Witkowski Z. (red.) Gatunki zwierząt (z wyjątkiem ptaków). Poradnik ochrony siedlisk i gatunków – Natura 2000. Podręcznik metodyczny Ministerstwa Środowiska, Warszawa. T. 6, s. 417-422.

Jakubiec Z. 2008. 1354 Niedźwiedź *Ursus arctos*. W: Monitoring gatunków i siedlisk przyrodniczych ze szczególnym uwzględnieniem specjalnych obszarów ochrony siedlisk Natura 2000. Wyniki monitoringu. Niepublikowany raport dla Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska, Warszawa.

Jakubiec Z. 2010. 1354* Niedźwiedź brunatny *Ursus arctos* (Linnaeus, 1758). W: Makomaska-Juchiewicz M. (red.). Monitoring gatunków zwierząt. Przewodnik metodyczny. Część I. Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Warszawa: 319-345.

Jędrzejewski W., Schmidt K., Miłkowski L., Jędrzejewska B., Okarma H. 1993. Foraging by lynx and its role in ungulate mortality: the local (Białowieża Forest) and the Palearctic viewpoints. Acta Theriologica 38: 385-403.

Jędrzejewski W., Borowik T., Nowak S. 2010. 1352* Wilk *Canis lupus* Linnaeus, 1758. W: Makomaska-Juchiewicz M. (red.). Monitoring gatunków zwierząt. Przewodnik metodyczny. Część I. Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Warszawa: 297-318.

Jędrzejewski W., Borowik T., Nowak S. 2010. 1361 Ryś euroazjatycki *Lynx lynx* (Linnaeus, 1758). W: Makomaska-Juchiewicz M. (red.). Monitoring gatunków zwierząt. Przewodnik metodyczny. Część I. Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Warszawa: 347-366.

Jędrzejewski W., Branicki W., Vet C., Međugorac I., Pilot M., Bunevich A. N., Jędrzejewska B., Schmidt K., Theuerkauf J., Okarma H., Gula R., Szymura L., Froter M. 2005. Genetic diversity and relatedness within packs in an intensely hunted population of wolves *Canis lupus*. Acta Theriologica 50: 3-22.

Jędrzejewski W., Jędrzejewska B., Zawadzka B., Borowik T., Nowak S., Mysłajek R. W. 2008. Habitat suitability model for Polish wolves *Canis lupus* based on long-term national census. Animal Conservation 11: 377-390.

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

- Jędrzejewski W., Nowak S., Kurek R., Mysłajek R. W., Stachura K., Zawadzka B. 2006. Zwierzęta a drogi. Metody ograniczania negatywnego wpływu dróg na populacje dzikich zwierząt. Wydanie II poprawione i uzupełnione. Zakład Badania Ssaków Polskiej Akademii Nauk, Białowieża.
- Jędrzejewski W., Nowak S., Schmidt K., Jędrzejewska B. 2002. Wilk i ryś w Polsce – wyniki inwentaryzacji w 2001 roku. *Kosmos* 51: 491-499.
- Krzanowski A. 1951: Nowe jaskinie na terenie Polski. *Chrońmy Przyrodę Ojczystą*, 3-4: 54.
- Kukuła K. 1995. Ichtiofauna Bieszczadzkiego Parku Narodowego i problemy jej ochrony. *Rocz. Bieszcz.* 4, 123-142.
- Kukuła K. 1997. Ochrona oraz projekt monitoringu wód i zasiedlającej je fauny polskiej części Międzynarodowego Rezerwatu Biosfery "Karpaty Wschodnie". *Rocz. Bieszcz.* 6: 299-312.
- Kukuła K. 1999. Ichthyofauna of the upper San drainage basin. *Arch. Pol. Fish.* 7: 307-319.
- Kukuła K. 1999. Podstawowe problemy ochrony wód w Bieszczadzkim Parku Narodowym *Rocz. Bieszcz.* 8: 74-79.
- Kukuła K. 2000. Fauna ryb rzek i potoków bieszczadzkich. W: Głowaciński Z. (red.) Kręgowce Bieszczadów Zachodnich ze szczególnym uwzględnieniem Bieszczadzkiego Parku Narodowego. *Monogr. Bieszcz.* 9: 9-28.
- Kukuła K. 2001. Zagrożone gatunki ryb i minogów w południowo - wschodniej Polsce. *Roczniki Nauk. PZW* 14 (supl.): 235-248.
- Kukuła K. 2002. Threats to the ichthyofauna of the Magurski National Park and its surroundings. *Arch. Pol. Fish.* 10: 97-108.
- Kukuła K. 2003. Ichthyofauna of a mountain river upstream from a big dam reservoir (the upper San River, South-eastern Poland). *Archiv. Hydrobiol.* 157: 413 – 431.
- Kukuła K. 2003. Ryby. W: Górecki A. Krzemień K. Skiba S., Zemanek B. (red.) *Przyroda Magurskiego Parku Narodowego*. Magurski Park Narodowy Uniwersytet Jagielloński, Krempna-Kraków : 113-117.
- Kukuła K. 2003. Structural changes in the ichthyofauna of the Carpathian tributaries of the River Vistula caused by anthropogenic factors. *Suppl. ad Acta Hydrobiol.* 4: 1-63.
- Kukuła K. 2005. Ichtiofauna rzek na tle zapór wodnych i towarzyszących im zagrożeń. W: Tomiałojć L., Drabiński A. (red.) *Środowiskowe aspekty gospodarki wodnej*. Komitet Ochrony Przyrody PAN, Akademia Rolnicza we Wrocławiu, Wrocław: 253-264.
- Kukuła K. 2006. A low stone weir as a barrier for the fish in a mountain stream. *Pol. J. Env. Stud.* 15: 132-137
- Kukuła K. 2006. Perch, *Perca fluviatilis* L. migrations in the drainage area of the mountainous Solina Dam Reservoir, Poland. *Suppl. ad Acta Hydrobiol.* 8: 55-63.

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

- Kukuła K. 2006. Wpływ progów w potoku Terebowiec na ichtiofaunę (Bieszczady Zachodnie). *Rocz. Bieszcz.* 14: 193-200.
- Kukuła K., Bylak A. 2009. Badania ichtiofaunistyczne w Bieszczadzkim Parku Narodowym w latach 1995-2008. *Rocz. Bieszcz.* 17: 267-281.
- Kukuła K., Bylak A. 2010. Ichthyofauna of a mountain stream dammed by beavers. *Arch. Pol. Fish.* 18: 33-43.
- Kukuła K., Bylak A., Amirowicz A. 2009. Ryby. W: Górecki A. Krzemień K. Skiba S. Zemanek B. (red.). Przyroda Magurskiego Parku Narodowego. Uniwersytet Jagielloński, Krempna-Kraków: 183-187.
- Kukuła K., Kukuła E. 2005. Piekielnica *Alburnoides bipunctatus* (Bloch, 1782), *Pisces, Cyprinidae* - gatunek z "Polskiej czerwonej księgi zwierząt". *Rocz. Bieszcz.* 13: 285-294
- Kukuła K., Kukuła E., Kulesza K. 2008. Niska zabudowa poprzeczna jako czynnik zagrażający ichtiofaunie. W: Mokwa M., Wiśniewolski W. (red.). *Ochrona ichtiofauny w rzekach z zabudową hydrotechniczną*. Dolnośląskie Wyd. Edukac., Wrocław: 60-65.
- Kukuła K., Sandor J. 2003. Fishes and lampreys. W: Witkowski Z. Król W. Solarz W. (red.) *Carpathian List of Endangered Species*. WWF and Institute of Nature Conservation (Poland) Vienna- Krakow : 35-38.
- Kukuła K., Szczęsny B. 2000. Ekosystemy wodne Bieszczadów. W: Michalik S., Pawłowski J. (red). Ekologiczne i biogeograficzne uwarunkowania ochrony zasobów przyrodniczych Bieszczadzkiego Parku Narodowego *Monogr. Bieszcz.* 10: 50-75
- Mech L. D., Boitani L. (red.). 2003. Wolves: behavior, ecology, and conservation. The University of Chicago Press, Chicago-London.
- Mleczek T. 1999: Dekada spisu nietoperzy w Beskidzie Niskim i na Pogórzu Karpackim w 1999r. Jaskinie Beskidzkie 2:
- Niedziałkowska M., Jędrzejewski W., Mysłajek R. W., Nowak S., Jędrzejewska B., Schmidt K. 2006. Environmental correlates of Eurasian lynx occurrence in Poland - Large scale census and GIS mapping. *Biological Conservation* 133: 63-69.
- Nowak S., Mysłajek R. W. 1999. Problemy ochrony wilka *Canis lupus* w Polsce. *Przegląd Przyrodniczy* 10, 3-4: 163-172.
- Nowak S., Mysłajek R. W. 2002. Uprzedzić konflikty – kompleksowy program ochrony wilka *Canis lupus* w Karpatach Zachodnich. *Przegląd Przyrodniczy* 13, 4: 169-180.
- Nowak S., Mysłajek R., Okarma H., Śmietana W. 2005. Analiza dotychczasowych rodzajów i rozmiaru szkód wyrządzanych przez wilki (*Canis lupus*) oraz stosowanych metod rozwiązywania sytuacji konfliktowych. Instytut Ochrony Przyrody PAN. Manuskrypt.
- Okarma H. 1984. The physical condition of red deer falling prey to the wolf and lynx and harvested in the Carpathian Mountains. *Acta Theriologica* 29: 283-290.
- Okarma H. 1992. Wilk. Monografia przyrodniczo-łowiecka. Nakładem Autora, Białowieża.

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Okarma H. 1997. Wilk. Monografie przyrodnicze 2. Wydawnictwo Lubuskiego Klubu Przyrodników, Świebodzin.

Okarma H. 2000. Ryś. Oficyna Edytorska "Wydawnictwo Świat", Warszawa.

Okarma H., Jędrzejewski W., Schmidt K., Śnieżko S., Bunevich A. N., and Jędrzejewska B. 1998. Home ranges of wolves in Białowieża Primeval Forest, Poland, compared with other Eurasian populations. *Journal of Mammalogy* 79: 842–852

Okarma H., Olszańska A. 2004. Ryś euroazjatycki *Lynx lynx* W: Adamski P., Bartel R., Bereszyński A., Kepel A., Witkowski Z. (red.) Gatunki zwierząt (z wyjątkiem ptaków). Poradnik ochrony siedlisk i gatunków – Natura 2000. Podręcznik metodyczny Ministerstwa Środowiska, Warszawa. T. 6: 395-399

Okarma H., Śnieżko S., Śmietana W. 2007. Home ranges of Eurasian lynx *Lynx lynx* in the Polish Carpathian Mountains. *Wildlife Biology* 13: 481-487.

Podgórski T., Schmidt K., Kowalczyk R., Gulczyńska A. 2008. Microhabitat selection by Eurasian lynx and its implications for species conservation. *Acta Theriologica* 53: 97-110.

Przybylski M., Zięba G., Kotusz J., Terlecki J., Kukula K. 2004. Analiza stanu zagrożenia ichtiofauny wybranych rzek Polski. *Arch. Pol. Fish.* 12 suppl. 2: 131-142

Rafiński J., Babik W. 2003. Płazy i gady. W: A. Górecki i in. (red.). Przyroda Magurskiego Parku Narodowego Wyd. Magurskiego PN, Krempna-Kraków, s. 19-123.

Rafiński J., Babik W. 2003. Traszka grzebieniasta. Atlas płazów i gadów Polski (Głowaciński Z., Rafiński J. – red.). Inspekcja Ochrony środowiska i Instytut Ochrony Przyrody PAN. Kraków, 30-32. Szymura J.M. 2003. Kurnik górski. Atlas płazów i gadów Polski (Głowaciński Z., Rafiński J. – red.). Inspekcja Ochrony środowiska i Instytut Ochrony Przyrody PAN. Kraków, 42-44.

Rafiński J., Babik W. 2003. Traszka karpacka. Atlas płazów i gadów Polski (Głowaciński Z., Rafiński J. – red.). Inspekcja Ochrony środowiska i Instytut Ochrony Przyrody PAN. Kraków, 37-39.

Raport dla Komisji Europejskiej dotyczący stanu zachowania siedlisk przyrodniczych i gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty (siedlisk i gatunków z załączników I, II, IV i V Dyrektywy Siedliskowej) opracowany w roku 2007.

Rigg R. i Adamec M. 2007. Status, ecology and management of the brown bear (*Ursus arctos*) in Slovakia. Slovak Wildlife Society, Liptovský Hrádok, Slovakia, 1-134.

Rolik H. 1971. Ichtyofauna dorzecza górnego i środkowego Sanu. *Fragm. faun.* 21 559- 584.

Rolik H. 1971. Studium nad gatunkami rodzaju *Barbus* Cuvier, 1817, z dorzecza Sanu i Wisłoki (*Pisces, Cyprinidae*). *Ann. zool.* 28: 257- 330.

Rolik H., Rembiszewski J. 1987. Ryby i kręglouste (*Pisces et Cyclostomata*). PWN, Warszawa, 314.

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

- Schmidt K. 2008. Behavioural and spatial adaptation of the Eurasian lynx to a decline in prey availability. *Acta Theriologica* 53: 1-16.
- Schmidt K. 2011. Program ochrony rysia *Lynx lynx* w Polsce – projekt. SGGW w Warszawie, 1-56.
- Selva N., Zwijacz-Kozica T., Sergiel A., Olszańska A., Zięba F. 2011. Program ochrony niedźwiedzia brunatnego *Ursus arctos* w Polsce – projekt. SGGW w Warszawie, 1-80 + załączniki.
- Skóra S. 1972. The cyprinid *Alburnus bipunctatus* Bloch from the basins of the rivers Upper San and Dunajec. *Acta Hydrobiol.* 14: 173 – 204.
- Skóra S., Włodek J.M. 1988. Ichtyofauna rzeki Soły i jej dopływów. *Roczniki Nauk. PZW* 1: 97-121.
- Skóra S., Włodek J.M. 1989. Ichtyofauna dorzecza górnego Wisłoka. *Studia Ośr. Dokument. Fizjograf.* 17: 321-344..
- Skóra S., Włodek J.M. 1991. Ichtyofauna dorzecza rzeki Skawy. *Roczniki Nauk. PZW* 4: 4-64.
- Skóra S., Włodek J.M. Augustyn L., Nawrocki J. 1989. Ichtyofauna dorzecza Białej Dunajcowej. *Roczniki Nauk. PZW* 7: 19-37.
- Starmach J., Jelonek M., Mazurkiewicz G., Fleituch T., Amirowicz A. 1988. Ocena aktualnego stanu ichtyofauny i możliwości produkcyjnych dorzecza rzeki Raby. 1. Biologiczno-rybacka charakterystyka górnego odcinka rzeki Raby i jej dopływów. *Roczniki Nauk. PZW* 1: 75-96.
- Stowarzyszenie dla Natury „Wilk” <http://www.polskiwilk.org.pl/wilk>
- Szkudlarek R. 2004: Krajowy Plan Zarządzania Gatunkiem. Podkowiec mały. Ministerstwo Środowiska, Warszawa.
- Szkudlarek R., Paszkiewicz R. 2011. 1303 Podkowiec mały *Rhinolophus hipposideros* (Bechstein, 1800). W: Monitoring gatunków i siedlisk przyrodniczych ze szczególnym uwzględnieniem specjalnych obszarów ochrony siedlisk Natura 2000. Metodyka monitoringu. GIOŚ, Warszawa.
- Szkudlarek R., Węgiel A., Węgiel J., Paszkiewicz R., Mleczek T., Szatkowski B. 2008: Nietoperze Beskidu Sądeckiego i Niskiego. *Nietoperze* 9: 19–58.
- Szyndlar Z. 1980. Herpetofauna Bieszczadów Zachodnich. *Acta Zool. Cracov.* 24, 6: 299-336.
- Śmietana W. 2002. Gospodarka łowiecka i pasterska a ochrona wilka i rysia w Bieszczadach. *Roczniki Bieszczadzkie* 10: 129-144.
- Świerad J. 1988. Płazy Karpat Polskich w ujęciu wertykalnym. Instytut Kształcenia Nauczycieli im. W. Spasowskiego w Warszawie.
- Wajdowicz Z. 1966. Zmiany ichtyofauny w rejonie zbiornika w Myczkowcach. *Acta Hydrobiol.* 8: 411-424.
- Wajdowicz Z. 1979. Rozwój ichtyofauny w kaskadzie Sanu. *Acta Hydrobiol.* 21: 73-90.
- Węgiel A., Paszkiewicz R., Szkudlarek R. 2001: Nietoperze Beskidu Wyspowego, Beskidu Sądeckiego, Beskidu Niskiego i Pogórza Karpackiego - letnie schronienia nietoperzy w budynkach. *Nietoperze* 2: 75-84.

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

GENERALNA
DYREKCJA
OCHRONY
ŚRODOWISKA

REGIONALNA
DYREKCJA
OCHRONY
ŚRODOWISKA
W RZESZOWIE

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Węgiel A., Szkudlarek R., Gottfried T. 2004: Skład gatunkowy, aktywność i struktura populacji nietoperzy odławianych latem przy otworach jaskiń w Beskidach. *Nietoperze* 5: 95-105.

Witkowski A., Błachuta J., Kotusz J., Heese T. 1999. Czerwona lista słodkowodnej ichtiofauny Polski. *Chrońmy Przyrodę Ojczystą* 4: 5-1

Witkowski Z. J., Król W., Solorz W. (red.). 2003. Carpathian list of endangered species. WWF, Instytut Ochrony Przyrody PAN, Vienna-Kraków.